

ਸਤਿਜੁਗ

(ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ)

ਵਿਸ਼ੈ-ਸੂਚੀ

(ਸਾਲ 1929 ਤੋਂ 2020)

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ

- Understanding the Namdhari Movement : 1857–1959
- Namdhari Guru Ram Singh and His Movement
- Resurgence of the Namdhari Sikhs in Independent India
- ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਰਥਕ ਯੋਗਦਾਨ
- ਵਰਿਆਮ (ਮਾਸਿਕ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ) ਵਿਸ਼ੈ-ਸੂਚੀ 1975-2020
- ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਬੋਲ (ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
- ਨਾਮਧਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ : ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ

ਸਤਿਜੁਗ

(ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ)

ਵਿਸ਼ੈ-ਸੂਚੀ

(ਸਾਲ 1929 ਤੋਂ 2020)

ਸੰਪਾਦਕ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਡਾ.) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਬਾਬਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ
ਸੈਂਟਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ
ਬਠਿੰਡਾ

©
Baba Satguru Ram Singh Chair
Central University of Punjab
Bathinda-151001

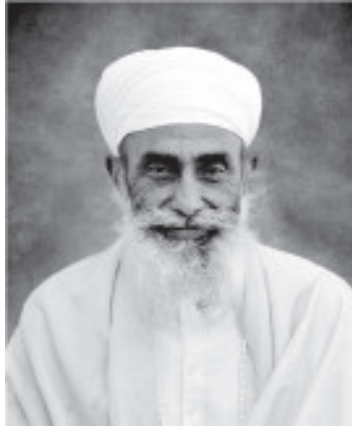
SATYUG
(Basant Ank of Namdhari Community)
Annual Index
(Year 1929 to 2020)

Edited by
Professor (Dr.) Kuldip Singh
Chair Professor, Baba Satguru Ram Singh Chair &
Head Deptt. of History
Mob : 94632-55697
E-mail : profkuldip@gmail.com

2020

Rs. : 250/-

Published by Professor (Dr.) Kuldip Singh
Central University of Punjab, Bathinda-151001

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ
ਸਮਰਪਿਤ

ਤਤਕਰਾ

- ਭੂਮਿਕਾ 9
-ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਡਾ.) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
- ਪਰਚਾ 'ਸਤਿਜੁਗ' : ਕੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਅੱਜ 12
-ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ
- ਸਤਿਜੁਗ : ਵਿਸ਼ੈ ਸੂਚੀ (1929-2020) 69-264

ਭੂਮਿਕਾ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੀ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਪਰੰਤੂ ਮੁੱਢਲੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਘਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਹ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ 1920 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਘਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੇ ਕੂਕਾ ਸੰਗਰਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਛਪਣਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਹਫਤੇ ਵਾਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ 26 ਮਈ 1920 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ 2018 ਈ. ਵਿਚ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਟਿਕਾਣੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸ੍ਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਚੇਤਨ ਅਨੁਸਾਰ “ਸਤਿਜੁਗ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਕੌਮ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਦੀਨਾਂ-ਦੁਖੀਆਂ, ਭੁੱਖਿਆਂ, ਨੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਲਯੁਗ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਮ ਸੰਗਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਪੰਥ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਪੰਥ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਰਜਾ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਮੰਤਵ ਹੈ।”

ਸਤਿਜੁਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਤਕ ਉਸ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਗਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ

ਅਤੇ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੇਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸੋਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਾਠਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ, ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਬਸੰਤ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੈ-ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੋ ਜਗ੍ਹਾ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜੋ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਝੱਲਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਬਸੰਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਲੇਖ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਯਤਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ ਇਕ ਸਦੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੈ-ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ 1921 ਈ. ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ, ਉਹ ਅੰਕ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਸੰਮਤ 1986 (ਸੰਨ 1929 ਈ.) ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬੀਤੀ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਉੱਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਕਈ ਅੰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੜੇ ਅੰਕ ਮੇਰੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਸੂਚੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਵਿਚ ਪਿਆ ਖੱਪਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇ ਇਹ ਅੰਕ ਉਸ ਕਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਰ ਚੰਗੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਜੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਜੁਗ ਪਰਚੇ ਦਾ 'ਕੱਲ੍ਹ ਤੇ ਅੱਜ' ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਵਰਨ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਮੁੱਲਵਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋ. ਆਰ. ਕੇ. ਕੋਹਲੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ਼ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਿਣੀ ਰਹਾਂਗਾ। ਖੋਜ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਤਾ ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਚੇਅਰ ਫੈਲੋ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਡਾ.) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਾਦਕ

ਚੇਅਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ ਅਤੇ

ਮੁਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਭਾਗ

ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਬਠਿੰਡਾ-151001

ਮੋਬਾ : 94632-55697

ਪਰਚਾ 'ਸਤਿਜੁਗ' : ਕੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਅੱਜ

ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਆਖਰੀ ਭੂ-ਭਾਗ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਰਾ ਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਰੜਕਦੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ 1849 ਈ. ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੋਰਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਦੀ ਫਾਹੀ ਕਬੂਲਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਲਾਹੌਰ ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਤਹਿਤੀ ਕਬੂਲਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਬਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 1857 ਈ. ਨੂੰ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ, ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ, ਸਿੱਖ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਕ ਤਿਕੋਣਾ ਸਫੈਦ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾ ਕੇ, ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੂਕਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਉਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿੱਲਾਂ ਵਿਚ ਬਣ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵਿਕਣ ਆਏ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਲ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਨਿਆਂ-ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਯਾਤਾਯਾਤ ਸਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਲੈਕੇ, ਇਲਾਕਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕੂਕਾ ਕੇਂਦਰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ, ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਸੰਗਠਨ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ, ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਸੂਬੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨਿਕ ਸੈਂ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਲ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਦਸਤਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ, ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਵੀ ਧਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਪ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ, ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ; ਜੰਮਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਜਾਂ ਵੱਟਾ ਕਰਨਾ,

ਬਾਲ ਅਤੇ ਅਜੋੜ ਵਿਆਹ, ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ, ਮੜੀਆਂ-ਮਸਾਣਾਂ, ਭੈਰੋਂ ਭੂਤ, ਗੁੱਗੇ, ਪੀਰ ਖਾਨੇ, ਸਮਾਧਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਨੂੰ, ਪੀਰਾਂ, ਪੰਡਿਤਾਂ ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ, ਬੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀਆਂ ਸੁੱਚੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸਿਖਾ ਕੇ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਬਾਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ, ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ ਬਣਾ ਕੇ, ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਗੇ ਮਨੁੱਖ ਦਲੇਰ ਆਤਮਾ ਵਾਲੇ ਬਣ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਬਰ ਸੱਤਾ ਦਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਤੰਕ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਾਂ ਕੂਕੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੱਕ, ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਦਮਨ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸ-ਪਿਸ ਕੇ ਵੀ, ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ, ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮ ਤੋਂ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਥਿੜਕੇ। ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ ਕੀਤਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਬਣੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰੀ; ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਸਮਤਾਮੂਲਕ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ, ਸਮਾਜਿਕ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੀਨ ਦੁਖੀਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਧੁਰੀ ਗਊ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਬੰਦ ਖ਼ਲਾਸੀ ਲਈ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣਾ ਅੰਦੋਲਨ ਸੇਧਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦਾ ਖ਼ਾਸਾ, ਬਸਤੀਵਾਦ, ਸਾਮੰਤਵਾਦ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਮਹੂਰੀ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੂ ਸੀ। ਕੂਕਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗਊ ਘਾਤ ਦੇ ਸੁਆਲ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੁੱਚੜਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਲਵਾਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਬੀਤੀ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗਊ ਭੱਫਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯੋਰਪੀਨ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਊ ਬੱਧ ਲਈ ਬੁੱਚੜ ਖਾਨੇ 1849 ਈ. ਤੋਂ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। 1871-72 ਈ. ਵਿਚ ਬੁਚੜਖਾਨਿਆਂ ਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਨਾਬਰੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਵਰਗੀਆਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਾ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, ਐਡੀਟਰ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੂਕਿਆ ਵੱਲੋਂ ਬੁੱਚੜ ਖਾਨਿਆਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।¹⁶

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਰਿਆਸਤਾਂ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ,

ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਲਖਨਊ, ਬਨਾਰਸ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਆਦਿ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇਪਾਲ, ਭੂਟਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਕੂਟਨੀਤਿਕ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ, ਏਸ਼ੀਅਨ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੋਰਚਾ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿੱਤੀ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ 250 ਕੂਕਿਆਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇਕ ਸੈਨਿਕ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੂਕਾ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੁਆਈ। ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਪਰ ਸੰਨ 1871 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਬਾਗੀ ਤੇਵਰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ, ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਿਸ਼ਨ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ।

ਜਨਵਰੀ 1872ਈ. ਵਿਚ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਦਸ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੂਕਾ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਨ 1818 ਦੇ ਬੰਗਾਲ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ਤਿੰਨ ਅਧੀਨ, ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਸ਼-ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਬਰੂਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਰੰਗੂਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉਸ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਰੱਖੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ 1857 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਜਨ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਨਾਇਕ, ਅੰਤਿਮ ਮੁਗਲ ਸਮਰਾਟ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਫ਼ਰ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1880 ਤੋਂ 1885 ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁਰੇਡੇ ਮਰਗੋਈ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋਣ ਬਾਅਦ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪੈਰਿਸ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮਾਸਕੋ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਰੂਸੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਏ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਰੂਸ-ਕੂਕਾ-ਕੂਟਨੀਤਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੂਤਰਧਾਰ ਬਣਦੇ ਰਹੇ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਈ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕੂਕੇ ਬੜੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੂਸੀ ਸੈਨਾ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਿਰਵਾਸਿਤ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਸਕਣ। ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਖ਼ਤ ਪੱਤਰੀ-ਸੰਪਰਕ ਤੋੜਨ ਲਈ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਰਗੋਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਅਤੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਨਾਮੀ ਦੋ ਕੂਕੇ, ਜਨਵਰੀ 1881 ਵਿਚ ਆਪ ਨੂੰ ਮਰਗੋਈ ਪੁੱਜ ਕੇ ਵੀ ਮਿਲ ਆਏ ਸਨ। ਅਖੀਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਰੇ 22 ਨਵੰਬਰ 1885 ਈ. ਨੂੰ ਮਰਗੋਈ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੇ

ਆਧਾਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੂਕਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਕੂਕਿਆ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਏਜੰਡਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮੁਕਤੀ ਵਾਲੇ, ਸਰਬੱਤ ਦੀ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਕ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਮਤਾ ਮੂਲਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ 34 ਸਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਗਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਆਪ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਜਨਵਰੀ 1875 ਈ. ਵਿਚ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਇਪੁਰ ਦੇ ਨਾਮ ਭੇਜੇ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਰੱਖ ਕੇ, ਆਪ ਨੂੰ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰ-ਕਰਤਾ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ (1872-1906 ਈ.) ਕੂਕਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਕੂਕੇ ਦੀ ਸੁਬਹਾ ਸ਼ਾਮ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਹਾਜ਼ਰੀ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ, ਚੌਕੀਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ, ਪੁਲੀਸ ਚੌਕੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੋ 51 ਸਾਲਾ ਬਾਅਦ ਮਈ 1923 ਵਿਚ ਹਟਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਠਾਂ ਪਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਅਤੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਦਸ ਕੂਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਧਾਮ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ, ਇਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵੇਰ ਇੱਥੋਂ ਹੋ ਕੇ ਗਿਆ ਕੂਕਾ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫਿਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਕੀ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਕੂਕਾ ਰਾਤ ਕੱਟ ਜਾਏ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਿੰਦਿਆਂ, ਚੌਕੀਦਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਨਾਂ ਸਿਰਫ ਜੁਆਬ ਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਖੋਹ ਕੇ ਕੈਦ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੂਹ ਜਾਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ, ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਹੀਏ ਹਰਲ ਹਰਲ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੂਹੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਜੰਗਲ ਬੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਕੂਕਿਆਂ ਲਈ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਚੋਰੀ ਛਿਪੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਖੋਹ ਕੇ, ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੂਕਾ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚੋਂ ਫੜਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰਕੇ, ਮੁਕਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਚੁਣੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਛੁੱਟੀ, ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ

ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਸੰਨ 1892 ਈ. ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਆਪ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਸਬੰਧਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਵਾਪਿਸ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ, ਅਫਗਾਨ-ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜੰਗ ਸਮੇਂ 1878 ਈ. ਵਿਚ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੈਨਿਕ ਮਦਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਲ ਪਸ਼ੂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਰੱਖਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਫਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠੀ ਬਣਨ ਤੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਪਾਠ ਕਰਨ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਲੋਹ ਲੰਗਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਘਾਲਣਾਂ ਘਾਲੀਆਂ। 1956 ਬਿਕਰਮੀ ਮੁਤਾਬਿਕ 1899 ਈ. ਦੇ ਮਹਾਂ-ਅਕਾਲ ਸਮੇਂ, ਬਾਂਗੜ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਾਲ ਪੀੜਿਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਨਿਵਾਜਿਆਂ ਗਿਆ। ਅਕਾਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਜੋਂ ਬਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 1300 ਏਕੜ ਨਹਿਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ—“ਸਾਹਿਬ 1300 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਤੁਹਾਥੋਂ ਲੈਕੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲਵਾਂਗੇ 1300 ਏਕੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਲਵਾਂਗੇ।” ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਕਿ ਮਾਘੀ, ਦੀਵਾਲੀ, ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਪੁਰਬਾਂ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਵਡੇਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ, ਸਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ (ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ) ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

ਆਪ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਿਆਂ ਕਾਰਨ, ਮੁਰਝਾ ਰਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਫਿਰ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਲੱਗੀ। ਆਪ ਨੇ ਡੇਰੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੁਹਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਵਾ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਪੜਾਉਣ ਲਈ ਪਰੇਰਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਆਪ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਟਿਕਣ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਈ ਨਵੇਂ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਥਾਪ ਕੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਂਦੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕਾਹਲਾ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਨੂੰ ਕੂਕਾ ਸਾਜ ਕੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਕਾਨੀ ਬੱਧ

ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਸੈਂਕੜਾ ਕੂਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਇਹਨਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਪਾਠ ਨਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਅਨੇਕ ਨਵੇਂ ਰਾਗੀਆਂ, ਢਾਡੀਆਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 87 ਸਾਲ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ, 17 ਮਈ 1906 ਈ. ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾ ਗਏ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ(1890-1959 ਈ.) ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਆਪ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਮ ਅਫਰੀਕਾ ਆਦਿ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦਾ ਬਚਪਨ ਜਿਹਲਖਾਨੇ ਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਸਾਧੂਆਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੁੱਛਦੇ ਕੂਕੇ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮਾਹੀ ਦੇ ਦਰਦ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਦੀਵਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦਰਦ-ਗਾਥਾਵਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ, ਆਪ ਵੀ ਇਕ ਰਾਮ-ਵਿਯੋਗੀ ਬਣ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਮਿੱਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਵਨ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦੋ ਵੇਰ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਲੱਖ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪੁਆ ਕੇ ਤੀਜੀ ਲੜੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਗਏ। ਆਪ ਨੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ, ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ 1921 ਈ. ਵਿਚ 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੱਤਰ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਛੋਟੇ ਭਰਾਵਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ(1892-1969 ਈ.) ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ (1897-1929 ਈ.) ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯੋਗਦਾਨ, ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ, ਅਕਾਲੀ, ਕਾਂਗਰਸੀ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ, ਰਿਆਸਤੀ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲੀਏ, ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਤਹਿਰੀਕ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਆਦਿ ਹਰ ਰੰਗ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨਾਲ, ਇਕ ਜੁੱਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸਿਰਸਾ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਹੁਣ ਦੇ ਸਿਰਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ, ਐਲਨਾਬਾਦ ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਿਆ ਇਹ ਇਲਾਕਾ, ਹੁਣ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਧਾਰ ਭੂਮੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਮੁਖੀ ਸੋਚ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਸਥਾਪਤਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ, ਆਪ ਦੇ ਯਤਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਲਾਹੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ(ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ), ਬੀੜ ਭਮਾਰਸੀ (ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ, ਥਾਣਾ ਅਮਲੋਹ) ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਵਸਾਈਆਂ ਸਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (1920-2012 ਈ.) ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਮਾਰਚ 1947 ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤਹਿਤ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾੜ-ਫੂਕ, ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਅਤੇ ਕਤਲੇ ਗਾਰਤ ਦਾ ਬਜ਼ਾਰ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਬੇਦਾਦ(ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ) ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਪੁਰਬ ਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਤਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ ਉਹ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਤੇ ਜਿਤਨਾ ਕੁ ਅਸਬਾਬ ਲਿਜਾ ਸਕਣ ਲੈਕੇ ਅਵੱਲ ਤਾਂ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਉਂ ਨਹੀਂ ਤਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਰਾਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਣ। ਪੰਜਾਬ ਹੱਦ ਬੰਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਰਾਵੀ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ, ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੱਦ ਐਲਾਨੀ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਵਰੁਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਲੱਗਦੀਆਂ ਅੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਭਿਆਨਕ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ, ਜੂਨ 1947 ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਥਾਉਂ ਥਾਈ ਘੁੰਮ ਕੇ, ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੁਚਾਇਆ ਸੀ। ਜੀਵਨ ਨਗਰ (ਸਿਰਸਾ) ਅਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਕੂਕਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ, ਉਜੱੜ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ ਲੰਗਰ-ਪਾਣੀ, ਕੱਪੜਾ ਲੀੜਾ, ਖੇਤੀ ਸੰਦ, ਬੀਜ ਪਸੂ ਆਦਿ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਿਬਾਹੀ।

ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿੱਦਿਅਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰਾਂ

ਵਿਚ ਆਪੇ ਸਹੇੜਿਆ ਪਿਛੜਾਪਣ, ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਇਲਾਕਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੀ ਬੰਜਰ, ਬਰਾਨੀ, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਦਲਦਲੀ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ, ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਅੱਗੇ ਵਧੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅੱਗੇ ਵਧੂ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਇਹ ਇਲਾਕਾ, ਭਾਰਤ ਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਅੱਤ ਦਾ ਉਪਜਾਊ ਇਲਾਕਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਸਦਕਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਫਲ ਕਿਸਾਨ, ਸਫਲ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕ, ਸਫਲ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਕ, ਸਫਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ, ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਉਲੰਪੀਅਨ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਵਾਈ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਆਪ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਦਕਾ, ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਸੰਗੀਤ ਸਨਮਾਨ, ਸੰਗੀਤ-ਨਾਟ-ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਰੋਦ ਸਮਰਾਟ ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਸੰਗੀਤ ਮਨੀਸ਼ੀ' ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਆਲੰਕਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਸੀ। ਆਪ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗਾਊ ਪਾਲਕ ਵੀ ਸਨ। ਗਾਊ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚੱਲੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਭਰਾਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਭਾਗ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਕਾਹਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪ ਦੇ ਯਤਨ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਸਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਨੇ ਕੂਕਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਸਲਾਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ, ਜਲਾਵਤਨ ਕੂਕਾ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਯਾਦ ਮੇਲੇ, ਜਿੱਥੇ ਕੂਕੇ ਸੂਬੇ ਕੈਦ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੇਲੇ ਮਨਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਰਾਇਕੋਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਬਨਾਉਣੀਆਂ ਅਰੰਭੀਆਂ। ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਨਾਮ ਤੇ ਚੇਅਰਜ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਵਾਈਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਮਨ ਸ਼ਾਤੀ ਲਈ ਸਦਭਾਵਨਾਂ ਕਾਰਜ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦ ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਅਤੰਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ, ਕਾਨਪੁਰ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 1984 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੰਸਾ ਸਮੇਂ, ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ, ਵਾਜਿਬ ਮਦਦ ਦੇ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਥਾਨਕ, ਸੂਬਾਈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਆਯੋਜਿਤ

ਕਰਵਾਈਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਨੀਵਨ ਸਾਹਿਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਛਾਪੇ ਦਾ ਜਾਮਾ ਪੁਆਇਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜੀਆਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਣ ਤਾਣ ਕੀਤਾ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਾਰ ਦੌਰੇ ਕਰਕੇ, ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪਹਿਚਾਨ ਦਿਵਾਈ। ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਚਹੁੰ ਮੁਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਰਤਮਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੁਖੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ (1958-ਆਗਮਨ) ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹਨ। ਆਪ ਦਾ ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਜੁਆਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਬਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਸਕੂਲ ਸਤਰ ਤੱਕ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਬਾਗਬਾਨੀ, ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਰੰਗਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉੱਤਰ ਪਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਖੀਮਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੰਨਾ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਬਾਅਦ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਤੇ ਬੰਗਲੌਰ (ਕਰਨਾਟਕ) ਦੇ ਪਾਸ ਬਿੜਦੀ ਫਾਰਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਕੇ, ਇਧਰ ਹੋਰ ਫਾਰਮ ਖਰੀਦ ਕੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੀਡਜ਼ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਫਰੈਸ਼ ਆਦਿ ਅਦਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰਮਣ ਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। 8 ਦਸੰਬਰ 2012 ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਪ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਸਜ ਗਏ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਪਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਸਲਾਨਾ ਜਪ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਜੁੜ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਡੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਆਪ ਨੇ ਹੋਰ ਗਤੀਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਥਾਂ ਵੱਸਣ ਵਾਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਹਿਕੇ, ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਨਰੋਏ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤੇ

ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਅਪੋਲੋ) ਹਸਪਤਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਕੇ, ਪਿਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਦੌਰਿਆਂ ਲਈ, ਉਹ ਏਸ਼ੀਆ, ਅਫਰੀਕਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਾ ਭਰਮਣ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਬੱਚਿਆ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁਨਰਮੰਦ ਹੋਣ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ, ਰਹਿਤ-ਮਰਿਆਦਾ, ਇਤਿਹਾਸ ਆਦਿ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਤਿਆਗੀ, ਛਿਮਾਹੀ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਾ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਬੀਅਤ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ, ਸਹਿ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਮੇਲ ਜੋਲ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ, ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਈਰਖਾ, ਨਿੰਦਾ, ਸਾੜਾ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚਕੇ ਸਾਤਵਿਕ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਾਦਾ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਕੰਨਿਆ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ, ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਆਹਾਂ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਦਾਜ ਦਹੇਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੇਲਾ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਲਈ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਾਈ ਭਾਈ ਅਤੇ ਪਰਮਾਰਥ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਠੀਆਂ ਲਈ ਆਪ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਜੀਵਨ ਹੈ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮੁੱਢ, ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ(1785-1862 ਈ.) ਹਜ਼ਰੋਂ ਸਾਹਿਬ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਟਕ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਨੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਆਪ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਦੇ ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਅਤੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦਾ ਆਪ ਪਾਸ ਆਉਣ ਜਾਣ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਜੀਵਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ 1841 ਈ. ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਹਜ਼ਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ, ਗਹਿਨ ਚਿੰਤਨ ਮਨਨ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਬੁਹਤ ਛੇਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੜੱਪਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਰਾਜ ਭਾਗ ਮਾਨਣ ਸਦਕਾ, ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਸੁਤੰਤਰ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸੌਂਪਿਆ। ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅਟਕ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਨਾਮ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾਮ ਦਾ ਕੜਛਾ ਵਰਤਾਉ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਬਾਅਦ, 1858 ਈ. ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਜ਼ਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਦਿਨ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮੁੱਢ, ਇਸਦੇ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਪਾਉਣ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਸਤਿਜੁਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਪੂਰਵ ਸੰਖੇਪ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਇਹੋ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਸੀ। ਸੰਨ 1857 ਸੈਨਿਕ ਵਿਦਰੋਹ ਸਮੇਂ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਹਿਮਦ ਖਰਲ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਟਕ ਤੋਂ ਜਮਨਾ ਦਰਿਆ ਤੱਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲੇਵਰ ਵਿਚ ਲੈਣ ਵਾਲੀ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ, ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਤੇ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਮੁਦਾਇ ਵਿਚ ਰਾਜ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ 1873 ਈ. ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਸੰਨ 1885 ਈ. ਵਿਚ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਏ.ਹਿਊਮ ਦੁਆਰਾ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਅਰਜ਼ੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉੱਭਰਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਵਰਗ ਲਈ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਰਮ ਦਲੀਏ (moderates) ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਗਰਮ ਦਲੀਏ ਵੀ ਸਨ। ਸੰਨ 1907 ਈ. ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹਿਰੀ ਮਾਮਲਾ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਆਉਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ, ਵਿਆਪਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਉੱਭਰਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਸ੍ਰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ(ਚਾਚਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਨੂੰ 1818 ਦੇ ਬਦਨਾਮ ਬੰਗਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਤਿੰਨ ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਕੇ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਬਰਮਾ ਦੇ ਉਸ ਮਾਂਡਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਲਾਵਤਨ ਕੂਕਾ ਸੂਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਮਲੋਂਦ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 1913 ਈ. ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਗਏ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਵ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਦੁਆਰਾ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਤਬਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜ ਕੇ, ਗ਼ਦਰ ਮਚਾ ਕੇ, ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਸੋਚੀ ਸੀ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖ, ਲੋਕ ਜੁੜ ਮਿਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾ ਹੋਣ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਸੂਸਾਂ ਦੀ ਸੰਗਠਨ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਗ਼ਦਰ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗਨੇਸ਼ ਪਿੰਗਲੇ, ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮੜੌਲੀ, ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਵਜੀਦ ਕੇ, ਗਾਂਧਾ ਸਿੰਘ ਕੱਚਰ ਭੰਨ, ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਪਾਠਕ, ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਾਈਆਂ ਆਦਿਕ ਸੈਂਕੜੇ ਗ਼ਦਰੀ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕਰਕੇ, ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਭੋਗਦਿਆਂ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖਿਆ। ਕਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ ਜਦੋਂ 15-20 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟ ਕੇ, ਚਿੱਟੇ ਦਾਹੜਿਆ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬੇ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕੋਈ ਚੌਦਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕੱਟ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਲੋਕ ਭਗਤੀ ਵਲ ਤਿੱਖੇ ਮੋੜ ਕੱਟਦਾ ਹੈ।

ਸੰਨ 1914 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਛਿੜ ਗਿਆ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਮਰੀਕਨ ਧੁਰੀ ਦਾ ਜਰਮਨ, ਇਟਲੀ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਰੰਗਰੂਟ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਜੰਗੀ ਚੰਦਾ ਉਗਰਾਹਣ ਵਿਚ ਇਸ ਆਸ ਤੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਮ ਰੂਲ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਰ 1918 ਵਿਚ ਜੰਗ ਮੁੱਕਣ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਬਾਉਣ ਲਈ 1919 ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਰੌਲਟ ਐਕਟ ਨਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਫੈਲਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਿਖਰ ਵਜੋਂ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਖੂਨੀ ਸਾਕਾ ਵਾਪਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ 1200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਣ ਰੋਸ ਜਲਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ

ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦੀ ਫੌਜੀ ਟੁਕੜੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਬਾਲਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਮ ਦੋਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਇਸ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਛਾਪ ਪਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੱਟੜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਖ-ਪੁਕਾਰਾਂ ਉਸ ਬਾਗ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਰਾਤ ਭਰ ਸੁਣਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੈਂਕੜੇ ਜ਼ਖਮੀ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਵਕਤ ਸਿਰ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਦਮ ਤੋੜ ਗਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ ਭਰਾਤਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਇਸ ਰੋਸ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੱਲਿਆ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨੂੰ 17-18 ਜਨਵਰੀ 1872 ਈ. ਨੂੰ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਰੱਕੜ ਵਿਚ 66 ਕੂਕੇ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਵਜੋਂ ਲਿਆ।

ਇਸ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਜੋ ਅਲਾਹਬਾਦ ਵਿਚ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਆਪ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਉੱਪਰ ਵਰਣਿਤ ਭਾਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 1912 ਈ. ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ, ਜਦੋਂ ਵਾਇਸਰਾਏ ਭਵਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਸੜਕ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਕ ਕੰਧ ਡੇਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ 1675 ਈ. ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਧੜ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਧ ਡੇਗੇ ਜਾਣ ਤੇ ਰੋਸ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੱਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ‘ਅਰਸ਼ੀ ਫਰਿਸ਼ਤਾ’ (1880-1957) ਦੀ ਉੱਘੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ। ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਕਾਬਗੰਜ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਨ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਜੁੱਗ ਵਿਚ, ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਟੀਚੇ, ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਇਕ ਪਰਚਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪਿੱਛਲ ਝਾਤ ਮਾਰਦਿਆਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ

ਪਹਿਲਾ ਅਖਬਾਰ ‘ਗੁਰਮੁਖੀ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਅੱਠ ਕੁ ਸਾਲ ਹੀ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜ-ਭਗਤ ਸਨ। ਸੰਨ 1867 ਈ. ਵਿਚ ਅਖਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਬਰੱਜ ਮਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਛਪਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਸਮੇਂ ਹੀ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਵਾਪਰੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ‘ਪੱਤਰਕਾਰੀ’ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਮਾਂ, 1867 ਤੋਂ 1880 ਈ. ਤੱਕ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੱਥਰ ਦੇ ਛਾਪੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਛਪਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੁੱਢਲੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਆਸਾ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੀ। ਰਾਜ ਭਗਤੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤੀ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗੁਣ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1880 ਤੋਂ 1900 ਈ. ਤੱਕ 20 ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 12 ਸਪਤਾਹਿਕ ਅਤੇ 20 ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਜਿਹਨਾਂ ‘ਚੋਂ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਨਾਂ ਸਨ—**ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗਜ਼ਟ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ, ਸੁਧਾਰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, ਨਿਰਗੁਣਿਆਰਾ** ਆਦਿ। ਬਹੁਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲ ਕੇ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ‘ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ’ (ਸਪਤਾਹਿਕ-1890 ਈ.) ਅਤੇ ‘ਨਿਰਗੁਣਿਆਰਾ’ ਮਾਸਿਕ (1892 ਈ.) ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦੇ ਆਏ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲ, ਅਰਥਾਤ 1900 ਤੋਂ 1920 ਈ. ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ‘ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 18 ਸਪਤਾਹਿਕ 3 ਪੰਦਰਾਂ ਰੋਜ਼ਾ, 42 ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਇਕ ਤ੍ਰੈਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ(ਫੁਲਵਾੜੀ) ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ **ਖ਼ਾਲਸਾ ਸੇਵਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, ਪੰਥ ਮਿੱਤਰ, ਸੱਚਾ ਢੰਡੋਰਾ, ਬੀਰ, ਸ਼ਹੀਦ** ਆਦਿ ਅਖਬਾਰ ਚੱਲ ਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ‘ਦੁਖ ਨਿਵਾਰਨ’ ਅੱਗੇ ਤੀਕ ਚਲਦਾ ਆਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਅਰਥਾਤ 1920 ਤੋਂ 1935 ਈ. ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ 23 ਅਖ਼ਬਾਰ ਚਾਲੂ ਹੋਏ। ‘ਅਕਾਲੀ’ ਅਖਬਾਰ ਲਗਪਗ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਹਾਣੀ ਸੀ ਜੋ ਮਈ 1920 ਈ. ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਅਕਾਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦੇਸੀ’ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ।...ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1920 ਈ. ਤੱਕ ਕਾਫੀ ਅਖਬਾਰ ਨਿਕਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ।”¹

ਪਹਿਲਾ ‘ਅਖਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ’ ਜਿੱਥੇ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਾਵਨ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ, ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਤਰਫ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲੇ ਉਪਰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਜੋਸ਼, ਜਜ਼ਬੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ

ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜੇ, ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਤੇ ਬਣੇ, ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੂਕਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰਵੱਈਆ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦਾ, ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਕਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਆਸਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮ ਜਿਸ ਤਿੱਖੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਰੰਪਰਾ ਸਦਕਾ, ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਇਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਰਜਮਾਨ ਪਰਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਕਦਰ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਮਹਾਨ ਅਕਤੂਬਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬ 1917 ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਗਠਨ ਸਦਕਾ, ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੜੀਆਂ ਟੁੱਟਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕੂਕੇ ਜੋ ਜ਼ਾਰ ਸ਼ਾਹੀ ਰੂਸ ਦੀ ਸੈਨਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਫਰੰਗੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਫਾਏ ਦੀਆਂ ਕਨਸੋਆਂ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਸੇ ਦੇ ਸ਼ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਆਸਤ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੇ ਬੰਧਨ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਪ੍ਰਤੀ ਆਸਵੰਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਪੁਲੀਸ ਚੌਕੀ ਅਜੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਤਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਣਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਰੀਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਹਫਤੇਵਾਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ 26 ਮਈ 1920 ਈ. ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਕੁਝ ਪਰਚੇ ਛਪਵਾ ਕੇ 1920 ਈ. ਦੇ ਵਰਨ (ਜਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਹੋਲੇ ਤੇ ਲਾਹੌਰੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ 'ਚੇਤਨ' ਤੇ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫਤੂਹੀ ਚੌਕੀਆ (ਅਰਸ਼ੀ ਫਰਿਸ਼ਤਾ) ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਛਾਪ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹੋਕਾ ਭੀ ਦਵਾਇਆ ਤੇ ਪਰਚਾਰ ਭੀ ਕਹਿ ਕਰਾਇਆ। ਸਭ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਗਾਹਕ ਬਣ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਸੱਤੀਂ ਦਿਨੀ ਛਾਪਣ ਦਾ ਮਤਾ ਇਸ ਮੇਲੇ ਤੇ ਪਾਸ ਹੋਇਆ।²

ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਭਾਰਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਸੀ, ਕੂਕਿਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਾਂ (ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ) ਆਲਿਮ ਜੀ ਲਿਖ ਦੇਂਦੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮਸਾਂ ਥੋੜਾ ਤੇ ਵਿੰਗਾ ਟੇਢਾ ਜਿਹਾ ਲਿਖਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਚਾਹਿਆ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰ ਬਿਨਾਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਉਪਜਾਇਆ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨਾਇਆ ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲੰਗਰ ਵਾਂਗੂੰ ਚੱਲਦੈ। ਜੋ ਜੋ ਸਤਿਜੁਗ ਤੇ ਸਖਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੋ ਜੋ ਘਾਲ ਕੀਤੀ ਉਹ ਹਾਲ ਅੱਗੇ ਆਵੇਗਾ।³

ਵਰਨਾਂ ਦੇ ਹੋਲੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਤਹਿ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪਰਥਾਇ ਕੁਝ ਮਾਇਆ ਵੀ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਗਈ। ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗੰਗਾ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਰਿੰਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਖ਼ੀਦ ਕੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਹਰੀ ਪਰੈੱਸ’ ਵਿਚ ਅਖਬਾਰ ਛਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸਰਵਰਕ ਤੇ ਛਪੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ‘ਚੇਤਨ’ ਦੀ ਕਵਿਤਾ, ਸਾਨੂੰ ਕੂਕਿਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਝਾਤ ਪੁਆਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿੰਗਰ ਜਜ਼ਬੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ—

ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਹੈ ਨਾਮ ਏਹਦਾ,
 ਏਹਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਨਿਜ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ,
 ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੰਗਤਾਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਏਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਿਭਾਣ ਲਈ,
 ਕਰ ਲੀਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਤਿਆਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਜਿਸ ਮੋਰਚੇ ਤੇ ਡਟ ਜਾਨ ਚੇਤਨ,
 ਫੌਜਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਤੋਪ ਨਾਲ ਉੱਡੇ ਕਈ ਚੜ੍ਹੇ ਫਾਂਸੀ,
 ਕਈਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਕਰਾਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਜਲਾਵਤਨ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਹੇ,
 ਅਸਾਂ ਤੰਗੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਹਾਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਉਮਰ ਜ਼ੋਰ ਨਿਗਰਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਰੇ,
 ਹੋਰ ਕਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਨਿਤ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ,
 ਪਈਆਂ ਭੰਡੀਆਂ ਸਦਾ ਖਵਾਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਥਾਂਉਂ ਥਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਾਡੇ ਨਾਂਉਂ ਲਿਖਦੀ,
 ਦੱਸਾਂ ਕੀ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਭਾਰੀਆਂ ਨੇ।

ਸੁਣੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਹਾਲ ਪੁਕਾਰ ਸਾਡੀ,
 ਅਸਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਬਹੁਤ ਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਅਜੇ ਤੀਕ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਨੇ ਹਾਂ,
 ਵਾਹ ਵਾਹ ਤੇਰੀਆਂ ਕੁਦਰਤਾਂ ਨਿਆਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਸਾਡੇ ਬੂਹੇ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾ ਉਠਦੀ ਏ,
 ਅੱਕ ਗਏ ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਲਾਚਾਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਹੁਣ ਸਮੇਂ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਫੇਰ ਖਾਧਾਂ ,
 ਗੱਲਾਂ ਵਿਗੜੀਆਂ ਰੱਬ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਨਾਲ ਲਹੂ ਦੇ ਸਿੰਜਿਆਂ ਬਾਗ ਕੌਮੀਂ,
 ਸਿੱਖਾਂ, ਹਿੰਦੂਆਂ, ਮੋਮਨਾਂ ਆਰੀਆਂ ਨੇ।
 ਫੁੱਲ ਖਿੜੇ ਪੰਖੇਰਤੂ ਚਹਿਕ-ਉੱਠੇ,
 ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ।⁴

ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਛਪੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਕ ਵਿਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਚੇਤਨ ਨੇ ਜੋ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਦਾ
 ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ-

‘ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ’

“ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨਾਂ ਅਖਬਾਰ
 ਦੇ ਕੋਈ ਕੌਮ ਜਾਂ ਪੰਥ ਆਪਣੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅਗੇ ਅਥਵਾ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼
 ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅਗੇ ਜ਼ਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜ਼ਾਹਰ ਨਾ
 ਹੋਵੇ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਦੁੱਖ ਉਹਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ
 ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ
 ਦੇਸ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ
 ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਤਕਲੀਫ ਦੂਰ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ
 ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੌਲੇ ਦਾ ਕੁਝ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ
 ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਅਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਉਸਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਦੇ
 ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਕ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਬਦਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਹਰ ਇਕ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਗੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਕੌਮ ਅਥਵਾ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚੰਗੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕੌਮ
 ਅਥਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਨ ਚੰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ
 ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਰੋਟੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਤਾਲ ਵੱਤ ਆਪਣਾ ਸੁਆਰਥ
 ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੌਮ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਚੱਲਦੇ
 ਹਨ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਅਥਵਾ ਕੌਮ ਕਦੇ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

“ਇਹ ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਕੌਮ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਪਾਰ ਸਮਝ ਕੇ ਨਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹਦਾ ਮੰਤਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਹੋਇਆ, ਦੀਨਾਂ, ਦੁਖੀਆਂ, ਭੁੱਖਿਆਂ, ਨੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

“ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਰੀਕ ਤੋਂ ਬਰੀਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਚਾਵੇਗਾ।

“ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਸਭ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰੇਗਾ।

“ਪੰਥ ਅਤੇ ਦੇਸ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਬਣਾ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ। ਪੰਥ ਅਥਵਾ ਦੇਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਹਾਲ, ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਪਰਜਾ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਅਥਵਾ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸੇਗਾ।

“ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਟੋਕੇਗਾ ਅਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸਿਰੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਕੇ ਜਤਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਜਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅਥਵਾ ਸੂਰਾਜ (ਆਪਣਾ ਰਾਜ) ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਤਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਮੰਨੇਗਾ।”⁵

ਇਹ ਸਨ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਜੁਗ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪਰਚਾ ਇੱਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਪੜਾਅ ਆਏ, ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੇ ਕੂਕਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਸੁਰਖ ਪੰਨੇ ਹੀ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਣ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਪਿੱਟ ਉੱਠਦੀ ਸੀ। ਉਮਰ ਭਰ ਸਤਿਜੁਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰਿਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ‘ਚੱਕਰਵਰਤੀ’ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, “ਕਰੀਏ ਕੀ, ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਡੀਫੈਂਸ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਝਿੱਕੇ ਇਹ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦੀ ਇਕ ਸਦੀ ਦੀ ਕਾਲ ਵੰਡ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ‘ਸਥਾਨਾਂ’ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਇਹ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(1) **ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਕਾਲਖੰਡ ਜਾਂ ਟੁੱਟਵੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਰ੍ਹੇ** : ਇਹ ਸਮਾਂ 1920 ਈ. ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1929 ਈ. ਤੱਕ ਦਾ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।⁶ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦਾ ਕਾਲ ਕਰਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਚੇਤਨ 26 ਮਈ 1920 ਤੋਂ 13 ਅਕਤੂਬਰ 1920 ਈ. ਤੱਕ ਰਹੇ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ (1889-1956 ਈ.) 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1920 ਤੋਂ 1924 ਈ. ਤੱਕ ਰਹੇ।⁷ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਆਲਿਮ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾਸ ਵੀ ਬਣੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1929 ਈ. ਤੋਂ 1939 ਈ. ਤੱਕ ਸੰਪਾਦਕ ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ (1904-1971 ਈ.) ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਲਿਮ ਜੀ ਮਾਝੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਲੋਪੋਕੇ ਦੇ ਅਤੇ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਨੀਲੋਂ ਪੁਲ, ਸਰਹਿੰਦ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪਾਸ ਪਿੰਡ ਲੱਲ ਕਲਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਨ। ਮੁੱਢਲੇ ਦੌਰ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਨੌਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਰਸ਼ੀ ਫਰਿਸ਼ਤਾ, ਪਿੰਡ ਫਤੂਹੀ ਚੱਕ (ਤਹਿਸੀਲ ਸ਼ੱਕਰਗੜ੍ਹ-ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਬਾ ਕਮਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ ਹਨ। 2 ਨਵੰਬਰ 1927 ਦੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਇਕ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ ਨੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਛਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਸੀ-

“ਮੰਗਲ ਜਿਸ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਖਾਸ ਐਡੀਟਰ ਆਪ।

ਛੀਜ ਅਮੰਗਲ ਜਾਤ ਸਭ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ।

ਕਲੂ ਕਾਲ ਨੇ ਆਣ ਦਬਾ ਲਏ ਸਾਂ, ਸਤਿਜੁਗ ਸੀ ਮੁਖ ਛੁਪਾ ਬੈਠਾ।

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਲੱਖ ਤੈਨੂੰ, ਬੀੜਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸੀਸ ਉਠਾ ਬੈਠਾ।”⁸

ਉੱਪਰ ਵਰਣਿਤ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲਾਈਨ ਤੇ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਐਡੀਟਰ ਦੇ ਨਾਮ ਵਜੋਂ 1920 ਮਈ ਤੋਂ ਦਸਬੰਰ 1920 ਤਕ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ, ਇੰਡੀਆ ਆਫਿਸ ਲੰਡਨ ਤੋਂ “ਕੂਕਾ ਆਊਟ ਬ੍ਰੇਕ” ਆਦਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ ਮੰਗਵਾ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਵੀ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਲਾਨਾਂ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਸ਼ੀ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਸਰਗਰਮ ਕਾਂਗਰਸ ਕਾਰਕੁੰਨ ਵੀ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਜ਼ਬਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਣ, ਅਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰੋਪੀ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਤੇ ਕੜਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗਾਹੇ ਬਗਾਹੇ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਇਆਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗ ਕੇ, ਇਸ ਦੇ ਛਪਣ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਲਿਮ ਜੀ ਅਤੇ

ਅਰਸ਼ੀ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਜੀ ਅਕਸਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮਿਤ ਛਪਣਾ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 21 ਫਰਵਰੀ 1921 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਾ ਵਾਪਰਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਛਾਪੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਡੇਢ ਕੁ ਸੌ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਲਿਖ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪਤੇ ਵੀ ਛਾਪੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਹੋਰੀ ‘ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਿਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ’ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਲਾਹੌਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਨੌਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਇਸ ਦੇ ਲੰਗੇ ਡੰਗ ਛਪਣ ਦਾ ਹੀ ਦੌਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪੇ ਸਰਬਰਾਹ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ- ਇਕ ਦਿਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿਚ ਇੱਕਠੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਣ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰਬਰਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਤੂੰ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਰਬਰਾਹੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇ। ਜੇ ਕਰ ਮੰਨ ਜਾਵੇ ਵਾਹ ਭਲਾ ਜੇ ਨਾਂ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੁਣ ਕੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਐਸੇ ਹੰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਘਾਤਕ ਨੂੰ ਸਰਬਰਾਹੀ ਦਾ ਕੁੱਜਾ ਭੰਨ ਕੇ ਸਗੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਫਿਰਨ ਦੇਣ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਕੋਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਭਾਸੇ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਏਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਉਪਦਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ।

“ਸਾਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਾ ਝਗੜਾ ਮੁੱਕ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਠੋਕੀ ਤਾਂ ਇਸ ਉਤੇ ਫੇਰ ਮਗਰੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਏਗਾ।”⁹

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ ਮਗਰਲੇ ਦਸਾਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ(1839-49) ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਜੁਗ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੜੀਵਾਰ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਤਾਰੀਖੀ ਤੇ ਕੌਮੀ ਵਾਕਿਆਤ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਹਿਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ ਹੋਰਾਂ ਇਕ ਵੇਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਹੀ ‘ਕੂਕਾ’ ਨਾਮ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ‘ਆਲਿਮ’ ਨਾਂ ਦਾ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੱਢਿਆ

ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਰਚੇ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾਸ ਵੀ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ 80 ਸਾਲਾ ਅੰਕ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਕਲਮੀ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ ਦੀ ਅਗਵਾਹੀ ਵੱਧ ਭਰੋਸੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਤਿਜੁਗ ਲਾਹੌਰੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਚੇਤਨ' ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਸੰਪਾਦਕ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਣੇ। ਤੀਜਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਪਲੈਟ ਫਾਰਮ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ।...ਗੱਲ ਕੀ, ਜੋ ਮਸਾਲਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਵਿਚ ਮੁੱਖ-ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਿਲਸਿਲਾ 'ਹੱਡ-ਬੀਤੀ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੁੱ ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੋਖੇ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇਵੇਦਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਹਲੂਣੇ ਗਏ। ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਹੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤਬਕਾ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ।

“1921 ਈ. ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।...ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰ. ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ, ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਡਾ.ਸੱਤਿਆਪਾਲ ਜੀ, ਮੌਲਾਨਾ ਜ਼ਫਰ ਅਲੀ ਐਡੀਟਰ 'ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ' ਚੌਧਰੀ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਐਡੀਟਰ 'ਸਦਾਕਤ' ਅਤੇ ਮੌਲਾਨਾ ਸਈਅਦ ਹਬੀਬ ਐਡੀਟਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਸਿਆਸਤ' ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂ ਡਾ. ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਆਦਿ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਸਬੰਧੀ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪਰਵਾਹ ਚੱਲ ਪਿਆ ਸੀ।”¹⁰

ਖੇਦ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਆਲਿਮ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦੇ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾਈ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਆਦਿਕ ਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਕੇ, ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਉੱਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾਂ, ਵੇਚਣਾਂ ਵੱਡਾ ਜ਼ੋਖਮ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ(ਸਿਆਲਕੋਟ), ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਘ ਵਰਨ (ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ) ਅਤੇ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲੋਕੇ (ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ) ਆਦਿ ਮਰਜ਼ੀਵੜੇ ਕੂਕਿਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰ ਫਿਰ ਕੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪਰਚੇ ਹੋਕੇ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ ਵੇਚੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗਾਤਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਵੀ ਪਾਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਲੰਡੀ ਬੁੱਚੀ ਐਵੇਂ ਹੀ ਹਮਕੀ ਤੁਮਕੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਆਢਾ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।¹¹ ਮਾਸਟਰ ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਜਾਰਮਣ (ਲਾਹੌਰ) ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਵੰਡਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਪੜਵਾਇਆ ਸੀ।

ਸੇ 1920-29 ਦਾ ਐਸਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਤਿੱਖੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਬਣਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਬਾਹੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ 'ਮਸਤਾਨਾ' ਭਾਈ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਚੇਤਨ, ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ ਅਤੇ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾਸ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪੰਜ ਸੰਪਾਦਕ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਦਾਸ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸਮਾਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਖੋਜ ਅਧੀਨ ਹਨ।

(2) ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਲ (1929-1949 ਈ.) ਤੱਕ : ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਇਕ ਸਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਲ ਖੰਡ ਅਤੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮ ਪੂਰੇ ਉਭਾਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਰੋਹ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਚੰਡ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੂਰਮੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਅੰਦੋਲਨ ਵੱਲ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਸਕੋ ਤੋਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ, ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਚੋਰੀ ਛਿਪੇ ਦੇਸ ਪਰਤੇ ਅਨੇਕ ਸੂਰਮੇ, ਜਨਤਕ ਮੂਹਾਜ਼ ਤੇ ਨਿੱਤਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕੁੱਦਦੇ ਹਨ। ਡਾਕ ਤਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਅਤੇ ਨੇਵੀ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ

ਖ਼ਾਤਮੇ ਸਮੇਂ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹਾਲਾਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਈ. ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਟਕਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ, ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸੁਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟੀਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਿਣਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੌਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਹੇ ਨਾਮਵਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਜਲਵਾ 1929 ਤੋਂ 1939 ਈ. ਤੱਕ ਅਤੇ ਫਿਰ 1943 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਦੀ ਕਲਮ ਨੇ ਬਖੇਰਿਆ ਪਰ ਇਹ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨੋਂ ਸੱਜਣ ਜੋ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਅਲਪ ਕਾਲਿਕ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ ਮਗਰਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮਿਲਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਚਹੁੰਆਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਕਾਰਨ, ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 23-24 ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਦੌਰ ਵਜੋਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਦੌਰ ਦੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਧਾਵਾਂ, ਵਾਰਤਕ, ਕਵਿਤਾ, ਜੀਵਨੀ, ਕਹਾਣੀ, ਨਾਟਕ, ਇਕਾਂਗੀ, ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ, ਲੰਮੀ ਕਹਾਣੀ, ਸਾਖੀ, ਨਿਬੰਧ, ਪੁਸਤਕ ਪੜਚੋਲ, ਰੀਪੋਰਤਾਜ ਆਦਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੌਖਿਆ ਹੀ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੋ ਸਰਬਾਂਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਨ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਵੀ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕਾਲ ਦੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾਂ ਵਿਚ ਉੱਭਰਵਾਂ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾਂ ਹੇਠ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਛਪਣ ਨਾਲ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਰੋਚਕ ਗਲਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠਕ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ 1930 ਈ. ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪੇ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰੀ ਲੇਖ, 'ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ' ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ

ਜੀਵਨੀ ਤੋਂ ਪਰਿਚਿਤ ਹੋਏ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦੇ 86 ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਫੈਲਿਆ ਇਹ ਲੇਖ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ, ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਦੀ ਤਰਜੁ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਬਿਰਧਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਕਲਮ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਵਧੀਆ ਵਾਰਤਕ ਲੇਖਕ ਤੇ ਆਹਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਵੀ ਸਨ। ਇਸੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਤੋਪਾਂ ਅੱਗੇ ਉੱਡਣ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਿਰਦੇਵੇਦਕ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਪੰਗਤੀਆਂ ਹਨ-

ਮਾਏ ਵੇਖ ਅੱਜ ਕਹਿਰ ਦਾ ਮੀਂਹ ਲੱਥਾ,
ਗੜਾ ਵਸਦਾ ਪਿਆ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਅੰਦਰ।
ਭਾਰਤ ਪੁੱਤ ਸੋਹਣੇ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੜੇ ਦੇ,
ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਅੰਦਰ।
ਗਊ ਗਰੀਬ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨਾ ਝੱਲ ਸਕੇ,
ਕੀਤੇ ਸ਼ੌਕ ਨੇ ਆਨ ਲਾਚਾਰ ਅੰਦਰ।
ਦੁੱਖ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵੇਖ ਨਾ ਝੱਲਿਆ ਏ,
ਤਦੇ ਆਏ ਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅੰਦਰ।
ਤੂੰਬੇ ਇਕ ਦੇ ਤੋਪ ਉਡਾ ਦੇਂਦੀ,
ਦੂਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਗੋਲੇ ਦੀ ਮਾਰ ਅੰਦਰ।
ਕਾਹਲਾ ਇਕ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਦਿਸਦਾ ਏ,
ਮਿਲਨ ਮਰਤਬੇ ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਅੰਦਰ।

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਾਟਕਕਾਰ, ਸ. ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਇਬ ਲਾਹੌਰ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ, ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ ਐਡੀਟਰ 'ਫੁਲਵਾੜੀ', ਸ੍ਰ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤਾਜਵਰ' ਐਡੀਟਰ 'ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ', ਸ੍ਰ. ਐਸ.ਐਸ. ਲਾਹੌਰਾ ਸਿੰਘ ਐਡੀਟਰ 'ਨੋ ਰਤਨ' ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲਾਲਾ ਧਨੀ ਰਾਮ ਜੀ 'ਚਾੜ੍ਹਕ' ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਗੁਰਾਂਦਿੱਤਾ 'ਖੰਨਾ' ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸੰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਚਵਿੰਡਾ, ਸ੍ਰ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਧਾਰੋ ਵਾਲੀਆਂ, ਸੁਆਮੀ ਸੁਤੰਤਰਾ ਨੰਦ, ਗੁਰੂਦੱਤ ਭਵਨ ਲਾਹੌਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੋਹਿਤੇ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ 'ਖਾਲਸਾ', ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਜ਼ਾ ਯਾਫਤਾ ਕਾਰਕੁੰਨ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਜੀ ਐਮ.ਏ. ਲਾਹੌਰ ਆਦਿ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਫਲਸਫੇ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ

ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਲੇਖ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਲਾਸਵਾਲੀਆ, ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਗਿਆਨੀ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਯੂਥਪ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਜਰਾਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿਤਕਾਰੀ (ਪਿਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ), ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ ਮੁਠੱਡੇ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ ਆਦਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਅੰਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕ ਇਕ ਮੱਤ ਸਨ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਹੜੀ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਅਤੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਲਹਿਰ 1921-22 ਈ. ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਚਲਾਈ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਮੁੱਢ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 60 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸਾਦਾ ਤੇ ਸਾਤਵਿਕ ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ, ਨਾਮਧਾਰੀ-ਸੰਤ-ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਇਆ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨੀ, ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁੰਦਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸੁਸਜਿਤ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਛੁਪਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ ਬੇਜੋੜ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਦੇ ਰੰਗੀਨ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਛਪੇ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਆਪ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਵਾਨੀ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ, ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ, ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸਕਰੋਦੀ, ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਹੰਡਿਆਇਆ ਆਦਿ ਛੇ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਅਲੀ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਚਿੱਤਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਆਗਮਨ ਸਮੇਂ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਤਾਇਬ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਉਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸਨ, ਪਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਰੰਗੇ ਚਿੱਤਰ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਚਿੱਤਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਵਣ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਲੀਨ ਹਨ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪੂਰੇ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਸ਼ੇਰ, ਬੱਕਰੀ, ਗਊ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਸ ਖੋਰੇ ਪਸ਼ੂ ਇੱਕੋ ਘਾਟ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਦੁਰਲਭ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਿਰਧਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਅੰਕ ਨਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ 1929 ਈ. ਵਿਚ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੋਏ, ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ

ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਇਸ ਅੰਕ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅੰਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਠ ਬਸੰਤ ਅੰਕ 1939ਈ. ਤੱਕ ਇਸੇ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਰਹੇ। ਕਿਉਂਕਿ 1992ਬਿ. ਮੁਤਾਬਿਕ 1936 ਈ. ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ, ਸੰਤ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਦੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਗੁੱਧੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਲਈ ਲਲਕਾਰਦੀ ਲੰਮੀ ਲਿਖਤ 'ਅਪੂਰਵ ਬਲੀਦਾਨ' ਅਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸੱਵਰ ਦੁਆਰਾ ਕੂਕਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਮਨਮੋਹਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਕਾਲੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕਾਰਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਫ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਇਸ ਲਈ 1993 ਬਿ. ਮੁਤਾਬਿਕ 1937 ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਛਪ ਸਕਿਆ ਸੀ। 1940 ਅਤੇ 1941 ਈ. ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਦੋ ਸੰਤ ਅੰਕ, ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਭਾਗ ਦੂਜਾ, ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਛਪੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ 2000 ਬਿ. ਮੁਤਾਬਿਕ 1944 ਈ. ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਹੀ ਛਪਿਆ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ, ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ ਅੰਦੋਲਨ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਬਟਵਾਰਾ, ਜੰਗ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ, 1947 ਈ. ਤੱਕ ਉਪਰ ਵਰਣਿਤ 10 ਬਸੰਤ ਅੰਕਾਂ ਅਤੇ 2 ਸੰਤ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੰਤ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੌਣਾਂ ਸੈਂਕੜਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਾਨੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਫੀ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਇਹਨਾਂ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਭੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਪੂੜ ਵਿਚ ਗੁਆਚਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ। ਪਹਿਲੇ ਸੰਤ-ਅੰਕ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ, ਮਾਸਟਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਪਿੰਡ ਬੰਡਾਲਾ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਬਿਆ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜੁਆਨੀ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਡੇਰੇ ਲਾਏ ਅਤੇ 1953 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦਿਹਾਂਤ ਤੱਕ ਇੱਥੇ ਹੀ ਸੇਵਾ ਨਿਬਾਹੀ। ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਵਸਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲ ਆਏ ਖਤਾਂ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਉਹ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਸਨ।

ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਹੋਰਾਂ ਵਲੋਂ 1930 ਅਤੇ 1936 ਈ. ਦੇ ਬਸੰਤ

ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਲੰਮੇ ਰੋਚਕ ਨਿਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ(1931), ਜੀਵਾਲਨ ਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ(1932), ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ(1931), ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਪਰਖ(1935), ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮਾਨਵ ਧਰਮ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਭਾਰਤ(1938) ਅਤੇ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ(1939) ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਲੋਕਾਰੀ ਗਲਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਪਰ ਵਰਣਿਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਮਾ. ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਐਸ.ਐਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੈਦ, ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ(ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ' ਝਬਾਲ, ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਵੈਦ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾ ਕੋਇਲ ਕੂ, ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ, ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਵਲ, ਗਿ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਿਰ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਈ, ਗਿਆਨੀ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਲਾ ਅਕਾਲੀ, ਮਾ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਸ.ਸ. ਅਮੋਲ, ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਮਹੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ, ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ., ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ, ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ, ਗਿਆਨੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕਾਨੂੰਗੋ, ਗੁਰਮੁਖ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਕਲਮੀ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੁਹਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਗਗਨ ਦੇ ਚਮਕਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਘੋਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਭੇਜਦੇ ਰਹੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮ ਹਨ- ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਨੇਤਾ ਜੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ, ਡਾ. ਸਰ ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ, ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਿਰਤੀ, ਬਾਬਾ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਗਾਗਾ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰੀ, ਜੈ ਚੰਦਰ ਵਿੱਦਿਆਲੰਕਾਰ, ਡਾ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਸ਼ਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ਰਣਬੀਰ ਜੀ ਮਿਲਾਪ ਲਾਹੌਰ, ਪੰ. ਮੁਨੀ ਲਾਲ ਜੀ ਕਾਲੀਆ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਲੁਧਿਆਣਾ, ਕਾ. ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਐਮ.ਐਲ.ਏ, ਇਤਿਆਦਿਕ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਵਿਦਿੱਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਪੈਂਠ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। ਸਾਕਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਜੈਤੋ ਦਾ ਮੋਰਚਾ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦੁਆਉਣ ਦਾ ਮੋਰਚਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ, ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਰਿਆਸਤੀ ਜੋਰ ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰ

ਕੇ, ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਕੇ, ਸਤਿਜੁਗ ਸਪਤਾਹਿਕ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਅਨੇਕ ਪਰਚਿਆ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਕੀ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਸਤਿਜੁਗ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਬਣਵਾਰੇ ਤੋਂ ਮਚੀ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਕਾਰਨ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਰੁਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਧੀਵਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 1949 ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਤਹਿਸੀਲ ਸਿਰਸਾ (ਹਿਸਾਰ-ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਪ੍ਰਾਂਤ) ਤੋਂ ਮੁੜ ਛਾਪਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

3. ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ (ਸਿਰਸਾ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ (1949-1992) :

ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਇਕ ਪਰਚਾ 3 ਭਾਦਰੋਂ 2006 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਗਸਤ 1949 ਈ. ਵਿਚ ਜੱਗ ਮਲੇਰਾ(ਸਿਰਸਾ-ਹਿਸਾਰ) ਤੋਂ ਛਪਿਆ ਜਿਸ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਸੰਤਪੁਰਾ, ਇਸ ਦੇ ਤਦੋਕੇ ਸੰਪਾਦਕ, ਮ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਤ ਨਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।¹² ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਇਸ ਦੇ ਲੇਖਕ, ਸੰਪਾਦਕ, ਛਾਪਕ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਵੀ, ਦੇਸ਼ ਬਣਵਾਰੇ ਬਾਦ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੇ ਸੰਕਟ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚੋਂ, ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਹੋਣ ਲਈ, ਤਿਲਮਿਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਮੁੱਢਲੇ ਲਾਹੌਰ ਕਾਲ ਜਿਉਂ, ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਲੰਗੇ ਡੰਗ ਹੀ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਛਾਪਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਵੀ 1951 ਈ. ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਫਿਰ ਸਲਾਨਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਨਾ ਛਪਿਆ ਜੋ 1954 ਈ. ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਿਧੀਵਤ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਛਪਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ (1910-2001) ਦਾ ਜਨਮ ਗਿੱਲ ਬਾਰ ਵਾਲੇ (ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਵੱਸ ਗਏ। ਉਹ ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਵੀ ਗਿਆਤਾ ਸਨ। ਉਹ 1945 ਤੋਂ 1953 ਈ. ਤੱਕ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਲਾਕਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਏ. ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਬੁਹਤ ਪਰ ਇਸ ਉੱਖੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਰਚੇ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ 30 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਚਲਾਉਣ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਸਿਰਫੀ ਬੰਦੇ ਸਨ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ 1945 ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ 1940 ਈ. ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, 1941 ਵਿਚ ਸੁਆਮੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨੰਦ ਸਵਰਾਜ ਆਸ਼ਰਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਅਤੇ

1942, 1944 ਈ. ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਵੀ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। 1943 ਈ. ਵਿਚ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਫਿਰ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਲੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋਰ ਪੱਤਰ-ਪੱਤਰਿਕਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਤ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਸੀ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲੱਗ ਗਈ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ। ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਡੱਫਰਕੇ(ਲਾਹੌਰ) ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਛੀ ਜੀ ਦਾ ਫਲਪੋਤਾ (ਜਲੰਧਰ)। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਸਾਮਵਾਦ ਵੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਲਾ ਛੱਡਣ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਜੀਅ ਜਾਨ ਨਾਲ ਕੁੱਦ ਪਏ। ਪੰਛੀ ਜੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਣੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ' ਲੜੀਵਾਰ ਲਿਖ ਕੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ 12-14 ਸਾਲ ਦਾ ਦੈਨਿਕ ਜੀਵਨ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਕਰ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ 9-10 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਮਿਸਾਲੀ ਹੈ। ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ(1954-55 ਈ.) ਅਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ (1955-57) ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਮਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਹੇਠ ਛਪਣ ਵਾਲਾ 2007 ਬਿ. ਮੁਤਾਬਿਕ 1951 ਈ. ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਹਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਸੰਤ ਨਗਰ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਅਤੇ 11 ਫਰਵਰੀ ਬਸੰਤ ਦੇ ਦਿਨ, ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਤੋਂ 29 ਮਾਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਦਾ ਟਾਈਪ ਬੁਹਤ ਘਸਿਆ ਪਿਟਿਆ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ 92 ਸਫੇ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ, ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਛਾਪ ਕੇ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ। ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਲੇਖ 'ਔਹ ਮਾਹੀ ਆ ਰਿਹਾ।' ਕੂਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਬਿਰਹਾ ਹੰਢਾਉਂਦੀ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਸਨੇਹ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਬਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਲੋਂ ਜਾਣ ਨੂੰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਸਾਮੰਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਭਦੌੜ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਭਾਈ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਜੀਤੋੜ ਬਾਰੇ ਮਾ. ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਫੈਜ਼ਯਾਬ, ਸੰਤ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਸੱਦੋਵਾਲ ਦੇ ਲੇਖ, ਇਤਿਹਾਸਕ

ਮਸਾਲਾ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਨਿਰਮਲੇ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਪਰਚਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਆਗੂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਰੀਆ ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ ਬੱਦਲ ਵੇਖ ਕੇ ‘ਅਮਨ-ਅਮਾਨ’ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਲਾਈ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦੇ 1952 ਅਤੇ 53 ਈ. ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ। ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਕੱਢਣੇ ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਣ। ਹੁਣ ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰਸਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ‘ਰਾਮ ਸੁਖਦਾਸ ਸਕੂਲ’ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ 1952 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ, ਪੰਡਿਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, (ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਮ ਗੱਦਾਂ ਡੋਬ, ਤਹਿਸੀਲ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾਂ ਉਦੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ) (1921-1992 ਈ.) ਨੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਉਹ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਕ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ ਅਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਦਿਆਲੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਉਪ ਨਾਮ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਧਾਰਮਿਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਜ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਤਾਹਿਕ ਤੋਂ ਮਾਸਿਕ ਪਰਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਫਤਾ ਕੁ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਟਿਕ ਕੇ ਪਰਚੇ ਦਾ ਮੈਟਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਗੁਰੂਸਰ ਜਾਕੇ ਆਪਣੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਤਰਕ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਇਸੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਪੌਰਾਣਿਕ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਗਿਆਤ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਛਪੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੈ-ਜੀਵਨੀ ਮੂਲਕ ਰਚਨਾ ‘ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ’ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆ ਵੱਸਣ ਦੀ ਗਾਥਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਨੇਕ ਅਣਫੋਲੇ ਵਰਕੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਮਾਸਿਕ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਨਰ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ, ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ, ਸਦਾਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹੇਠ 2010 ਬਿ.(1954 ਈ.) ਅਤੇ 2013 ਬਿ. 1957 ਈ. ਦੇ ਦੋ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹਨ। ਸੰਨ 2010 ਬਿ. ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਿਆ’ ਤੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਲੇਖ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਉੱਥੇ ਇਸ ਵਿਚ 1936 ਈ. ਦੇ ਜ਼ਬਤਸ਼ੁਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਵਿੱਚੋਂ ਚੱਕਰਵਤੀ ਜੀ ਦੀ ਮਨੋਹਰ ਰਚਨਾ ‘ਅਪੂਰਵ ਬਲੀਦਾਨ’ ਅਤੇ ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਦੀ ‘ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ’ ਕਵਿਤਾ ਦੁਬਾਰਾ ਛਾਪੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਅੰਕ ਵਿਚ

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਕ ਛਾਪ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਸਜਾ ਵਜੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਪਈ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਭਰਨੇ ਪਏ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਲੋਹਗੜ੍ਹ (ਡੇਹਲੋਂ-ਲੁਧਿਆਣਾ) ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਨ 1957 ਈ. ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਵਿਚ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਯੋਗ ਗਲਪ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕੂਕਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ, ਇਕ ਲੰਬੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੰਨ 1955 ਅਤੇ 56 ਈ. ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ। ਸੰਤ ਲਾਇਲਪੁਰੀ(1908-1966 ਈ.) ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਲੋਪੋਕੇ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਕੂਕਾ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਕਵੀ ਲਾਲਾ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ ਦਾ ਬਚਪਨ ਵੀ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਬੀਤਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਦਾਦੀ ਦੇ ਸਕੇ ਭਣੇਵੇਂ ਸਨ। ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਲਾਇਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ‘ਲਾਇਲਪੁਰੀ’ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ, ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ‘ਆਲਿਮ’ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੋਂ ਕਲਮਕਾਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਸਮਤਾਮੂਲਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਹਮ ਖ਼ਿਆਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਯੁਵਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰੈਸਿਵ ਪਾਰਟੀ’ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਕਾਰਜ ਲਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਅਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਉਹ ਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਪਰ ਵਰਣਿਤ ਦੋ ਬਸੰਤ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸੇ ਅਵਧੀ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਅਫਰੀਕਾ ਅੰਕ, ਸਿਆਮ ਅੰਕ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅੰਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅੰਕ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਘੇਰਾ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ 1955 ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਵਿਚ ਨਾਵਲਿਸਟ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸਾਕਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਬਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀ ਛਪੀ ਸੀ—‘ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਤੋਂ ਕਤਲਗਾਹ ਤੱਕ’। ਇਹਨਾਂ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲੇਖਕਾਂ, ਚੱਕਰਵਤਰੀ ਅਤੇ ਆਲਿਮ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ

ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਾਏ ਭਾਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨਿਆਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬੀਬੀਆਂ ਤੋਂ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਆਦਿ ਲਿਖਵਾ ਕੇ, ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਛਪਵਾਉਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਵੀ ਪਾਈ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ(1910-2002 ਈ.) ਇਕ ਵੇਰ 1940 ਈ. ਵਿਚ ਅਤੇ ਫਿਰ 1957 ਤੋਂ 1966 ਈ. ਤੱਕ ਕੋਈ ਦਸ ਸਾਲ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਡੱਫਰਕੇ(ਲਾਹੌਰ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਸੀ। ਜਿਥੇ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਜਨਮੇ। ਵਿਦਿਆ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲੇ ਵਿਚੋਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਾਲ ਸਖਾਈ ਮਿੱਤਰ ਸੀ। ਸੰਨ 1945 ਤੋਂ 1960 ਈ. ਤੱਕ ਅਤੇ ਫਿਰ 1966-77 ਈ. ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਜਾਵਾ (ਮੁਕਤਸਰ) ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਲਾਟ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਉਦੋਂ ਵਾਇਆ ਸਿਰਸਾ ਸੌ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੀ ਸੀ। ਸੰਨ 1957 ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗਿਰਾਈਆਂ ਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਪਾਸ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਕਰੀਵਾਲਾ ਜਾਂਦਾ, ਸਾਈਕਲ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਲ ਸਖਾ, ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਉਸਦੀ ਲੇਖਣ ਕਲਾ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿਕ ਕੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਐਡੀਟਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਇਉਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਾਂਭਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹਫਤੇਵਾਰੀ ਪਰਚਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਹਰ ਹਫਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰ. ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ, ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਮੱਤ ਭੇਦ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੈਰੋ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਹੀ ਬੈਟਰਮੈਂਟ ਟੈਕਸ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਹੋਰ ਜਮਹੂਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਨਾਲ ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਗਊ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤਰ ਰਹੇ, ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ, ਉੱਚੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ, ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਉਸ ਲੋੜ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਪੂਰਾ ਉੱਤਰਿਆ। ਇਸਦੀਆਂ ਬੇਬਾਕ ਸੰਪਾਦਕੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ,

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਜੁੱਟਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ।

ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚ 2014 ਬਿ. ਮੁਤਾਬਿਕ 1958 ਈ. ਦਾ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ, ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਤੋਂ ਛਪਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਬੰਧਾਂ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਕਾ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, ਕਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਕੀਮਤੀ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਉਹ ਸੰਸਮਰਣ ਛਾਪੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਸਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਗੁਰੂ, ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਯੁਵਕਾਂ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਨੂੰ ਛਾਂਗ ਸੁਆਰ ਕੇ, ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਤੇ ਇਉਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੌਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਆਦਿਕ ਆਪਣੇ ਕਲਮੀ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਰਿਣੀ ਹਨ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ਸਨ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਮਿਤ ਹੋਏ ਭੋਗ ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅੰਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਮਹੱਤਵ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਆਈਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ, ਸ਼ੋਕ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ, ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ, ਕੌਣ ਕੌਣ ਆਏ, ਦਸਤਾਰ ਬੰਦੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਕਿਵੇਂ ਉਲੀਕੀ ਗਈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ, ਸਭ ਵੇਰਵਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਸਿਮਰਤੀ ਅੰਕ ਛਾਪ ਕੇ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਕੀਮਤੀ ਮਸਾਲਾ ਸਾਂਭ ਲਿਆ। ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਹੀ 1965 ਈ. ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 'ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਅੰਕ' ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਡ-ਮੁੱਲੀਆਂ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਫੈਜ਼ਾਬ ਹੋਏ, ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਛਾਪ ਕੇ, ਦੋ ਯੁੱਗ ਪੁਰਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਭ ਲਈ ਹੈ। ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਚਾਨ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਬਾਅਦ 1958 ਈ. ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਅਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਤਕ

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਆਮ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕਾਂ ਲਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਵੀ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1967 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ (ਜਨਮ 1943 ਈ.), ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 'ਨਾਮਧਾਰੀ' (1944-1989) ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ (1942-2016), ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲੱਗੀ। ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ ਸ਼ਾਹਪੁਰ (ਫਲੌਰ-ਜਲੰਧਰ) ਦੇ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੁਵਕ ਉਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਇਸ ਸੇਵਾ ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਭਾਵੇਂ ਅਲਪ ਕਾਲਿਕ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਵੀ ਕੂਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੁਹਤ ਪੁਖਤਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕਈ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਨਾਮਧਾਰੀ' ਅਤੇ 'ਸਾਜਨ' ਦੋਵੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੰਤ ਨਗਰ ਸੀ। ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ। ਸਾਜਨ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿਛਲੇ ਪਿੰਡ ਮੱਲੀਆਂ ਕਲਾਂ (ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ) ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਦਾਸ (ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ।

1968 ਤੋਂ 1991 ਈ. ਤੱਕ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੰਪਾਦਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤਰਵੀ (1913-1999 ਈ.) ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਨਗਰ ਗੁਰੂ ਚੱਕ (ਸਿਆਲਕੋਟ) ਤੇ ਪਿਤਾ ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਨਖੱਤਰਾ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਮਹੰਤ ਬਣ ਕੇ ਇੱਥੇ ਆ ਗਏ। ਸੋ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨਖੱਤਰਵੀ ਹੋ ਗਏ। ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਨਖੱਤਰੇ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲੇ ਤੋਂ ਲਈ। ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਪਾਰੰਗਤ ਸਨ। ਵਧੀਆਂ ਕਵੀ ਅਤੇ ਜ਼ਜ਼ਬਾਤੀ ਬੁਲਾਰੇ ਸਨ। ਸਨਖੱਤਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1939 ਈ. ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।¹² ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਰੋਣੀਆਂ(ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਵਿਖੇ ਅਲਾਟ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਆਪ ਨੇੜਲੇ ਕਸਬੇ ਅਹੀਆਪੁਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੰਪਾਦਕ ਬਦਲੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਗੁਣਾ ਇਸ ਸਿਰੜੀ ਸਿੱਖ, ਸਨਖੱਤਰਵੀ ਜੀ ਤੇ ਪਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਬਾਈ ਸਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਇਹ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੇਵਾ ਨਿਬਾਹੀ। ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਤਿਜੁਗ ਦੌਰਾਨ ਸਨਖੱਤਰਵੀ ਹੋਰਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅੰਕ (1969), ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸ ਗਮਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ (1972 ਈ.) ਗੁਰੂ ਤੇ ਗ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅੰਕ (1975 ਈ.), ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅੰਕ (1979 ਈ.) ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ (1990 ਈ.) ਅਤੇ ਭਾਗ ਦੂਜਾ(1991 ਈ.) ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਯਾਦਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ.(ਕਹਾਣੀਕਾਰ), ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਡਾ.ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ, ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਗਿਆਨੀ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀ, ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਨਪੁਰੀ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਐਮ.ਏ., ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਬੀਬੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ਬੀਬੀ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਰੁਪਾਣਾ, ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਇੰਨਜੀਨੀਅਰ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਬਾਬੂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਡਾ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰੀ, ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਆਦਿ ਦੇ ਲੇਖ ਛਪਦੇ ਸਨ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਪਰਚੇ ਸਿੰਗਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਰੂਪਕ ਪੱਖ ਛੰਦ ਬੱਧ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਬੈਂਤ, ਕਬਿੱਤ, ਦੋਹਰਾ, ਸਵੱਈਆ ਅਤੇ ਚਉਪਾਈ ਆਦਿ ਛੰਦ ਅਤੇ ਗੀਤ ਜਿਹੇ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਿਮਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਯਾਚਨਾ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਰਸੰਗ, ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਗਊ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ, ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਲ ਜੋਲ ਵਧਾਉਣਾ ਆਦਿ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ 1987 ਈ. ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਵਿਚ ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ: ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮ’ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲੇਖ ਵਡਮੁੱਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਪ ਪੁਰਾਣੇ ਢਾਂਚੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਇਕ ਟੂਕ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ-

“ਫੇਰਿਓ ਈ ਫਿਰ ਜਾਤ ਹੈ ਰਾਜਾ ਰਾਣਾ ਰਾਉ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਫੇਰਿਓ ਨਾ ਫਿਰੈ, ਜਾ ਕਾ ਅਟਲ ਸੁਭਾਉ।” (ਪੰਨਾ 8)

ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਗੀਆਂ ਰਬਾਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਕੇ ਬੰਦ ਅਤੇ ਰੋਚਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ ਦੀ 28 ਜਨਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸੱਵਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਸੱਵਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ

1905 ਈ. ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਮੱਲੂਵਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੇ ਇਕ ਰਾਮਗੜੀਏ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਚਾਰ ਭਾਈ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਚਾਚਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਮੱਲੂਵਾਲੀ ਬਣਿਆ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਚਾਰੇ ਭਾਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਲਾਹੌਰ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸ੍ਰ. ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਗਿਰਦੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। 1935 ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਪ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਟਿਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੁਲਾਉਣ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਆਪ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ 1936 ਈ. ਛਪਿਆ ਉਸ ਵਿਚ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਿਚ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਜਾਣਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੱਡੇ ਤੇ ਬੈਠਕੇ 17 ਜਨਵਰੀ 1872 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋਂ ਪੁਲੀਸ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੋਂਦੀ ਕੁਰਲਾਉਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾਣਾ, ਫਿਰ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਰੰਗੂਨ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਅਜਿਹੇ ਚਿੱਤਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਦਰਵਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਭੜਕਾਊ ਸਮੱਗਰੀ ਸਮਝ ਕੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੁਸੱਵਰ ਜੀ ਤੇ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਭੂਮੀਗਤ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੁਸੱਵਰ ਜੀ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੂਰੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖੇ ਲਾਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕ ਮਸਤਾਨੇ ਕੂਕੇ, ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਢੇਅ (ਸਿਆਲਕੋਟ) ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੇ ਭਜਨ ਦੀ ਐਸੀ ਫੂਕ ਮਾਰੀ ਕਿ ਮੁਸੱਵਰ ਜੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਸਤਾਨੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਆਪਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਜਾਂ ਢੋਲਕ ਤੇ ਥਾਪ ਵੱਜਦੀ ਆਪ ਭੱਠੀ ਤੇ ਭੁੱਜਦੇ ਮੱਕੀ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਭੁੜਕ ਕੇ ਪੈਂਦੇ ਅਤੇ ਘੰਟਿਆ ਬੱਧੀ ਇਸੇ ਬਿਰਤੀ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ। ਆਪ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀਆਂ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ 1998 ਈ. ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ।

2 ਫੱਗਣ 2042 ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ (1986 ਈ.) ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ 65 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 65 ਸਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਵੀ ਇਸੇ ਅੰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜ ਕੇ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ‘ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਦੋਂ’ ਸਨਖੱਤਰਵੀ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ‘ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੀਤੀ’ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੇਖ ਹਨ। ਸਨੇਹੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ

ਅਸੂਲਾਂ, ਸ਼ਾਕਾਹਾਰ, ਸਦਾਚਾਰਕ ਜੀਵਨ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਗੈਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਬਿਨਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰਚਾ ਕੱਢਣਾ ਟੇਢੀ ਖੀਰ ਸੀ। ਇਕ ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਪਰਚਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਰ ਵਧੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸਦਕਾ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਪਰਦੇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਰਗੇ ਸਿਰਸਾ ਜਾਂ ਹਿਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸੀਮਾ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਅੱਤ ਪਿਛੜੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਭਾਦਰੋਂ ਦਾ ਮੁੜਕਾ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਪੱਖੀ ਝੱਲ ਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਲਮ ਚਲਾ ਚਲਾ ਕੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਤੇਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸਫਲ ਸੰਪਾਦਨਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨਖੱਤਰਵੀ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰੜ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਠੀਕ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮੁਦਾਇ ਦੇ ਨੰਗੇ-ਧੜ ਲੜਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਨ।

1992 ਈ. ਦਾ ਸਾਲ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਹੇਠ ਬੀਤਿਆ। ਜੌਹਲ ਜੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਵਡਾਲਾ ਜੌਹਲਾਂ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਸੀ। ਉਹ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਛਾਪਣ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਆਦਿ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠੀ, ਵਾਰਤਕ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਕਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਉਮਰ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਾਣੀ ਸਨ ਅਤੇ 92 ਸਾਲ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ 32 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 11 ਨਵੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਹ ਬੜੇ ਸੰਜਮੀ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੱਲੋਕਾਂ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਰਸਾ) ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਉਹ ਉਮਰ ਭਰ ਛਪਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਸਨ।

(4) ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ (1993-2018):- ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੜਿੱਕੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਆ ਕੇ ਟਿਕਣ ਵਾਲਾ ਨਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਦਾ ਦਫਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਪੰਝੀ ਵਰ੍ਹੇ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚੋਂ ਛਪਣਾ ਸੀ। 1920 ਈ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਪਰਚਾ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ ਲੰਮੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਕੇ, 72 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ

ਗਿਆ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪੰਨੇ ਜਿਤਨੇ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਰਹਿ ਗਏ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਛਪਣ ਕਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿਛਲਾ ਪੰਨਾ ਸਾਰਾ ਪੰਥਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗਦਾਰ ਚਿੱਤਰ ਕੱਜ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਸਫਾ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਛਪਣ ਕਾਰਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਘਟ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਸਮੁਦਾਇ ਦਾ ਪਰਚਾ ਸੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਏ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਭੋਗ ਮੇਲੇ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਰੀਪੋਰਟਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਛਪ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਛਪਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ ਮਾ.ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲਾਈਨ ਤੇ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਐਡੀਟਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਬਸੰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਸਹਿਲੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੱਗਰੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸੁਹਜ ਸੁਆਦ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਖੋਜ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ।

ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ 1992 ਤੋਂ 93ਈ. ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਲਮੀ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ (1926-2006) ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾਤਾ ਸਨ। ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੰਗਲਾ ਅਤੇ ਉੜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾਫੀ ਪਕੜ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬੰਗਾਲੀ ਤੇ ਉੜੀਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ, ਪੌਰਾਣਿਕ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਗਿਆਤਾ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸੱਠਵਿਆਂ ਵਿਚ (ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ) ਛੱਪਣ ਵਾਲੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਨਵਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਾਸਿਕ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਵਧੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ। ਟਕਸਾਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਬੋਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਧਿਐਨ ਸਦਕਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਟੀਕ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਇਸ ਪਰਚੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਨਿਆਉਂ ਕੀਤਾ। 'ਨਵਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪਰਚਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਸੁਆਲ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਲੇਖ ਲੜੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੂਬਾ, ਧਰਮ ਆਧਾਰਿਤ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ ਬਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1993 ਈ. ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਚਲਾਣੇ 7 ਮਾਰਚ, 2018 ਤੱਕ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ

ਸ੍ਰ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 1944 ਈ. ਵਿਚ ਰਾਇਵਿੰਡ ਮੰਡੀ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਹੌਰ) ਵਿਚ ਇਕ ਦਸਤਕਾਰ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਮੁੱਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਸਾ ਅਤੇ ਭਿਵਾਨੀ ਵਿਚ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਪਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। 1966-67 ਵਿਚ ਉਹ ਸਿਰਸਾ ਤੋਂ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਮਾਸਿਕ 'ਚਿੱਟੇ ਕਾਂ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ ਰਹੇ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਸੀਹ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਮਿਸਾਲੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਉਹਨਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਨ ਬਾਰੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈਆਂ। ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ 150 ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰਸਟ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖਾਈ। 'ਟਕਸਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ ਤੇ ਰਚਾਨਵਲੀ' ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਲਿਖੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੌਵੀ ਪੰਚੀ ਸਾਲ ਉਹ ਸਤਿਜੁਗ ਸਪਤਾਹਿਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਲੇਖ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 7-8 ਨਿਬੰਧ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਏ। ਅਨਜਾਣ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਫਲ ਨਿਬੰਧ ਲੇਖਕ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।¹³

ਇਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਅਨਜਾਣ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਨਿਬੰਧਕਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪਰਚੇ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। 'ਸਤਿਜੁਗ' ਉਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦਾ ਪਰਚਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੱਲੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਮੋਢੀ ਰੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਕੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੇ ਅਡਿੱਗ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਸਮੁਦਾਇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾ ਅੰਗ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਗੁਰੂਬਾਣੀ ਤੇ ਇਸਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਟੇਕ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਜੱਦ ਵਿਚ ਆਏ ਸੰਸਾਰ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਕ ਧਰੁਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਆਕਾਂਵਾ ਦੀਆਂ ਸੈਨਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅੱਗੋਂ ਫਿਰ ਇਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਨੇ ਅਜੋਕੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ ਕਿਵੇਂ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਗਲਪਕਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਚੇਤ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰਨ ਨਿਸ਼ਚਾ ਵਿਚ

ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ, ਨਰੋਈਆਂ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਪਾ ਕੇ ਹੀ, ਸਾਡਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵਰਤਮਾਨ ਪੁੰਦੁਕਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਜਿਆਦਾਤਰ ਨਿਬੰਧਕਾਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿਤ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।¹⁴

ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਆਧਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਘੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਲੋਚਕ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਹੋਰ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਇੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟੁਕਾਂ ਉਹ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਮਰਤੀ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਨ ਅਤੇ ਇਉਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉਸਦੀ ਸਿਮਰਤੀ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ 300 ਵੀਂ ਵਿਸਾਖੀ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਣਾ ਅੰਕ (1999 ਈ.), ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ‘ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ’ (2000 ਈ.), ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 80 ਸਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ (2001 ਈ.), ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਅੰਕ (2002 ਈ.), ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ (2003 ਈ.), ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ (ਪੰਜਵੀਂ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ, ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨ ਦੀ ਚੌਥੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ (2004 ਈ.), ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ (2006 ਈ.) ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ 150 ਸਾਲ ਅੰਕ (2007 ਈ.) ਪ੍ਰਥਮ ਅਸਹਿਯੋਗ ਅੰਦੋਲਨ ਅੰਕ (2008 ਈ.), ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ (2009 ਈ.), ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਰਧ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ (2010 ਈ.), ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅੰਕ (2011 ਈ.), ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਰਧਾਜਲੀ ਅੰਕ(2013), ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿਮਰਤੀ ਅੰਕ(2014), ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਾਸਨਾ ਅੰਕ (2015), ਦੂਸਰੀ ਪਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅੰਕ (2016), ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਕੀਰਤੀ ਅੰਕ (2017), ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਸਿਮਰਤੀ ਅੰਕ (2018) ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਅਨਜਾਣ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਵਿਚ ਨਿਕਲੇ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਇਤਨੇ ਵਿਵਿਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀਰਤੀਮਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ।

ਇਹਨਾਂ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਅਨਜਾਣ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਲੇਖਕਾਂ ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
 ਗੁਰੂਸਰ, ਪ੍ਰਿ.ਬੀਬੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ਸ੍ਰ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ,
 ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਜਗਦੀਸ਼
 ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਡਾ.ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ,
 ਐਸ.ਐਸ. ਮਨਧੀਰ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ
 ਕਿਸਾਨ, ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ
 ਗੁਲਾਟੀ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਿਓਤੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ,
 ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ,
 ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ,
 ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ,
 ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ਠਾਕੁਰ ਉਦੇ
 ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਬਨ, ਉਸਤਾਦ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ,
 ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾਇਆ, ਡਾ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ਸੇਠ ਖਜ਼ਾਨ
 ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ, ਬੀਬੀ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਭੁਟਾਨੀ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ
 ਰਣੀਆ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ,
 ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਬੱਲ', ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਅਮਰੀਕ
 ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਡਾ.ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ,
 ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਬੰਕੋਕ, ਮਾ.
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜ ਬਰੋੜ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ,
 ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਚਾਨਾ, ਸੂਬਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਟਮਕੌਦੀ, ਡਾ.
 ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਸੱਗੂ, ਗੁਰੂਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਗੁਰਚਰਨ
 ਸਿੰਘ ਚੰਨ, ਬੀਬੀ ਸਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ
 ਅਮਰਾਸਰ ਕਲਾਂ, ਕਵੀਸ਼ਰ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
 ਆਦਿ ਦੇ ਲੇਖ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਉੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਉੱਘੇ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਵਿਚੋਂ
 ਸਰਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫਾਰਿਗ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ, ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ,
 ਡਾ. ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ,
 ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ, ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ਪ੍ਰੋ.
 ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਸ਼ੀਦੀ, ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਚਨ
 ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਸ਼ਲ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਲੱਗ,
 ਡਾ. ਆਤਮ ਹਮਰਾਹੀ, ਡਾ. ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾਤਾ,
 ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਦਪੁਰੀ, ਡਾ. ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਨਿਰਮੋਹੀ, ਡਾ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ.
 ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ,

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪ੍ਰੋ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ.ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਪ੍ਰਿੰ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਲੀ, ਡਾ.ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਰਾਗੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ 'ਨਿਰੰਕਾਰੀ', ਡਾ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਸਾਹਨ, ਡਾ.ਰੈਣੂ ਦਿਵੇਦੀ (ਹਿੰਦੀ), ਡਾ.ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ), ਮਲਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਡਾ.ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ, ਸ੍ਰ. ਤੁਲੋਚਨ ਸਿੰਘ (Ex. M.P.), ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਕਾਂਗ, ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਡਾ.ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ, ਸੀ. ਆਰ. ਮੋਦਗਿਲ, ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ, ਡਾ. ਪਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਡਾ.ਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਹਿਮਾਂਦਰੀ ਬੈਨਰਜੀ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ), ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਤਰਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋਗਾ, ਡਾ.ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਅਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪਾਂ ਉਪਰ ਵੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉੱਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਤਿਜੁਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਨੇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਇਹੋ ਅੱਗੇ ਵਧੂ ਪਰੰਪਰਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ ਵਿਚ ਇਸ ਦੌਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੀਰਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਰਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੈਲਾਨੀ, ਬਖਸ਼ੀਸ ਪੰਜਾਬੀ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਸਪਾਲ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਖਾਦਿਮ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਰ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ, ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਜੰਡੂ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗਰੀ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਮਰ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸ, ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਚਾਨਾ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਐਲਨਾਬਾਦ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸੋਖਲ, ਡਾ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਮਾਠੜੂ, ਸਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ 'ਮੀਤ' ਦਿੱਲੀ, ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ, ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਗੁਰਸਵੇਕ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਿੰਮੀ, ਸੂਬਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਟਮਕੋਦੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ਜਸ਼ਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਭੰਗੂ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਤਰ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਚਰਨ ਸੀਚੇਵਾਲਵੀ, ਹਰਿੰਦਰ ਪਤੰਗਾ, ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਚਮਨ, ਤੇਲੂ ਰਾਮ ਕੁਹਾੜਾ, ਪਰਕਾਸ਼ ਸਾਥੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਖੁਰਸ਼ੀਦੀ, ਡਾ. ਆਤਮ ਹਮਰਾਹੀ, ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੀਰ, ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧਰਾ, ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੀਵਨ, ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਮਹੰਤ ਭਗਤ ਰਾਮ ਮੁਸਾਫਿਰ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਅਮੁੱਲ ਨਿਧੀ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਸਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸਫਾ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇ ਜੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਝੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਚਿੱਤਰ ਅਨੁਭਵ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਸਨ। ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦਾ ਵਿਘਟਨ ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਮ ਰੂਸ ਕੂਕਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਖਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਕਿ ਰੂਸੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰ ਵਲੋਂ ਹੋ ਕੇ, ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਵੱਲ ਵਧਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲਾਹੌਰ ਪੁੱਜਣ ਨਾਲ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਇੱਥੋਂ ਗੋਲ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸੀ ਵੀ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸੀ। ਰੂਸ ਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣਾ ਵੀ ਕੂਕਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਮਤਾਮੂਲਕ ਸੋਚ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਜੰਗੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ, ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ, ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਇੱਕਜੁਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਸ਼ਸ਼ਤਰੀਕਰਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਬਚਨ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬਣੇ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਮਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵੀਅਤਨਾਮ ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਮੁਦਾਖਲਤ ਦੀ ਸਤਿਜੁਗ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਪਤਨ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਧਰੁਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼

ਵਿਚ ਨਿਜੀਕਰਣ, ਉਦਾਰੀਕਰਣ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜ (ਜੋ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੀ ਸੀ) ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਅਤੇ ਗਠਬੰਧਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿਚ ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਮੰਦਰ ਬਨਾਮ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿਵਾਦ, ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਰਥ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਮੰਡਲ-ਕਮੰਡਲ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਭਖਿਆ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਮੁੱਕਦੇ ਮੁੱਕਦੇ, ਪੁਰ ਦੱਖਣ ਪੰਥੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲਾ ਗਠਬੰਧਨ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਬੰਧਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਲਈ ਪੁਰਾਤਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਛਾਪੇ ਦਾ ਜਾਮਾ ਪੁਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਾ ਵਾਰਾਣਸੀ (ਬਨਾਰਸ) ਵਿਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ 'ਚੇਅਰ' ਅਤੇ 'ਪੀਠ' ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਿੰਦ ਪਾਕ ਵਿਚ ਦੋਸਤੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਰੋਏ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਹਿਮਦ ਸਲੀਮ, ਅਫਜਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਲੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਪ੍ਰਿੰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ. ਐਸ.ਐਸ. ਅਮੋਲ, ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਲਾ ਅਕਾਲੀ, ਸ੍ਰ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਭਾਪਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ, ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਸਹਿਰਾਈ, ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਬੜੇ ਜੀਵੰਤ ਸੰਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਲਈ ਸਤਿਜੁਗ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ, ਅੱਗੇ ਵਧੂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭਵੰਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਦੀਬਾਂ ਰੰਗ ਕਰਮੀਆਂ ਸਾਹਿਤ ਕਾਮਿਆਂ, ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ।

ਇਹ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰਮਤਿ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿੱਠ ਕੇ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਗਿਆਨ ਦੇ

ਨਵੇਂ ਸਰੋਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਸਥਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਨ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਆਰੀ ਮਾਪ ਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰ ਛਪਾਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਰੂਪ ਪੱਖੋਂ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨਤਾ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਹੋਏ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

(5) ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਮੁੜ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣਾ (2018 ਈ.) : ਪ੍ਰੋ.

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ ਦੀ ਸਿਹਤ ਕੁਝ ਸਾਲ ਨਾਸਾਜ਼ ਰਹੀ, ਪਰ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜੁੱਟੇ ਰਹੇ। ਸੰਨ 2018 ਈ. ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਮਿਤੀ 6 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਗਿਆ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਪਰਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲਾਈਨ ਵਾਲੇ ਸੰਪਾਦਕ ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਨੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਦੀਬ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਹੁਣ ਸੂਚਨਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਆਖਿਰ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸ੍ਰ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾਇਆ, ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਅਤੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇਕ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਕਲਮੀ ਸੰਪਾਦਕ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਸੇਵਕ' (ਜਨਮ 1963 ਈ., ਜਨਮ ਸਥਾਨ: ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ਸਿਰਸਾ) ਹਨ। ਇਹ ਸੱਜਣ ਲਗਪਗ ਚੌਥਾਈ ਸਦੀ, ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਸੰਤ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਸੇਵਕ' ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਨਕੇ ਦਾਦਕੇ ਟਕਸਾਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭੰਡਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਗਤ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਧਾਰਨ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਮਿਲਣਸਾਰ, ਮਿਹਨਤੀ, ਨੇਕ ਨੀਅਤ, ਅਤੇ ਸਿਰੜੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੋਣਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਫਲ ਸੰਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਪਤਾਹਿਕ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ 15-21 ਜੂਨ, 2018 ਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੋਸਟਿੰਗ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਡਾਕ ਵਿਚ ਅਜੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ

ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਜਿਉਂ ਛਾਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸਦੇ ਅੰਕ ਦੇ ਸਫੇ ਵਧਾ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਰੋਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ 48 ਅਤੇ ਕਈ ਵੇਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸਤਿਜੁਗ, ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨੀਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਛਪ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਡਾਕ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਖਾਸ ਦਿਨਾਂ ਉਪਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਸਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜਿਹੇ ਸਫਲ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖ, ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਨਿਦਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਣ ਲਿਖਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਲ-ਪੰਨਾ ਵੀ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਯੁਵਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਛਾਪ ਕੇ ਅਤੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਯੁਵਾ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦੇ ਕੇ ਭਾਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਪੂਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ, ਸਤਿਜੁਗ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 2019 ਈ. ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਬਾਰੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਤਾਂ 1965 ਈ. ਵਿਚ ਛਪੇ ਪਰ ਹੁਣ ਨਾਯਾਬ, ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਅੰਕ ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਗਈ। ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਲੇਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਕਥਾਵਾਚਕ, ਗੁਰੂਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ਡਾ. ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਤ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ, ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ.ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੁਟਰ, ਡਾ.ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ ਆਦਿ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਕ, ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਅੰਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅੰਕ ਆਦਿ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪਰਚਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਕ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 13 ਅਕਤੂਬਰ 2019 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਸਮੇਂ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲੇਖਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ, ਡਾ. ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਉਘੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਰਚੇ ਛਾਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ, ਹਰ ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ, ਮਾਈ, ਭਾਈ ਤੱਕ ਪੁਚਾਉਣ ਦੀ

ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਵਚਨ ਬੱਧਤਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਸਾਹਿਤ, ਇਤਿਹਾਸ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਫਿਕਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੈਂਡਾ ਤਹਿ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਦੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ 65 ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹੇ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਆਮ ਲੋਕੀ ਇਸ ਤੋਂ ਇੰਨੇ ਸੰਤੁਸਟ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੰਥ ਦਾ ਪਰਚਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜੋ ਇਸਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਤੇ ਆਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਹੁਣ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੁੰਦਰ, ਸੁਦ੍ਰਿੜ, ਸਚਿਤਰ ਤੇ ਸਾਰਥਕ ਪਰਚਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕਿਆਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ‘ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ’ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਕਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।”¹⁵ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਨੇਹੀ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਤ ਬਾਣੀ ਸਹੀਂ ਸਿੱਧ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਏਗਾ ਅਤੇ ਬਦਲੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਹੋਕਾ ਵੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲਾਈਨ ਤੇ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਐਡੀਟਰਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ-

1. ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ : 26 ਮਈ 1920 ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 1920 ਤੱਕ।
2. ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਮ : ਦਸੰਬਰ 1920 ਤੋਂ 1924 ਈ.
3. (ਮਾਸਟਰ) ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ : 1925 ਈ. ਤੋਂ 1953 ਈ.
4. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ : 1954 ਈ. ਤੋਂ 1986 ਈ.
5. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ : 1987 ਈ. ਤੋਂ 1992 ਈ.
6. ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ 1993 ਈ. ਤੋਂ 2001 ਈ.
7. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ 2001 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ

ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਭਰਾਤਾ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 1921, 22 ਅਤੇ 23 ਅਧਿਵੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਜੱਲਿਆਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਉਸ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਬਾਕੀ ਜੀਵਨ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਬਾਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਸਨ। ਉਮਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਫਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ 32 ਸਾਲ ਦੀ ਭਰ ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁਕਮ ਸੱਤ ਹੋ ਗਏ। ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿੱਦਵਤਾ ਅਤੇ ਗਹਿਰੇ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀ, ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਜਗਾਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ, ਲਟ ਲਟ ਬਲਦੀ

ਵੇਖਣ ਦੀ ਰੀਝਵਾਨ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ, ਸਰਕਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਮੁਹਾਫਿਜ਼ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੂਕਾ ਇਤਿਹਾਸ ਭਾਲਣ ਦੇ ਕੰਮ ਅਇਆ।

ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਮ ਵੀ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਮੁਹਾਵੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਕੇ, ਕੂਕੇ ਬਣੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1920 ਵਾਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਬਿਨਾਂ, ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਲਸਾ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿੱਥੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਉੱਥੇ ਅਸਹਿਯੋਗ ਅੰਦੋਲਨ, ਸ੍ਰਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਵੀ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੁਧਿਆਣੇ ਹੀ ਆ ਟਿਕੇ ਸਨ।

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੁਆਨੀ ਤੋਂ ਢਲਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦਾ 30-32 ਸਾਲ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਬਿਤਾਇਆ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬੁੰਡਾਲੇ ਤੋਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਏ, ਫਿਰ ਘਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠੀ ਅਤੇ ਗਿਆਤਾ ਸਨ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲਾਇਨ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਈ ਵੇਰ ਕਲਮੀ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਪਾਦਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਡਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਾਂਗੇ।” ਆਪ ਨੇ ਸੁਬਹਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੁੰਜੀ ਬਰਦਾਰ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ। ਵਿਆਹ ਬਾਅਦ ਕਿੱਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਮੈਥੋਂ ਅਮਾਨਤ ਵਿਚ ਖ਼ਿਆਨਤ ਨਾ ਕਰਵਾ ਦੇਣ। ਇਸ ਲਈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਨੰਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਅਨੰਦ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਬਖਸ਼ੀ ਰੱਖੋ। 1953 ਵਿਚ ਆਪ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਕੁਟੀਆਂ ਵਿਚ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਬਹਾ ਸਵੇਰੇ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਆਪ ਦੀ ਆਰਜਾ 50 ਸਾਲ ਦੇ ਲਗਪਗ ਹੀ ਸੀ।

ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲਾਇਨ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ 1954 ਤੋਂ 1986 ਤੱਕ ਛਪਦੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਅਬੁਲ ਖਰਾਣਾ (ਮੁਕਤਸਰ) ਦੇ ਸੇਠ ਸੁਜਾਨਾ ਰਾਮ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਜਾਣੇ ਪਹਿਚਾਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਸਦੇ ਪੋਤਰੇ ਸਨ। ਆਪ ਦਾ ਪਿਤਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੂਕਾ ਬਣਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੋਰ ਧੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਬੇਧਿਆਨ ਹੋਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ। ਕੂਕਾ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਹੁਰੇ ਆਪਣੀ

ਧੀ ਵੀ ਘਰੋਂ ਆ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਕਿ ਕੂਕਾ ਪੁਣਾ ਛੱਡੇਗਾ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਵੱਸੇਗੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਕੂਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਕ ਨਾਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੱਖਦੇ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਵੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿੰਘਣੀ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਨਾ ਵੱਸਣ ਦਿੱਤੀ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1904 ਵਿਚ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਵਿਖੇ ਤੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ 1986 ਵਿਚ ਸਿਰਸੇ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਸਿਰਸਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1958 ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਥਾਣੇ ਦਾਰ ਸਿਰਸਾ ਤੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਛੁਪੀਆਂ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਆਇਆ। ਤਤਕਾਲੀਨ ਸੰਪਾਦਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਹੋਰਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਮਕੀ ਤੁਮਕੀ ਨਾਲ ਸਿੱਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਡਰਾਵੇ ਨਾ ਦੇ ਜੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆਈ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਅਸਾਂ ਆਪਣਾ ਐਡੀਟਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਿਆਰ ਬੈਠਾ ਉਡੀਕਦਾ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਮਿੱਠ ਬੋਲਦੇ, ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਸੱਜਣ ਸਨ।

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲਾਈਨ ਐਡੀਟਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬਿੱਲੂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 1945 ਵਿਚ ਰੌਂਤਾ(ਹੁਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ- ਉਦੋਂ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜੇ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਉਹ ਗ਼ੈਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਆਏ ਰੋਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ ਸੇਠ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਸੀ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ 1960 ਈ. ਵਿਚ ਜੀਜੇ ਪਾਸ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਆ ਗਿਆ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਉਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸੱਜ ਗਿਆ ਅਤੇ 1965-66 ਈ. ਤੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਅੱਖਰ ਜੋੜਨ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ, ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਆਦਿ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਨਾਲ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਕਰੀਵਾਲਾ, ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ। ਆਦਿਕ ਸਤਿਜੁਗ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਕਾਮੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਐਡੀਟਰ ਬਣ ਗਿਆ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਜੀਵਨ ਨਗਰ (ਸਿਰਸਾ) ਵਿਖੇ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਐਡੀਟਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਅਦ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 4 ਮਈ 1938 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬਾਠਾਂ ਵਾਲਾ (ਸਿਆਲਕੋਟ) ਵਿਖੇ, ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਵੰਡ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਟਿਕ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਯੁਵਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ

ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਨੇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਦੇ ਵੇਰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ, ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾ.ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਨੇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰਿਆ ਵਿਚ ਸਾਥ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰ ਚੱਕੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਲੇਖ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਦੋਹਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆ ਪੰਜ ਕਾਲ ਵੰਡਾਂ ਕਰਨ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਇਕ ਸਦੀ ਦੇ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਫਰ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ।

(1) ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਗ਼ਦਰ' ਹੀ ਐਸਾ ਪਰਚਾ ਸੀ ਜੋ ਨਿਰੋਲ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਚੀਫ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖੀ ਪਰਚਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖ ਕੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਸ਼ਠਾਵਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਸਹੁੰ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦਾ ਤਾਂ ਜਨਮ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਰਾਜ ਭਗਤੀ ਦੀ ਲਾਗ ਤੋਂ 1947 ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਅਸਹਿਯੋਗ ਬਾਈਕਾਟ, ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਅਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਪਿਕਟਿੰਗ (ਘੇਰਾਬੰਦੀ) ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖੇ। ਲਾਹੌਰ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 1929-30 ਈ. ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਤੇ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਲਾਨਾ ਅਜਲਾਸ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਲੀਗ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਜਾਗ੍ਰੂਤੀ ਲਿਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਤਿਜੁਗ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲੇਖ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। 19 ਚੇਤਰ 1987 ਬਿ. ਦਾ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਲੇਖ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ... 'ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੌਕਰ ਸ਼ਾਹੀ ਆਪਣੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਵਾਸ ਪੂਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਏ। ਉਹ ਦਿਨ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰਾ ਬੋਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਕੇ ਦਮ ਲਏਗੀ।'

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਖਤਾਂ ਕਾਰਨ, ਦਸੰਬਰ 1920 ਵਿਚ ਹੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋਈ। 1924 ਈ. ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਬਜ਼ਾਰ

ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਪਰਚੇ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ। 1936 ਈ. ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਜ਼ਬਤ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਪਰ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕ, ਆਮ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ 'ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਜੋਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 9 ਜੁਲਾਈ 1923 ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਡੇਹਰਾਦੂਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਮਰ ਕੋਡਾਈ ਕਨਾਲ (ਉਦੋਂ ਮਦਰਾਸ ਪ੍ਰਾਂਤ) ਵਿਖੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜੈਤੋ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਗਾਹੇ ਬਗਾਹੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲੇਖ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। 25 ਹਾੜ 1991 ਬਿ. ਦੇ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੋਘੇ ਛੋਟੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 1938-39 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਅਭਿਆਨਾ ਵਧਾਉਣ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਸੰਨ 1938 ਵਿਚ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ 'ਨਹਿਰ ਕੱਢ' ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲਿਆ। ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੁਰ ਜ਼ੋਰ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਉਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦਮਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਖੁਸ਼ ਹੈਸੀਅਤੀ ਟੈਕਸ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਲ ਦੀ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦਿਆਂ ਕਈ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉੱਘੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਛਾਪ ਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਵਜ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਦੇ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ, ਰਿਆਸਤੀ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣੀ ਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸੰਪਾਦਕ ਰਿਹਾ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਕੁੰਨ ਬਣ ਗਿਆ।

(2) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਯੋਗਦਾਨ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਹਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖਜ਼ਾਨੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਣ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਏਕਤਾ-ਸੂਤਰ ਵਿਚ

ਪਰੋਣ ਲਈ, 1934 ਈ. ਵਿਚ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਮੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਵੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੰਗਾਂ ਜੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾ ਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਦਰਾਮਦ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਪਰਚਾਰ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਡੇ ਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਜਪ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਅੱਸੂ ਦਾ ਮੇਲਾ' ਅਤੇ ਦੂਜਾ 'ਫੱਗਣ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਚੇਤ ਵਦੀ ਤੀਜ ਤੱਕ' ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਅਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਰਾਇਕੋਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਵੀ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪੁਰਬਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਪੋਰਟਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਦੋਂ ਕੌਣ ਕੌਣ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕੀ ਬੋਲੇ ਸਨ ਇਉਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਪਰਚਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ, ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਇਹ ਸਭ ਸਤਿਜੁਗ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਸਮੇਟੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੱਥੇਦਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹੜੇ ਸਾਜ਼ੀ ਜੱਥੇ ਸਨ, ਕੀ ਕੀ ਸਾਜ ਵੱਜਦੇ ਸਨ, ਵਜਦ ਵਿਚ ਆਕੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਨਿਰਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ 1995 ਈ. ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਲੇਖ 'ਤੇ ਢੋਲਕ ਵੱਜਦੀ ਰਹੀ' ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਸਤਿਜੁਗ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸੋਮੇ ਵਜੋਂ : ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਮਾਚਾਰ 'ਜੱਸ ਜੀਵਨ' ਨਾਮੇ ਵੱਡੇ ਅਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਛੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵੇਰਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰੇ, ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ, ਜਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਪ੍ਰਾਂਤਿਕ ਜਾਂ ਕੌਮੀ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਏ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵਹਿਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀਆਂ 1929-59 ਈ. ਤੱਕ ਦੀਆਂ 30 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਖਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਵਾਹ ਵੀ ਪਿਆ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਤਫਸੀਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਵਹਿਮੀ ਜੀ ਖੁਦ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਹ ਸਤਿਜੁਗ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਵੀ ਗਾਹੇ ਬਗਾਹੇ ਸਤਿਜੁਗ ਤੋਂ ਲਾਭਵੰਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਰ

ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਕਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਸਨ ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਸਤਿਜੁਗ ਨੇ ਹੀ ਸਾਂਭਿਆ ਹੈ।¹⁶ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਅਕਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਸਤਕ 'ਤਵਾਰੀਖ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਭਾਗ ਤੀਜਾ', ਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਮਾਚਾਰਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(4) ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਸਤਿਜੁਗ : ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਮ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਤਿਜੁਗ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ। ਕਿੱਥੇ ਕਦੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਣਗੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਦੇ ਕਿਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਸਤਿਜੁਗ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੂਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਲਾਨਾ ਪੁਰਬਾਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ, ਤਾਰੀਕਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਉਗਰਾਹੀਏ ਕਦੋਂ ਕਿਹੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ ਇਹਨਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਿਸ ਮੇਲੇ ਤੇ ਕਦੋਂ ਹੋਣਗੇ, ਇਸਦੀ ਸੂਚਨਾ ਵੀ ਸਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਜੁਗ ਤੋਂ ਪੁੱਜਦੀ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਪਾਠ ਆਦਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਹੀਨਾਂ ਵਾਰ ਪਾਠੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਕਿ ਕਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੇ ਕਦੋਂ ਆ ਕੇ ਲੱਗਣਾ ਹੈ, ਕਿਹੜੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ, ਇਹ ਸਤਿਜੁਗ ਦੱਸਦਾ ਸੀ। ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ, ਬਿਰਧਾਂ ਦੇ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਮੇਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਹੋਏ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਪੋਰਟਾਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਪੰਥਕ ਡਾਕ' ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਸਰੋਤ ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਹੀ ਸੀ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਉਪਰ ਜਦੋਂ ਮਨਮਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣਾ ਵੀ ਸਤਿਜੁਗ ਪਰਚੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਹਿ ਛਪੀਆਂ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤਰੇ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕੁੱਝ ਤਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਧਾਰ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਸ ਯੋਗ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ 'ਵਿਦੇਸ਼-ਦੌਰਾ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ' ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਰੀਪੋਰਟਾਂ, ਫੋਟੋਆਂ ਸਮੇਤ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਛਪ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਜੁਗ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੀ ਇਕ ਸਦੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚੀਰਫਾੜ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਖੋਜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਅਨੁਭਵ : ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਂ ਸਾਲ 1960-61ਈਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਕਰੀਵਾਲਾ ਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਛਾਪਣ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ਦਸ ਕੁ ਕਿਲੋ ਮੀਟਰ ਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਜੱਥੇਦਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ 'ਬੱਬਰ' ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੜਕੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ। ਪਿੰਡ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੂਰਤਾਂ ਵੇਖਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਸਦਕਾ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣਾ ਸਲਾਨਾ 'ਬਸੰਤ-ਅੰਕ' ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬਸੰਤ-ਅੰਕ ਦਾ ਇਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਸਕੂਲੋਂ ਆ ਕੇ, ਜਾਂ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਵੇਰ ਜੀਵਨ ਨਗਰੋਂ 'ਸੰਤ ਅੰਕ-ਭਾਗ ਦੂਜਾ' ਮਿਲ ਗਿਆ ਜੋ 1941 ਈ. ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਰਚਨਾ 'ਬੋਰੀਆਂ ਵਾਲਾ' ਛਪੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਵੈਰਾਗੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਖੰਨੇ ਪਾਸ ਚਨਾਰਥਲ ਪਿੰਡ ਦੇ, ਭਾਈ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਕੁੱਠੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਅਨੂਠੀ ਵਾਰਤਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਜਦੋਂ ਕੋਠੇ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਉੱਡਦੇ ਪੰਛੀ ਰੁਕਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਬੜਾ ਉੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਸੀ। ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਉਸ ਰਚਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਅਨੂਠੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਮਸਤਾਨੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਸਿਰ ਤੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੋਰੀਆਂ ਵਰਗੇ ਕੇਸ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੇਗਾ? ਮੇਰੇ ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਾਪੀ ਪੈਂਨ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਕੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਘੰਟਾ ਦੇ ਘੰਟੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਲਿਖਦੇ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲਾ ਦੇ ਵਾਕਿਅਤ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ 'ਅੱਖੀ ਡਿੱਠਾ ਕਿੱਸਾ ਕੀਤਾ' ਜੋ 2013 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਛਪੀ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਛਾਪ ਵੀ ਛਪ ਗਈ। ਇਉਂ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਪਰ ਜਿਕਰ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, 'ਸਤਿਜੁਗ' ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਸਕੇ ਹਨ।

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਇੰਡੈਕਸ ਬਨਾਉਣਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਉਪਲਬਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕਾਂ, ਬਸੰਤ ਅੰਕਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਛੋਟਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਸਦੀ ਦੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀ ਹਾਥ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖ, ਕਹਾਣੀ, ਕਵਿਤਾ ਆਦਿ ਦੇ ਲੇਖਕ, ਕਵੀ, ਜਾਂ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਛਪੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1920 ਵਿਚ

ਸਤਿਜੁਗ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਮਨਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਦੀ ਦੇ ਸਫਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ ਪਰਸਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ, ਅਤੇ ਮੁਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਬਠਿੰਡਾ ਨੇ ਇਸ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਭਰੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਸਤਿਜੁਗ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਅੰਕਾਂ) ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ-ਸੂਚੀ(1929-2020) ਪਾਠਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਕਾਦਮਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਣਿਆ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਰਤਾਨਵੀਂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ 'ਇਤਿਹਾਸ-ਕਾਂਗਰਸਾਂ' ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ "ਨਾਮਧਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ-ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ" ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਖੋਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਿਖਣ ਤੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਡਿਗਰੀ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਰਚਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ 1857 ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਕਰਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਾਵਾਹਨ 1959 ਤੱਕ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸਦੀ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਠੱਠੀਆਂ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਸਰਹਾਲੀ(ਤਰਨ ਤਾਰਨ) ਦੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਪੰਜਾਬੀ, ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਐਮ.ਏ. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ। ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇ ਐਮ.ਫਿਲ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਐੱਮ.ਏ. ਅਤੇ ਪੀ.ਜੀ.ਡੀ.ਸੀ.ਏ. ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ.ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਚੇਅਰ ਵਿਚ ਚੇਅਰ-ਫੈਲੋ ਹੈ। ਡਾ.ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿਲਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਲਗਪਗ 90 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 80 ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਫੈਲੇ ਹਨ, ਦਾ ਸੂਚੀ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਠਿੰਡਾ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਆਧਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਨੱਪਣ ਲਈ, ਇਕ ਠੋਸ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਖੋਜੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਵਡਮੁੱਲਾ ਕਾਰਜ ਗਿਣਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ

ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਜਾਗ ਲਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅੱਜ ਸਦਾ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਇਕ ਧਰੁਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਰੰਗੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਆਤਮ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਇਤਿਹਾਸ- ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਲਈ ਵੀ ਪਰੇਰਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਕੁਝ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਲਿਖਤਾਂ ਵੀ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮੁਦਾਇ ਦੇ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਪਸਾਰਾਂ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲੰਮੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਅਨਜਾਣੇ ਜੇ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਾਮ, ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤੇ ਲੇਖਕ ਖਿਮਾਂ ਦਾ ਯਾਚਕ ਹੈ। ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਕੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਜਮਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਦੇ ਸੁਆਲ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਖ ਪਰਖ ਬਾਰੇ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਸੰਕੀਰਨਤਾ ਦੀ ਉਪਜ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬ, ਬਠਿੰਡਾ ਨੇ 'ਬਾਬਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ' ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਧਿਆਇ ਤੇ ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭਿਆ ਹੈ।

ਮਿਤੀ : 30.03.2020

-ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਘਰ : ਕਰੀਵਾਲਾ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਰਸਾ-125075 (ਹਰਿਆਣਾ)

ਫੋਨ : 99963-71716

ਹਵਾਲੇ

- 1ੳ. ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ, ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ਹਿਸਾਰ1 ਫੱਗਣ 2015 ਬਿ., ਕਾ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਦਾ ਲੇਖ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਫਾ-30
1. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ, ਸਤਿਜੁਗ 80 ਸਾਲ, 2001 ਈ., ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਸਫਾ 12-17
2. ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਬੁੱਢੀ ਮਾੜੀ (ਰਾਮਪੁਰ-ਤਸੀਲ ਸਿਰਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਿਸਾਰ), ਜੱਸ ਜੀਵਨ ਭਾਗ 1, 1971 ਈ., ਸਫਾ 241
3. ਉਹੀ, ਸਫਾ 247-48
4. ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਚੇਤਨ, ਸਤਿਜੁਗ, ਸਪਤਾਹਿਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ, 26 ਮਈ 1920, ਲਾਹੌਰ
5. ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਚੇਤਨ, ਲੇਖ, ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਕ, ਸਫਾ-8
6. ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ-‘ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਕਿਵੇਂ ਤੋਂ ਕਦੋਂ’ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ‘ਬਸੰਤ ਅੰਕ’ 2 ਫੱਗਣ 2042 ਬਿਕਰਮੀ, ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ(ਸਿਰਸਾ), ਇਸੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਵਿਚ ‘ਸਤਿਜੁਗ’ ਦਾ 65 ਸਾਲਾ ਅੰਕ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਸਫਾ 5 ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਲੇਖ ਵਿਚ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਆਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 1983-84 ਬਿਕਰਮੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਵੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਆਲਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।
7. ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼-80 ਸਾਲਾ ਅੰਕ, 2001 ਈ. ਸਫਾ 184, ਆਲਿਮ ਜੀ ਦੇ 1924 ਈ. ਤੱਕ ਸੰਪਾਦਕ ਰਹਿਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 1927 ਈ. ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1930 ਈ. ਦੇ ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਵਿਚ ਜਿਲਦ ਨੰ: 4 ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ 1927 ਈ. ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਆਉਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ 1920 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਜਿਲਦ ਨੰਬਰ 1 ਸੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਗਈ।
8. ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਸਤਿਜੁਗ 65 ਸਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ(ਭਾਗ ਦੂਜਾ), 13 ਫਰਵਰੀ 1986, ਸਫਾ 48 ਵਿਚੋਂ ਉਦ੍ਰਿਤ
9. ਸਤਿਜੁਗ, ਹਾੜ 1977 ਬਿ. ਜੁਲਾਈ 1920 ਈ. ਸੰਪਾਦਕੀ-‘ਕੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੈ?’ ਸਤਿਜੁਗ 80 ਸਾਲਾ ਅੰਕ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚੋਂ ਉਦ੍ਰਿਤ, ਸਫਾ-46
10. ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਭੂਮਿਕਾ ‘ਮਾਲਵੇਂਦੂ ਬਾਰੇ’ ਮਹਾਂ ਕਵਿ ਰਚਿਤ ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ‘ਚੱਕਰਵਤੀ’ 1957 ਈ. ਦਿੱਲੀ, ਸਫਾ- ‘ਵ’ ਤੋਂ ‘ਣ’
11. ਜੱਸ ਜਵੀਨ, ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਸਫਾ-271
12. ਜੱਸ ਜਵੀਨ, ਭਾਗ ਪੰਜਵਾਂ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਸਫਾ-83
13. ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, 2009 ਈ., ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਲੇਖ ਗੱਦਕਾਰ ਪ੍ਰੋ.ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਸਫਾ-415
14. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਸਫਾ 415 ਤੇ ਉਦਰਿਤ, ਨਿਬੰਧ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਚਤੁਰ ਸਿਆਣਾ ਸੁਖੜ ਸੋਇ’, ਕ੍ਰਿਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
15. ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੀਤੀ, ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 65 ਸਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ, ਬਸੰਤ ਅੰਕ (2 ਫੱਗਣ 2042) ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ, 13 ਫਰਵਰੀ 1986, ਜੀਵਨ ਨਗਰ (ਸਿਰਸਾ), ਸਫਾ-23
16. ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਜੱਸ ਜੀਵਨ, ਭਾਗ ਤਿੰਨ, ਸਫਾ 24.

ਸਤਿਜੁਗ

(ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ)

ਵਿਸ਼ੈ-ਸੂਚੀ

(ਸਾਲ 1929 ਤੋਂ 2020)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 1986 (ਸੰਨ 1929)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਲੀਓ ਅਵਤਾਰ ਆ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ‘ਇਕ ਇਨਕਲਾਬ ਆਯਾ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਪਟਰਾਨੀ ਬਸੰਤ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਜਰਾਜ, ‘ਬਸੰਤ ਆਗਮਨ’ -ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ‘ਭਾਰਤ ਨਿਮਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਏ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ‘ਸੰਪਾਦਕੀ ਲੇਖ ਤੇ ਵਿਚਾਰ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਐਡੀਟਰ; ਪੰਨੇ 1-6.

‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਆਵੀਂ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ’ - ਸੰਤ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, ‘ਖ਼ਾਤਰ ਵਤਨ, ਬੇਵਤਨ ਹੋ ਜਾਇ ਕਿਹੜਾ?’ -ਗਿਆਨੀ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਯੂਥਪ, ‘ਤੁਸੀਂ ਆਓ ਛੇਤੀ ਨਾ ਦੇਰੀਆਂ ਲਾਓ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਚੱਲ ਕੇ ਕੁਪੰਥ ਪੰਥ ਰਾਜ ਭਾਗ ਹਾਰਾ ਸੀ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਲਾਸਵਾਲੀਆ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰਾ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਕੁਦਰਤ ਸਵਾਗਤ ਦਾ ਨਾਦ ਵਜਾਇਆ ਏ’ -ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ‘ਮੋੜੋ ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਪਿਛਾਂ ਮੁਖ ਹੁਨਤੇ’ -ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਵੈਤੰਤਰ, ‘ਇਕ ਅਤੀ ਸੁਆਦਲੀ ਵਾਰਤਾ ਰਾਜ ਹੰਸ ਕੌਰ ਦੇ ਪੱਤ੍ਰ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ‘ਭੁੱਬਾ ਬੇੜਾ ਤਾਰਿਆ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਗਿਆਨੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਹੰਸ ਜੀ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਧੀਰ ਜੀ, ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਰਸੀਆ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਵੈਤੰਤਰ, ਪੰਨੇ 113-131.

‘ਬਸੰਤ ਸਾਨੂੰ ਭਾਵੇ ਨਾ’ -ਧੀਰ ਜੀ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ, ਨਿਮਾਣਾ ਜੀ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਵੈਤੰਤਰ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿਤਕਾਰੀ, ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ, ਖ਼ਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 145-151.

‘ਕਦੀ ਸੁਣੀ ਫਰਯਾਦ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਦੀ’ -ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਦੋਵਾਲੀ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਅਰਬੇਲ ਸਿੰਘ ਰਮਲੀ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ਪੰਨੇ 156-159.

‘ਬਿਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਅਜ ਪ੍ਰਾਨ ਉੜ ਜਾਹਿੰਗੇ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 159.

‘ਪਯਾਰੇ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਮਾਹੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਵਾਨੇ, ਬੈਂਕੋਕ ਨਿਵਾਸੀ ਕਵੀਆਂ ਦੇ

ਤਿਲ ਤਰੰਗ’ -ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਮਲੀ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰ, ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ਼, ਕਵੀ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਿੰਕਰ, ਪੰਨੇ 163-170.

‘ਦਵਾਦਸ ਸੂਰਪ ਧਾਰ ਲੀਆ ਅਵਤਾਰ ਆਜ’ -ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਤਕ, ਪੰਨਾ 171; ‘ਕਵਿਤਾ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 177; ‘ਪ੍ਰਗਟ ਏਸ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਸੰਤ ਹੋਯਾ’ -ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 180.

- ਲੇਖ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਔਰ ਆਰੀਯਾ ਸਮਾਜ’ -ਸਵਾਮੀ ਸੁਤੰਤਰਾ ਨੰਦ, ‘ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼’ -ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ‘ਗੁਰੂ ਕਿਉਂ?’ -ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਜਵਰ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ’ -ਲਾਲਾ ਗੁਰਦਿਤਾ ਖੰਨਾ, ‘ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ? ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਕੌਣ ਝੁਲਾਏਗਾ’ -ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਤਾਇਬ, ‘ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਤੈਂ ਮਾਣਿਓ’ -ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਲਹੌਰਾ ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸੌ ਸਾਖੀ’ -ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮਾ ਨੰਦ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਸਤਿਜੁਗੀ ਰਹਿਬਰ’ -ਲਾਲਾ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜਕ; ਪੰਨੇ 7-113.

‘ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ’ -ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ, ‘ਬਸੰਤ’ -ਆਸਾ ਸਿੰਘ, ‘ਕਮਾਲ ਤੇਰਾ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਮੁੱਠੜੇ, ਧੀਰ ਜੀ, ਨਿਮਾਣਾ ਜੀ, ਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕੋਕ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ, ਹੰਸ ਜੀ, ‘ਸ਼੍ਰੋਤੰਤ੍ਰਤਾ ਕਾ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!’ -ਪੰਡਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ‘ਜੁਗ ਜੁਗਤ ਭਗਤ ਉਪਾਇਦਾ’ -ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 132-145.

‘ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ’ -ਸਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 160; ‘ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਠਾਕਰ ਜੀ ਮਹਾਵੇ ਵਾਲੇ!’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 172; ‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਏਲਾਨ ਜੰਗ’ -ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਧਾਰੋ, ਪੰਨਾ 178; ‘ਸਾਹਿਤਯ-ਸਮਾਲੋਚਨਾ’ -ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ‘ਚਿਤ੍ਰਪਦ ਦੋਹਿਰਾ’ -ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਵੈਤੰਤਰ; ਪੰਨੇ 181-186.

- ਕਹਾਣੀ

‘ਮਿਲਾਪ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ; ਪੰਨਾ 152.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਮਹਾਰਾਜ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ’; ਪੰਨਾ 14, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

11ਵੀਂ; ਪੰਨਾ 32, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ)'; ਪੰਨਾ 64, 'ਮਹਾਤਮਾ ਰਾਮ ਆਸਰਾ ਜੀ, ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ'; ਪੰਨਾ 81-82, 'ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ'; ਪੰਨਾ 112, 'ਸ੍ਰੀ 108 ਹਜ਼ੂਰ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਸਾਧ ਸੰਤ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ'; ਪੰਨਾ 128, 'ਸਰਦਾਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥਗੜ'; ਪੰਨਾ 144, 'ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂਘੀ ਬੈਂਕੋਕ ਵਾਸੀ'; ਪੰਨਾ 164, 'ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਯੋਗੀਰਾਜ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਠਾਕੁਰ (ਕੇਸਰ ਕਿੱਲੀ) ਮੁਹਾਵੇ ਵਾਲੇ'; ਪੰਨਾ 172.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ ਮਾਘ 1987 (ਸੰਨ 1930)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਏ ! ਵਧਾਈ ਏ !’ -**ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ**,
‘ਬਸੰਤ’ -**ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ** ; ਪੰਨੇ 1-2.

‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ’ -**ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜਕ**; ਪੰਨਾ 36, ‘ਸ਼ਹੀਦੀ
ਗੂੰਜ’ -**ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਧੀਰ**, ‘ਬਸੰਤ ਦਾ ਚਾ’ -**ਮਸਤ ਭੌਰਾ**; ਪੰਨਾ 43.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਧਰਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ’ -**ਸੰਤ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਸੂਫੀ**, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਗ਼ੈਬੀ ਸੁਨੇਹਾ’ -**ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ**, ‘ਹੋਈ ਹਿੰਦ ਹੈ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ
ਤੇਰੀ’ -**ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤ ਭੌਰਾ**; ਪੰਨੇ 47-49.

‘ਉਤੇ ਜੀਭ ਦੇ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਵੇ’ -**ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ**, ‘ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਮ
ਰਮਾਯਾ ਫੈਲੀ ਚਰਚਾ ਦੇਸ ਮਝਾਰ’ -**ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਲਾਸਵਾਲੀਆ**; ਪੰਨੇ 51-52.

‘ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ’ -**ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਤੀਰ**, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਚੋਭ’ -**ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਆਸੀ**; ਪੰਨੇ
55-56, ‘ਸਿਹਰਾ’ -**ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ**, ‘ਸਤਿਨਾਮ ਕੇ ਦਾਤੇ’ -**ਵੈਦਯ ਸੂਰਤ
ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ**; ਪੰਨੇ 62-63.

‘ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਨੇਹਾ’ -**ਸੰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ**, **ਭਗਤ ਸਿੰਘ**, ‘ਭਾਗਾਂ ਭਰੀ ਸੁੰਦਰ ਬਸੰਤ
ਆਈ ਹੈ’ -**ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ**, **ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ**, **ਭਾਈ ਚੰਦ ਸਿੰਘ
ਮਕਰੰਦ**, **ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਧੀਰ**, **ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ**, **ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਿਰਤੀ**, ‘ਆਜ
ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਇਓ ਹੈ’ -**ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ**, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ
ਆਵਸੋਗੇ ਕਦੋਂ ਪੀਆ ਚਲ ਕੇ’ -**ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ**; ਪੰਨੇ 75-81.

‘ਸੁਤੀ ਪਈ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਜਗਾਯਾ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਨੇ’ -**ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ**, **ਸੁਹੇਲ
ਸਿੰਘ ਧੀਰ**; ਪੰਨਾ 99, ‘ਬਸੰਤ ਰਾਣੀ’ -**ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ**; ਪੰਨਾ 102, ‘ਜੇ ਨਾ
ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਔਂਦੇ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ’ -**ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ**, **ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ**,
ਭਗਤ ਸਿੰਘ; ਪੰਨਾ 107.

‘ਮਾਲਾ ਹੈ’ -ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਰਾਏਪੁਰ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੈੜਾ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਗਾਰ,
ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ; ਪੰਨੇ 108-120.

‘ਅਹੁ ਆ ਗਿਆ ! ਆਹੁ ਆ ਗਿਆ !!’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ; ਪੰਨਾ 125,
‘ਦੀਦਾਰ ਪਾਉ’ -ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰ, ‘ਸੋਚ ਸੋਧ ਦੀ ਗੀਤ ਚਲਾਈ ਆ ਕੇ’ -ਹਰਨਾਮ
ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਮੁਠੱਡੇ ਕਲਾਂ, ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਨਿਚਿੰਤ, ‘ਗੁਰੂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਬੇੜੇ ਤਾਰਦਾ ਏ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਮਕਰੰਦ,
ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਿਚਿੰਤ, ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਸੀਆ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਅਸੀਂ
ਕੀ ਸੀ ? ਕੀ ਬਣੇ ? ਤੇ ਹੁਣ ਕੀ ਹਾਂ ?’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ, ‘ਅਨੰਦ ਧਰਮ’
-ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ, ‘ਗੀਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਵਦੀ ਨਾ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ‘ਤੇਰੇ
ਚਰਨ ਦੀ ਖਾਕ ਨੂੰ ਤਰਸਦੇ ਨੇ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਹਰਨਾਮ
ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਭਾਈ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ;
ਪੰਨੇ 130-146, ‘ਲਲਿਤ ਪਦ’ -ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਪੰਨਾ 150.

• ਲੇਖ

‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ’, -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ; ਪੰਨਾ 3, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ
ਖੂਨੀ ਸਾਕਾ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 37.

‘ਗੁਰਪਦਵੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਆਸੀ, ਪੰਨਾ 44,
‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨਾ 50.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਔਰ ਸਾਤ੍ਰਕ ਭੋਜਨ’ -ਸੁਤੰਤ੍ਰਤਾ ਨੰਦ, ਪੰਨਾ 53, ‘ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭਜਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ
ਦੁੱਗਲ; ਪੰਨਾ 57, ‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਹਾਸ਼ਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਜੀ; ਪੰਨਾ 61.

‘ਬਸੰਤ ਉਦੈ’ -ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾ, ‘ਅਸਹਿ ਯੋਗ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ’ -ਸੁਆਮੀ
ਵੇਦਾ ਨੰਦ, ‘ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਤ ਦੋਸ ਨਸੇ’ -ਸੰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਨੇਹਾ’ -ਲਾਲਾ
ਧਨੀ ਰਾਮ ਜੀ ਚਾੜ੍ਹਕ, ਪੰਨੇ 64-74.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ‘ਆਰਜ਼ੀ ਵੈਦ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ,
ਪੰਨੇ 82-98.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ’ -ਮਾ. ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 100, ‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ
ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ’ -ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ਪੰਨਾ 103.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਸਾਡਾ ਹੁਣ ਫ਼ਰਜ਼’ -ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ
ਕੇਵਲ, ਪੰਨਾ 121.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਮਨਾਏ’ -ਗਿਆਨੀ
ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ‘ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ? ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ? ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ?’ -ਵੈਦਯ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ; ਪੰਨਾ 126-130.

‘ਬਲੀ ਦਾਨ’ -ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦ੍ਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ; ਪੰਨਾ 147.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 1988 (ਸੰਨ 1931)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਚੀਨੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਹੈ’ -ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ’ -ਆਜ਼ਾਦ ਜੀ, ਪੰਨੇ 2-3; ‘ਪੁਸ਼ਪ ਮਾਲਾ’ -ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਪੰਨਾ 20; ‘ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ਪੰਨਾ 26; ‘ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਕਲੂਕਾਲ ਕੇ ਕਨ੍ਹਯਾ ਆਏ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨਾ 33.

‘ਸੰਮਤ 1972 ਦੀ ਬਸੰਤ’ -ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨਾ 40; ‘ਸਤਿਜੁਗੀ ਬਸੰਤ ਦੀ ਉਡੀਕ’ -ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ਪੰਨਾ 46.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’ -ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ‘ਬਿਨਾਂ ਮਾਹੀ ਦੇ ਕਿੱਦਾਂ ਬਸੰਤ ਭਾਵੇ’ -ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਤੇਜ, ‘ਮੇਹਰ ਸਦਾ ਹਿੰਦ ਉਤੇ ਛਾਈ ਰਹੇ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ !’ -ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਮੇਹਰ, ਪੰਨੇ 49-54.

‘ਮਾਨਾਵਾਲਾ ਦਾ ਹੌਲਾ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨਾ 58; ਘੜੀ ਕਿੱਥੇ ਪਲ ਵਿਚ ਮਨ ਮੇਰਾ ਮੋਹ ਗਿਆ’ -ਲਾਲਾ ਸਰਮੁਖ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ, ‘ਬਸੰਤ ਆਯਾ ਬਹਾਰ ਆਈ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ‘ਭਾਗਾਂ ਭਰੀ ਸੁੰਦਰ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਆਈ’ -ਸੰਤ ਸੇਵਕ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ‘ਸਚਖੰਡ ਤੋਂ ਆਪ ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਇਆ’ -ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਚਿੱੜਿਆਂਵਾਲਾ, ‘ਵਾਹ ਵਾਹ ਬਸੰਤ ਤੈਥੋਂ ਵਾਰੀ ਜਾਵਾਂ ਘੋਲੀਆਂ !’ -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ, ਪੰਨੇ 61-64.

‘ਉਚੀ ਰੋਣ ਨਿਮਾਣੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਨੇ’ -ਗਿਆਨੀ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦਰਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 65; ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਧਰਾ ਆਏ !’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ‘ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਕ ਸਿੰਘ’ -ਡਾ. ਇੰਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਦਮਕ, ‘ਪੰਡਤ ਤੇਜਭਾਨ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ’ -ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਧਿੰਗੜਾ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਕਦੋਂ ਘਰ ਆਵੋਗੇ ?’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨੇ 66-75.

‘ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਸ਼’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੀ ਵਾਰਗ ਭੁੰਵਾ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ਪੰਨੇ 78-79; ‘ਮਨ ਤਰੰਗ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨਾ 82, ‘ਚੀਨੀ

ਵਾਲੇ 'ਆਜਿਜ਼' ਦੀ ਆਸ ਆ ਪੁਜਾਵਣੀ' -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼, 'ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਆਮਦ', -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, 'ਆਪ ਸੁਧਾਰੇ ਤਾਂ ਜੱਗ ਤਾਰੇ' - ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨੇ 86-90.

'ਇਕ ਵੇਰ ਫੇਰ ਆ ਜਾ !' -ਸੰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, 'ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਆ ਜਾ' -ਸੰਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ਪੰਨੇ 95-96; 'ਨਾਮ ਜਪਿਓ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦਾ' -ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੈਦਯ, ਪੰਨਾ 111, 'ਐ ਰਾਮ ਤੂੰ ਆ ਜਾ !' -ਨਾਮ ਰਹਿਤ, ਪੰਨਾ 114; 'ਐਥੇ ਅਜੇ ਹੁਣੇ ਇਕ ਖੜੀ ਮੁਟਿਆਰ ਸੀ' -ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਭੌਰ, ਪੰਨਾ 117.

'ਗੋਦੀਆਂ ਵਿਚ ਲਾਡ ਲਡਾਓ' -ਮੈਨੇਜਰ ਬੀਰ ਰਸ ਮੈਡੀਕਲ ਹਾਲ ਲਾਹੌਰ, 'ਜੀਵੇਂ ਚੰਨ ਹੈਂ ਤੂੰ ਕੌਮਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾ' -ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ, ਸੰਤ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 126-128; 'ਸੋਹਣੀ ਆਣ ਰੱਖੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ !' -ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ, ਪੰਨਾ 149.

• ਲੇਖ

'ਆਪਣਾ ਝੇੜਾ' -ਐਡੀਟਰ, 'ਜੀਵਾਲਨ ਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ' -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨੇ 4-19; 'ਗ੍ਰੀਬਨਿਵਾਜ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ' -ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 22; 'ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ !' -ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੈਦ, 'ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਦੀ ਖੜੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਲੀ !' -ਸ. ਸ. ਲਹੌਰਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 28-32; 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ' -ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਕੇਵਲ, 'ਗਊ 'ਗਰੀਬਾਂ' ਦੇ ਰਾਖੇ ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ' -ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਤਾਇਬ, 'ਸਿਧ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 34-40.

'ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 42; 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ' -ਪ੍ਰੋ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 47; 'ਸੁਭਾਗਯ ਦਿਹਾੜਾ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ' -ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾ, ਪੰਨਾ 55; 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਅਠੋੜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਤੇਗ' -ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਤਾਇਬ, ਪੰਨਾ 60.

'ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ' -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਪੰਨਾ 66; 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ' -ਸਵਾਮੀ ਸੁਤੰਤਰਾ ਨੰਦ ਆਚਾਰੀਆ, ਪੰਨਾ 76; 'ਨਾਮ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਵਰਸਣ ਆਇਆ' -ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 80; 'ਸੁਪਨਾ' -ਜੇ. ਐੱਨ. ਗੁਲਾਈ, ਪੰਨਾ 83; 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹੀਰੋ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰੋ' -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ, ਪੰਨਾ 90.

'ਸ਼ਾਨਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ !' -ਪੰਡਤ ਮਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, 'ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ

ਜੀ’ -ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨੇ 97-110; ‘ਬੰਧਨ ਤੋਰ ਭਏ ਨਿਰਵੈਰ’
-ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੈਦਯ, ‘ਨੂਰਾਂ ਦਾ ਨੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਸੰਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ
ਹੰਸ, ਪੰਨੇ 114-116; ‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਪੰਨਾ 119.

‘ਪਹਿਚਾਨ’ -ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਜੀ, ‘ਸੰਤ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਵਾਲੀਏ’ -ਗਿਆਨੀ
ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਲੋਚਨਾ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕਵਰਤੀ, ਪੰਨੇ 129-
148.

- ਗਜ਼ਲ

‘ਆ ਜਾਓ ! ਆ ਜਾਓ !! ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ !’ -ਨਾਮ ਰਹਿਤ, ਪੰਨਾ 36.

- ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ

‘ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖੋ’ -ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੈਦ, ਪੰਨਾ 65.

- ਤਸਵੀਰ

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤਾਨੇ’, ਪੰਨਾ 112.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 1989 (ਸੰਨ 1932)

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਰਹਿਤ ਨਾਮਾ’ -ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਬਸੰਤ’ -ਲਾਲਾ ਧਨੀ ਰਾਮ ਜੀ ਚਾਤ੍ਰਕ, ਪੰਨੇ 2-3; ‘ਕਲੂ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਵਰਤਾਯਾ ਕਿਨ ?’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ‘ਵਾਲੀ ਦੇ ਜਹਾਨ ਦੇ’ -ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਮਲੀ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 32-34.

‘ਦੀਨਾ ਦੁਖੀਆ ਨਾਲ ਪਯਾਰ ਤੇਰਾ’ -ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਕੋਕ, ‘ਵਾਲੀ ਦੇ ਜਹਾਨ ਕੇ’ -ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਪੰਨੇ 42-43; ‘ਆਵੇ ਮੁੜ ਕੇ ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ’ -ਧੀਰ ਜੀ ਬੈਕੋਕ, ‘ਬਸੰਤ ਵਿਕਾਸ’ -ਸੰਤ ਰਾਮੇਂਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਪੰਨਾ 49-50; ‘ਇਤਿਹਾਸਕ ਝਾਕੀ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨਾ 54; ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਆਏ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਪੰਨਾ 56; ‘ਓਮੀਂ ਦਾ ਉਜਰ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਗੁਰੂ ਪੂਜਾ’ -ਸ਼ੌਕ ਜੀ ਡਿਚਕੋਟ, ‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੂਕੇ ਦੀ ਬਸੰਤ’ -ਪ੍ਰੋ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਫਿਲਾਸਫਰ, ‘ਮੈਂ ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਕਰ ਬੈਠੀ ਹਤਿਆਰੀਆ’ -ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਭੌਰ, ਪੰਨੇ 60-64.

‘ਕਹੀਂ ਕਾਸਦਾ ਚੀਨੀ ਦੀ ਵਾਗ ਮੋੜੇ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼, ਪੰਨਾ 74; ‘ਕੁਲ ਆਲਮ ਤਾਈਂ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ’ -ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ‘ਸਚਾ ਵੈਦ ਬੀਮਾਰਾਂ ਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਏ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼, ਬਰਮਾ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨੇ 89-90; ‘ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ’ -ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮਾ ਨੰਦ ਮਲਹੋਤਾ, ਪੰਨਾ 93; ‘ਵਾਲੀ ਦੇ ਜਹਾਨ ਕੇ’ -ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਸੰਤ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨੇ 98-99.

‘ਬਾਈਕਾਟ ਵਾਲੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੱਟ, ਪੰਨਾ 105; ‘ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀਆਂ ਵੇ’ -ਸੰਗਾ ਸਿੰਘ ਮੁਰੀਦ, ਪੰਨਾ 107; ‘ਕੂਕੇ’ -ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਿਲਲਗੀ, ਪੰਨਾ 110; ‘ਰਾਮ ਪਿਆਰਾ’ -ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ, ‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਕਾਰ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਪੰਨੇ 118-119.

‘ਕੂਕੇ’ -ਭਾਈ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਾਣ, ਪੰਨਾ 125; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ‘ਸਾਂਝਾ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਸੈ’ -ਲਾਭ ਚੰਦ ਜੀ ਸਾਈਂ, ‘ਸਤਨਾਮ ਕੇ ਦਾਤੇ’ -ਸੰਤ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 139-141.

- ਲੇਖ

‘ਘਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ’, ‘ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ’ -ਐਡੀਟਰ ਸਤਿਜੁਗ, ਪੰਨੇ 4-31; ‘ਯਾਰਵਾਂ ਜਾਮਾ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨਾ 35; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਘਾਲਣਾ’ -ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਪੰਨਾ 44; ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ’ -ਡਾ. ਇੰਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਦਮਕ, ਪੰਨਾ 51; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਔਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ’ -ਸੁਤੰਤ੍ਰਤਾ ਨੰਦਾ ਲਾਹੌਰ, ਪੰਨਾ 55; ‘ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਲਿਖਾਓ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ, ਪੰਨਾ 57; ‘ਇੱਛਾ ਪੂਰਕ ਬਾਬਾ’ -ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 61.

‘ਉਗੂ ਚੱਕ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਚੱਕ’ -ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਪੰਨਾ 76; ‘ਬਿਰਹੁੰ ਛਹਿਬਰਾਂ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਧੁਨਕਾਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ’ -ਗਿਆਨੀ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 91; ‘ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀ’ -ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਯੋਗੀ, ਪੰਨਾ 94; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਬਾਉ ਚੱਕਰ’, ‘ਕੂਕਾ ਪੰਥ ਵੱਲ ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਲਸੀ ਦਾ ਅਸਲ ਸਰੋਤ’ -ਹਰੀਸ਼ਚੰਦ੍ਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ‘ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨੇਕ ਸਲਾਹ’ -ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ਪੰਨੇ 100-106.

‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਮਾ. ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 109; ‘ਅਪਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਬੈ ਆਪੇ ਨਾਮ ਜਪਾਵੈ’ -ਸੰਤ ਆਵਣ ਚੰਦ, ਪੰਨਾ 111; ‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਕਾਰ’ -ਕੈਪਟਨ ਜਗਨ ਨਾਥ ਸੇਠੀ, ਪੰਨਾ 119; ‘ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੁੱਪ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ’ -ਪੰਡਤ ਮਾਨਸਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ’ -ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 120-128.

- ਕਹਾਣੀ

‘ਸਿਦਕ ਦਾ ਫੁੱਲ’ -ਨਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਪੰਨਾ 65.

- ਜਾਣਕਾਰੀ

‘ਚਿਤ੍ਰ ਚਰਚਾ’ -ਐਡੀਟਰ ਸਤਿਜੁਗ, ਪੰਨਾ 129.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 1990 (ਸੰਨ 1933)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ’ -ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਿਰਤੀ, ਪੰਨਾ 12; ‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਸੰਤ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਭਗੌਤਾ, ਪੰਨਾ 20; ‘ਦੂਦਸ ਰੂਪ ਧਰਿਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚ’ -ਸੰਤ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 23.

‘ਸਦਾ ਨਾਮ ਰਹੇ ਚਿਤਾਰਦਾ’ -ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਵੈਦ, ‘ਬਸੰਤ ਦੇ ਰੰਗ’ -ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ, ਪੰਨੇ 42-44; ‘ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ’, -ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ‘ਪਿਆਰੀ ਬਸੰਤ ਆ ਗਈ’ -ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਮੋਹਰ, ਪੰਨੇ 47-48; ‘ਕਬਿੱਤ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ’ -ਲਾਲਾ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ, ਪੰਨੇ 55-57.

‘ਤਾਂਘਾਂ’, ‘ਬਸੰਤ ਆਈ ਹੈ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨੇ 60-61; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਰਵਿੰਦ ਮੇਂ ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲੀ’ -ਪੰਡਤ ਲਛਮਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਪੰਨੇ 67-68; ‘ਲਾ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਖਾ ਬੁਝਾਣ ਆਯਾ!’ -ਸ੍ਰ. ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਨਾ 70; ‘ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪੰਨਾ 75; ‘ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 79.

‘ਨਾਮ ਕੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਨੋ ਦੇਸ ਕੇ ਮੰਝਾਰ ਹੈ’ -ਸੰਤ ਦਾਮੋਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਪੰਨਾ 112; ‘ਸਤਿਜੁਗ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਏ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫੱਕਰ, ਪੰਨਾ 118; ‘ਪਯਾਰ ਭਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਵਧਾਈ ਦਾਸ ਸਤਿਜੁਗ’ -ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਪੰਨਾ 130.

• **ਲੇਖ**

‘ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਨੋਟ’ -ਐਡੀਟਰ ਸਤਿਜੁਗ, ‘ਵਿਛੜੇ ਮੇਲਣ ਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ’ - ਸੰਤ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰਮਤ ਰਿਖੀਕੇਸ਼’ -ਲਾਲਾ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜਕ, ਪੰਨੇ 2-12; ‘ਮਾਹਾ ਮਾਹ ਮੁਮਾਰਖੀ ਚੜਿਆ ਸਦਾ ਬਸੰਤੁ ॥’ -ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੈਦ, ‘ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਦਾ ਸੱਚਾ ਕੇਂਦਰ’ -ਡਾ. ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹਨ’ -ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਤਾਇਬ, ‘ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਕਵਲ ਵਿਨੋਦ ਭੂਸ਼ਨ ਪੰਡਤ ਠਾਕਰ ਦੱਤ, ‘ਬਸੰਤ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼’
-ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਲਟਬੋਰੀ ਫਿਰੇ ਹਰ ਜਾ ਬਸੰਤ ਹੈ !’ -ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ,
ਪੰਨੇ 13-22.

‘ਬਾਂਹ ਪਕੜ ਕਢ ਲੀਨੇ ਜਨ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਅੰਧ ਕੂਪ ਤੇ ਮਾਇਆ’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਰਾਏਪੁਰ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਬਾਬਾ’ -ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ, ‘ਸੰਤ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ’ -
ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੈਦ, ‘ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ, ‘ਮੁਰਝਾਇਆਂ
ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਅਤੇ ਮੋਯਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਜੋਤ’ -ਮਹਾਰਾਜ
ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 24-42.

‘ਸਿਮਰਨ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ, ਪੰਨਾ 45; ‘ਮੋਹੀ ਦੇਖ ਦਰਸ !’ -ਗੁਰਬਖਸ਼
ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 49; ‘ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਸੋਮਾ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨਾ 58;
‘ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਗ ਕਾਨਫ਼੍ਰੇਸ’ -ਡਾ. ਪ੍ਰਦਮਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 62; ‘ਪ੍ਰੇਮ ਯੋਗੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਚੌਧਰੀ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 69; ‘ਬਿਰਦ ਪਾਲਕ ਗੁਰੂ’ -ਆਵਣ ਚੰਦ,
ਪੰਨਾ 71; ‘ਪਹਿਲਾ ਨਾ ਮਿਲ ਵਰਤਨੀ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ, ਪੰਨਾ 76.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਕੋ ਮੇਰੀ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ’ -ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ, ‘ਕਾਵਨ’ -ਹਰੀਸ਼
ਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ‘ਸੁਭਾਗੀ ਬਸੰਤ’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਾਬੂ, ‘ਗਊ ਗ੍ਰੀਬ ਦਾ
ਸਹਾਇਕ ਸਤਿਗੁਰੂ !’ -ਪੰਡਤ ਮਨਸਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ‘ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ
(ਬਸੰਤ ਅਵਤਾਰ)’ -ਮਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 80-111.

‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 114;
‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਐਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸੰਤ ਮਤ ਹੈ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਮਕ, ‘ਬਾਬਾ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ?’ -ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ, ‘ਆਤਮਕ ਉੱਚਤਾ ਦੇ
ਹਮਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’, -ਵੈਦਯ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ,
ਪੰਨੇ 119-126.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ—ਪੈਹਲੇ ਭੇਸ ਵਿਚ / ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬਾ ਜਵਾਹਰ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੂਬਾ’, ਪੰਨਾ 32; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਬੈਂਕੋਕ (ਸਿਆਮ)’, ਪੰਨਾ 96.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 1991 (ਸੰਨ 1934)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਆ ਧਰਿਆ ਅਵਤਾਰ ਏ’ -*ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ*, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ’ -
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਦਰਦ ਸਨੇਹੇ’ -*ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ*, ਪੰਨੇ 1-3.

‘ਚੀਨੀ ਦਾ ਜੁ ਅਸਵਾਰ ਏ’ -*ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼*, ਪੰਨਾ 30; ‘ਸੁੱਤਾ ਪੰਥ
ਜਗਾਯਾ ਮੁੜ ਕੇ’ -*ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ*, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਆਨ ਅਵਤਾਰ
ਹੋਇਆ ॥’ -*ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਬਿਰ*, ਪੰਨੇ 37-38.

‘ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ’ -*ਸੰਗਾ ਸਿੰਘ ਮੁਰੀਦ*, ਪੰਨਾ 42; ‘ਤਾਂਘਾਂ’ -*ਲਾਲ
ਸਿੰਘ ਕਵਰ*, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤਾ, ਬੇੜੇ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਜਲੋਂ
ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ’ -*ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ*, ਪੰਨੇ 48-49.

‘ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ’ -*ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆਰਥੀ*, ‘ਬਸੰਤ ਦਾ’ -*ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ*,
ਪੰਨੇ 54-55; ‘ਬਾਢੀ ਕੁਲ ਦਾ ਸੁਦਾਰ’ -*ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਮੇਹਰ*, ‘ਜਗਤ ਸ਼ਹੀਦੀ
ਪਾਈ’ -*ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ*, ਪੰਨੇ 58-59.

‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪੀਆ ਆਏ ਅਜ ਦੇ ਦਿਹਾਰ ਸੀ !’ -*ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ*,
‘ਆਇ ਪਤੀ ਮੇਰੇ ਸੁਤੇ ਭਾਰਤ ਜਗੋਨ ਨੂੰ’ -*ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ*, ਪੰਨੇ 62-63.
‘ਵਾਹ ਵਾਹ ਪਯਾਰਾ ਆ ਗਿਆ’ -*ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਮਲਾ*, ਪੰਨਾ 67; ‘ਵਧਾਈ’
-*ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 70.

‘ਆ ਭਾਗ ਨਵੇਂ ਸਿਰ ਲਾਇਆ ਸੂ’ -*ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੱਟ*, ‘ਸਤਿਜੁਗ
ਸਦਕੇ’ -*ਵੈਦਯ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ*, ਪੰਨੇ 79-80; ‘ਤੇਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਬਾਬਾ’
-*ਵੈਦ ਬੁਢਾ ਸਿੰਘ*, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਸ਼ਾ’ -*ਗਿ. ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ*, ‘ਮੀਤ ਦੇ ਗੀਤ’ -
ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ‘ਨਾਨਕ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪੇਟਾ ਤਾਨਾ ਹੈ’ -*ਸੁਦਾਰ
ਲਾਲਾ ਸਿੰਘ*, ‘ਪੰਨ ਆਵਨਾਬਾਢੀ ਸੁਲਤਾਨ ਤੇਰਾ !’ -*ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ*,
ਪੰਨਾ 84-88.

- ਲੇਖ

‘ਖਿਮਾਂ ਦੀ ਮੰਗ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਪਰਖ’ -ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ, ‘ਰੁਤ ਆਈ ਲੇ...’ -ਕਮਲਾ ਅਕਾਲੀ, ‘ਨਿੱਕਿਆਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ’ -ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ, ‘ਬਸੰਤ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 4-37.

‘ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ’ -ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੈਦ, ‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਤ ਇਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹੀ’ -ਸੋਢੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ, ‘ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਸੀ, ਪੰਨੇ 39-48.

‘ਵਿਹਾਰ ਸੁਧਾਰ’ -ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਗੁਣ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਪੁਰੀ, ‘ਸ਼ਾਨਤੀ ਦੇ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ!’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨੇ 50-54; ‘ਕੀ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾ ਸਮਝਾਂਗੇ?’ -ਵੈਦਯ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨਾ 56.

‘1872 ਦੇ ਸੱਚੇ ਸ਼ਹੀਦ’ -ਵੈਦਯ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨਾ 60; ‘ਅੱਜ ਦਾ ਬਸੰਤ’ -ਡਾ. ਪ੍ਰਦਮਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 64; ‘ਜੀ ਆਵਣਗਾਰ ਦਾਤਾ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਪੰਨਾ 68; ‘ਪਿਆਰ ਦੇ ਅੱਥਰੂ’ -ਆਸੀ ਜੀ, ‘ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਰਾ’ -ਹਰੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ‘ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਪੰਡਤ ਮਨਸਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ਪੰਨੇ 71-78.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸੰਗੀਤ ਚਾਰਯਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਗੀ’, ‘ਸੂਰਗਵਾਸੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਪਟਿਆਲਾ’, ਪੰਨਾ 24.

‘ਪੰਥ ਰਤਨ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਇੰਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ / ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸ੍ਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ’, ਪੰਨਾ 40.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ, ਸੇਠ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੀਤੇ ਹਾਲ-ਗੁਜਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ / ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਬੰਬਈ’, ਪੰਨਾ 80.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 1992 (ਸੰਨ 1935)

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਦੇਣ ਵਾਲਾ’, ‘ਤਨ ਦਾ ਸ਼ਵਾਲਾ ਵਸੋਣ ਵਾਲਾ’, ‘ਪਿਰ ਪਰਦੇਸ ਸਿਧਾਇਓ’, ‘ਮਨ ਮੋਹਣਾ ਮਾਹੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ’ -ਐਡੀਟਰ ਸਤਿਜੁਗ, ‘ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅਵਤਾਰ’ -ਯੁਤ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਨਾਇਕ, ਪੰਨਾ 1-8.

‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ’ -ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ, ‘ਦਰਸ ਬਖਸ਼ਨੇ ਉਚੜੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ’ -ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੇਵਾਲ, ‘ਪੀਆ ਆਗਮਨ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਪੰਨੇ 39-42.

‘ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਭਾਲ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ‘ਸੈਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ’ -ਲਾਲਾ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ, ਪੰਨੇ 51-52; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ’ -ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ, ‘ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ’ -ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ, ‘ਗੋਵਰਧਨ ਧਾਰੀ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਪੰਨੇ 56-57.

‘ਪ੍ਰੇਮ ਉਡਾਰੀ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨਾ 63; ‘ਅੱਜ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ?’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਚੀਨੀ ਦੇ ਸਵਾਰ ਨਾਲ’, ‘ਗੁਲਸ਼ਨ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦੀ’ -ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ, ਪੰਨੇ 67-68.

‘ਨਿਰਮਾਣ ਕਲੀ : ਜੀਵਨ’ -ਨਿਰਮਾਣ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ‘ਔਣਾ ਜਗ ਤੇਰਾ ਤਾਹੀਏ ਰਸੀਆ ਸੁਹਾਵੇਨੀ’ -ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਸੀਆ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਏ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੈਰਾੜ, ਪੰਨੇ 73-74; ‘ਕੁਲ ਆਲਮ ਤਾਈਂ ਵਧਾਈਆਂ ਨੇ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਪੰਨਾ 78; ‘ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੱਲੋਂ’ -ਨਾਮ ਰਹਿਤ, ਪੰਨਾ 80; ‘ਪਿਆਰੇ ਆ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਵੀ, ‘ਘਰ ਘਰ ਜਿਦ੍ਹੇ ਆਗਮਨ ਦੀ ਵਧਾਈ ਏ’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਮਲਾ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’ -ਰੂਪ ਨਰਾਇਣ ਪਾਂਡੇ, ਪੰਨੇ 82-84.

‘ਹਾੜ੍ਹਾ’, ‘ਕਾਸ਼!’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨੇ 87-89; ‘ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਮੇਂ

ਦੇ ਹੁਕਮ’ -ਸੂਬਾ ਹਰਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ, ਪੰਨਾ 93; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਆਨ ਅਵਤਾਰ ਹੋਇਆ’ -ਗਿਆਨੀ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਚਤਰ, ਪੰਨਾ 97; ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਪ ਆਇਆ’ -ਸੰਤ ਧਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ, ਪੰਨਾ 102; ‘ਨਾਮ ਚੱਪੂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਪਾਰ ਜੀ ਉਤਾਰਨੇ ॥’ -ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 106; ‘ਆਏ ਨੇ !’ -ਕਵੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 108.

‘ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਜਪਾਨ ਆਇਆ’, ‘ਅਮੀਰਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਬਸੰਤ’, ‘ਵਧਾਈ ਏ ! ਵਧਾਈ ਏ !!’ -ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਿਰਤੀ, ਪੰਨੇ 119-120, 123.

‘ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੋਈ’ -ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਪਟਿਆਲਾ, ਪੰਨਾ 132; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪੈਗਾਮ’ -ਲੀਲਾਵੰਤੀ ਜੀ, ਪੰਨਾ 137; ‘ਨਿਗ੍ਰਾ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਵਾਂਦਾ ਹੋਯਾ !’ -ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ‘ਬਸੰਤੀ ਦਰਬਾਰ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਪੰਨੇ 142-143.

‘ਤੂੰ ਹੀ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈਂ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਪੰਨਾ 147; ‘ਪਿਆਰਾ ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 150; ‘ਭਾਗਾਂ ਭਰੀ ਬਸੰਤ’ -ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ, ਪੰਨਾ 154; ‘ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਜਾ ਜਾ ਚੁੱਮਿਆ !’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 159.

‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ’ -ਸੰਤ ਮੀਰਾਂ ਸਿੰਘ ਸੂਬਾ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਆਗਮਨ’ -ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 162; ‘ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨਾ 165.

‘ਕੀਰਤੀ ਬੰਦਨਾ’ -ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ, ‘ਸੋਹਣਾ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਮ, ‘ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ !’ -ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨੇ 173-174; ‘ਮਹਾਰਾਜ ਆਏ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 176.

• ਲੇਖ

‘ਅਪੂਰਵ ਬਲੀ ਦਾਨ’ -ਚੀਫ਼ ਐਡੀਟਰ ਸਤਿਜੁਗ, ਪੰਨਾ 9; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 43; ‘ਬਸ ਅੰਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਬਸੰਤ’ -ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਪੰਨਾ 53; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ’ -ਗੁਰਮੁਖ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 58; ‘ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸਾਂਝ’ -ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ, ਪੰਨਾ 64; ‘ਇਲਾਹੀ ਦਾਤੇ ਦਾ ਬਰਮਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੇਰਾ’ -ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਪੰਨਾ 69.

‘ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ’ -ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਯੋਗੀ, ਪੰਨਾ 75; ‘ਕੌਮ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸਪੂਤ

ਕੌਣ ?’ -ਲਾਲ ਗੁਰਦਿਤਾ ਖੰਨਾ, ਪੰਨਾ 79; ‘ਸ਼ਹੀਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਹਾਨ ਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀ’ -ਵੈਦ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨਾ 81; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ !’ -ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਜੀ ਅਚਾਰਯ, ਪੰਨਾ 83; ‘ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ’ -ਸੰਤ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ, ਪੰਨਾ 85.

‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਾਬੇ ਦਾ ਜਨਮ ਉਤਸਵ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ, ਪੰਨਾ 88; ‘ਤਲਵਰੀਏ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰੀਆ’ -ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 90; ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਿਛੋੜਾ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨਾ 94; ‘ਇਕ ਨਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਲੋੜ’ -ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ, ‘ਧੰਨ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਬਾਬੂ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਪੰਨਾ 98-102.

‘ਸਾਦਗੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਪੰਡਤ ਮਨਸਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ਪੰਨਾ 103; ‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ’ -ਡਾ. ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 107; ‘ਬੀਤਰਾਗ ਸ੍ਰੀ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਵਿੰਡੇ ਵਾਲੇ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਮੁੜ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਖਸ਼ਨ ਹਾਰੇ’ -ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੈਦ, ਪੰਨੇ 109-119.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੀਵਨਾ ਆਦਰਸ਼’ -ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ’ - ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਗਾਰ, ‘ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ’ -ਬਾਬਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਗਾਗਾ, ‘ਸਾਡਾ ਮਜ਼੍ਹਬ’ -ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ, ‘ਬਿਨ ਸਿਮਰਨ ਜਿਉ ਜੀਵਨ ਬਲਨਾ’ -ਮਹੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ, ‘ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਬਾਬਾ’ -ਮਾ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ’ -ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕਾਨੂੰਨਗੋ, ਪੰਨੇ 121-141.

‘ਅਰਸ਼ੀ ਦਰਬਾਰ’ -ਨਾਮ ਰਹਿਤ, ‘ਸਿਖੀ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ’ -ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਅਸਲ ਸਾਧਨ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਰਾਈਸ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, ਪੰਨੇ 144-149.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤ’ -ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਾਬੂ ਰਾਜੇਂਦ੍ਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜੀ, ‘ਬਸੰਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਸੰਤ ਰੀਝ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 153-159; ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ’ -ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ, ਪੰਨਾ 161.

‘ਤਿੰਨ ਰੰਗੇ-ਚਿਤ੍ਰਾਂ ਸੰਬੰਧੀ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ‘ਗੀਵਿਊ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੋਂ ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ’ - ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨੇ 165-72.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਤੁਰ ਚਲਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਗਲ ਵਿਚ ਕਮਲੀ ਪਾ ਕੇ । ਥਹਿਰ ਵਿਛੋੜਾ,

ਜਰਨ ਨਾ ਹੋਸੀ, ਕੂਕਾਂਗੇ ਬਿਲਲਾ ਕੇ । ਇਕ ਪਲ ਜੁਗ ਹੋ ਬੀਤ ਸਾਨੂੰ, ਭੜਕ
ਬਿਰਹੋਂ ਅਗਨੀ ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਤੜਪਾਂ ਗੇ ਦੁਖੀਏ, ਮਚਸਨ ਦਿਲੀਂ ਭਬਾਕੇ ।’ ਪੰਨਾ 6.

‘ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ’, ਪੰਨਾ 24; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਲਕਤਿਓ
ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਰਵਾਨਗੀ’, ਪੰਨਾ 44; ‘ਕਿਲ੍ਹਾ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਸ੍ਰ. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਰਾਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਦੇਸ਼’, ਪੰਨਾ 80; ‘ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਪੰਡਤ ਮੁਨਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ/
ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮਾ. ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 104; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਚੰਗਮਈ
(ਸਿਆਮ)/ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ (ਅਫਰੀਕਾ), ਪੰਨਾ 120; ‘ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ
ਸ੍ਰਦਾਰ ਸ਼ੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ/ਕਾਕਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 124.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 1994 (ਸੰਨ 1937)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਮੰਗਲ ਮਈ ਆਗਮਨ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਏਂ?’ - ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 4; ‘ਪੁਸ਼ਪ ਮਾਲਾ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 14; ‘ਬਸੰਤ ਕਿ ਬਸ-ਅੰਤ’ -ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਾਣ, ‘ਸਿੱਖੀ’, -ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 21-22; ‘ਆ ਮਿਲੀ ਚਿਰੀ ਵਿਛੁੰਨੇ’ -ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 28; ‘ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਚ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ‘ਸਬਕ ਪਕਾਈਏ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ’ -ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ਪੰਨੇ 31-32.

‘ਏਕਤਾ ਦੀ ਬਰਕਤ’ -ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ‘ਰੂਪ ਹਰੀ ਦੇ’ -ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਧੂਲੀ ਪਰ ਪਾਂਚ ਫੂਲ’ -ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ‘ਬਸੰਤ ਕਾ’, ‘ਸਿੱਟਾ ਸਿਦਕ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 47-50, 55.

‘ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਮਨਾਇਦਾ’ -ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਪੰਨਾ 58; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਚੰਨ’, -ਰਲਾ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨਾ 67; ‘ਵਧਾਈ’ -ਦਿਆਲ ਜੀ ਅੰਬਾਲਵੀ, ਪੰਨਾ 70; ‘ਸਿਰਫ ਘੜੀ ਦੀ ਘੜੀ’ -ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸਾਰੰਗ, ਪੰਨਾ 78.

‘ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਸਹਾਰਾ ਕੋਈ ਨਾ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ, ‘ਵਤਨਾਂ ਵਲ ਫੇਰਾ ਪਾ’ - ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਖੁਰੜਿਆਵਾਲਾ, ‘ਮਨ ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ’ -ਸ. ਸੇਵਕ ਜੀ, ‘ਅਜ ਬਸੰਤ ਤੇ ਆਯਾ ਰਾਮ’ -ਬ੍ਰਹਮ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ, ਪੰਨੇ 80-87.

‘ਰੱਬੀ ਨੂਰ’ -ਅਮਰ ਕੌਰ, ‘ਸੂਤਰ ਦਰਸ਼ਨ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨੇ 89-104; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ’ -ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ, ‘ਸਿਮਰਨਾ’ -ਬੈਂਕੋਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ, ਪੰਨੇ 134-139; ‘ਰੱਖਿਆ’ -ਲਾਲਾ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ, ਪੰਨਾ 144.

• **ਲੇਖ**

‘ਉਚੇਚਾ ਸੰਦੇਸ’ -ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ‘ਸੂਕੇ ਹਰੇ ਕਰੇ ਖਿਨ ਮਾਰਿ’ -ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਪੰਨੇ 2-3; ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ

ਮਾਨਵ ਧਰਮ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਭਾਰਤ' -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 9; 'ਸਾਡਾ ਇਕ ਤਰਲਾ' -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, 'ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਆਰਥਿਕ ਲਹਿਰ' -ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ, 'ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਆਗੂ' -ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਪੰਨੇ 16-21.

'ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਗਾਈ ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਰਹੇ' -ਲਾਲਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਚੰਦ, 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਡਾਕ' -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, 'ਅਭਿਚਲ ਰਾਜ' -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨੇ 23-30; 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰ ਵੈਦਿਕ ਸਾਹਿਤਯ' -ਕਾਲੀਦਾਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਪੰਨਾ 33.

'ਮਾਨਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਬਾਬਾ ਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ' -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖਤਰਾ, 'ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਿਵਯ ਰੂਪ' -ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ, ਪੰਨਾ 51-58.

'ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਨਵੀਆਂ ਉਮੰਗਾਂ' -ਕਵੀ ਜੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, 'ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ' -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫ਼ਰ, 'ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਯਾਦ' -ਸ. ਸ. ਅਮੋਲ, 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ' -ਜੈ ਚੰਦ ਵਿਦਯਾ ਪੀਠ ਕਾਂਸ਼ੀ, ਪੰਨੇ 68-79.

'ਵਿਦਯਾ' -ਪੰਡਤ ਮਨਸਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ਪੰਨਾ 88; 'ਪਿਆਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ' -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ, 'ਬਸੰਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਾਨ 108 ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ' -ਸਵਾਮੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ, 'ਵਿਰਾਟ ਸਰੂਪ' -ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ਼, 'ਇਕ ਜ਼ਾਹਰੀ ਕਰਾਮਾਤ' -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਗੁਲੀ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਾਲ ਲੀਲਾ' -ਬਖਸ਼ੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, 'ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਕੁੰਜੀ' -ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ, ਪੰਨੇ 105-114.

'ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੁਕਾਰ' -ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਗਰੀਬ, 'ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਅਰ ਉਸਦੇ ਨਿਵਾਜੇ' -ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 140-143; 'ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪੰਥ ਦਾ ਵਾਲੀ ਕੇਹੜਾ ਏ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਏ ?' -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, 'ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਅਸਰ' -ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਰਸ, ਪੰਨੇ 145-153.

- **ਕਹਾਣੀਆਂ**

'ਅਨੰਦ ਦਾ ਪੁਰ' -ਸੇਵਕ ਜੀ, ਪੰਨਾ 60; 'ਖਿਮਾਂ' -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 115.

- **ਤਸਵੀਰਾਂ**

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ', ਪੰਨਾ 32.

‘ਤਿਆਗੀ ਮੂਰਤੀ ਯੋਗੀਰਾਜ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਸੰਤ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ’,
ਪੰਨਾ 56.

‘ਅੱਸੂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਯੱਗ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ, ਸ੍ਰੀ 108 ਹਜ਼ੂਰ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂ’, ਪੰਨਾ 72.

‘ਨਾਮ ਦੇ ਰਸੀਏ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਧਨੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਗੂ ਸੰਤ ਭਗਤ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਤੇ ਵਾਲੀਏ’, ਪੰਨਾ 80.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਸ੍ਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ’, ਪੰਨਾ
104.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਹਰਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੂਬਾ ਲਖਨਊ / ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਹਰਿਦੇਵ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਖਨਊ’, ‘ਪੰਥ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਬਾਬੂ ਨਿਰਣੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਖਨਊ’,
ਪੰਨਾ 112.

‘ਬੂੜਾ ਸਿੰਘ ਬਾਜੀਗਰ ਉਮਰ 123 ਸਾਲ ਜੋ 7 ਵਿਵਾਹ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ
ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ 150 ਬੰਦੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 143.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 1995 (ਸੰਨ 1938)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਅੱਜ ਕੌਣ ਆਇਆ ਸੀ ?’ -*ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ*, ‘ਆ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹੁਣ ਭੈਣੀ ਵਾਲੇ’, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪੈਗੰਬਰ’ -*ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ*, ‘ਬ੍ਰਿਹਨ ਕਾ ਬਸੰਤ’ - *ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਜਰਾਜ*, ‘ਨੱਚ ਨੱਚ ਮਸਤਾਨਾ ਹੋ ਜਾਸੀ’ -*ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਈ*, ਪੰਨਾ 1-4.

‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ ਤੇਰੀ ਨਾ ਸਾਰ ਆਈ’ -*ਗਿਆਨੀ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 28; ‘ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ਆਏ’ -*ਭਾਈ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ*, ਪੰਨਾ 38; ‘ਆ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ!’ -*ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਰਮਾਣ*, ਪੰਨਾ 40, ‘ਆ ਗੀਤ ਬਸੰਤ ਦਾ ਗਾ ਪ੍ਰੀਤਮ’ -*ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼*, ‘ਦੇਸ਼ ਗਮਨ’ -*ਸੰਤ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨੇ 43-44.

‘ਤੈਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸ ਛੁਡਾਵਨਾ ਨਹੀਂ’ -*ਸੂਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 48; ‘ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -*ਆਤਮ ਸਿੰਘ ਸਨਖਤਰਾ*, ਪੰਨਾ 50; ‘ਤੇਰੀਆਂ ਰੋਂਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਧੀਰ ਹੋਵੇ’ -*ਭਾਈ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 54; ‘ਚੰਗਾ ਜਾਣਦਾ ਸਿਧਿਆਂ ਸਾਦਿਆਂ ਨੂੰ’ -*ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ*, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਪੱਤੇ’ -*ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ*, ਪੰਨੇ 66-75.

‘ਆਪ ਲੰਘ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਗਿਓ’ -*ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ*, ਪੰਨਾ 87; ‘ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਤੀਰ’ -*ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ*, ਪੰਨਾ 106; ‘ਗੁਲਾਮੀ ਤੇ ਬਸੰਤ’ - *ਅਰਵਿੰਦ ਜੀ ਬਨਾਰਸ*, ਪੰਨਾ 109; ‘ਗੀਤ ਗਾ ਰਿਹਾ ਏ ਸਾਰਾ ਦੇਸ ਤੇਰਾ’ - *ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 116.

‘ਦਰਸ਼ਨ ਆਣ ਦਿਖਾਵੇ’ -*ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ*, ‘ਮਿਲ ਜਾਇ ਮੂਰਤਿ ਪਿਆਰੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੇਰੀ’ -*ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ*, ਪੰਨਾ 121; ‘ਤਾਂਘ’ -*ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ*, ਪੰਨਾ 130; ‘ਭੁੱਲ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ’ -*ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ*, ‘ਤੁਠਾਂ ਏਂ ਸਾਂਈਆਂ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ ਮੁਆਫੀ’ -*ਸੰਤ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਜੀ*, ਪੰਨੇ 135-136.

‘ਬਾਰਾਂ ਮਾਂਹ’ -ਚੰਗਮਈ ਸਿਆਮ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਪੰਨਾ 149; ‘ਦੀਨਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਣੇ ਲਈ’ -ਕਰਮ ਜੀ ਕੈਥੂ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਪੰਨਾ 157; ‘ਵਧਾਈ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਰੱਜ ਰੱਜ ਕੇ ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਵੇ’ -ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 172.

• ਸੰਪਾਦਕੀ

‘ਧੰਨਵਾਦ’ -ਐਡੀਟਰ ਸਤਿਜੁਗ, ਪੰਨਾ 5.

• ਲੇਖ

‘ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਆਸ’ -ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ, ‘ਸੰਦੇਸ਼’ -ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ’ -ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ, ‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗੀ ਨਜ਼ਾਰੇ’ -ਡਾ. ਸਰ ਗੋਕਲ ਚੰਦ, ‘ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਰਹਿਬਰ’ -ਡਾ. ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਭਾਰਗਵ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾਓ’ -ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ‘ਮਿਟੀ ਧੁੰਦ ਜਗੁ ਚਾਨਣ ਹੋਯਾ’ -ਰਾਜਾ ਨਰੇਂਦ੍ਰ ਨਾਥ, ‘ਬਾਗੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਪ੍ਰੋ. ਫ਼ਤਿਹ ਦਾਸ, ‘ਬਸੰਤ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਡਾ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ’ -ਮਹਾਸ਼ਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ‘ਕੀ ਅਸੀਂ ਸੱਚਮੁਚ ਜੀਉਂਦੇ ਹਾਂ?’ -ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ’ -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ, ‘ਖੋਜ’ -ਸੇਵਕ ਜੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ’ -ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ਪੰਨੇ 9-30.

‘ਪਿਆਰੀ ਬਸੰਤ’ -ਗਿਆਨੀ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ‘ਸੰਤ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨੇ 39-42; ‘ਗਿਆਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ‘ਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ’ -ਭਾਈ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲ, ‘ਸਿੱਖੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ’ -ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ‘ਭੈ ਵਿਚ ਚਲੈ ਲਖ ਦਰੀਆਉ’ -ਫਰੀਦ ਜੀ, ‘ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਮਾਰਗ’ -ਕਾਲੀਦਾਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ‘ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਕਾਂਗਰਸ’ -ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 45-66.

‘ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ’ -ਵੈਦਯ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਵਧਾਈ!’ -ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ’ -ਸੇਵਕ ਜੀ, ‘ਸਤਿਜੁਗੀ ਨਜ਼ਾਰੇ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾ ਵੰਤੀ, ‘ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਬੀਬੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇਵੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਮਦਮਾ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੋਰ, ‘ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਬਾਬਾ ਰਿਖੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦੇ 12 ਉਪਦੇਸ਼’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ‘ਰੂਹਾਨੀ ਬਸੰਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਾ. ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ’ -ਆਸਾ ਸਿੰਘ, ‘ਸੰਤ ਸ਼ਬਦ’ -ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ‘ਹੋਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ

ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਸੰਤ’ - ਸਵਾਮੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ, ‘ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ‘ਕਾਉਇਨ ਤੇ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ’ -ਗਿ: ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਕੌਮ ਦੇ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ’ -ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ‘ਮਨਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ’ -ਹ: ਸਿੰਘ, ‘ਸੂਰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਰਾਤ’ - ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਅਸੀਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਿਉਂ ਬਣੇ’ -ਬੀਬੀ ਮਨਮੋਹਨ ਕੌਰ, ਪੰਨੇ 76-134.

‘ਤਾਰਨ ਹਾਰ ਗੁਰੂ’ -ਆਵਨ ਚੰਦ ਕਾਮਲਪੁਰ, ‘ਰਸਮੀ ਯਾਦ ਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ’ -ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ, ‘ਆਦਰਸ਼ ਜੀਵਨ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ‘ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਬਾਬਾ ਲਾਲੋ ਜੀ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੁਗੈਚ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਨਗਰੀ’ -ਪੰਡਤ ਮੁਨੀ ਲਾਲ, ਪੰਨੇ 137-148.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ’ -ਡਾ. ਸਤਿਪਾਲ, ‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੰਤ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 152-157; ‘ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਦਰਸ਼’ -ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ’ -ਕਮਲਾ ਅਕਾਲੀ ਨਾਨ ਸਿੰਘ, ‘ਤੂ ਸਤਿਗੁਰ ਹਉ ਨਉ ਤਨ ਚੇਲਾ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਭਾਲ’ -ਬਖਸ਼ੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ, ਪੰਨੇ 159-171.

- ਕਹਾਣੀ

‘ਭੁੱਲ ਦੀ ਸੋਧ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 31.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮ’, ਪੰਨਾ 16.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਚਨਾਬ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 52.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਪੰਥ ਰਤਨ ਜੋਗੀ ਸ੍ਰਦਾਰ ਤੋਲਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਆਜ਼ਮ ਕੈਮਲਪੁਰ/ ਪਰਮ ਪੂਜਯਾ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੈਬਲਪੁਰ’, ਪੰਨਾ 80.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮਾਘ-1955 ਬਿ:’, ਪੰਨਾ 88.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰ, ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬੂ ਮੇਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ’, ਪੰਨਾ 112.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸ੍ਰਦਾਰ ਦੈਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਫਾਰ ਪੰਜਾਬ’, ਪੰਨਾ 120.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਭਾਦਰੋਂ 1998 (ਸੰਨ 1941)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਇਕ ਰੁਬਾਈ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ, ਪੰਨਾ 46; ‘ਅਰਸ਼ੀ ਦਾਤਾ!’ -ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਾਣ, ਪੰਨਾ 46; ‘ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਛੋਹ’, ਸੰਤ ਹਜੂਰਾ ਸਿੰਘ ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ, ਪੰਨਾ 97, 117.

• **ਲੇਖ**

‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਸੱਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਬੀਰ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ‘ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਰਾਲ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਗਲੀ, ‘ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਮਟਾਲੂੀ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੁਗੈਚ, ‘ਮਹੰਤ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਨਪੁਰ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤਾ, ‘ਸੰਤ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਂਸੀਆ ਵਾਲਾ’ -ਬੀਬੀ ਜੈ ਕੌਰ, ‘ਸੂਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਹੂਵਾਲ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਜੋੜੀ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾ, ‘ਬਾਬਾ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਮਲਪੁਰ’ -ਮਾ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਬਾਬਾ ਰਿਖੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਦਾਰ ਵਾਲੇ’ -ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ, ‘ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਬਾਬਾ ਲਾਲੋ ਜੀ’ -ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੁਗੈਚ, ‘ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਸੰਤ ਮਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ, ‘ਸੰਤ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿੱਲ’ -ਗਿਆਨੀ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 24-45.

‘ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੰਜੀ ਤੋੜ’, ‘ਸੰਤ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਖਵਾਂ ਵਾਲੇ’, -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨੇ 47, 56; ‘ਸੰਤ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੰਡੂ ਸਿਆਲਕੋਟ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਸੂਬਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਦੌੜ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ, ‘ਸੰਤ-ਜੀਵਨ’ -ਗਿਆਨੀ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਸੰਤ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੰਡੂਵਾਲੀ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ ‘ਰੱਬ’ ਆਖਦੇ ਨੇ’ -ਜੋਤ ਜੀ ਗੁਜਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਪੰਨੇ 73-82.

‘ਸੰਤ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ‘ਸੰਤ ਸੁਧ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਸੰਤ ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਪੰਡੀ ਜੀ, ਪੰਨੇ 95-102.

‘ਸੰਤ ਸੰਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਂਗਾ’, ‘ਸੰਤ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਤੰਗ’, ‘ਭੂਰੀ ਵਾਲਾ’
-ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕਵਰਤੀ, ‘ਸੰਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਡਫਰਕੇ’, ‘ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਕਾਰਾਂ’
-ਕਵੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ‘ਸੰਤ ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿੱਲਾਂ ਵਾਲੇ’ -ਸੰਤ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਪੰਨੇ 118-143.

- **ਕਹਾਣੀਆਂ**

‘ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ’, ‘ਦੈਂਤ ਤੋਂ ਦੇਵਤਾ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 1, 66.

- **ਇਕਾਂਗੀ ਨਾਟਕ**

‘ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ’, ‘ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 87, 103.

- **ਤਸਵੀਰਾਂ**

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੂੰਗਾਂ ਵਾਲੇ, ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ
ਸੰਤ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਪੁਜਯੋ ਯੋਗੀਰਾਜ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਸੰਤ ਹਰਿਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਾਲੇ, ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਛੁਤੀਏ’, ਪੰਨਾ 16.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ‘ਸੂਬਾ’ ਦਾਤੇਵਾਲ, ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਛੁਤੀਏ (ਛਜਾਵਲ)’, ਪੰਨਾ 88.

‘ਬੀਤ ਰਾਗ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਜੋਗੀਰਾਜ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਵਿੰਡੇ
ਵਾਲੇ’, ਪੰਨਾ 104.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2000 (ਸੰਨ 1943)

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਸੁਆਗਤ’ -ਰਾਇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 7; ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ’ -ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਬ, ਪੰਨਾ 32; ‘ਸਤਿਜੁਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ’ -ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 42; ‘ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨਾ 50; ‘ਮਿਲੇ ਰਾਮ ਸਮ ਦੂਸਰਾ ਟੋਲਿਆ ਨਾ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 64.

‘ਨਾ ਜਾਵੇ ਦੁੱਖ ਝੱਲਿਆ’ -ਕਾਕਾ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ, ਪੰਨਾ 73; ‘ਬਸੰਤ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਾ, ਪੰਨਾ 76; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਆਗਮਨ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 80; ‘ਫਰਯਾਦ-ਤਰਲਾ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕੁੰਦਨ ਤੇ ਆਜਿਜ਼, ਪੰਨਾ 82; ‘ਬਸੰਤੀ ਪ੍ਰਭਾਤ’ -ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ਪੰਨਾ 85. ‘ਆ !’ -ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ‘ਆਗਮਨ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨਾ 95-96.

• ਲੇਖ

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਸੁੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ’ -ਮਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਰੇਲੀ, ‘ਬਸੰਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ਵਿਚੋਂ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲਿਜ਼ਮ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਵਾਨਾ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਆਗਮਨ’, -ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ‘ਵਰਤਮਾਨ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਰਹਿਨੁਮਾ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰ, ‘ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ’ -ਪੰਡਤ ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲਸਫਾ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਗੂ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਸੂਰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਰਾਤ’ -ਰਣਵੀਰ ਜੀ, ‘ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਬਸੰਤੀ ਅਵਤਾਰ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 8-49.

‘ਸਤਿਜੁਗ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਕੇ.ਐੱਮ. ਮੁਨਸ਼ੀ, ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਘਰ ਆ ਜਾ !’ -ਕਾਕਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਬਾ, ‘ਸੁਹਾਵਣੀ ਬਸੰਤ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰ, ‘ਮੇਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਤਰਾ’ -ਜੀਵਾ ਰਾਮ ਦਤੀਆ ਵਾਲੇ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ’ -ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸੱਵਰ,

‘ਅਨੰਤ ਕਲਾ ਦਾ ਠਾਕੁਰ’ -ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੰਦੇਸ਼’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ’ -ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ, ‘ਸਰਬੱਤ ਰਾਮਯਾ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ਫਰਕੇ, ਪੰਨੇ 54-75.

‘ਅਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦੇਵਤਾ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 77; ‘ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਗੋਦੀ ਦਾ ਚਮਕੀਲਾ ਲਾਲ’ -ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 81; ‘ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਚਮਤਕਾਰ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਨਾ ਜਾਗਿਓ’ -ਸੂਬਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ‘ਚੀਨੀ ਦਾ ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਆ ਗਿਆ’ -ਸੇਠ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ‘ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ’ -ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ‘ਭੀ ਗੁਰ ਦੇਖਣ ਜਾਈ’ -ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭਦੌੜ, ‘ਇੱਛਾ ਪੂਰਕ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ’ -ਸੂਬਾ ਮੀਰਾਂ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 83-95.

‘ਸੰਪਾਦਕੀ ਨੋਟ’ -ਐਡੀਟਰ ਸਤਿਜੁਗ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਨੇ 97-105.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2007 (ਸੰਨ 1950)

• ਸੰਦੇਸ਼

-ਡਾ. ਗੋਪੀ ਚੰਦਰ ਭਾਰਗਵ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ; ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਲੇਬਰ ਮਨਿਸਟਰ, ਪੰਜਾਬ; ਨਰੋਤਮ ਸਿੰਘ, ਵਿਦਿਆ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ; ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲੋਕ ਸੰਬੰਧ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਪੰਨਾ 10-11.

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਬਸੰਤ ਦੀ ਵਧਾਈ ਏ!’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਸੰਪਾਦਕ), ‘ਵਧਾਈ ਵਧਾਈ ਵਧਾਈ’ -ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਤਰਲੋਚਨ ਨੂੰ ਸਚੇ ਧਨੀ ਵਲੋਂ!’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਤਰਲਾ’ -ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 8-9; ‘ਸ਼ਕਲ ਦਿਸੇ ਬਦਰੇ ਮੁਨੀਰ ਤੇਰੀ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੁਸਮ, ਪੰਨਾ 14; ‘ਆ ਦਰਸ਼ ਦਿਖਾ’ -ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪੰਨਾ 19.

‘ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਡੀ ਮੰਨੋ’ -ਮਹੰਤ ਭਗਤ ਰਾਮ, ‘ਆਪ ਸਿਰਜਣ ਹਾਰ ਆਏ!’ -ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ਪੰਨਾ 41; ‘ਕੂਕੇ ਸਾਧ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਬਸੰਤ ਹੈ’ -ਸੰਤ ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਮਾਨਾ, ‘ਬਕ ਗਏ ਨੈਣ ਵਿਚਾਰੇ’ -ਸੰਤ ਬਚਨ ਸਿੰਘ, ‘ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ ਐਤਕੀ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਭਾਵੇ ਨਾ’ -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ, ‘ਰੁੜ ਜਾਂਦੀ ਬੇੜੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਏ!’ -ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕਰੀਵਾਲਾ, ਪੰਨੇ 46-48.

‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਏ ਹੈਂ!’ -ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਪੰਨਾ 50; ‘ਮੋਰਨੀ ਮੂਰਤੀ’ -ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਪਤ, ਪੰਨਾ 55; ‘ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ’ -ਸੰਤ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ਪੰਨਾ 58; ‘ਕੂਕੇ ਦੀ ਬਸੰਤ’ -ਸੰਤ ਅਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕੋਕ, ਪੰਨਾ 64; ‘ਤੈਥੋਂ ਬਲਹਾਰੀਆਂ!’ -ਪੰਡਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕੋਕ, ‘ਅਵਤਾਰ ਲੀਓ ਜਗ ਤਾਰਨ ਕੋ’ -ਗਿਆਨੀ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ’ -ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 72-73.

‘ਬਸੰਤੀ ਭੇਟਾ!’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ, ‘ਘਰ ਵਿਚ ਗੰਗਾ!’ -ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਪਤ, ‘ਔਂਦੀ ਬਸੰਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੂਕੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ‘ਹੋਰ

ਅਜਮਾਓ ਨਾ’ -ਸੰਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ‘ਤਰਲਾ!’ -ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ‘ਉਹਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਏ!’ -ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਭੌਰ, ‘ਦਸ ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ ਵੇ ਇਵੇਂ ਅਜਮਾਈ ਦਾ?’ -ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਾਜੀ, ‘ਉਡੀਕ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ‘ਬਸੰਤ’ -ਸੰਤ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹੀਯੇ ਅਰਮ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈ।’ -ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ, ‘ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ!’ -ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ, ‘ਦਰਸ ਦਿਖਾਵਗੇ!!’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਅਜ ਮੌਲਿਆ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਦਿਸੇ’ -ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ‘ਵਧਾਈ!’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਫਰੀ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਬਸੰਤ ਆਈ’ -ਸੰਤ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ, ‘ਫਰਯਾਦ’ -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ, ‘ਮਹਾਰਾਣਾ ਬਸੰਤ’ -ਵੈਦਯ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਗਊ ਗ਼ਰੀਬ ਦਾ ਨਿਸ਼ਨ ਨਾਸੀ ਬੰਸ ਰੈਹਣਾ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬੰਸ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ’ -ਬੀਬੀ ਪੀ.ਕੇ. ਬਿਰਹ, ‘ਬਿਰਹਣ ਦਾ ਗੀਤ’ -ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਸਦੀਵੀ ਲੋ!’ -ਆਸੀ ਜੀ, ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਭਾਲ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ, ਪੰਨੇ 80-92.

• ਲੇਖ

‘ਹੁਕਮਨਾਮਾ’ -ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਔਹ ਮਾਗੀ ਆ ਰਿਹਾ’ -ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 2-8; ‘ਉਹਦੀ ਮਿਸ਼ਾਲ ਲਟ ਲਟ ਬਲਦੀ ਰਹੇਗੀ!’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ, ‘ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਹੰਤ ਭਗਤ ਰਾਮ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਯੋਜਨ’ -ਵੈਦਯ ਮਹੰਤ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ‘ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਕੀ ਭੇਟ!!!’ -ਜਗਤ ਰਾਮ ਸੂਦ, ਸ਼ਿਮਲਾ, ਪੰਨੇ 12-18. ‘ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਅਮਨ ! ਅਮਨ ! ਅਮਨ !!’ -ਡਾ. ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ‘ਟਹਿਕਦੇ ਫੁੱਲ’ -ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸਭ ਰੂਪਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਤਾਪ!’ -ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ, ‘ਅਰਦਾਸ!’ -ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦ, ‘ਵਰਦਾਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੰਤ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਸੱਦੋਵਾਲ, ‘ਅਨਤ ਕਲਾਂ ਹੋਇ ਠਾਕੁਰ ਚੜਿਆ’ -ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ‘ਦੂਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼’ -ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ਪੰਨੇ 20-40. ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ’ -ਗਿਆਨੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ‘ਬਸੰਤ ਰਾਣੀ!’ - ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜੀਆ, ਪੰਨਾ 42-46; ‘ਅਮੀ ਰਸ’ -ਸੰਤ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਪੰਨਾ 49; ‘ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਿਨ ਸੁਹੇਵੇ ਸਾਹਿਬ’ -ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 51.

‘ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੱਜਣਾ’ -ਭਾਈ ਹਜ਼ੂਰਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 55; ‘ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ’ -ਸੰਤ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ, ਪੰਨਾ 58; ‘ਰਾਮ ਰਜਿਯ ਦਾ ਯੁੱਗ!’ -ਮਹੰਤ ਆਤਮ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਾ, ‘ਕੱਚ ਤੋਂ ਕੰਚਨ’ -ਮਾ. ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ‘ਕੂਕੇ!’ -ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਵਿਛੋੜਾ!’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਗ ਵਿਚ ਆਇਆ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ, ਪੰਨੇ 65-80.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਪੋਹ 2010 (ਸੰਨ 1953)

- **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**
‘ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਰਸਾਲਾ ਏ’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨਾ 29.
- **ਲੇਖ**
‘ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਭ ਸਿਧਿ ਹੋਇ’, ‘ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,
‘ਮਨੁੱਖ ਰਚਨਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ’ -ਅਬਾਦਉੱਲਾ ਗਿਆਨੀ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ‘ਸੰਤ
ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਰਸ਼ੀ ਫਰਿਸ਼ਤਾ’ -ਦੁਆਰਕ ਸਿੰਘ, ਕੂਕਾ, ‘ਸਾਡੇ ਜੇਲ੍ਹ ਖਾਨੇ’ -
ਐਡੀਟਰ, ‘ਟਕਸਾਲ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 1-28.
‘ਚੰਗਿਆਈਆਂ’ -ਸ਼ੇਖ ਸਾਅਦੀ, ‘ਅੱਖਾਂ’ -ਮੇਜਰ ਐੱਸ.ਬੀ. ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ‘ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਦੌਰਾ’ -ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨੇ 31-42.
- **ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ**
‘ਮਿਠਾਸ’ -ਸ਼ੇਖ ਸਾਅਦੀ, ਪੰਨਾ 30.
- **ਤਸਵੀਰਾਂ**
‘ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੂਬਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਡਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ
ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ’, ਅਖੀਰਲਾ ਪੰਨਾ।
‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਤੇ ਸ੍ਰ.
ਮੇਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਕੱਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ, ਸਫਰ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛ ਰਹੇ
ਹਨ, ਪਿੱਛੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ’, ਅਖੀਰਲਾ ਪੰਨਾ।

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2010 (ਸੰਨ 1953)

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਗੁਰੂ ਹੋਵੇ ਵੱਡੇ ਪਰਤਾਪ ਵਾਲਾ !’ -*ਕਵੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇਵ*, ਪੰਨਾ 16; ‘ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਨੇ ਰੰਗ ਦੋ’ -*ਨਾਮ ਰਹਿਤ*, ‘ਜੇ ਮਾਲਾ ਪਕੜ ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਨਾ ਆਉਂਦਾ’ -*ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ*, ‘ਪੀਰ ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਚਾ’ -*ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਰਵੇਸ਼*, ‘ਪਿਰ ਪਰਦੇਸ ਸਿਧਾਇਓ !’ -*ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ*, ਪੰਨਾ 22-26.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ’ -*ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 46; ‘ਵਧਾਈ ਏ !’ -*ਕਾਕਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 50; ‘ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆ ਕੇ ਦੇਹ ਦੀਦਾਰ ਗੁਰੂ’ -*ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 55.

‘ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕਲਰ ਵਿਚ’ -*ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ*, ‘ਸ਼ਹੀਦ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ’, ‘ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਸ਼ਹੀਦੀ’, ‘ਬੀਬੀ ਰਤਨ ਕੌਰ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ’, ‘ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਲੇਰੀ’, ‘ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ’ -*ਐਡੀਟਰ*, ‘ਬਾਝ ਪੀਆ ਦੇ ਇਉਂ ਕੁਰਲਾਵੇ’ -*ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜ*, ਪੰਨੇ 60-65.

‘ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ’ -*ਬੀਬੀ ਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿਲ*, ‘ਸ਼ੀਨੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਪਈ ਬਲਦੀ ਏ’ -*ਕਵੀ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ*, ‘ਕੁਰਬਾਨੀ’ -*ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ*, ‘ਪੰਥ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏ’ -*ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇਵ*, ਪੰਨੇ 74-78

‘ਵਿਛੋੜਾ’ -*ਕਾਕਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ*, ਪੰਨਾ 80; ‘ਜੋਦੜੀ’ -*ਫੁੱਮਣ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ*, ਪੰਨਾ 84; ‘ਲੱਖ ਲੱਖ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ !’ -*ਜੁਆਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ*, ‘ਰੱਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ’ -*ਫੁੱਮਣ ਸਿੰਘ*, ‘ਮਨ ਮਤ ਦਾ ਘੋਲ’, ‘ਗੰਡੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਉਧਾਰ’ -*ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ*, ‘ਵਧਾਈ ਏ’ -*ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ*, ‘ਬੇੜੀ ਬਿਨ ਪਾਰ’ -*ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ*, ‘ਤੇਰੇ ਦੀਦਾਰ’ -*ਕਾਕਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ*, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਵਤਾਰ ਸੀ ਲੈਣਾ !’ -*ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ*, ‘ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ !’ -*ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ*, ‘ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ’ -*ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੋਲਾ ਨਕੌੜਾ*, ‘ਰੋਸ

ਭਰੀ ਯਾਦ’ -ਸੇਠ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਤੀਰ, ‘ਜੂਝ ਰਹੇ ਤੇਰੇ ਮਸਤਾਨੇ ਨੇ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨੇ 93-124.

‘ਇਕ ਗੀਤ’ -ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਥਾਈਲੈਂਡ, ਪੰਨਾ 126; ‘ਰਾਮ ਦੀ ਭਾਲ’ -ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਮਰਗੋਸ਼, ‘ਬਸੰਤ’ -ਮਹੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਪੰਨੇ 135-136.

‘ਟੁੱਟਾ ਆਤਮਾ ਜੋ ਜਗਤ ਹਾਰ ਵਿਚੋਂ!’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਸ. ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ, ਪੰਨਾ 180; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਚਮਨ ਦਾ ਫੁੱਲ’, ‘ਪਰੋਮ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸੀ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ‘ਆਰਤੀ’ -ਸੇਠ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 194-195.

- ਲੇਖ

‘ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਯ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 9; ‘ਬਸੰਤ ਮਹਾਤਮ!’ -ਅਬਾਦਉੱਲਾ ਗਿਆਨੀ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ‘ਬਸੰਤ ਤੇ ਕਵੀ’ -ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰਿਮਾਣ, ਪੰਨਾ 17-22; ‘ਅਪੁਰਵ ਬਲੀਦਾਨ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 27; ‘ਨਕਲੀ ਧਰਮੈ’ -ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 41; ‘ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ’ -ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਰੁੜਕੀ, ਪੰਨਾ 47; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਹਾਇਕ ਫੰਡ’ -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ, ‘ਜੀ ਆਇਆਂ’, -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 51-54; ‘ਬੁੱਚੜਖਾਨਾ ਤੇ ਗਊ ਸ਼ਾਲਾ’ -ਨਾਮ ਰਹਿਤ, ‘ਚਿੱਟਾ ਲੋਹਾ’ -ਧਰਮ ਯੁਗ, ਪੰਨੇ 56-59

‘ਅਮਰ ਅਫਰੀਕਾ’ -ਨਾਮ ਰਹਿਤ, ਪੰਨਾ 66; ‘ਇਨਸਾਫ਼’ -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨਾ 79; ‘ਜਗਤ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪਰਦੇਸ਼ ਕ੍ਰਮਨ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ, ਪੰਨਾ 81, ‘ਸੰਗੀਤ ਮੇਲੇ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਭੇਖ ਦੀ ਟੇਕ’ -ਐਡੀਟਰ, ‘ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਈਸਾਈ ਹੋ ਗਏ’ -ਦੁਆਰਕਾ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ਪੰਨੇ 85-93.

‘ਬਸੰਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਚਾਰੀਏ!’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ’ -ਮੁਹਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪੰਨੇ 125-134.

‘ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ’ -ਕਰਨਲ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ, ‘ਯਹੂਦੀ’ -ਨਵਨੀਤ, ‘ਲਤੀਫ਼ਾ’ -ਪੁਰਾਣੀ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਕਥਾ, ‘ਲਹੂ ਦਾ ਚੱਕਰ’ -ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਅਪੂਰਾ ਤੋਹਫਾ’, ‘ਛਿਤਰਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ’, ‘ਪਾਠ ਮਹਾਤਮ’ -ਐਡੀਟਰ, ‘ਕੂਕਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਰਕਾ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ‘ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ, ‘ਅਖੰਡ ਪਾਠ’, ‘1999 ਦਾ ਹੋਲਾ ਅਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ’,

‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 101 ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ’ -*ਐਡੀਟਰ*, ‘ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਭੂਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਉਪਕਾਰ’ -*ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ*, ਪੰਨੇ 137-179.

‘ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨ’ -*ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ*, ‘ਸ. ਜੀ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ’ -*ਮਾ. ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਧੌਣ ਭੰਨ*, ‘ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ—ਸ. ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ’ -*ਪ੍ਰ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਚਨ*, ਪੰਨੇ 181-193; ‘ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ’ -*ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ*, ਪੰਨਾ 196.

- *ਤਸਵੀਰਾਂ*

‘ਸਵਾ ਲੱਖ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਸਮੇਂ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ 1998 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ’, ਪੰਨਾ 8.

‘ਸਵਾ ਲੱਖ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਸਾਵਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਧਾਸਵਾਮੀ, ਸੇਠ ਬਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਸਮੇਤ, ਹੋਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’, ਪੰਨਾ 40.

‘300 ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਏ ਗਏ, 24 ਕੱਤਕ 1998 ਕਿਆਮਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਇਲਪੁਰ/ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਲਕੱਤਿਓਂ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ’, ਪੰਨਾ 40.

‘ਬਿਜਲੀ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ, 1998/ਮੰਡੀ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹਾੜ 1998 ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ’, ਪੰਨਾ 88.

‘ਲੁਦੇਹਾਨਾ 1998 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਗੀਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ / ਸਵਾ ਲੱਖ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਸਮੇਂ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ 1998 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ’, ਪੰਨਾ 146.

‘1 ਸਾਵਨ 1998 ਲੁਦੇਹਾਨਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ’, ਪੰਨਾ 155.

‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠੀਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ, ਦੁਸਹਿਰਾ ਸੰ: 2000 ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ’, ਪੰਨਾ 170.

‘ਪਿੰਡ ਰਾਈਆਂ ਵਿਖੇ ਜਿੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ’, ਪੰਨਾ 186.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2011 (ਸੰਨ 1954)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਬਸੰਤ ਕਬੀਰ ਜੀ’ -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨਾ 3; ‘ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਕਲਰ ਵਿਚ’ -ਸੰਤ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਗਾਰ, ਪੰਨਾ 10; ‘ਵਡਭਾਗਾ ਬਸੰਤ’, ‘ਜੀਉ ਆਇਆਂ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ‘ਤੂੰ ਸੂਰਜ ਮੈਂ ਕੰਵਲ’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪੰਨੇ 23-26.

‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਾਲਾ’ -ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ, ‘ਆਪ ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਏ’ - ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਮਰਾਸਰ, ‘ਪ੍ਰੀਤਮ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਠਾ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਪੰਨੇ 41-42; ‘ਚੀਨੀ ਦੇ ਅਸਵਾਰਾ!’ -ਕਾਕਾ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ, ਪੰਨਾ 46; ‘ਫੁੱਲ ਬਸੰਤ ਹੋਵੇ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਪੰਨਾ 50.

‘ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਕੀਤਾ ਆਪ ਦਿਸਦਾ ਸੀ’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਭਾਈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ‘ਕੂਕੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਮੈਦਾਨ’ -ਭਾਈ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ‘ਸਾਂਝਾ ਸਭ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਣ ਆਇਆ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ, ਪੰਨੇ 55-56.

‘ਤਰਲਾ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ, ਪੰਨਾ 63; ‘ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਨੂੰ ਮਲਾਹ ਮਿਲਿਆ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ, ਪੰਨਾ 66; ‘ਘੋਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ‘ਜੋਦੜੀ!’ -ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਬਸੰਤ ਬਣਾ ਜਾ!’ -ਵੈਦ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 69-72; ‘ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ’ -ਗੁਜਰ ਸਿੰਘ ਨਕੋੜਾ, ਪੰਨਾ 77.

‘ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ, ਇਹਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ’ -ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਚੇਤਨ, ‘ਗੱਡੀ—ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਮੇਲ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਆਏ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ, ‘ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ‘ਸਿੱਖੀ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਮਿਟ ਚਲਿਆਂ’, -ਬਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਕਰੀਵਾਲਾ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਠਾ ਗੁਰੂ ਕਾ, ‘ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਵਧਾਈ ਏ ਵਧਾਈ ਏ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਕਰੀਵਾਲਾ, ‘ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ, ‘ਬਸੰਤ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਵੈਦ, 'ਇਕਰਾਰ' -ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਰਵੇਸ਼ ਬੁਸੋਵਾਲ, 'ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਠੰਢ ਹੁਣ ਪਾ ਆ ਕੇ' -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, 'ਆਇਆ ਏ !' -ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਭੀਣ ਜਲੰਧਰ, 'ਧਾਰ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਆਏ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ' -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮਸੈਕੋ ਵਾਲੀ, 'ਇਕਰਾਰ ਭੁਲਾਵੇ ਨੇ—ਹੁਣ ਦੇਰੀ ਲਾਵੇ ਨਾ' -ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ ਮੋਰੀ ਵਾਲਾ, 'ਆਸਾਂ ਇਕੋ ਤੇਰੀਆਂ', 'ਸੁਚ ਸੋਧ ਦਾ ਕਰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਇਆ', -ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਬੈਕੋਕ ਸਿਆਮ, 'ਲਗੀਆਂ ਬਸੰਤ ਉਤੇ ਰਾਮਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰੀਆਂ' -ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਰੋਪੜ, 'ਕੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ' -ਤਪਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬਠੋਈ, 'ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਵੰਡਾ' -ਕਾਕਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, 'ਬਹਾਰ ਆਈ ਤੇ ਕੀ ਆਈ' -ਫਰਿਯਾਦੀ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 83-98.

'ਗਉ ਕਦੀ ਨਾ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਮਾਰ ਹੋਵੇ' -ਗਿਆਨੀ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਪੈਪਸੂ, ਪੰਨਾ 103; 'ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤ ॥' -ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਗਾਨਗਰ, ਪੰਨਾ 109; 'ਉਹ ਅਜ ਭੈਣੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਏ' -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪੰਨਾ 122.

• ਲੇਖ

'ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ' -ਐਡੀਟਰ, 'ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ' -ਪ੍ਰਤਾਪ, '83 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ' -ਸ੍ਰੀ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ, 'ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੂਲੋ', 'ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ' -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨੇ 11-22.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ' -ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਮ, ਪੰਨਾ 27; 'ਸਤਿਜਗੀ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ' -ਗੁਮਨਾਮ, ਪੰਨਾ 43; 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੇਨ ਲਾਈਨ' -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਮ, ਪੰਨਾ 47; 'ਦੂਜੀ ਮਹਾਨ ਭੁੱਲ' -ਭਾਈ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ, ਪੰਨਾ 51; 'ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਮੋਢੀ' -ਬੀਬੀ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ, 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਸਮਾਂ' -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, 'ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਣ ਵਾਲੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹਸਤੀ' -ਰਾਮ ਚੰਦ ਪਟਵਾਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਪੰਨਾ 57-65.

'ਤਿਆਗ' -ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ਪੰਨਾ 67; 'ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ' -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, 'ਜਨਤਾ ਦਾ ਆਗੂ' -ਗਿ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ, ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨਾ 73-83.

'ਜੰਗਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੀਰੋ ਸ੍ਰ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮਨਧੀਰ, 'ਬਸੰਤ ਰਜਣੀ' -ਬੀਬੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਜੀ ਬੀ.ਏ., 'ਉਹ ਮਾਗੀ' -ਸੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਦਿੱਲੀ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 104-118.

- ਕਹਾਣੀਆਂ
‘ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਤੋਂ ਕਤਲਗਾਹ ਤਕ’ -ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ, ਪੰਨਾ 35;
‘ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੁਰੂ’ -ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਬੀ.ਏ., ਪੰਨਾ 119.
- ਤਸਵੀਰਾਂ
‘ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪ: ਸਾ: 12’, ਪੰਨਾ 10.
‘ਪ੍ਰੈਸ ਸਟਾਫ’, ਪੰਨਾ 50.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2011 (ਸੰਨ 1954)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਹੁਣ ਤੂਹੀਓਂ ਹੀ ਸੋਚ ਕੇ ਦਸ ਸਾਈਆਂ ਕੇਹੜਾ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਦੇਸ਼ ਬਚਾ ਸਕਦਾ’
-ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨਾ 10; ‘ਗਊ ਚਾਹੰਵਦੀ ਦਿਲੀ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’
-ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ‘ਆ ਜਾਏ ਚੀਨੀ ਸਵਾਰ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇ’ -ਸੰਤ
ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਏ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ
ਸ਼ੌਕ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਮਰਾਸਰ, ਪੰਨਾ 41-42.

‘ਮਰਤਬਾ ਬਲੰਦ ਬੜਾ ਬਾਰੂਵੇ ਅਵਤਾਰ ਦਾ !’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼, ‘ਗਊ
ਚਾਹੰਵਦੀ ਦਿਲੀ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਕਾਕਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ,
ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 60-68.

• **ਲੇਖ**

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਮੰਗਤਿਆਂ ਦੀ
ਪੰਚਾਇਤ’ -ਕਾਂਤ ਜੀ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਪਿੰਡ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ’
-ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ‘ਹਰ ਮਨ ਪਿਆਰਾ ਸਰਦਾਰ !’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੈਦ, ‘ਜੰਗ ਕਿ
ਅਮਨ’ -ਗਿ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 3-23.

‘ਅੱਜ ਦਾ ਭਾਰਤ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ‘ਬਸ-ਅੰਤ !’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ‘ਜਵਾਨ
ਧੀਆਂ ਤੇ ਮਾਪੇ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਪੰਨੇ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਪਤਾ ਹੈ ਉਹ ਕੌਣ ਸੀ ?’,
‘ਸੁਣੋ ! ਮੰਗਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭਿਛਿਆ ਨਹੀਂ ਕੰਮ ਦਿਓ’ -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨੇ 25-41.

‘ਹੋਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਤਪੋ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਪਰਨਾਮ’, ‘2011 ਵਿਚ ਸੰਤ ਨਗਰ ਦਾ ਹੋਲਾ’
-ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨੇ 43-45.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅਫਰੀਕਾ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਜੇਠ 2012 (ਸੰਨ 1955)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਇਕ ਗੀਤ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ, ਪੰਨਾ 21; ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਤਾਂਘ’ -ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਪੰਨਾ 24; ‘ਕੁਰਬਾਨੀ’ -ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਪੰਨਾ 40; ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਏ !’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਜੇਹਾ’ -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨੇ 48-50.

‘ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਇਆ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹਰਿ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 83; ‘ਭੈਣੀ ਵਾਲਿਆ ਦਿਹ ਦੀਦਾਰ ਮੈਨੂੰ’ -ਰਾਮ ਦੂਤ ਮੁੰਬਾਸਾ, ਕੇ.ਐੱਸ. ਆਸੀ ਨੈਰੋਬੀ, ਸੰਤ ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਭਮਾਰਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਾ ਜੀ, ਸ਼ੌਕ, ‘ਇਕਤਾਰ ਤੇਰਾ ?’, ‘ਖੜਾਵਾ’ -ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇਵਾ, ‘ਪੰਨਾ 90-97.

- ਲੇਖ

‘ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ’, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅਲਮ ਬਰਦਾਰ’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬੀ.ਏ., ‘ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਹਵਾ’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ‘ਸਮਾਜ ਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਤਿ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼’ -ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਮਨਧੀਰ, ‘ਕਾਲੀ ਵਹੁਟੀ’ - ਸੀ.ਐੱਲ. ਚਮਨ, ‘ਮੁਲਕ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਈਸਟ ਅਫਰੀਕਾ ‘ਚ ਪੱਕੀ ਵਜੋਂ’ -ਮਿਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 3-48.

‘ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੋਲ’ -ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, ‘ਉੱਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਫਰੀਕਾ ਦੌਰਾ’ -ਬਾਬੂ ਮਿਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ, ‘ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਸਫਲ ਦੌਰਾ’ -ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨੇ 51-82.

‘ਅਫਰੀਕਾ ਬਾਬਤ ਕੁਛ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਸਮਾਚਾਰ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨਾ 84; ‘ਭਾਗਭਰੀ ਬਸੰਤ’ -ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ 102; ‘ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਮਾਰਚੀਸਨ ਫਾਲਸ (ਨਦੀ)’ -ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਆਨੰਦ ਜੀ, ‘ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ

ਵਚਿਤ੍ ਰਸਮੋ ਰਿਵਾਜ’ -ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਪ੍ਰੇਮ, ‘ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ’ - ਸ੍ਰੀ ਛਬੀ ਰਾਣੀ ਜੀ, ਪੰਨਾ 114-120.

- ਕਹਾਣੀਆਂ

‘ਕਾਲੇ ਤੋਂ ਗੋਰੇ’ -ਗਿਆਨੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 98; ‘ਭਿਖਾਰਨ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ਪੰਨਾ 107.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਰੋਬੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ’ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ’, ‘ਹਜ਼ੂਰ ਓਵਨ ਫਾਲਸ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ/ਮਕਰੇਰੇ (ਕੰਪਾਲਾ) ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ’, ਪੰਨਾ 18.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਨਰੋਬੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰ ਰਹੇ ਹਨ / ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਰੋਬੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ’ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 42.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਰੋਬੀ ਵਿਚ/ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਰੋਬੀ ਵਿਚ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 90.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2012 (ਸੰਨ 1955)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਸਾਡਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਆਏ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ਪੰਨਾ 8;
‘ਅੱਜ ਵਧਾਈ ਆ ਰਹੀ’ -ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਟੀਚਰ, ਪੰਨਾ 26; ‘ਆਈ ਫੇਰ
ਬਹਾਰ’ -ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੈਦੇਵਾਲ, ਪੰਨਾ 28; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲ,
ਪੰਨਾ 36; ‘ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਆਨ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 38.

‘ਬਸੰਤ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ, ਪੰਨਾ 52; ‘ਧਰਮ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨ ਮੀਨਾਰ’ -ਕੁਲਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ‘ਆ ਦੇਵੇ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨਾ 58-59; ‘ਬਸੰਤ ਦਾ ਫੁੱਲਾਂ
ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ’ -ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ, ਪੰਨਾ 67.

‘ਇੰਤਜ਼ਾਰ’ -ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਬਾਰਾਂ ਮਾਂਹ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਚਰਨ
ਮਿਲਾਪ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਰਤਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜਸਬੀਰ
ਕੌਰ, ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੌਰ, ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ, ਸੁਰਪਵਿਤ੍ਰ ਕੌਰ,
ਹਰਬੰਸ ਮਾਨ, ਪੰਨਾ 74-77.

‘ਚਲੋ ਪੁਛੀਏ ਅੱਜ ਬਸੰਤ ਨੂੰ’ -ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੇਵਤਨ, ਪੰਨਾ 83; ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪੰਨਾ 87; ‘ਆ ਰਹੇ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ
ਮੁਸਾਫਰ, ‘ਆਈ ਫੇਰ ਬਹਾਰ, ਦਾਤਾ ! ਆਈ ਫੇਰ ਬਹਾਰ’ -ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ,
ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਤਾਰਾ
ਸਿੰਘ ਧੁੰਨੀ, ‘ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਆਨ’ -ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸੇਵਕ, ਮਿਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਅਫਰੀਕਾ, ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ, ਪੰਨਾ 92-100.

‘ਕਲਾ ਅਨੰਤ ਹੈ ਤੂੰ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ, ‘ਕਦੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ
ਪੀਆ’ -ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਨੇ’ -ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ,
‘ਆ ਜਾਓ ਪ੍ਰੀਤਮ !’ -ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਡੈਲਟਨ ਗੰਜ, ਪੰਨੇ 105-108.

‘ਵਧਾਈ’ -ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕਾ, ਪੰਨਾ 110; ‘ਉਸ ਦਾਤੇ ਦੇ ਗੁਣ ਅਜ
ਗਾਈਏ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ‘ਕੂਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦੇ !’ -ਉਧਮ

ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ, 'ਆਇਓ ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਹੈ' -ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, 'ਜਿੰਦੇ ਚਲ ਭੈਣੀ ਚਲੀਏ' -ਸੰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, 'ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ ਦੇਹ ਦੀਦਾਰ ਆ ਕੇ' -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕਰੀਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 112-114.

• ਲੇਖ

'ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ' -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 5; 'ਮਨ ਚਾਓ ਭਾਇਆ ਪ੍ਰਭ ਆਗਮ ਸੁਣਿਆ', 'ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ' -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, 'ਕੂਕਾ ਬਗਾਵਤ' -ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮਨਧੀਰ, 'ਮਹਾਨ ਆਤਮਾਵਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਾਹ' -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬੀ.ਏ., 'ਨਾਨਕ ਤਿਨਾ ਬਸੰਤ ਹੈ' -ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਰਿਵਾੜੀ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼' -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, 'ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ' -ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸ, 'ਮਸਤਾਨੇ ਦੀ ਸੱਦ' -ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਰਾਏ, 'ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗੀਤ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਰੱਖੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ' -ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਰੂਸ' -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜੰਗ' -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨੇ 9-52.

'ਬਨਸਪਤਿ ਮਉਲੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਬਸੰਤ' -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜਖਮੀ, ਪੰਨਾ 58; 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਯੋਗ' -ਬੀਬੀ ਤੇਜ ਕੌਰ ਗੁਰੂਸਰ, 'ਸਫਲ ਬਸੰਤ' -ਬੀਬੀ ਅਥਿਨਾਸ ਮੰਡੀ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ' -ਬੀਬੀ ਬਲਬੀਰ ਦਿੱਲੀ, 'ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ' -ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ, ਪੰਨਾ 65-74.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?' -ਬੀ. ਕੇ. ਬਹਿਲ ਐੱਮ.ਏ., 'ਅਰਜੋਈ' -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ, ਪੰਨੇ 78-82; 'ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਲੋੜ' -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, 'ਸਰਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਹਿਨੁਮਾ' -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ, ਪੰਨੇ 84-92.

'ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜੋਤ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ!' -ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਚੂਘ ਸਿੰਘੀ, 'ਬਾਰੂਵਾਂ ਜਾਮਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਰਾਮ ਚੰਦ ਜੀ ਪਟਵਾਰੀ, ਪੰਨੇ 101-105; 'ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਮੇਲਾ' -ਨਵ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ, 'ਬੁਤ' -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੈਦ, ਪੰਨਾ 119-111.

• ਕਹਾਣੀਆਂ

'ਪ੍ਰਣ' -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 53; 'ਦਾਜ' -ਬੀਬੀ ਪਿਆਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨਾ 60.

• *ਤਸਵੀਰਾਂ*

‘ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸੱਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਰਤੀਯ ਸਵਤੰਤ੍ਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਸਰਵ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੈਲਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ’, ਪੰਨਾ 18.

‘ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਸਵਤੰਤ੍ਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਿਥਮ ਧਵਜ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 1 ਵਿਸਾਖ ਸੰਮਤ 1914 ਮੁਤਾਬਕ 12-13 ਅਪਰੈਲ 1857 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ’, ਪੰਨਾ 42.

‘17 ਜਨਵਰੀ 1872 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਮਨ’, ਪੰਨਾ 50.

‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਮ ਬਾਗ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਊ ਰਖਸ਼ਾ ਬਦਲੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬੋਹੜ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਰੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਝੂਟੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ’, ‘ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਜੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਏ’, ਪੰਨਾ 82.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2012 (ਸੰਨ 1955)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਭੈਣੀ ਵਾਲਾ ਠਾਕਰ’ -ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਚੀਨੇ ਵਾਲੇ’ -ਤੱਕਲਾ ਨਰੋਬੀ, ਪੰਨਾ 8; ‘ਗੀਤ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼, ਪੰਨਾ 15; ‘ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੁਰਬਾਨੀ’ -ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਕਾਹਨੂੰ ਤੀਰ ਬਿਰਹਾ ਦੇ ਲਾਵਨਾ ਏ’ -ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਥਾਈਲੈਂਡ, ਪੰਨਾ 50.

• **ਲੇਖ**

‘ਚੋਲੇ ਤੇ ਪੁੱਜੋ’ -ਐਡੀਟਰ, ‘ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਰਮਾਇਆ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮ, ਪੰਨੇ 3-7.

‘ਡੰਗਰਾਂ ਵਿਚ ਹਲਕ’ -ਡਾ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ‘ਵਧ ਰਹੀ ਨਾਸਤਕਤਾ’ - ਇਕ ਆਸਤਕ, ‘ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਅੱਖਰ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਮਾਨਸਿਕ ਭੁੱਖ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ, ‘ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਕੌੜੇ ਬੋਲ’ -ਅਬਦੁੱਲਾ ਗਿਆਨੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਬੈਂਕੋਕ ‘ਪ੍ਰੀਤਮ’ ਦੇ ਅਸਮੇਧ ਯਗ ਵਿਚ’, -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ, ‘ਸੰਤ ਅੰਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਪੰਥਕ ਡਾਕ’, -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨੇ 9-49.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2013 (ਸੰਨ 1956)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਮਾਂ !’ -ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 9; ‘ਪਾਵਨ ਵੈਸਾਖੀ’ -ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਨੰਦ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 19-22.

‘ਬਹੁਰੰਗੀ ਨਾਨਕ’ -ਮਿਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਨਰੋਬੀ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਐਲਾਨ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ‘ਡਿਠੇ ਅਜਬ ਨਜ਼ਾਰੇ’ -ਮਹੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ, ‘ਤਿਵੇਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਰਹੇ ਮੈਨੂੰ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਕੋਦਰ, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਨੂੰ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ‘ਜੀ ਦਾ ਅਸਰ’, ‘ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੋਣਚੱਕੀ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 26-31.

‘ਆ ਭੈਣੀ ਵਾਲੇ’ -ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ, ਪੰਨਾ 33; ‘ਤਿੱਖਾ ਵਿਅੰਗ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼, ਪੰਨਾ 52.

• **ਲੇਖ**

‘ਵੱਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਕਾਰ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਮੌਤ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ’ -ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੋਗਰ, ‘ਬੀਤੇ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ‘ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਾਸਟਰ ਬਣਿਆ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 3-18.

‘ਮੁਫਤ ਦੁੱਧ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਭਾਰਤ ਲਈ ਸੁਰੰਗਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਲ-ਜਹਾਜ਼’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 24-25; ‘ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਝੁਕ ਗਏ’ -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨੇ 32; ‘ਸ਼੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਾ, ਪੰਨਾ 35.

• **ਡਾਕ**

‘ਪੰਥਕ ਡਾਕ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨਾ 46.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਇਸਤਰੀ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਜੇਠ 2013 (ਸੰਨ 1956)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਉਹ! ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਣਿ ਮਾਤਾ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖਤਰਾ, ਪੰਨਾ 34; ‘ਆ ਜਾ!’
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨਾ 40; ‘ਫੈਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਝਲਕਾਂ’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ,
ਪੰਨਾ 49; ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਦਾ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੋਕ, ਪੰਨਾ 59.

- ਲੇਖ

‘ਇਸਤਰੀ ਅੰਕ ਬਾਰੇ’, ‘ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ’, ‘ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ
ਕੌਰ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਅਨੰਦ’ -ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ’ -ਬੀਬੀ
ਮਥਰਾ ਦੇਵੀ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ‘ਬੇਬੇ ਮਹੰਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ’ -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ
ਕੇਹਰ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਾਈਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ
ਸਨਖਤਰਾ, ਪੰਨੇ 4-33.

‘ਇਸਤਰੀ’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ‘ਮਾਤਾ ਸੁਰਾਹਾਂ’ -ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਬੈਂਕੋਕ,
‘ਮਸਤਾਨੀ’ -ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਕੁਝ ਅਵਗਤ ਰੂਹਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਬਾਰੇ’ -ਦਵਾਰਕਾ
ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ਪੰਨੇ 35-48; ‘ਸ਼ਹੀਦ ਮਾਈ ਇੰਦ ਕੌਰ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ,
‘ਇਸਤਰੀ ਘੁੰਡ ਅਰਥਾਤ ਪਰਦਾ’ -ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮ, ਪੰਨੇ 50-58.

‘ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਰਾਜ ਕੌਰ’ -ਬੀਬੀ ਪਿਆਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ‘ਇਸਤਰੀ, ਇਸਤਰੀ ਦੀਆਂ
ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ’ -ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤ, ‘ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਹੱਕ’ -ਸ਼ਹੀਦ ਕੈਥਲਵੀ
ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ‘ਮਾਤਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਕੜਾਲੀ’, ‘ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਨਾਰੀਆਂ’ -ਸੰਪਾਦਕ,
‘ਮਾਤਾ ਠਾਕਰ ਦੇਵੀ’ -ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਨ, ‘ਪੰਥਕ ਡਾਕ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,
‘ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 62-90.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਬੇਬੇ ਮਹੰਤ ਕੌਰ’, ਪੰਨਾ 28; ‘ਮਾਤਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਕੜਾਲੀ ਵਾਲੇ’, ‘ਜਗਤ
ਮਾਤਾ—ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਤੇ ਫਤਿਹ ਕੌਰ ਜੀ’, ਅਖੀਰਲਾ ਪੰਨਾ।

ਸਤਿਜੁਗ : ਸੰਮਤ-ਸਾਉਣ 2013 (ਸੰਨ 1956)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਆ ਜਾ’ -ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 2; ‘ਆਸ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ, ਪੰਨਾ 18; ‘ਨੀਂਹ ਦੇ ਪੱਥਰ’ -ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜ, ਪੰਨਾ 43.

- ਲੇਖ

‘ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਅੱਜ’, ‘ਛੋਟੀਆਂ ਬਚਤਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਆਦਤਾਂ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਰਿਜਨਲ ਸਕੀਮ’ -ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋ, ਪੰਨਾ 3-17.

‘ਸੰਤ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਤੰਗ’ -ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਰਣੀਆਂ, ‘ਲੋਕ ਵਾਰਤਾ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਨਿਰਗੁਣ-ਸਰਗੁਣ’ -ਬੀਬੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਬੀ.ਏ., ‘ਮਾਸਕੋ ਭੀਲਾਈ’, ‘ਗੀਵਿਊ ਸੰਮਤ 1986 ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਗਊ ਰੱਖਿਆ’ -ਵਿਜੇਦਰ ਸਿੰਘ ਵਰਮਾ, ‘ਖੇਤੀਬਾੜੀ’ -ਦਾਸ ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ‘ਭਾਦ੍ਰੇ ਦਾ ਮੇਲਾ’ -ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਆਂ, ਪੰਨੇ 19-42.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2013

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਕਦੋਂ ਦੱਸਦੇ ਹੋਊ ਦੀਦਾਰ ਤੇਰਾ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਗਲੀਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 14;
‘ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਕਲਰ ਵਿਚ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ‘ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਸਾਰ ਲਈ ਸੀ’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨੇ 17-18.

‘ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ‘ਆ ਗਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ’ -ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ
ਮਤਵਾਲਾ, ‘ਝੱਖੜਾਂ ਦੀ ਕਿਸਤੀ’ -ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ‘ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੀ ਧਰਤੀ’
-ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ‘ਸਿਦਕ ਤੇ ਮੌਤ’ -ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ‘ਵਿਛੜੀ
ਮਿਲਾਈ ਏ !’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ‘ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਨ’ -ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦਿਲ,
‘ਪੰਥ ਦੇ ਗੁਲਾਬ ਵਿਚ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨੇ 40-47.

‘ਸਨੇਹਾ’ -ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪਿਥੋ, ‘ਬਸੰਤ’ -ਬੀਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ‘ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ’
-ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਪੰਨੇ 57-60; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਸਾਨੂੰ’
-ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲ, ਪੰਨਾ 77.

‘ਇਕ ਵਾਰੀ’ -ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਾਈਲੈਂਡ, ‘ਵਾਹ ਮਾਲੀਆਂ’ -ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ
ਸਿੰਘ, ‘ਮੇਰਾ ਝੋਰਾ’ -ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਮੇਰਾ ਝੋਰਾ’ -ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਗੰਭੀਰ,
‘ਪੂਰਾ ਕਰ ਇਕਰਾਰ ਨੂੰ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ, ‘ਪਾਵਨ ਪਿਆਰੇ ਪੀਆ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼
ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ, ‘ਵਿਜੋਗਣ’ -ਮਹੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਮੋਰੀਵਾਲਾ, ‘ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਆ ਗਈ
ਚੰਨਾ’ -ਕਾਕਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਆ ਜਾ ਛੇਤੀ ਮਾਤਾ ਸਦਾ ਕੌਰ ਦੇ ਦੁਲਾਰਿਆ’ -
ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਉਡ ਕੇ ਜਾ ਵੇ ਕਾਵਾਂ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ‘ਅਰਸ਼ੀ
ਦਰਬਾਰ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ‘ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹਿਲਾਈ ਕਿਸ ਨੇ’
-ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਗਲੀਵਾਲਾ, ਪੰਨੇ 88-99.

‘ਤੇਰੀ ਰਜਾ ਸਤਿਗੁਰ’ -ਬੀਬੀ ਆਤਮਾ ਕੌਰ ਨਾਰਲੀ, ਪੰਨਾ 101; ‘ਆਈ ਰੁਤ
ਬਸੰਤ ਨਿਹਾਰ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 104; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੁਭ
ਆਗਮਨ’ -ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰ, ‘ਤਕਿਆ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ ਮੈਂ ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ
ਦਾ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ਪੰਨਾ 111.

• ਲੇਖ

‘ਝਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ’ਤੇ’ -*ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 3; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਰਹਿਤਨਾਮਾ’ -*ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੱਜ*, ਪੰਨਾ 15; ‘ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ’, ‘ਤਿੰਨ ਰੰਗ’ -*ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨੇ 19-39.

‘ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੰਦ ਤੋਂ...’ -*ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ*, ‘ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ ਤੇ ਭਾਣਾ ਸਿਧਾਂਤ’ -*ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ.*, ‘ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ’ -*ਸੰਪਾਦਕ*, ਪੰਨੇ 48-56.

‘ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬ’ -*ਸੰਪਾਦਕ*, ‘ਪਾੜਾ ਕੋਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਏ’, ‘ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਜੀ’ -*ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ*, ‘ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ’ -*ਪੰਡਤ ਮਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ*, ‘ਗੁਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਏਕੋ ਜਾਨ’ -*ਬੀਬੀ ਸਕੁੰਤਲਾ ਭੁਟਾਨੀ*, ‘ਸਭਹਨ ਕੇ ਸਿਰ ਮੌਰ’ -*ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦ*, ‘ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ’ -*ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਾ*, ‘ਜੀਵਨ ਸਹਾਰਾ ਏ’ -*ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ*, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ’ -*ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ*, ਪੰਨੇ 61-88.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!’ -*ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਚੁਘ ਇੰਦੌਰ*, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ?’ -*ਰਾਮ ਚੰਦ ਪਟਵਾਰੀ*, ‘ਸ਼ਹੀਦੀ ਮੇਲਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ’, ‘ਸਾਡੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਤੇ ਰਲਵੀਆਂ’ -*ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨੇ 100-108.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2013

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਆਸ਼ਕ ਰੱਬ ਦਾ’ -ਮਹੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਮੌਤ ਨੂੰ !’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,
ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਪੰਨੇ 13-15.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਨ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ
ਕੇਹਰ, ਇਨਕਲਾਬ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹੰਸ ਜੀ, ਗੁਰ ਦੀਦਾਰ
ਸਿੰਘ, ‘ਸਾਡੀ ਸੋਹਣੀ ਬਸੰਤ ਬਨਾ ਸਤਿਗੁਰ’ -ਇੰਦਰ ਦਮਨ ਸਿੰਘ, ਇਕਬਾਲ
ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਵਰਤੀ, ‘ਵੈਦਾਗੀ
ਪੱਤ੍ਰ’ -ਸੇਠ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ‘ਬਸੰਤੀ ਚੁੰਨੀਆ’ -ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਰਵੇਸ਼, ‘ਬਸੰਤ
ਉਤਸਵ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 28-38; ‘ਸੁਨੇਹੜਾ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ,
ਪੰਨਾ 46.

- ਲੇਖ

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਰਖਾਨੇ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ’ -ਮੋਹਨ
ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ, ‘ਇਕ ਚੁਟਕਲਾ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ‘ਸਿੱਖੀ’ -ਲੀਲਾਵੰਤੀ
ਦਿੱਲੀ, ‘ਰਾਮ ਦਾ ਔਰਤ ਤੇ ਉਪਕਾਰ’ -ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 3-13.

‘ਖਾਣ-ਪੀਣ ਸੰਬੰਧੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ’ -ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਰੀਟਾਇਰਡ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ,
‘ਮੇਰੀ ਰਾਏ !’ -ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਜਵਾਹਰ ਨੀਤੀ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਬੱਚੇ
ਪਾਲਣਾ’ -ਸਰਦਾਰਨੀ ਅਰਦਮਨ ਸਿੰਘ, ‘ਮੰਗ ਵਰਤੋ’ -ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਬੀ.ਏ.
ਭੂਪਾਲ, ‘ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿਆਮ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 16-27.

‘ਪੰਥਕ ਡਾਕ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਈਸਟ ਅਫਰੀਕਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ
ਕੰਵਲ, ਪੰਨੇ 39-44.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਵੈਸਾਖ 2014 (ਸੰਨ 1957)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਜੁਗ ਜੁਗ ਵਸਣ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 6; ‘ਜੀਅ ਦਾਨ’
-ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ‘ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਪੰਨੇ 11-
15.

‘ਸਤ ਕਰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਭਾਣਾ ਕਰਤਾਰ ਦਾ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਕਰੀਵਾਲਾ, ‘ਵਿਛੋੜਾ
ਨਹੀਂ ਸਹਾਰੀ ਦਾ’ -ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਸੰਧੂ ਮੋਰੀਵਾਲਾ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਗ
ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ’ -ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ ਨੈਰੋਬੀ, ‘ਬਸੰਤ ਕਲੀ’ -ਦਲਬੀਰ
ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਰੂਹਾਨੀ ਵੈਦ’ -ਆਬਾਦਉੱਲਾ ਗਿਆਨੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਪੰਨੇ 20-
22.

‘ਬਾਗੜ ਬਾਰਾਂ ਮਾਂਹ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਅੰਦਰ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ
ਨਗਰ, ਪੰਨੇ 38-39.

• **ਲੇਖ**

‘ਗਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 3; ‘ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ’ -ਮੇਹਰ
ਸਿੰਘ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦੀ, ਪੰਨਾ 8.

‘ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਗੋਧਨ ਵਿਚੋਂ, ‘ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ
ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ’ -ਸਕੁੰਤਲਾ ਭੁਟਾਲੀ ਦਿੱਲੀ, ‘ਮੈਂ ਤਕਿਆ ਓਹ ਰਾਮ ਸੀ’ -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ
ਕੇਹਰ, ‘ਸ੍ਰੀ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ
ਅਹੀਆ ਪੁਰ, ਪੰਨਾ 23-30.

‘ਨਿਰਦੋਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ’ -ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਸੰਧੂ ਮੋਰੀਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 34; ‘ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ
ਮਹਾਨ ਜਿੱਤ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨਾ 40.

• **ਕਹਾਣੀ**

‘ਮੁਕਾਬਲਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨਾ 16.

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਤਰ
‘ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ’ -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ, ਪੰਨਾ 31.
- ਬੁਝਾਰਤਾਂ/ਜਾਣਕਾਰੀ
‘ਤਪਸ਼ੀ ਫਲ’, ਪੰਨਾ 29; ‘ਬੁਝਾਰਤਾਂ’ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰ, ਪੰਨਾ 46.
- ਤਸਵੀਰਾਂ
‘ਸਤਿਯੁਗ ਦੇ ਸਹਾਇਕ—ਸ੍ਰ. ਦਿਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ, ਮਹਿੰਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਨਪੁਰ, ਸ੍ਰ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਮੋਰੋਂ ਹਾਲ ਬੰਬਈ, ਸ੍ਰ. ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਪਤ ਬਨਾਰਸ, ਸ੍ਰ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪਟਨਾ’, ਅਖ਼ੀਰਲਾ ਪੰਨਾ ।

ਸਤਿਜੁਗ : ਸੰਮਤ-ਜੇਠ 2014

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਸੁਫਨਾ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ, ‘ਮੁਹਿ ਮਰਨੇ ਕਾ ਚਾਉ ਹੈ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ‘ਸਚਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਗਏ ਨੇ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨੇ 5-9.

‘ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ’ -ਸਰਧਾਂ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਕਰੀਵਾਲਾ, ‘ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਵਾਂ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ, ‘ਦਿਲ ਹਰ ਜਾਨ ਦਾ ਹੈ ਘਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਕਦੋਂ’ -ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਵੈਤੰਤ੍ਰ, ‘ਜਵਾਹਰ ਨੂੰ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ (ਸਪੁਤ੍ਰ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ), ਪੰਨੇ 19-23.

‘ਤਾਂਹੀਓ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੱਗ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ’ -ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ ਅਫਰੀਕਾ, ਪੰਨਾ 29; ‘ਤਰਲਾ!’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 38; ‘ਗਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਪੰਨਾ 41.

- ਲੇਖ

‘ਅੰਦਰ ਬਹਿ ਕੇ ਪਾਪ ਕਮਾਵੈ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 3; ‘ਸਾਡੇ ਦੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੇਲੇ’ -ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ, ‘ਇੰਗਲੈਂਡ ਯਾਤਰਾ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨੇ 11-18.

‘ਗੱਪ ਕਿ ਸੱਚ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਬੀਤੇ ਦੀ ਯਾਦ ਤੇ ਇਕ ਨਜ਼ਰ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤਰਾ, ਪੰਨੇ 24-28; ‘ਰਾਇਕੋਟ ਦੇ ਦੋ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਸ਼ਹੀਦ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਮੀਠਾ ਲਾਗੇ’ -ਬੀਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਹਿਸਾਰ, ਪੰਨਾ 32-37; ‘ਭਗਤੇ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਪੰਨਾ 40; ‘ਅੱਗੇ ਤੋਂ’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪੰਨਾ 42.

- ਜਾਣਕਾਰੀ

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਾ—ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ (ਹਿਸਾਰ)’, ਪੰਨਾ 43.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2014

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਤੀਨ ਲੋਕ ਦਾ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤੂੰ’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਪਏ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨੇ 1-2.

‘ਸ਼ਰਵਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਹੋ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਪੰਨਾ 13; ‘ਯਾਦ ਕਰੇ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾ ਵੰਤੀ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨਾ 18; ‘ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ’ -ਬੀ.ਐੱਸ. ਪ੍ਰੇਮ ਲੁਹਾਰਾ, ਪੰਨਾ 24; ‘ਜੇਕਰ ਕਰਮਾ ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 26; ‘ਨਮਸਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੂਜਾਂ ਨੂੰ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 32.

‘ਭਾਰਤ ਸੁਣ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 37; ‘ਦਿਲ ਲੈ ਗਿਆ ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਜੀ’ -ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 54; ‘ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਜੀ ਰਾਮ ਜੀ ਆਇ ਜਾਣਾ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੰਢਿਆਇਆ, ਪੰਨਾ 57; ‘ਅੱਜ ਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਈ’ -ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 59.

‘ਆਪੇ ਚੱਲ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ ਆ ਗਈਆਂ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਆਗਮਨ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ‘ਰਾਹੀ ਤੇ ਬਸੰਤ’ -ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸਰਸਾ, ਪੰਨੇ 63-64; ‘ਰਾਮ ਜੀ ਥੇ ਕੋ ਆਯਾ ਨਹੀਂ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਗੰਡਾ, ‘ਜਾਗ ਧਰਮੀਆ ਸ਼ੇਰਾ!’ -ਮਾਨ ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 71-72; ‘ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਪੰਨਾ 75.

‘ਅੜਬੰਗੀ ਦੀ ਵਾਰ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਏ’ -ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਖੂਨ ਡੋਲਿਆ ਕੂਕੇ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਨੇ’ -ਮਾ. ਸੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿੱਕਾ, ਪੰਨੇ 78-82.

‘ਬਸੰਤ’ -ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਸੰਧੂ, ਪੰਨਾ 87; ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਯਾਦ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਪੰਨਾ 92-93; ‘ਪੁਤ ਦਾ ਜਵਾਬ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ‘ਸੁਭ ਆਗਮਨ’ -ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਤਰੰਗ, ਪੰਨਾ 96.

‘ਅਸੀਂ ਮੌਤ ‘ਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਟੋਲਦੇ ਰਹੇ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਰਸੀਆ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ ਦੇਹ ਦੀਦਾਰ ਆ ਕੇ’ -ਬੀਬੀ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਮੰਡੀ, ‘ਦੀਦ ਨਾ ਬਿਆਇਆ’ -ਮਾ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ‘ਕੀਤੀ ਧਰਤ ਪੁਕਾਰ ਮੇਹਰਬਾਨ ਅੱਗੇ’ -ਮਾ. ਸੋਹਵਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 101-102; ‘ਰੁਤ ਬਸੰਤ ਆਈ ਹੈ!’ -ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਾਣ, ਪੰਨਾ 105; ‘ਧਰਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਬੋਲਦੀ’ -ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਪੰਨਾ 111.

• ਲੇਖ

‘ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸਥਾਪਨਾ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਗਤ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਛਾਣ’ -ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ’ -ਵੀ.ਐੱਸ. ਸੂਰੀ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨੇ 3-23.

‘ਬਸੰਤ ਸਾਡੇ ਝਰੋਖੇ ਤੋਂ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ‘ਚ ਸਥਾਨ’ -ਜਯਚੰਦਰ, ‘ਅਟਕ ਪਾਰ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ਪੰਨੇ 25-31.

‘ਜਬ ਰੂਸ ਪੰਜਾਬ ਆਵੇ’ -ਕਾਮਰੇਡ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, ‘ਪੂਰੀ ਹੋਇ ਤੇਰੇ ਦਿਵਾਨਿਆਂ ਦੀ’ -ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 33-36; ‘ਮੇਰਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਮਿਸ਼ਨ’ -ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ, ‘ਜੋਤ ਜਗਤੀ ਰਹੀ, ਜਗਦੀ ਰਹੀ’ -ਕਾਮਰੇਡ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, ‘ਬਹੁਰੰਗੀ ਸਤਿਗੁਰ’ -ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 40-53.

‘ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ‘ਵਾਹ ! ਤੇਰੀ ਲੀਲਾ’ -ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲੋਹਗੜ੍ਹ, ‘ਯਾਦ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 55-62; ‘ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੰਦਰ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਪੰਨਾ 65; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੇਰਾ ਵਡ ਸਮਰਥਾ’ -ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਪੰਨਾ 73; ‘ਜਦੋਂ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਗਊ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਗਈ’ -ਲਾਲ ਹਰਦੇਵ ਸਹਾਇ, ਪੰਨਾ 76.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨਾ 83; ‘ਘਰ ਘਰ ਆਪਣੇ ਜੇਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨਾ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਬਸੰਤ ਜਾਂ ਬਸ-ਅੰਤ’ -ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ‘ਯਾਦ’ -ਪੰਡਤ ਮਨਸਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ’ -ਗਿਆਨੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 88-95.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਗੂਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਕੈਦੀ’ -ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨਾ 97; ਯੁਗ ਪਰਵਰਤਕ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਲਾਲ ਹਰਦੇਵ ਸਹਾਇ,

‘ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਵਿਚ’ -ਗਿਆਨੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ‘ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਮੇਲਾ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਪੰਛੀ, ‘ਕਾਵਿ ਗੁਲਜ਼ਾਰ’ -ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਪੰਨੇ 97-111.

• **ਤਸਵੀਰਾਂ**

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’, ਮੁੱਖ ਪੰਨਾ ।

‘ਪਰਦੇਸੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਭਰਵੇਂ ਤੇ ਡੌਲੇ ਵਾਲੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ’, ਪੰਨਾ 40.

‘ਰੰਗੂਨ ਦਾ ਉਹ ਮੰਦਰ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਲਾਵਤਨੀ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਸੀ’, ਪੰਨਾ 64.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੁਕਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ’, ਪੰਨਾ 72.

‘ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ 17 ਨਵੰਬਰ 1957’, ਪੰਨਾ 88.

‘ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ’, ਪੰਨਾ 96.

‘ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪਰਦੇਸੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ’, ਪੰਨਾ 112.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2015

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਜੋਤਿ ਸਤਿ-ਸੋਹਣ ਸਾਰਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 1;
‘ਕੂਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਮ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ’ -ਤਰਨ
ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 21-22; ‘ਭੁੱਬਾ ਬੇੜਾ ਤਾਰਿਆ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ,
ਪੰਨਾ 27.

‘ਚੰਨਾ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 34; ‘ਤਰਲਾ’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਡਹਿਰ,
‘ਸ਼ੁਭ ਆਗਮਨ’ -ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰ, ਪੰਨਾ 45; ‘ਸ਼ਹੀਦ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ
ਝੱਲ, ਪੰਨਾ 49; ‘ਰੱਬ ਕਟਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਛੋੜਿਆਂ ਦਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤਨਗਰ,
ਪੰਨਾ 53; ‘ਬਸੰਤਾਂ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 61.

‘ਆ ਗਈ ਰੁਤ ਬਹਾਰ’ -ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬੀਰ, ਪੰਨਾ 65; ‘ਇਲਾਹੀ ਦੀਦਾਰ’
-ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਪੰਨਾ 71; ‘ਅਲੌਕਿਕ ਦਰਸ਼ਨ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ
74; ‘ਬਚਨ ਆਪ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਭ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਪੰਨਾ 78;
‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੋ ਗੁਣ ਗਾਣ ਵਾਲਾ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ਪੰਨਾ 80.

‘ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਕਲਰ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਹੈ ਪੁਕਾਰਦੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ,
‘ਸਤਵਾਰਾ’ -ਟਿਕਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 83-84; ‘ਅਵਤਾਰ ਦਿਹਾੜਾ
ਆਇਆ ਏ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਪੰਨਾ 86; ‘ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਪੁਗਾਵੇ’ -ਸੰਤ
ਰਾਮ ਜੀ ਉਦਾਸੀ, ਪੰਨਾ 88; ‘ਇਹ ਕਿਸਦਾ ਆਗਮਨ ਹੈ?’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ,
ਪੰਨਾ 94; ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਭਾਲ’ -ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਦੁਆ, ਪੰਨਾ 100; ‘ਤਰਲਾ’
-ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ‘ਨਵਾਂ ਵਰਕਾ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਰਸ, ਪੰਨੇ 104-
106.

• ਲੇਖ

‘ਮੈਂ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਸੇਵਕ’ -ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮਤਵਾਲਾ, ‘ਖੰਡੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ
ਦਾਤੇ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ਪੰਨੇ 3-20; ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਿਚ

ਬਸੰਤ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਇਤਿਹਾਸ’
-ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, ‘ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਪੰਨੇ
23-33.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ,
‘ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ‘ਮਸਤੀ ਅਤੇ ਮਸਤਾਨੇ’
-ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨਾ 36-52.

‘ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਤੇ ਇਕ ਝਾਤ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ—ਇਕ ਦੇਸ਼
ਭਗਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ’
-ਲਾਲ ਹਰਿਦੇਵ ਸਹਾਇ, ‘ਗੁਰੂ ਰੱਖਿਅਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਸਾਡਾ ਫ਼ਰਜ਼’ -ਪੰਡਿਤ
ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਸੰਤ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੀ ਸੋਧ ਮਰਯਾਦਾ’ -ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰ, ‘ਸੁਧਾਰਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ
ਜੀ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨੇ 66-83.

‘ਭਾਗਾਂ ਭਰੀ ਬਸੰਤ’ -ਡੀ.ਐੱਸ. ਭੱਚੂ ਕੰਦੋਹਲਾ ਕਲਾਂ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ
ਦੇਣ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 85-88; ‘ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ’ -ਬੀਬੀ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ
ਭੂਟਾਨ, ‘ਸਫਲ ਬਸੰਤ’ -ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦਾ ਇਕ ਸੁਭਚਿੰਤਕ, ‘ਸਾਧ ਬਚਨ’ -ਮਾ:
ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਸਰਸਾ, ‘ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ’ -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨੇ 92-104.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’, ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ ।

‘ਸਤਿਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਸੰਤ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਦੇ
ਪਿਤਾ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 8.

‘ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੋੜੀ
ਪੱਥਰ ਕੁੱਟਣ ’ਤੇ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ’, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ
ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਚੀਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮਰਗੋਈ ਬ੍ਰਹਮਾ
ਵਿਚ ਗਏ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 24.

‘ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਨੈਰੋਬੀ ਅਫਰੀਕਾ
ਹਵਾਈ ਐੱਡੇ ’ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ’, ਪੰਨਾ 40.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿਮਰਤੀ ਅੰਕ ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2016

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋਦੜੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਪਿਆਰ ਮੁਸਕਣੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਾ, ਪੰਨਾ 9; ‘ਯਾਦ ਰੁਬਾਈਆ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਜਿੰਦ ਮੇਰੀਏ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 15-16.

‘ਵਿਜੋਗਣ ਨੂੰ’ -ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬੀਰ, ‘ਯਾਦ ਰੱਖੀ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਤੇਰੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਾਨ ਵੇ’ -ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਸੰਧੂ ਮੋਰੀਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 26-29; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨਾ 33.

‘ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਸੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ‘ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 39-40; ‘ਯਾਦ ਬੋਲ ਰਸੀਲੜੇ’ -ਤੁਲੋਕ ਸਿੰਘ ਗਵਾਲੀਅਰ, ‘ਯਾਦਾਂ ਆਪ ਦੀਆਂ ਸਦਾ ਰਹਿਣਗੀਆਂ’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨਾ 44.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨਾ 51; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਕਰੀਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 59; ‘ਸਾਨੂੰ ਤੜਪਨਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪਾਇਓ ਈ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ‘ਦਿਤਾ ਕੀਤੇ ਕਰਤਬਾਂ ਤੇ ਕਰਤਿਆਂ ਦਾ’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨਾ 63-64.

‘ਗੀਤ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਸੰਤ ਨਗਰ, ‘ਆਦਰਸ਼ ਗੀਤ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਮਰਾਸਰ, ਪੰਨੇ 75-76; ‘ਤਕਣੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਾ, ਪੰਨਾ 84; ‘ਨਿਰਾਲੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲਾ’ -ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਪੰਨਾ 90; ‘ਸਿਫਤ ਸਨਾ’ -ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਪੰਨਾ 94; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਥਾਮਸਨਫਾਲ, ਪੰਨਾ 100; ‘ਪਿਆਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨਾ 108; ‘ਯਾਦਾਂ ਆਪਣੀਆਂ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਸੰਤ ਨਗਰ, ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਪੰਨੇ 112-113.

• ਲੇਖ

‘ਸਰਵ ਗੁਣ ਸੰਪੰਨ ਵਿਅਕਤੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਮੇਰੀ ਮੁੜ ਮਿਲਣੀ’, ‘ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਜੀ ਦਾ ਨਿਤ-ਕਰਮ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 3-15, 17; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਜ਼ਰੀਆ’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ. ਦਿੱਲੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਏਕਤਾ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 30-43.

‘ਅੱਜ ਤੂੰ ਡਾਢਾ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਏਂ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 45; ‘ਗੁਣਾਂ ਭਰਪੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ‘ਦਿਲ ਦਾ ਉਬਾਲ’ -ਸੇਠ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ‘ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰ...’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨੇ 45-63.

‘ਕਚਹੁ ਕੰਚਨ ਭਇਓ’ -ਸੁਦਾਰਨੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ ਦਿੱਲੀ, ‘ਸਾਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ’ -ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤਪਾ, ‘ਅਰਸ਼ੀ ਜਲਵੇ ਪਹਿਲੀ ਨਿੱਜੀ ਛੋਹ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ‘ਪੀਆ ਕਹਾਂ?’ -ਬੀਬੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨੇ 67-75.

‘ਇਕ ਚਿੱਠੀ’ -ਮਾ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਨਜ਼ਰੀਆ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨੇ 77-83; ‘ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪੜ੍ਹ’ -ਸੇਠ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਮ, ‘ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੱਦੀ, ਪੰਨੇ 85-89.

‘ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ, ‘ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ’ -ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਰੁੜਕੀ, ‘ਜਗ ਤਾਰਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’ - ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਚੁਘ, ‘ਹੱਡ ਬੀਤੀ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਹਿਸਾਰ, ‘ਸ੍ਰ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਇਪੁਰ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਫੇਰੀ’, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਹਾਇਕ’ -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨੇ 91-107; ‘ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨਾ 109.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਕਾਲੀ ਮੁਖੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਹੋਲਾ 21 ਫੱਗਣ ਬਿ: 2015’, ‘ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਹੋਲਾ 21 ਫੱਗਣ ਬਿ: 2015’, ਪੰਨਾ 16.

‘ਸਰਬ ਹਿੰਦੂ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਵਿਚ (ਜੂਨ 1957) ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ', 'ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀਆਂ ਗਊਆਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ', ਪੰਨਾ 32.

'ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਸਵਾਮੀ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਭਾਦਰੋ 2016', ਪੰਨਾ 40.

'ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਿ: ਮਕੈਨਜੀ ਦੇ ਫਾਰਮ ਦਾ ਵੱਛਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ', 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਸਰਬ ਉੱਤਮ ਪਸ਼ੂਓਂ ਕੇ ਸਾਥ, ਲਖਨਊ 1950 ਮੇਂ', ਪੰਨਾ 44.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਜ਼ਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ', 'ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਟਰਨਰੀ ਸਾਇੰਸ ਐਂਡ ਐਨੀਮਲ ਹਸਬੈਂਡਰੀ ਕਾਲਜ, ਦੀਨ ਬੰਧੂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਹਿਸਾਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਆਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਰਹੇ ਹਨ (17 ਕੱਤਕ 2015)', ਪੰਨਾ 52.

'ਨਜ਼ਰੈ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਮਿ: ਮਕੈਨਜੀ ਦੇ ਫਾਰਮ ਦੀ ਗਊ', ਪੰਨਾ 64.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੋਤਰੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਉਮਰ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ', ਪੰਨਾ 88.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਸ਼ੀ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨੀਂ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿਆਮ ਦੀ ਸੰਗਤ', ਪੰਨਾ 96.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਅਫਰੀਕਾ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਅੱਸੂ 2016

- **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**
‘ਤੇਰੀ ਕੀਰਤੀ ਦਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ’ -ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10, ਪੰਨਾ 1;
‘ਕੁਛ ਜਾਣ ਸਕਾਂ’ -ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 67; ‘ਜਿਉਂ ਆਇਆਂ’, ‘ਨਿੰਦਕ’
-ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ਪੰਨੇ 82-83.
‘ਕੌਣ ਜੰਮਿਆ ਸੱਚ ਦਬੋਣ ਵਾਲਾ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ‘ਅਰਦਾਸ’ -
ਬੀਬੀ ਮਾਣਸ ਕੌਰ ਥਾਮਸਨਫਾਲ, ‘ਤੇਰੇ ਪਰਤਾਪ ਨੇ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ,
‘ਮੇਟ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰੇਹ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਤੇਰੀ ਸੋਭਾ ਹੀ
ਨਿਆਰੀ ਹੈ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ਪੰਨੇ 86-92.
- **ਲੇਖ**
‘ਆਦਿਕ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਅਫਰੀਕਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣ ਪਛਾਣ’
-ਐਡੀਟਰ, ‘ਈਸਟ ਅਫਰੀਕਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ’ -ਚੈੱਡ ਆਫਿਸ ਨੈਰੋਬੀ, ‘ਈਸਟ
ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕੰਪਾਲੇ ਵਿਚ ਹੋਲੇ ਦਾ ਪੁਰਬ’, ਪੰਨੇ 2-81; ‘ਅੰਤਕਾ’ -ਸੰਪਾਦਕ,
ਪੰਨਾ 93.
- **ਨਾਟਕ**
‘ਭੁਲੇਖਾ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ, ਪੰਨਾ 84.
- **ਤਸਵੀਰਾਂ**
‘ਨੈਰੋਬੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਰਾਜਦੂਤ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ’, ‘ਨੈਰੋਬੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨਾਲ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 16.
‘ਨੈਰੋਬੀ ਅਫਰੀਕਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ
ਰਾਜਦੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਆ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 24.

‘ਕੰਪਾਲੇ ਦੇ ਹੋਲੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ’, ‘ਸ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੱਗੂ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਸੀ. ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, 6.4.1959’, ਪੰਨਾ 32.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਾਜੀ ਨਿਵਾਜੀ ਈਸਟ ਅਫਰੀਕਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਸੇਵਾਦਾਰ’, ਪੰਨਾ 50.

‘ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੈਰੋਬੀਏ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ’ਤੇ ਸ੍ਰ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕਰ ਜੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ, 14.6.1959’, ‘ਕੰਪਾਲਾ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸੇਵਕ ਜਥਾ ਕੰਪਾਲਾ, ਮਾਰਚ 1959’, ਪੰਨਾ 68.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਰ ’ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੈਰੋਬੀ ਸਿੱਖ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨਾਲ’, ਪੰਨਾ 76.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਬਣੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੰਪਾਲਾ ਤੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੱਖ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਟਾਫ਼ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਸਮੇਤ, ਫੋਟੋ : 26.3.1959’, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਗਮਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਨੈਰੋਬੀ ਨੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਗੇਟ ਬਣਵਾਇਆ ਏ, ਉਸਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼’, ਪੰਨਾ 84.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅੰਕ ਸੰਮਤ-ਅੱਸੂ 2016

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਮਹਾਂ ਨੂਰ ਰਮੇ ਪ੍ਰਭੂ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਜਿਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਇਕ ਰੁਬਾਈ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੰਨੇ 121-122.

- ਲੇਖ

‘ਧੰਨ ਜਣੇਦੀ ਮਾਉ ਆਏ ਸਫਲ ਸੇ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਤੀਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ‘ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ’ -ਮਾ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ, ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ, ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਪੀ., ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ ਐੱਮ.ਪੀ., ਪੰਡਤ ਯਗਦਾਤਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾੜੇਵਾਲਾ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ‘ਸਮਾਪਤੀ’, ‘ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ’, ‘ਵਾਹ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਸ਼ੋਕ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ’, ‘ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ’, ‘ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ’ -ਮਾਸਿਕ ਜੀਵਨ, ਬੰਬਈ, ‘ਗਾਊ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੇਵਕ ਦਾ ਨਿਧਨ (ਚਲਾਣਾ)’ -ਪਾਖਿਕ ਗੋ ਧਨ (ਹਿੰਦੀ) ਦਿੱਲੀ, ‘ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ’ -ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਕਰ ਗਏ’ -ਸਪਤਾਹਕ ਰਾਮਗੜੀਆ ਗਜ਼ਟ ਸ਼ਿਮਲਾ, ‘ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਫਤਹ ਦਿੱਲੀ, ‘ਮਹਾਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਕਰ ਗਏ’ -ਨਿਰਭੈ ਯੋਧਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ‘ਦਸ ਲੱਖ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਰਹਿਬਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਡਾ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਸੱਚਾ ਮਾਰਗ ਸਮਾਣਾ, ‘ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ’ -ਅਕਾਲੀ ਜਲੰਧਰ (ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ), ‘ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਲਾਣਾ’ -ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਜਲੰਧਰ,

‘ਆਹ ! ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਜਲੰਧਰ (ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼),
ਪੰਨੇ 3-94.

• **ਖ਼ਬਰਾਂ**

‘ਮਹਾਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ’ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ’ -ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ
ਜਲੰਧਰ, ‘ਆਹ ! ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਅਕਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ (ਹਰੀ ਸਿੰਘ),
‘ਏਕਤਾ, ਅਮਨ, ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਪੁੰਜ ਬਾਬਾ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਕਾਲੀ
ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਜਲੰਧਰ, ‘ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ’ -ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਕਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ (ਮੰਗਲ
ਸਿੰਘ), ‘ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ’ -ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ (ਹਿੰਦੀ), ‘ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਨਿਧਨ’
-ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਵ ਭਾਰਤ ਟਾਈਮਜ਼, ‘ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਰੋਜ਼ਾਨਾ
ਪ੍ਰਭਾਤ (ਉਰਦੂ) ਜਲੰਧਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਰੋਜ਼ਾਨਾ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਿੱਲੀ ਜਲੰਧਰ, ‘ਧਾਰਮਿਕ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਪਰਵਾਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਰੋਜ਼ਾਨਾ
ਸ਼੍ਰੀਰਾਜ ਦਿੱਲੀ, ‘ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ’ -ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਜਲੰਧਰ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ
ਦੇ ਨਵੇਂ ਗੁਰੂ’ -ਡੋਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅੰਬਾਲਾ, ‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਮਹਾਨ
ਇਕੱਠ’ -ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲਾਪ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 95-109.

• **ਤਸਵੀਰਾਂ**

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਮ ਦਰਸ਼ਨ’, ਪੰਨਾ 16.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਮਿਤ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ
ਹੋਏ ਰਾਗੀ’, ਪੰਨਾ 40.

‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੇਲਾ ਕੈਂਪ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ/ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ/ਪੰ: ਅਮਰਨਾਥ ਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਵਜ਼ੀਰ ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲੇ ਵਿਚ’, ਪੰਨਾ 40.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ/ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ
ਅਰਪਨ ਕਰਨ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ, ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾੜੇਵਾਲਾ,
ਗਿ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ’, ਪੰਨਾ 48.

‘ਗਿ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਅਰਮ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁ. ਪ੍ਰਬੰਧਕ
ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਯੱਗਦਤ ਜੀ ਜਨ ਸਿੰਘ
ਨੇਤਾ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ’, ਪੰਨਾ 56.

‘ਸ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ, ਸ੍ਰੀ ਜੇ.ਐੱਨ. ਮਾਨਕਰ ਬੰਬਈ

ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੌਰਖਸ਼ਕ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ’, ‘ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੇਤਾ ਪੰਜਾਬ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੈਕਟਰੀ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ’, ਪੰਨਾ 72.

‘ਦਸਤਾਰ ਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ/ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼’, ‘ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀ ਮੱਤ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ/ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ’, ਪੰਨਾ 104.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2016 (ਸੰਨ 1959)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਉਡੀਕਾਂ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 1;
‘ਚੀਨੇਵਾਲੇ ਦੀ ਅਮਰ ਕਹਾਣੀ’ -ਇੰਦਰ ਦਮਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ‘ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵੰਗਾਰ’
-ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖਤਰਾ, ਪੰਨੇ 7-10; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਆਗਮਨ’ -ਊਧਮ
ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ਪੰਨਾ 16; ‘ਦਾਤਾ ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ’ -ਬਲਬੀਰ ਲੰਮੇ, ‘ਉਡਾਣਾਂ’
-ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨੇ 21-24.

‘ਵਤਨ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ‘ਅਮਰ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ’ -
ਗਿਆਨੀ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ’ -ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ
ਪੰਥ’ -ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਤੇਜ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ,
‘ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਦੇਣਾ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ’ -ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਪੰਨੇ 32-36.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਨ ਵਰਤਣ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ‘ਚੀਨੀ
ਵਾਲੇ ਦਾ ਆਗਮਨ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਏ. ਐੱਸ. ਆਰ., ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਖੜਕ ਸਿੰਘ
ਭਮਰਾ ਕੰਪਾਲਾ, ‘ਉਡੀਕਾਂ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਕਵੀ, ਪੰਨੇ 39-
42.

• **ਲੇਖ**

‘ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਸੰਤ’ -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨਾ 2; ‘ਦੁੱਖ ਭੰਜਨ ਤੇ ਪੂਰਨ
ਵੈਦ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ‘ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਂ ਰਾਜਾ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ
ਬੀ.ਏ, ‘ਮਾਹਾ ਮਾਹ ਮੁਮਾਰਖੀ ਚੜਿਆ ਸਦਾ ਬਸੰਤ’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ,
ਪੰਨੇ 11-21.

‘ਗਊ ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਭਜਨ
ਕਰੋ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹੈ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 25-30; ‘ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਪੰਨਾ 37.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਭਾਦਰੋਂ 2017 (ਸੰਨ 1960)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਸ਼ਹੀਦੀ ਅੰਕ’ -ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਰਾਏ, ‘ਰਾਏਕੋਟ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਰਪਣ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਮਰਾਸਰ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਨਗਰ, ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਡਲ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸਫ਼ਰੀ ਕਰੀਵਾਲਾ, ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ, ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮ, ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹ, ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਜਨ, ਪੰਨੇ 5-15.

• **ਲੇਖ**

‘ਪਹਿਲੇ ਪਰਵਾਨੇ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੇਲਾ’ -ਡਾ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸਮਾਣਾ, ‘ਕੀ ਅਜੇ ਤੁਸਾਂ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 16-18.

• **ਜਾਣਕਾਰੀ**

‘ਪਿੰਡ ਮੌਲੀ ਵਿਖੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੀਵਾਨ’ -ਡਾ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 17.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2017 (ਸੰਨ 1960)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਆਗਮਨ’ -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕੇਹਰ, ਪੰਨਾ 8; ‘ਇਹ ਬਸੰਤ ਨਹੀਂ ਭਾ ਰਹੀ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ ਦਿੱਲੀ, ‘ਰੁੱਤ ਹੈ ਬਹਾਰ ਦੀ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ਼, ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ, ਪੰਨੇ 24-25; ‘ਬਸੰਤ ਏ’ -ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਜਨ, ‘ਉਹ ਸੂਰਤ ਪਿਆਰੀ’ -ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਉੱਤਮ, ਪੰਨੇ 28-29.

‘ਗੀਤ’ -ਬੀਬੀ ਹਰਮੰਤ ਕੌਰ, ‘ਰੱਬੀ ਜੋਤ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਪੰਨਾ 34; ‘ਅਰਜੋਂ ਧਾਰ ਅਵਤਾਰ ਦਾਤਾਰ ਆਇਆ’ -ਗਿਆਨੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ, ਪੰਨਾ 38; ‘ਤਾਂਘਾਂ ਤੇਰੇ ਦੀਦਾਰ ਦੀਆਂ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ, ‘ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵਾਰ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨਾ 43-45.

‘ਤੇਰੀ ਹੈ ਅਨੋਖੜੀ ਸ਼ਾਨ ਸਤਿਗੁਰ’ -ਰਾਮ ਚੰਦ ਠਾਕੁਰ, ‘ਲੜ ਲਗਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨੇ ਚਾਹੜ ਦੇ ਆਂ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ, ਪੰਨਾ 56; ‘ਪੀਆ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ’ -ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਮਿਰਜਾਪੁਰ, ਪੰਨਾ 65.

‘ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਤਾਰਨੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਗ ਵਿਚ ਆਇਆ’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਆ ਗਈ ਬਸੰਤ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ‘ਰੁੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਣੀ ਏਂ’ -ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ, ‘ਬਸੰਤ ਨੇ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਸੰਤਨਗਰ, ‘ਸਾਨੂੰ ਮੂਲ ਨਾ ਭਾਵੇ’ ਮਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤਨਗਰ, ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਜਨ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਬੁੱਢੀ ਮਾੜੀ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਸ, ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੂਫੀ, ਪੰਨੇ 69-75.

• **ਲੇਖ**

‘ਨਵ ਬਸੰਤ ਦੇ ਸਵਾਮੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ’ -ਸ੍ਰੀ ਬਾਲ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹਰਦਾਸ, ‘ਪੰਨੇ 1-24; ‘ਅਲੌਕਿਕਤਾ’ -ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 26; ‘ਸੁਪਨਿਆਂ ਤੂੰ ਸੁਲਤਾਨ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨਾ 30; ‘ਮੈਂ ਕੀ ਲਿਖਾਂ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ਪੰਨਾ 35.

‘ਭਾਰਤ ਰੱਖਿਅਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 39;
‘ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਚੋਣ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਫੱਟ
ਮੁੜ ਪੁੰਗਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ’ -ਕੋਹਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਰ, ‘ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਪੀਆ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਮਾ.
ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨੇ 46-54.

‘ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਫਖਰ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ, ‘ਬਾਰੂਵਾਂ ਨਾਨਕ’
-ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ‘ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ
ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਠਾ ਗੁਰੂ ਕਾ, ‘ਸਵਾਂਗੀ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼
ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ਪੰਨੇ 57-68.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2018 (ਸੰਨ 1961)

- **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਕਹਿ ਗਏ ਸਨ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਣ ਲਈ’ -ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਪੰਨਾ 14;
‘ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵਾਰ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਪੰਨਾ 20; ‘ਗੀਤ’ -ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਸੋਹਲ ਸਿਹਾੜ, ਪੰਨਾ 28; ‘ਗੀਤ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਆਈ ਫੇਰ ਬਹਾਰ’
-ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ‘ਸੁਭ ਆਗਮਨ’ -ਬਲਵੀਰ ਆਸਲ, ਪੰਨੇ 31-32; ‘ਬਸੰਤ
ਰਾਣੀ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਪੰਨਾ 36.

‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਡੀ ਚਲ ਰਹੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਾ, ‘ਇਕ
ਨਿੱਕੀ ਪਰ ਮਹਾਨ ਘਟਨਾ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਆਈ ਜੋਤ ਅੱਜ ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ
ਦੀ ਏ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ‘ਪ੍ਰੀਤਮਾ, ਪਰਤ ਆਵੀਂ’ -ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ
ਰਈਆ, ‘ਇਕ ਤਰਲਾ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ, ‘ਬਸੰਤ ਮਨਾਵਾਂਗਾ ਮੈਂ’ -ਚੰਨਣ
ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਇਆ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਬਸੰਤ ਦੀ ਯਾਦ ਅੰਦਰ’
-ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ‘ਉਡੀਕ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਪੰਨੇ 39-46.

- **ਲੇਖ**

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਤਿਗੁਰੂ’
-ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਕਿਉਂ?’ -ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ‘ਬਸੰਤੀ
ਰੱਬ’ -ਖ. ਸ. ਭਮਰਾ, ‘ਅਰਦਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰੂਵੀਂ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ
1-19.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ
ਹੰਸਪਾਲ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਅਤੀ ਲੋੜ’ -ਪੰਡਤ ਮਨਸਾ ਸਿੰਘ
ਕੌਮੀ, ‘ਬਾਰੂਵਾਂ ਜਾਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਰਾਮ ਚੰਦ ਪਟਵਾਰੀ, ਪੰਨੇ 24-31.

‘ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੰਦਰ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਵਾਸਤੇ ਕੂਕਾ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਆਤਮ ਬਲੀਦਾਨ’
-ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਦਮਦਮਾ ਗਲੋਟੀਆਂ’ -ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ
ਸੈਕਟਰੀ, ‘ਬਸੰਤੀ ਅਵਤਾਰ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 33-38; ‘ਜਾਣ ਪਛਾਣ
ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਬਾਰੇ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ਪੰਨਾ 47.

ਸਤਿਗੁਰੂ : ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅੰਕ ਸੰਮਤ-ਭਾਦਰੋਂ 2018

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ’, ‘ਚੌਦਵਾਂ ਰਤਨ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 1, 14; ‘ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’, ‘ਏਹ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹਰੀ ਸਨ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨੇ 19-20; ‘ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਸੰਤਨਗਰ, ਪੰਨਾ 24; ‘ਮਹਿਕ ਵਾਂਗ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਘੁਲ ਗਿਆ ਏਂ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 31.

‘ਜਦੋਂ ਤੇਰੀ ਤਸਵੀਰ ’ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੀ’ -ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ਪੰਨਾ 36; ‘ਗੀਤ’ -ਬੀਬੀ ਹਰਮੀਤ ਕੌਰ, ਪੰਨਾ 41; ‘ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ, ਪੰਨਾ 43; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 46.

‘ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’ -ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਪਤ, ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਪੰਨਾ 49, 53; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’ - ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ, ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ, ਪੰਨੇ 56-58.

‘ਪਲ ਭਰ ਵੀ ਚੈਨ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਏ’ -ਬੀਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਗਾਰ, ਪੰਨੇ 66-67; ‘ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’ -ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ਰੀ, ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲਮ, ‘ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਮਹਿਮਾ’ -ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ‘ਕਿਹੜਾ ਸੀਸ ਜੁ ਝੁਕਿਆ ਨਾ ਦਰ ਤੇਰੇ’ -ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲਮ, ਪੰਨੇ 69-72.

‘ਸਿਹਰੇ ਕਿ ਮਾਲਾ ਨੂੰ?’ -ਸੇਠ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਪੰਨਾ 73; ‘ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਦੇ ਵਿਚ ਰੋਂਦੀਆਂ’ -ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹਮੀਦਾ, ਪੰਨਾ 76; ‘ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’ -ਮਾਸਟਰ ਹਰਸਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 97; ‘ਲੱਖਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹ’ -ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 100; ‘ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 104.

• ਲੇਖ

‘ਅਵਤਾਰ ਆਗਮਨ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ‘ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ’ਤੇ ਚੱਲੋ’ -ਕਾਮਰੇਡ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਪੰਨੇ 2-13.

‘ਉਹ ਨਿਤ ਨਿਰੰਤਰ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ’ -ਰਣਵੀਰ ਜੀ ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨਾ 17; ‘ਮਹਾਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ’ -ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ, ਪੰਨਾ 21; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’ -ਪੀ.ਐੱਨ. ਨੰਦਾ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨਾ 25-30.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਦੇਣ’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨਾ 32; ‘ਖਾਨ ਦਾ ਪੀਰ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 37; ‘ਇਕ ਯਾਦ ਇਕ ਤਰਲਾ’ -ਬਲਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ 42; ‘ਬਖਸ਼ੋ ਬਖਸ਼ਣ ਹਾਰ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜਦੋਂ ਸਰਗੁਣ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ’ -ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ‘ਅੰਤਮ ਦਰਸ਼ਨ’ -ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਵਰ, ਪੰਨਾ 44-52.

‘ਭੁਬਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲਾ’ -ਪੰਡਤ ਮਨਸਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ਪੰਨਾ 54; ‘ਆਦਿ ਅੰਤ ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨਾ 59-66; ‘ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰ, ਪੰਨਾ 68.

‘ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ’ -ਮਾਸਟਰ ਸੋਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਪਰਦੇਸੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਕਟੀ ਸੇਵਕ : ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਾਂਗਰੀ, ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਇਕ ਭਾਗਾਂ ਭਰਿਆ ਮਨੁੱਖ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 75-103.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਕਟੀ ਸੇਵਕ : ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਸੱਚਾ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਜ਼ਰੋਂ’, ‘ਅੰਤ ਬਾਬਤ ਜਾਣਕਾਰੀ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 105-113.

• ਤਸਵੀਰ

‘ਬੇਅੰਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’, ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਆਮ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਜੇਠ 2019

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਗੀਤ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 27; ‘ਇਕ ਸੁਪਨਾ’ -ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਪੰਨਾ 69.

‘ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁਖੀ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ‘ਬਹੁਤ ਉਪਕਾਰ ਤੇਰੇ’ -ਕਾਕਾ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ‘ਬਿਰਹੋਂ ਗੀਤ’ -ਸ੍ਰ. ਗਣੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ‘ਵੈਰਾਗ ਭਰੇ ਟੱਪੇ’ -ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ‘ਸੁਆਗਤ’ -ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ, ‘ਸੁਆਗਤ ਸ਼ਬਦ’ -ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੁਬੇ, ‘ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਨੂੰ ਲਾ ਮਸਤਕ’ -ਕਾਕਾ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ‘ਕਰਨੀ ਜੁਹਾਰ ਬਾਬ ਬਾਰ’ -ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਝੁੰਗੀ ਨੂੰ ਭਾਗ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਚਦੇਵ, ‘ਮਹਾਰਾਜ ਆਏ ਨੇ!’ -ਸਰਦਾਰ ਗਣੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕੋਕ, ‘ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੇ’ -ਮਾਈ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ, ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਜਗਤ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਆਏ’ -ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਨੇ 100-106.

- ਲੇਖ

‘ਮੁੱਢ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਬਾਈਲੈਂਡ ਹਸਮੁਖਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ’ -ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਆਰੰਭਕ ਵਾਕਫ਼ੀ’ -ਇਨ ਫ਼ਾਨੀ ਜੀਵ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਆਮ ਫੇਰੀਆਂ’ -ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਪੰਨੇ 1-26.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਥਮ ਸਿਆਮ ਫੇਰੀ’, ‘ਚੰਗਮਈ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ’, ‘ਮੁੜ ਬੈਂਕੋਕ ਵਿਚ’, ‘ਪਹਿਲੀ ਸਿਆਮ ਫੇਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 28-69.

‘ਦੂਜੀ ਸਿਆਮ ਫੇਰੀ’, ‘ਤੀਜੀ ਸਿਆਮ ਫੇਰੀ’, ‘ਚੌਥੀ ਪਰਦੇਸ ਫੇਰੀ’, ‘ਪੰਜਵੀਂ ਫੇਰੀ’, ‘ਸਲਾਹੁਣ ਯਗ’, ‘ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਬਤ ਜਾਣਕਾਰੀ’ -ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 71-100.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਅੰਤਮ ਸ਼ਬਦ’ -

ਸੁਖਇੰਦਰ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, 'ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ' -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ,
'ਸੰਪਾਦਕ ਵੱਲੋਂ' -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨੇ 107-118.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

'ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ', ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ ।

'ਸਿਆਮੀ ਸਕੂਲ ਬੱਚੇ (ਨਿਤ ਦੀ ਲੈਅ ਵਿਚ)', ਪੰਨਾ 8.

'ਬੈਂਕੋਕ ਜਨਵਰੀ 1934 ਵਿਚ ਫੋਟੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ
ਦੌਰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗਈ', ਪੰਨਾ 24.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦਾ ਬੈਂਕੋਕ ਏਅਰ ਪੋਰਟ 'ਤੇ 4.1.1961 ਈ. ਨੂੰ ਪ੍ਰਥਮ ਸੁਆਗਤ', ਪੰਨਾ 32.

'7 ਜਨਵਰੀ 1961 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ
ਸੰਗਤਾਂ ਡੋਏ ਸੁਬੇ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ/ਜਗ ਤਾਰਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਡੋਏ ਸੁਬੇ
ਮੰਦਰ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ', ਪੰਨਾ 40.

'ਧਰਮ ਮੂਰਤ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ', 'ਪੰਨਾ 48.

'ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗੀਤ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ/10 ਜਨਵਰੀ 1962 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ
ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪਦਮਾਨਾਭਮ ਜੈਨੀ ਅਤੇ ਪੰਡਤ ਰਘੁਨਾਥ ਜੀ
ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ', 'ਪੰਨਾ 64.

'ਸੁਭਾਗ ਜੋੜੀ—ਜਿਸ ਦੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਮਰਯਾਦਾ
ਨੂੰ ਸਿਆਮ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ । (ਸ੍ਰੀ ਸੁਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ
ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ)', 'ਪੰਨਾ 76.

'ਹਜ਼ੂਰੀ ਜਥਾ 19.10.1961 (ਟੋਕੀਓ ਦੇ ਇਕ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਆਪਣੇ ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਵਿਚ)', ਪੰਨਾ 92.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2019 (ਸੰਨ 1962)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ; ‘ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ’ -ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਅਹੀਆਪੁਰ, ਪੰਨਾ 11; ‘ਉਹਦਾ ਆਉਣਾ!’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੈਸ, ‘ਦੁਆਦਸ ਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਏ!’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਹਿਸਾਰ, ਪੰਨਾ 15.

‘ਗੀਤ!’ -ਹਰਬੰਸ ਅਰੋੜਾ ਰਾਉਂਤਾ, ਪੰਨਾ 18; ‘ਹਵਾਲਾ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦਾ’ -ਐਡੀਟਰ, ਪੰਨਾ 19; ‘ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਪਿਆ ਵੱਸੋ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨਾ 20; ‘ਆਣ ਉਹ ਬਚਾਵੇਗਾ!’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲਮ, ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 24-25.

‘ਸ਼ਰਧਾ ਗੀਤ!’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ ਦਿੱਲੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿੱਛੋਂ’ -ਸੰਤ ਸ਼ਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਕਰੀਵਾਲਾ, ‘ਪਲੇ ਵਛੋੜੇ ਦੀ ਰਾਸ ਪੈ ਗਈ’ -ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿਰਹੀ, ‘ਅੱਜ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਧਾਰਿਆ’ -ਮਹੰਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਿੰਘ, ‘ਗੀਤ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨੇ 31-34.

• **ਲੇਖ**

‘ਧਰਮ ਰੱਖਿਅਕ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਮਨ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਕੱਲਰ’ -ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਏਹ ਕੌਣ ਨੇ!’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਨਾਰੀ ਉਪਕਾਰ—ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ’ -ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੇਹਰਾਦੂਨ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਦਿਵਸ’ -ਮਹੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮਹਾਵੈਦ, ‘ਹਵਾਲਾ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦਾ’ -ਐਡੀਟਰ, ‘ਨਿਰੰਤਰ ਵਹਿੰਦੀ ਗੁਰੂ-ਗੰਗਾ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾ ਵੰਤੀ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 1-24; ‘ਮਾਈ ਦਾਨੀ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 26.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਭਾਦਰੋ 2020

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਮੋਹਣੀ ਮੂਰਤ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਯਾਦ ਇਕ ਸਹਾਰਾ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 13; ‘ਚਾਰ ਫੇਰੀਆਂ’ -ਕੇ. ਐੱਸ. ਭਮਰਾ, ‘ਤੇਰੇ ਦਰਬਾਰ ਤੋਂ ਸਦਕੇ !!’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੰਨੇ 31-32.

‘ਸਦਕੇ !’ -ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨਾ 57; ‘ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੰਬੰਧੀ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ‘ਤੇਰੀ ਤਸਵੀਰ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 71-72; ‘ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਕੀਤੈ’ -ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਡੇਹਰਾਦੂਨ, ‘ਬੇਦਰਦ ਵਿਛੋੜੇ ਕੀ ਕੀਤਾ’ -ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ਪੰਨੇ 79-80.

‘ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ’ -ਮਹਿੰਦਰ, ਹਰਬੰਸ, ਪੰਨਾ 113; ‘ਇਕੋ ਦੁੱਖ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 117; ‘ਉਹ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ਪੰਨਾ 121; ‘ਆਖੀਂ’ -ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਤਨਗਰ, ਪੰਨਾ 129.

- ਲੇਖ

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪੱਖ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਉੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਅਕਤੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਪੰਨੇ 2-31.

‘ਕਲਿਆਨ ਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਸੂਰਜ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 33-43; ‘ਇਕ ਮਹਾਨ ਤਪੀ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਪਹਿਲੀ ਝਲਕ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੋਕ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਰਬ ਧਰਮ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ‘ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ’ -ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ, ‘ਪ੍ਰੀਤਮ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ‘ਚਮਤਕਾਰ ਹੀ ਚਮਤਕਾਰ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ, ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 45-71.

‘ਗੁਰੂ ਰਾਬਾ’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨਾ 73; ‘ਭਾਦੁਇ ਭਰਮ’ -ਬੀਬੀ

ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, 'ਸੁਣ ਸਾਖੀ, ਮਨ ਜਪੁ, ਪਿਆਰ' -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, 'ਆਕਰਸ਼ਕ ਦਰਸ਼ਨ' -ਸੇਠ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ, 'ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ' -ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, 'ਮੇਰਾ ਵੈਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ' -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ, 'ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ' -ਕੇ. ਐੱਸ. ਭਮਰਾ, 'ਜਾਣੀ ਜਾਣ' -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਿਸਤਰੀ, 'ਸ਼ਾਂਤ ਪਾਈ ਗੁਰ' -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, 'ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਸ਼ਨ' -ਮਹਾਂ ਵੈਦਯ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, 'ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪਣੀ ਬਹਾਨਾ ਹੋਰਦਾ' -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗੰਗਾਪੁਰ, ਪੰਨਾ 81-120.

'ਨਿੱਗਰ ਉਪਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਲ ਵਾਰਤਾ' -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 123; 'ਵਡ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰੂ' -ਡਾ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, 'ਦੋ ਗੱਲਾਂ' -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 130-137.

- **ਤਸਵੀਰਾਂ**

'ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ', ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ ।

'ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ—14.8.1955', ਪੰਨਾ 32.

'ਪਿੰਡ ਪੜ੍ਹ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ', ਪੰਨਾ 72.

'ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਉਸ ਵਜਾ ਰਹੇ ਹਨ', ਪੰਨਾ 112.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2020 (ਸੰਨ 1963)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਸੁਆਗਤ !’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਓ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹਣ ਵਾਲੇ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਨਗਰ’, ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ; ‘ਬਾਢੀ ਕੁਲ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ ਆਇਆ’ -ਗਿਆਨੀ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 8; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ !’ -ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਝਾਕੀ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਮੁੜ ਕੇ ਦੀਦਾਰ ਦੇਵੋ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ਪੰਨਾ 21-25.

‘ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹਿਲਾਈ ਕਿਸ ਨੇ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਪਰਦੇਸੀ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਧਾਰ ਅਵਤਾਰ ਆਇਆ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ, ‘ਪੁਕਾਰ’ -ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬੁਲਬੁਲ, ‘ਉਡੀਕ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗ਼ੈਬੀ, ਪੰਨੇ 28-30.

• **ਲੇਖ**

‘ਅਨੰਦ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ : ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਵਾਰੰਟ ਐਫੀਸਰ, ਪੰਨਾ 9; ‘ਨੇਤਰ ਹੀਨ ਸੁਜਾਖਾ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 26.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2022

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਗੀਤ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਪੰਨਾ 18; ‘ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ’ -ਭਾਈ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 30; ‘ਜਾਹੀ ਕੁਲ ਤੇ ਪਰਗਟ ਹੋਏ ਤਾਹੀ ਕੁਲ ਕੋ ਨਾਮ। ਪੁਨ ਦੇਆਦੁਸ ਗੁਰਿੰਦ ਕੋ ਮੇਰੀ ਹੈ ਪਰਨਾਮ’ -ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਸਿੱਕ’ -ਕਾਕਾ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮਲ, ਪੰਨੇ 48-49.

‘ਕਬਿਤ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 56; ‘ਬਿਕਰਮੀ : 1915 ਵਿਚ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨਾ 73; ‘ਯਾਦ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਕੱਕੜ, ਪੰਨਾ 80.

- ਲੇਖ

‘ਇਕ ਯੋਧਾ, ਇਕ ਸੰਤ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਕਾਮਰੇਡ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਜੀ, ‘ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਪਵਿੱਤਰ ਹੁਕਮ’ -ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਫੁਰਮਾਨ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 1-17.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਮੋਢੀ’ -ਮਹਿਤਾ ਸਾਧੂ ਭੋਲਾ ਨਾਥ, ‘ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੱਟੜ ਦੁਸ਼ਮਣ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 19-29; ‘ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਤੇ ਸੁਦੇਸ਼ੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੇਣ’ -ਲਾਲਾ ਫੀਰੋਜ਼ ਚੰਦ, ਪੰਨਾ 34.

‘ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧ’ -ਡਾ. ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨਾ 50; ‘ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਅਮਰ ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਰਹੀ’ -ਡਾ. ਐੱਮ.ਐੱਮ. ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਸਰਕਾਰ’ -ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨਾ 57-72; ‘ਕਾਸ਼ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ !’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਰੂਪ’ -ਸ੍ਰੀ ਰਣਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨੇ 74-79.

‘ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ’ -ਪੀ.ਸੀ. ਰਾਏ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਨਜ਼ਰੀਆ’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਜੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨੁ’ -ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਰਖ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਛਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੁੱਲ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਅਸਹਿ ਵਿਛੋੜਾ !’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨੇ 81-111.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਭਾਦਰੋਂ 2022

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਉਹਦਾ ਰੂਪ ਜਗਜੀਤ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੌਰ, ਪੰਨਾ 26; ‘ਦਸੋਂ ਦਿਸੀ ਤੇਰਾ ਜਲਵਾ’ -ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ, ਪੰਨਾ 50; ‘ਹਰੀ ਹਰੀ ਵੇਲ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 64; ‘ਹਰਿ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਆਪ’ -ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਤੂੰ ਧੰਨ ਕਮਾਈ ਤੇਰੀ’ -ਸ੍ਰੀ ਕੇ, ਐੱਸ. ਭਮਰਾ, ਪੰਨਾ 95; ‘ਗੀਤ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਜਿਦੇ ਪੋਤਰੇ ਉਤੋਂ ਜਹਾਨ ਸਦਕੇ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗੈਬੀ, ਪੰਨਾ 104.

- ਲੇਖ

‘ਅਖੰਡ ਪਾਠ’ -ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਗੁਰ ਸਿਖ ਵਾੜੀ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ’ -ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਾ, ‘ਕਰਮਾਤ ਨਹੀਂ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਨਿਖਿਧ ਜੂਨ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ’ -ਦੂਲਾ ਸਿੰਘ ਹਲੋਵਾਲ, ‘ਬੀ ਬੀਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ’, ‘ਕੋੜੀ ਤੇ ਕਿਰਪਾ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ, ਪੰਨਾ 6-26.

‘ਦੁਖ ਨਿਵਾਰਣ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਖੋਥੜੀ, ‘ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਹਿਮੀ, ‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਿਤ-ਕਰਮ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਸ਼ਾਤਗੀ ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ’ -ਬਾਬਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਰਤਾ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੁਝ ਬਚਨ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਸ਼ਾਤਗੀ ਕਿ ਗਰੀਬੀ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ‘ਸੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਭੈਰਉਂ ਸਿੰਘ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਮਿਹਰ ਨਜ਼ਰ’ -ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ‘ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨੇ 27-94.

‘ਮੋਹੀ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ’ -ਸੇਠ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ‘ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਬੀਬੀ ਲੀਲਾਵੰਤੀ, ‘ਭੂਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ

ਦੀ ਇਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਮਿਸਾਲ’ -ਦੁਆਰਕਾ ਸਿੰਘ ਕੁਕਾ, ਪੰਨੇ 96-103; ‘ਅੜਬੰਗੀ’
-ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਮੰਜੀ ਗੁਰੂ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 105-109.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਬਾ ਬੈਂਕਾ ਜੀ ਲਬਾਲੁਬ’, ਪੰਨਾ 16.

‘ਇਕ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ
ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਗੋਲੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਨਾ ਜਾਣਾ’, ਪੰਨਾ 24.

‘ਜਿਹੜੀ ਗੋਲੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਨਾ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ
ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਦ ਕੇ ਆਖਿਆ, ‘ਕੀ ਆ ਭਾਈ ਇਹ ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ’,
ਪੰਨਾ 32.

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੁਕਮ’, ਪੰਨਾ 40.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਰਦੇਸ ਗਮਨ’, ਪੰਨਾ 48.

‘ਡਿਉਢੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’, ਪੰਨਾ 68.

‘ਦੁੱਖ ਭੰਜਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੋਟੇਆਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹਲਕ
ਕੁੱਦਣ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ’,
ਪੰਨਾ 72.

‘ਸ੍ਰੀਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਫਤਿਹ ਕੌਰ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 80.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’, ਪੰਨਾ 96.

‘ਮਾਤਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 104.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2023 (ਸੰਨ 1966)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਆਏ ਬਚਾਨ ਖ਼ਾਤਰ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ‘ਓਸ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਜੈਕਾਰ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ਪੰਨੇ 41-42; ‘ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਵਿਚ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਪੰਨਾ 71; ‘ਰੁਬਾਈ!’ -ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਨਗਰ, ‘ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਨੇ’ -ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਖਲ, ਪੰਨਾ 79.

‘ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਨੇ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੋਕੀ, ਪੰਨਾ 86; ‘ਤਾਰ ਦੇ’ -ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ, ‘ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਚਾਲ!’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੈਸ, ਪੰਨਾ 88; ‘ਪਟਨੇ’ -ਤਰਸ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਨੇ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 94-95.

‘ਗੁਜਰੀ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ‘ਦੀਦਾਰ ਕਰੀਏ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ‘ਤੇਰੀ ਤਲਵਾਰ ਨੇ’ -ਤਰਸ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 102-104; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਰਜਾਪੁਰ, ਪੰਨਾ 119.

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਸਰਹੰਦ ਨੂੰ ਜਵਾਬ’ -ਬੀਬੀ ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਪੰਨਾ 123; ‘ਦਸਮੇਸ਼ ਆਯਾ’ -ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨਾ 130; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੰਨਾ 139; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਗ.ਸ. ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 166.

• **ਲੇਖ**

‘ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਕੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ?’ -ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਹਵਨ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 1-41.

‘ਦਸਮੇਸ਼ ਤੇ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਛੂਤ ਛਾਤ’ -ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਭਵਿੱਖਤ ਵਾਕ’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 43-70.

‘ਖਾਲਸਾਈ ਚਿੰਨ੍ਹ’ -ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੱਜ, ‘ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ’ -ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਰੀਵਾਲ, ਪੰਨਾ 72-87; ‘ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਬਾਰੇ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ਪੰਨਾ 89; ‘ਇਨਸਾਨੀਅਤ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨਾ 96-102.

‘ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ?’ ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰਮਤ ਅਤੇ ਕਾਲੇ-ਨੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਰੱਖਿਅਕ ਗੁਰੂ’ -ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਨੰਦੇੜੋਂ ਬਾਦ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੇਵੀ ਪੂਜਾ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ਪੰਨੇ 105-164.

- **ਤਸਵੀਰ**

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰ’, ਪੰਨਾ 104.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਯੁਵਕ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2024 (ਸੰਨ 1967)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਬਿਨਾਂ ਗਊ ਨਹਿੰ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਣਾ’ -ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ, ‘ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ’
-ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਪੰਨਾ 3; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ‘ਬਿਨਾਂ ਗਊ
ਨਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਣਾ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਪੰਨਾ 6-7.

‘ਓ ਨੌਜਵਾਨ’ -ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੁਗਾਵਾਂ, ਪੰਨਾ 10; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਹਜ਼ਾਰਾ
ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 12; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਗ. ਸ. ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਬਿਨਾਂ ਗਊ ਨਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ
ਹੋਣਾ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੰਨੇ 16-17.

‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਪੰਨਾ 20; ‘ਬਿਨਾਂ ਗਊ ਨਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ
ਹੋਣਾ’ -ਡੀ. ਐੱਚ. ਭੂਚ, ਪੰਨਾ 22; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨਾ
27; ‘ਦੋ ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮਸ਼ੀਨ ਮੈਨ, ਪੰਨਾ 33.

‘ਮਾਸ ਤੇ ਅਸੀਂ’ -ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰ, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਨੀ ਸਹੀਓ’ -ਅਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ‘ਓਏ ਕੂਕਿਆ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਗੀਤ’ -ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ,
‘ਅੱਜ ਦਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਤੇ ਪਿਛੋਕੜ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਪੰਨੇ 33-44.

- ਲੇਖ

‘ਪਹਿਲੀ ਦੇਣ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦਾ
ਸੰਬੰਧ’ -ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੋਪਾਲ ਚੌਂ, ਪੰਨਾ 4; ‘ਯੁਵਕ ਲੇਖਕ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ’ -ਡਾ. ਹਾਈਜ਼ ਯਾਰ/ਅਨੁਵਾਦਨ ਸਨੇਹੀ, ‘ਬਿਨਾਂ ਗਊ ਨਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ
ਹੋਣਾ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰੀ, ‘ਦੂਖ ਨਾ ਦੇਈ ਕਿਸੈ ਜੀਆ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਜੀਤ, ਪੰਨੇ 8-16.

‘ਬੁੱਧ ਦਾ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਨ’ -ਐੱਸ. ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਪੰਨਾ 18; ‘ਦਇਆ ਅਤੇ
ਧਰਮ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਯਮਨਾਨਗਰ, ‘ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਕੀ
ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ’ -ਬੋਰਸ ਬੈਕੋ/ਸਨੇਹੀ, ਪੰਨਾ 23-27.

‘ਵਤਨ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਨਗਰ, ਪੰਨਾ 29; ‘ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ’ -ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ‘ਦਾਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 45-46.

- ਜਾਣਕਾਰੀ

‘ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 21; ‘ਸਥਾਨਕ ਜੱਥਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ’, ‘ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਜੱਥਾ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਪੰਨੇ 47-56.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2024

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਗੁਰੂ ਹੱਤਿਆ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਪੰਨਾ 8; ‘ਜਾਨ ਬਚਾਣੀ ਹੈ’ -ਕਾਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 36; ‘ਗੁਰੂ ਬਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਣਾ’ -ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ‘ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਸਿਫਤ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਪੰਨਾ 54.

‘ਦੋ ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਗ. ਸ. ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 59; ‘ਦੋ ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਪੰਨਾ 62; ‘ਗੁਰੂ ਦਾ ਦੁੱਧ!’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਭੁੰਗਰ, ਪੰਨਾ 68; ‘ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਹਿਸਾਨ’ -ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਪੰਨਾ 77; ‘ਬਰਕਤ’ -ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਉਸਦਾ ਉਤਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ’, -ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਉੱਤਮ, ‘ਗੁਰੂ ਤੇ ਗਰੀਬ ਤੇਰੇ ਆਇਆ ਸੁੱਖ ਪਾਵੇਗਾ’ -ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜ, ਪੰਨੇ 81-84.

‘ਬਿਨਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਣਾ’ -ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਪਿਆਸ, ਪੰਨਾ 90; ‘ਗੁਰੂ ਧਰਮ ਤੇ...’ -ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 99; ‘ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਰਾਖੇ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਪੰਨਾ 128; ‘ਵੰਨਗੀਆਂ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਕਾਕਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 135; ‘ਗੁਰੂ ਮਾਂ!’ -ਬੇਬੇ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ‘ਰੁਬਾਈ!’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਪੰਨੇ 154.

- ਲੇਖ

‘ਗੁਰੂ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੰਨਾ 5; ‘ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਥਾਨ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਕਿਉਂ?’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਭਾਰਤ ਤੇ ਗੋ ਧਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ’ -ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ‘ਪਸ਼ੂ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਗੁਰੂ ਨਾ ਵੇਚੋ’ -ਚੌਧਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਰੱਖਿਆ ਧਰਮ ਹੈ’ -ਸ੍ਰੀ ਓ.ਪੀ. ਖੋਸਲਾ, ਪੰਨੇ 9-43.

‘ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਰੱਖਿਆ’ -ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਸਿਰਸਾ, ‘ਧਰਮ ਵਿਚ : ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ’ -ਪਾਦਰੀ

ਆਰ. ਸੀ. ਆਰ. ਐਡੀਕਿਨ, 'ਗਉ ਧਨ' -ਹਰਸਾ ਸਿੰਘ ਚਤਰ, 'ਗਉ ਕਲਿਆਣ 'ਚ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਕਲਿਆਣ' -ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, 'ਗਉ ਸ਼ਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੋਸ਼ਵਰਧਨ' - ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਜਾਜ ਜੈਪੁਰ, 'ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਗਉ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ' -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, 'ਗਉਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ' -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤਰਾ, ਪੰਨੇ 47-81.

'ਗਉ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ' -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, 'ਬਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਗਉ ਅਤੇ ਅਸੀਂ' -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, 'ਗਉ ਪਾਲਕ ਕੌਣ' -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, 'ਗਉ ਰੱਖਿਆ' -ਮਾ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, 'ਸਰਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਉ-ਵੰਸ਼ ਦੀ ਹੱਤਿਆ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਏ' -ਸ੍ਰੀ ਯੂ.ਐੱਲ. ਧੋਬਰ, 'ਚੰਗੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਉ ਤੇ ਛੁਰੀ ਚਲਦੀ ਹੈ' -ਵਿਨੋਭਾ ਭਾਵੇ ਜੀ, 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਨ ਮਸਲੇ ਲਈ ਗਉ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ' -ਰਤਨ ਸਿੰਘ, 'ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਗਉ ਮਾਤਾ' -ਸੰਪਾਦਕ, 'ਗਉ ਰੱਖਿਆ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ' -ਜਯੰਤੀ ਲਾਲ ਮਾਨਕਰ, 'ਵਾਇਸ ਰਾਇ ਦਾ ਬਿਆਨ' -ਸਰਦਾਰ ਦਾਤਾਰ ਸਿੰਘ, 'ਮਿਟੈ ਕਸ਼ਟ ਗਉਅਨ ਛੁਟੈ ਖੇਦ ਭਾਰੀ' -ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰ, ਪੰਨੇ 87-141.

'ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ' -ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਪਰਨੇਰਕਰ ਜੀ, 'ਗਉ ਰਖਸ਼ਾ' -ਬਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾਦਾਰ, 'ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ' -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਪੰਨੇ 147-153.

- ਕਹਾਣੀਆਂ

'ਗਉ ਸੇਵਾ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ' -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 44; 'ਬੇਜ਼ਬਾਨ' -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਪੰਨਾ 85; 'ਦੋ ਉਪਕਾਰ' -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਪੰਨਾ 142.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

'ਮੀਨਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਉਹ ਗਉ ਜਿਸਨੇ 300 ਦਿਨ ਵਿਚ 12000 ਪਾਊਂਡ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਸਾਰੇ ਸੂਏ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤ 23.4 ਪਾਊਂਡ ਸੀ', ਪੰਨਾ 40.

'ਹੁਕਮੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਉਹ ਗਉ ਜਿਸ ਨੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਸੋਭਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ', 'ਲਖਨਊ ਵਿਖੇ ਸੰਨ 1940 ਵਿਚ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਜੇਤੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ', ਪੰਨਾ 72.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਨ 1960 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਰਵ ਪ੍ਰਥਮ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ', 'ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸੰਨ 1960 ਦੀ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚੌਧਰੀ ਸੂਰਜ ਮਲ ਪਸ਼ੂ-ਪਾਲਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੀਵਾਲ ਗਉਆਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ', ਪੰਨਾ 120.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2025 (ਸੰਨ 1968)

- **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**
‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 25; ‘ਸਮਝਣ ਦਾ ਵੇਲਾ’ -
ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਪੰਨਾ 27.
- **ਲੇਖ**
‘ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕੀ!’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਵਿਚਾਰੋ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ
ਸਨੇਹੀ, ‘ਪਵਿਤ੍ਰ-ਮਨੁੱਖਤਾ’ -ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ‘19ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਅੰਤਰ
ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਇਕੱਠ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਮਾਸਾਹਾਰ’
-ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਹੈਵਾਨ’ -ਮਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੁਖੀ, ‘ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਪੈਰਲਵਾਨ’
-ਹਿੰਦੀ ਗੋ ਧਨ ਵਿਚੋਂ, ‘ਮਾਸ ਆਹਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਰੋਗਤਾ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਸਤਿਆਨਾਸ
ਕਰਦਾ ਹੈ’ -ਮਾਨਵੀਯ ਆਹਾਰ ਵਿਚੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਸਹਿਤ, ‘ਧੰਨਵਾਦ’ -ਆਤਮਾ
ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਜਵਾਬ ਦਿਓ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 2-32.
- **ਤਸਵੀਰਾਂ**
‘ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਯਾਦ—ਬਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਣ
ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪੇਸ਼
ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ’, ‘ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ ਦੁਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ
ਛਕਾ ਰਹੇ ਹਨ। 1957 ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਮੇਂ ਬਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ’, ਪੰਨਾ 8.
‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਸੁਆਗਤੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ, ਉਦਾਘਟਨ
ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਜੀ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ’, ‘19ਵੀਂ
ਵਿਸ਼ਵ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਉਦਾਘਾਟਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਮਾਨਕਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ
ਮੁਰਾਰਜੀ ਡੋਸਾਈ’, ਪੰਨਾ 16.
‘ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨਕਰ ਜੀ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਲੇਖਕ ਮਿਲਣੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨਕਰ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰ ਬਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸਹਿਤ', ਪੰਨਾ 24.

'ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਨੇਤਾ, ਮਦਰਾਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਯੁਵਕ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼', 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲੇਖਕ ਮਿਲਣੀ ਪਿੱਛੋਂ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀਆਂ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਯੁਵਕਾਂ ਨਾਲ', ਪੰਨਾ 32.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਜੇਠ 2026 (ਸੰਨ 1969)

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਜਗਤ ਜਲੰਦਾ ਰਖ ਲੈ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨਾ 8; ‘ਧਾਰ ਅਵਤਾਰ ਆਏ’ -ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿਆੜੂ, ਪੰਨਾ 51; ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੀ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਆਇਆ’ -ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਪਤਾ, ਪੰਨਾ 72; ‘ਗੀਤ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਪੰਨਾ 81; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਪੰਨਾ 107; ‘ਆਇਆ ਮੇਟਨ ਜੁਦਾਈ ਏ’ -ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 110; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੌਂ, ‘ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਜੋਦੜੀ’ -ਨਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਕਮਾਂ, ਪੰਨਾ 124; ‘ਦੋ ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਣਜਾਦਾ, ਪੰਨਾ 145.

‘ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ’ -ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲਮ, ‘ਸਾਂਝਾ ਸਭ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਸੁਲਤਾਨ ਆਇਆ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ, ਗਿਆਨੀ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਧੰਜਲ, ‘ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਨਾਨਕ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਪਰਦੇਸੀ, ‘ਗੀਤ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ‘ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਨਾਨਕ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰੀ, ‘ਚੋਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਗਿਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਵਦੇ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ‘ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਆਇਆ ਨਿਰੰਕਾਰੀ’ -ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਕਮਾ, ‘ਵਧਾਈ !’ -ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦਰਹੰਸ, ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਕਾਕਾ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਚੋਜ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਦੁਰਕਾਰਿਆ ਨਾ’ -ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਤੇਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਉੱਤੇ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਹਸ਼ਰ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣੀ ਯਾਦ ਤੇਰੀ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ, ‘ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਨਮੌਜੀ, ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਮਾਨਵ ਧਰਮ’ -ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ, ਪੰਨੇ 168-184.

‘ਤਿੰਨ ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀ, ‘ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਣ ਆਇਆ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨੇ 186-187.

- ਲੇਖ

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਕੱਤਕ ਜਾਂ ਵੈਸਾਖ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਚਿੱਟਾ ਚਾਨਣ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ‘ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਗਿਆਨਕ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੂਫੀ, ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਸੰਜਮ ਤੁਰਕਾ ਭਾਈ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ’ -ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ, ‘ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਨੀਲ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ‘ਬੀਤੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨੇ 9-83.

‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਯੋਗਮਤ’ -ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨਾ 93; ‘ਸਾਰਾ ਕਲਜੁਗ ਭੋਗਸੀ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਵਾਰਤਾਲਾਪ’ -ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਮੰਡੀ, ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਮਾਸ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 108-136.

‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਅਵਤਾਰਵਾਦ’, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗ੍ਰੰਥ : ਜਨਮਸਾਖੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 146, 157; ‘ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨਾ 185.

- ਕਹਾਣੀਆਂ

‘ਬਾਬਾ ਵੈਦ ਰੋਗੀਆਂ ਦਾ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 84; ‘ਵਾਲੀਆਂ ਦਾ ਵਾਲੀ’ -ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜ, ਪੰਨਾ 154.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਵੇਈਂ ਨਦੀ ਦੇ ਪਤਨ ’ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਮਸੂਲੀਏ ਨੂੰ ਗਊ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੋਂ ਕਰ (ਚੁੰਗੀ) ਲੈਣ ਤੇ ਨੀਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 72.

‘ਇਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੰਨਯਾ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਪਿਉ ਅਰ ਲੜਕੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਦਾ (ਮੁਰਦੇ ਖਾਣ) ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 88.

‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਦੇਵ ਗੰਧਾਰ ਦੇਸ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੇਵ ਲੂਤ ਰਾਖਸ਼ ਨੂੰ
ਜੀਆ-ਘਾਤ ਤੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਤੇ ਮੰਜੀ ਬਖਸ਼ਣੀ’, ਪੰਨਾ 112.

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੁਰਖਛੇਤਰ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ
ਨੂੰ ਮਾਸ ਵਾਲੇ ਦੇਗੇ ਵਿਚੋਂ ਖੀਰ ਵਰਤਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 128.

‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਅਜਿੱਤਾ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਗੋਸ਼ਟ, ਬਾਰੂਵੇਂ ਜਾਮੇ (ਸ੍ਰੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਬਾਬਤ ਭਵਿੱਖਤ ਵਾਕ’, ਪੰਨਾ 152.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2027 (ਸੰਨ 1970)

- **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**
‘ਸੁਆਗਤੀ ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨਾ 4; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਪੰਨਾ 26; ‘ਗਜ਼ਲ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ਪੰਨਾ 32.
- **ਲੇਖ**
‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ’ -ਸ੍ਰੀ ਪਾਠਕ ਜੀ, ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਾਰਤ, ‘ਸਾਡਾ ਫ਼ਰਜ਼’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਮਹਾਨ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ’ -ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਯੁੱਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ’ -ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, 5-31; ‘ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ’ -ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨਾ 33.
- **ਕਹਾਣੀ**
‘ਪਛਤਾਵਾ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 37.

**ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਮਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2029 (ਸੰਨ 1972)**

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਲੋੜ ਤੇਰੇ ਦੀਦ ਦੀ ਏ ਹੋਰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੰਨਾ; ‘ਚਮਕਿਆ ਜਹਾਨ ਤੇ ਸਤਾਰਾ’ -ਸ੍ਰ. ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ਪੰਨਾ 71; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਪੰਡਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੌਰ ਤੇ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪੰਨਾ 109.

‘ਦਰਦ ਹਿਜਰ ਦੀ ਦਿਓ ਦਵਾ ਆ ਕੇ’ -ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ‘ਧੀਰ ਧਰਾਵੇ ਜੋ’ -ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਵਤਨਾਂ ਨੂੰ’ -ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਾਗੀ, ‘ਬ੍ਰਿਹਨ ਦੀ ਬਸੰਤ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਅਰਜੋਈ’ -ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ‘ਆ ਪ੍ਰਦੇਸੀਆ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਤਾਜੋਕੇ, ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਪਿਆਸ, ‘ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜਿਜ, ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਹਰਸਾ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ‘ਉਡੀਕਾਂ ਮਾਹੀ ਤੇਰੀਆਂ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਜੀ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਚੰਨ, ‘ਨਾ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਜਮਾਓ ਪ੍ਰੀਤਮ !’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਵਿਰਦੀ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਲੋੜ ਤੇਰੇ ਦੀਦ ਦੀ ਏ ਹੋਰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ, ‘ਕਢ ਦਿਓ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ’ -ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਗਲੀ ਵਾਲਾ, ‘ਪੰਨਵਾਦ ਤੇ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨੇ 165-192.

• **ਲੇਖ**

‘ਸਾਡੇ ਸੌ ਸਾਲ ਕਿਵੇਂ ਬੀਤੇ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਕੂਕਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰੀ ਲਿਖਤਾਂ

ਵਿਚ ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੀ ਅਧ ਕੁੰਭੀ’ - ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸ਼ਿਮਲਾ, ‘ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਠਾਹੂ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਕਤ ਕਾਦੀਆਂ ਵਿਖੇ ਮੇਲਾ’ -ਬੀਬੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਕਾਦੀਆਂ, ‘ਭਾਰਤੀ ਰੂਸ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਇਛੁੱਕ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਭਾਈ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੂਸ ਯਾਤਰਾ’ -ਸਪਤਾਹਕ ਪੰਥ ਦਿੱਲੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ’ -ਡਾ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ, ‘ਕਲਿਜੁਗ ਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਰਤਾਉ’ -ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੋਤ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ, ‘ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਬਾ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦੇਣ’ -ਬੀਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਾਦੀਆਂ, ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ਪੰਨੇ 1-70.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਿਧਾਂਤ’ -ਗਿਆਨੀ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਦਲ ਰਹੀ ਨੁਹਾਰ’ -ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦਾ ਮੰਤਵ’ -ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਕਲਰਕ, ‘ਰੰਗੂਨ ਜਾ ਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਬਿਓਰਾ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਖੋਜਤ ਫਿਰਉ ਬਿਦੇਸ਼’ -ਜ਼ਬਾਨੀ ਹਿਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀ, ‘ਕੂਕਾ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਵਰਨ ਯੁੱਗ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 72-118.

‘ਜਦੋਂ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕੌਣਾ ਜੁਰਮ ਸੀ’, ‘ਬਾਂਹ ਦੀ ਢਾਲ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 154-164.

- ਕਹਾਣੀਆਂ

‘17 ਜਨਵਰੀ ਦਾ ਸੂਰਜ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਣ, ‘ਸਭਹਨ ਕੇ ਸਿਰਮੌਰ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਰਦੀ, ‘ਧੌਕਲ ਦਾ ਟਲ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 119-153.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਵਾਨਗੀ (ਸਾਕਾ ਜਲਾਵਤਨ)’, ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ.

‘ਸਾਕਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ (ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ)’, ਪੰਨਾ 120.

‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਲੈਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼’, ਪੰਨਾ 154.

‘ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੁੰਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ’, ਪੰਨਾ 160.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮੱਘਰ 2033 (ਸੰਨ 1976)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਮੰਗਲ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 8; ‘ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਕਰਬਾਨ ਤੁਰ ਪਏ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜਨਾਨਾ, ਪੰਨਾ 13; ‘ਅਦੁੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ’ -ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 25; ‘ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ’ -ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ, ਪੰਨਾ 39; ‘ਜੋ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ’ -ਮਾ. ਹਰਸਾ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਪੰਨਾ 47.

‘ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੈਸਕੋਵਾਲੀ, ਪੰਨਾ 54; ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ’ -ਬੀਬੀ ਹਰਬੀਰ ਕੌਰ, ਪੰਨਾ 58; ‘ਉਮਰ ਮੁੱਕਦੀ ਮੁੱਕ ਜਾਣੀ’ -ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ’ -ਅਮਰ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ, ‘ਦੋ ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਗਾਰ, ‘ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਖਿੱਚ’ -ਮਾ. ਹਰਸਾ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀ, ਪੰਨੇ 79-81.

‘ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ’ -ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਪੰਨਾ 87; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਕਾਕਾ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 165; ‘ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਕਹਾਵੇ’ -ਬਾਬਾ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਰਨੀਵਾਲਾ, ‘ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਪੰਨੇ 171-172; ‘ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਆਏ’ -ਕਾਕਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 174.

• **ਲੇਖ**

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ’ -ਸੰਪਾਦਕੀ, ਪੰਨਾ 2; ‘ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜਾਂ’, ‘ਧਰਮ ਰਖਯਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟ ਪ੍ਰਣਾਮ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਬੇਦ ਬਡਾ ਕਿ ਜਹਾਂ ਤੇ ਆਇਆ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 9-24.

‘ਨਾਨਕ ਕਹਤੁ ਮੁਕਤਿ ਪੰਥੁ ਇਹੁ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ’ -ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲਾਗਰੀ, ‘ਕਮੂ ਦੇਸ਼ ਫੇਰੀ—ਰਾਜੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੈਸਕੋਵਾਲੀ, ‘ਨਾਨਕਿ ਰਾਜ ਚਲਾਇਆ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਇਤੀ ਜਿਨ ਕਰੀ’ -ਗਿਆਨੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਰੀਵਾਲ, ‘ਸਾਰਾ ਕਲਿਜੁਗ ਭੋਗਸੀ, ਨਾਨਕ ਧਰ ਅਵਤਾਰ’ -ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ’ -ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ’ -ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ‘ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨੇ 26-56.

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀਨ ਮਹਾਨਤਾ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਤੱਕ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਸੰਕਲਪ’ -ਪ੍ਰੋ. ਜੀ.ਐੱਸ. ਕਵੀਰਾਗ, ਪੰਨੇ 59-78.

‘ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਕਾਰਨ!’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨਾ 82; ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿਉਂ?’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰੀਏ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ਪੰਨਾ 88-171.

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ‘ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨ੍ਹ ਕੀਆ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਨੇ 173-180.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਭੇਜਣ ਵਾਸਤੇ ਬੀੜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਕੇ ਬਾਬੇ ਧੀਰ ਮੱਲ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਹੀ ਹੱਥ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 20.

‘ਬਿਆਸ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਕਢਵਾਉਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼’, ਪੰਨਾ 24.

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਨਿਵਾਸ ਸਮੇਂ ਅੰਤਮ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂਗੱਦੀ ਦੀ ਸਾਮਗੀ (ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਥਾਲ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬਸੇਹਿ ਜੀ ਗ੍ਰਾਮ ਬਕਾਲੇ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਨਾਲ) ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 64.

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ (ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਸਮੇਤ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉਢੀ ਅੱਗੇ ਖਲੋਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 120.

**ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਜੇਠ 2036 (ਸੰਨ 1979)**

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਬੰਧਨ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 4; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਮਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 24; ‘ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਵੱਲੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋਇਆ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 37; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 44; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਪੰਨਾ 60.

‘ਰੁਬਾਈ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਜੈ ਸਿੰਘ, ‘ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯਾਦਗਾਰ ਤੇਰੀ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਸਿੱਖ’ -ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ, ਪੰਨੇ 65-67.

• **ਲੇਖ**

‘ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ’ -ਆਤਮ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ’ -ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ‘ਹਾਰਦਿਕ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ’ -ਸੰਪਾਦਕੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਾਰਨਾਮੇ’ -ਸੰਪਾਦਕ ਸਤਿਜੁਗ, ‘ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ—ਸਰਕਾਰੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਾਨਸ਼ੀਨ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਜਿਵ ਤੂ ਰਖਹਿ ਤਿਵ ਰਹਉ’ -ਆਤਮ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਕੂਕਾ ਮੂਵਮੈਂਟ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਬੀ.ਏ., ‘ਸਾਹਿਬ ਦਾਸ ਤੋਂ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੱਕ’ -ਸਾਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨੇ 5-65; ‘ਪੰਨਵਾਦ’ -ਆਤਮ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 68.

• **ਤਸਵੀਰਾਂ**

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾ: 12ਵੀਂ/ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੂਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 8.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 40.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 65 ਸਾਲਾ ਅੰਕ : ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2042 (ਸੰਨ 1985)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਰਮਾ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬੱਗੇ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ, ਪੰਨਾ 2; ‘ਤੇਪਾਂ ਅੱਗੇ ਛਾਤੀਆਂ ਤਨਾਉਂਦਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਲਈ’ -ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੀ, ਪੰਨਾ 24; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਮਾ. ਹਰਸਾ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ਪੰਨਾ 30; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 37.

‘ਪੂਰਾ ਸਿੱਖ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੈ’ -ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ‘ਆ ਧਾਰਿਆ ਅਵਤਾਰ ਏ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ‘ਭਏ ਹੈਂ ਆਧੀਰ ਐਸੀ ਪੀਰ ਤੇ ਬਚਾਈ ਏ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲਾਂ ਨਿਵਾਸੀ, ‘ਮੰਦ ਮੰਦ ਵਾਕ ਕਰ ਉਪਦੇਸ਼ਤ ਹੈ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ, ‘ਲੈ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਬਹਾਰ ਆਈ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ, ਪੰਨੇ 61-64.

- ਲੇਖ

‘ਪ੍ਰਾਧੀਨਤਾ ਦੇ ਨਿਵਾਰਕ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ, ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਦਬ ਕਰਨਾ ਕਿਨ੍ਹਾ ਸਿਖਾਇਆ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨ੍ਹ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਸਦਾਚਾਰਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਸਭਹਿਨ ਕੇ ਸਿਰਮੌਰ’ -ਬੀਬੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ‘ਪ੍ਰਗਟੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੂਲੋ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦੇਣ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਬਸੰਤ ਤਿਓਹਾਰ ਜਾਂ ਵੰਗਾਰ’ ਪ੍ਰਿੰ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਕਾਠ ਕੀ ਪੁੱਤਰੀ’ -ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਪੰਨੇ 3-61.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ‘ਸਤਿਜੁਗ’ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ’, ਪੰਨਾ 8.

‘ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀਆਂ ਉੱਨਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਸਾਹੀਵਾਲ ਨਸਲ ਦੀਆਂ ਗਊਆਂ ਨਾਲ’, ‘ਸੰਮਤ 2000 ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਮੇਲੇ ’ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸੱਜਣ’, ਪੰਨਾ 24.

‘ਡਾ. ਸਰ ਗੋਲਕ ਚੰਦ ਤਕਰੀਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ’ਤੇ ਬੈਠੇ ਉੱਘੇ ਸੱਜਣ ਹਨ’, ਪੰਨਾ 32.

‘ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸਾਰਥ ਨਾਲ ‘ਸਤਿਜੁਗ’ ਅਖ਼ਬਾਰ ਚਾਲੂ ਹੋਇਆ)’, ਅਖ਼ੀਰਲਾ ਪੰਨਾ ।

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 65 ਸਾਲਾ ਅੰਕ : ਭਾਗ ਦੂਜਾ ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2042 (ਸੰਨ 1985)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸਤਿਜੁਗ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 1;
‘ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਇਹ ਵਕਤ ਫਿਰ ਆਵਣਾ ਨਹੀਂ’ -ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਚੇਤਨ, ‘ਰੁਬਾਈ’
-ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਧੀਰਾ, ਪੰਨਾ 7; ‘ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਔਣਗੇ’ -ਨਿਰੰਕਾਰ
ਸਿੰਘ ਚੇਤਨ, ਪੰਨਾ 23; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਸ਼ੀਨਮੈਨ, ਪੰਨਾ 40.

‘ਰੁਬਾਈ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 43; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਪੰਨਾ
47; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੱਟ, ਪੰਨਾ 48.

- ਲੇਖ

‘ਸਤਿਜੁਗ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਦੋਂ?’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਸਤਿਜੁਗ
ਦਾ 65 ਸਾਲਾ ਸਫ਼ਰ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੀਤੀ’ -
ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਸੰਗੀਤ ਚਰਚਾ’ -ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਜਦੋਂ ਭੈਣੀ
ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਹਟਾਈ ਗਈ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ
ਵਿਚ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਰਾਗ (ਸੰਗੀਤ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਦਾਰੂ ਹੈ’ -
ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਮਾਲਾ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ,
‘ਸਤਿਜੁਗ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੋਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਬਲਿਹਾਰ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 3-48.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿਲਰੁਬਾ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਨਪੁਰਾ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਗੀ’, ਪੰਨਾ 2.

‘ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੇ ਅਫਸਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ’ਤੇ
ਲਾਹੌਰ ਆਏ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ’,
ਪੰਨਾ 16.

‘ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨ’, ਪੰਨਾ 40.

‘ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਮੇਲੇ ’ਤੇ ਆਏ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮੇਤ’, ‘ਮੇਲੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਜਣ’, ਪੰਨਾ 48.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਯੂ.ਕੇ. ਅੰਕ : ਭਾਗ ਤੀਜਾ
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2042 (ਸੰਨ 1985)

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ’ -ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪੰਨਾ 2; ‘ਯੂ.ਕੇ. ’ਚ ਮਨਾਇਆ
ਹੋਲਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪੰਨਾ 5.

• ਲੇਖ

‘ਹੋਲੇ ਦੀ ਮੰਗ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਯੂ.ਕੇ.’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ,
‘ਹੋਲੇ ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ 20.4.84’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਹੋਲਾ ਪੁਰਬ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ
ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ’ -ਹ. ਸ. ਕੰਵਲ, ‘ਸੰਗੀਤ ਦਰਬਾਰ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਸਾ ਧਰਤੀ ਭਈ
ਹਰਿਆਵਲੀ’ -ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰਮਿੰਗਮ, ‘ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ’ -ਡਾ. ਚੰਨਣ
ਸਿੰਘ ਚੰਨ, ‘ਹਾਰਦਿਕ ਪੰਨਵਾਦ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਯੂ.ਕੇ. ਪ੍ਰੇਮ ਦਿਸਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ
ਸੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ, ਪੰਨੇ 2-24.

ਸਤਿਜੁਗ : ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2043 (ਸੰਨ 1986)

• ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਧਾਰ ਅਵਤਾਰ ਆਇਆ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 28; ‘ਆਈ ਰੁਤ ਬਸੰਤ ਨਿਹਾਰ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਸ਼ੀਨਮੈਨ, ਪੰਨਾ 42; ‘ਕੂਕੇ ਸੀ’ -ਜੈ ਸਿੰਘ ਹੱਟੀ ਵਾਲਾ, ਪੰਨਾ 50; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਪੰਨਾ 63; ‘ਦੇਹ ਦੀਦਾਰ ਆ ਕੇ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ, ਪੰਨਾ 66.

‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਆ ਕੇ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ਪੰਨਾ 75; ‘ਬਸੰਤ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ’ -ਪੰਨਾ 81; ‘ਮਾ. ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਨਾ 85; ‘ਆਈ ਵੇਖ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ਸੋਹਣੀ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ, ਪੰਨਾ 89.

‘ਅਰਜੋਈ’ -ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦ੍ਰਹਾਂਸ, ‘ਆਵੀਂ ਝਬ ਆਵੀਂ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੜੜੇਲੀਆਂ, ਪੰਨਾ 97; ‘ਹੇ ਰਾਮ!’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਪੰਨਾ 102; ‘ਬਿਰਹੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੱਤ ਵਾਰ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਮਾਰ’ -ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੋਖਲ, ‘ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ’ -ਮਾ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਇਹੋ ਸਾਡੀ ਤੋਪ ਸੱਚੀ, ਗਲ ਜਿਹੜੀ ਮਾਲਾ ਹੈ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਗਾਰ, ‘ਪ੍ਰੀਤਮ! ਆਹ! ਮਾਲਾ ਹੈ’ -ਸੇਠ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ‘ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ‘ਬਹਾਰ ਆ ਗਈ ਏ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ‘ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਵਸ ਆਇਆ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਏ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ, ‘ਸੀਨਾ ਸਾੜ ਸੁੱਟਿਆ ਏ ਖਿੜੀਆਂ ਬਹਾਰਾਂ ਨੇ’ -ਜੋਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ਪੰਨੇ 104-112.

• ਲੇਖ

‘ਪ੍ਰਗਟੇ ਸਿੰਘ ਰਾਮ ਕਲਮਲੈਂ ਟਾਰਕੇ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਉਸਦੇ ਲੇਖਕ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ‘ਕਲਿਜੁਗ ਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ’ -ਬੀਬੀ ਬਿਅੰਤ ਕੌਰ, ‘ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਜਗਾਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ

ਸਿੰਘ’ -ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ, ‘ਬਨਸਪਤਿ ਮਉਲੀ ਚੜਿਆ ਬਸੰਤ’ -ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਸਾ, ‘ਜੰਗੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ’ -ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ, ‘ਖਾਲਸਾ ਖੇਤੀ ਮੇਰੀ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੰਤਨਗਰ, ‘ਧਰਮ-ਰੱਖਿਅਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ‘ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਫਿਰ ਮੈਂ ਕੀ ਆਖਾਂ’ -ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸ਼ਿਮਲਾ, ‘ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ਪੰਨੇ 2-75.

‘ਕੂਕਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵਿਸਰਿਆ ਵਰਕਾ ਸੂਬਾ ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਕਾ ਹਲਤ ਪਲਤ ਸਵਾਰੈ’ -ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ‘ਅੰਗੂਠੀ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਆਜ਼ਾਦ ਇਕ ਯਾਦ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਪੰਥ ਰਤਨ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ‘ਮੁਸੱਵਰ’ ਨਾਲ ਕੁਝ ਪਲ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ 60 ਸਾਲ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਸੰਤ ਸ਼ਰਨ ਦਾਸ ਜੀ’ -ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਪੰਨੇ 76-103.

‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ, ‘ਧੰਨਵਾਦ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 113-116.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੂਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਿਤ’, ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ ।

‘ਅਪ੍ਰੈਲ 1953 ਵਿਚ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਨ ਸਮੇਂ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਾਂਗਰੀ, ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਦੀ ਵਾਲੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ’, ‘ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇਂ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰਸ ਦੇ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲਰੁਬਾ (ਸਾਜ਼) ਨਾਲ ਮੋਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ’, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ’, ਪੰਨਾ 4.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਜੀ, ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 8.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਭੂਤ ਪੂਰਬ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਪਰਲੋਕ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਸਦਭਾਵਨਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ—ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ । ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਮਤਭੇਦ

ਸਭ ਨੂੰ ਵਿਦਤ ਹਨ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਕੋ ਮੰਚ 'ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੋਵੇਂ ਖੜੋਤੇ ਹਨ', ਪੰਨਾ 24.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ’, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ—ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰੀ ਵੇਲੇ ‘ਹੰਸ’ ਘੋੜੇ ’ਤੇ ਸਵਾਰ’, ਪੰਨਾ 68.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’, ਪੰਨਾ 72.

‘ਸੰਤ ਭਗਤ ਜੀ ਸੂਬਾ, ਦਾਤੇਵਾਲ’, ਪੰਨਾ 81.

‘ਸੰਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ, ਚਕ ਦੇਸਰਾਜ (ਜਲੰਧਰ) ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਮਹੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚੋਗਾਵਾਂ ਝੋਰ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਆਪ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੱਥੇਦਾਰ ਨਾਲ ਢੋਲਕੀ ਵਜੋਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਆਪ ਨੇ ਇਕੋ ਆਸਨ ਆਠ ਪਹਿਰ ਢੋਲਕੀ ਵਜੋਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ’, ‘ਸਹੇਵੇ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜ ਸੌ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ’ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਮ, ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀਆਂ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ’, ਪੰਨਾ 112.

**ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਆਗਮਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ : ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2047 (ਸੰਨ 1990)**

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਅਰਜੋਈ’ -ਸਚਦੇਵ ਬੈਂਕੋਕ, ਪੰਨਾ 17; ‘ਇਕ ਮੰਗ’ -ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਪੰਨਾ 35; ‘ਇਕ ਨਵਾਂ ਬਹਿਸ਼ਤ ਸਜਾਇਆ ਏ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਵਿਛੋੜਾ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮੌਜੀ, ਪੰਨਾ 56; ‘ਕਵੀ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ’ -ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਪੰਨਾ 69; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਧਰਮਪੁਰਾ, ਪੰਨਾ 81.

‘ਗਜ਼ਲ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ, ਪੰਨਾ 104; ‘ਦਰਸਨ ਵੱਡ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਦਾ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ ਸਤਿਜੁਗ, ਪੰਨਾ 115; ‘ਗੁਰੂ ਮਹਿਮਾ’ -ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਪੰਨਾ 124; ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 128; ‘ਵਰਲਾਪ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਪੰਨਾ 131; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਪਾਜੀਟਰ, ਪੰਨਾ 134; ‘ਦੋ ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਸ਼ੀਨਮੈਨ, ਪੰਨਾ 138.

‘ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਆਂਦਾ ਬੰਜਰੀਂ ਬਹਾਰਾਂ ਨੂੰ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਪੰਨਾ 148; ‘ਚਾਨਣਾ ਜਹਾਨ ਦਾ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨਾ 158.

‘ਤੇਰੇ ਜੇਹੀ ਆਤਮਾ’ -ਬਖਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਆਦਿਲ, ‘ਵੱਧ ਚੰਨੋਂ ਸੀ ਮਾਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇਰਾ’ -ਹਰਸਾ ਸਿੰਘ ਬਾਠ, ‘ਐ ਹਜ਼ੂਰਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਮੁਰਸ਼ਿਦਿ ਕਾਮਿਲ, ਵਾ ਨੂਰ’ -ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੰਵਲ, ‘ਪਿਆਰ ਮੁਸਕਣੀ ਤੇ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਤੱਕਣੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਅਟਲ ਪਰਤਾਪੀ ਮਹਿਮਾ’ -ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਭੈਣੀ ਵਾਲਾ ਪੀਰ’ -ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ‘ਜੀਵਨ ਦੇ ਚੰਨਾ ਤੂੰ ਸੈਂ ਚਾਨਣ ਜਹਾਨ ਦਾ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰੀ, ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 160-168.

• **ਲੇਖ**

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਉਦਯੋਤ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਗਊ ਗਰੀਬ ਦੇ

ਪਾਲਕ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਇਕ ਸੁਹਾਵਣੀ ਯਾਦ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਦੜਪ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ’ -ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ 1959-1989’ -ਦਾਸ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜਮਨਾਨਗਰ, ‘ਦੋਸਤ ਦੋ-ਵਖਰੇਵੇਂ ਕਈ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਿਆਮ ਫੇਰੀ’, ‘ਅਣਗਿਣਤ ਚੋਜ’ - ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ, ‘ਅਮਰ ਸੁਨੈਹਰੀ ਮੁਨਾਰੇ’ -ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਪੰਨੇ 2-88.

‘ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਇਕ ਨਜ਼ਰ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ’ -ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਰੁਪਾਣਾ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਤਾਬਦੀ 1989-90 ਮਨਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ’ -ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹਾਸ ਰਸ’ -ਮਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ‘ਗੁਰੂ ਜਸ’ -ਜੈ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ‘ਮੈਂ ਸੱਚ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹਾਂ’ -ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸ਼ਿਮਲਾ, ‘ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਕੌਤਕ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਰਾਣੀਆਂ, ‘ਮੌਕੇ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ’ -ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ‘ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ‘ਪਰੇਤ ਜੈਨੀ ਦਾ ਉਧਾਰ’ -ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ‘ਘੱਟ ਘੱਟ ਦੀ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਡਾ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਅਭੁੱਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ’ -ਬਾਬੂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਪੂਰਬੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਅਲੰਮਬਰਦਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਚਾਨਣ ਜਹਾਨ ਦਾ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨੇ 101-160.

‘ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ਪੰਨਾ 169.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’, ਟਾਈਟਲ ਪੰਨਾ।

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ, ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 8.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 16.

‘ਮਾਤਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ)’, ਪੰਨਾ 32.

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ', ਪੰਨਾ 40.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ', ਪੰਨਾ 48.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀਜ ਬੁਆਏ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਮੰਡੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼', ਪੰਨਾ 64.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ', ਪੰਨਾ 72.

'ਸੇਠ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸੇਠ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸੇਠ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸੇਠ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ', ਪੰਨਾ 80.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ', 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਸਲ ਸੁਧਾਰ ਵਿਚ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਆਰਮੀ ਹੋਰਸ ਸ਼ੋਅ ਸਮੇਂ ਅਵਲ ਆਈ ਘੋੜੀ ਡਾਸਿੰਗ ਗਰਲ ਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ', ਪੰਨਾ 88.

'ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਨਰਲ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਤੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ', ਪੰਨਾ 104.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅੱਸੂ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ', ਪੰਨਾ 112.

'ਪੰਜਾਬ ਪਸ਼ੂ ਵਿਗਿਆਨ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ', 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬੁਲਗਾਨਿਨ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਖੁਰਸਚੇਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲਾ ਭੀਮ ਸੈਨ ਸੱਚਰ ਅਤੇ ਉੱਨਤੀ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋ', ਪੰਨਾ 128.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨਾਲ', ਪੰਨਾ 168.

**ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਆਗਮਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ : ਭਾਗ ਦੂਜਾ
ਸੰਮਤ-ਵੈਸਾਖ 2048 (ਸੰਨ 1991)**

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਮਾਈ ਦਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ’ -ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ, ਪੰਨਾ 7; ‘ਭਾਵਨਕ ਬੋਲ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ਪੰਨਾ 26; ‘ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮੰਗਿਆ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਧਰਮ ਅਰਥ ਔ ਕਾਮ ਮੋਖ ਦਾ ਡੇਰਾ ਏਥੇ ਲਾਇਆ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 39; ‘ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗੁਰ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਪੰਨਾ 48.

‘ਗੀਤ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ, ਪੰਨਾ 52; ‘ਦੋ ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੈਨੇਜਰ, ਪੰਨਾ 61; ‘ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਹੀ ਨਿਰਾਲੀ ਸੀ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ਪੰਨਾ 80; ‘ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਪੰਨਾ 91.

‘ਰੁਬਾਈ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਪੋਜੀਟਰ, ਪੰਨਾ 98; ‘ਹੋਰ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਕ ਜਾਵਣ’ -ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ‘ਰੁਬਾਈਆਂ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ਪੰਨੇ 112-114; ‘ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਏਕਤਾ ਦਾਨ ਦੇਵੇ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੰਨਾ 117.

• **ਲੇਖ**

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਆਰੰਭਕ ਸਮਾਂ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਲੋੜਿ ਲਹੁ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਉਡੀਨੀ ਉਡੀਨੀ ਉਡੀਨੀ ਕਬਿ ਘਰਿ ਆਵੇਗੀ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਹਡ ਬੀਤਿਆ ਪਿਆਰ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਗਊ ਮਾਤਾ ਕਿਉਂ?’ -ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ‘ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ’ -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ, ਪੰਨੇ 2-39.

‘ਜਾਨਾ ਰਾਮ ਦੀ ਹੱਡ ਬੀਤੀ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੋਧਪੁਰ, ‘ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਪੀ., ‘ਸਿੱਖ ਦੀ ਭਾਵਨਾ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤੀਵਾਲਾ, ‘ਮੇਹਰਾਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ‘ਇੱਛਾ ਪੂਰਕ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੰਤਨਗਰ, ‘ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼’ -ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਚਾਰ ਦੌਰੇ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ‘ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਸੁਪ੍ਰਦਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ, ਪੰਨੇ 40-91.

‘ਪੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੱਡਾ ਕਰਿ ਸਲਾਹੀਐ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ਪੰਨੇ 94-112; ‘ਬਿਰਹੋਂ ਦੀ ਤੜਪ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ, ਪੰਨਾ 117.

• **ਤਸਵੀਰਾਂ**

‘ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨੀਯ ਸਮਾਰੋਹ’, ਪੰਨਾ 8.

‘ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਨੰਬਰ 1953 (ਕਿਟਾਲੀ ਵਿਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ)’, ਪੰਨਾ 16.

‘ਬਸੰਤ ਸਮਾਗਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹਾਲ, ਲਾਹੌਰ’, ਪੰਨਾ 32.

‘ਦੇਸ਼ ਵੰਡਾਰੇ ਤੋਂ ਜ਼ਰਾ ਪਹਿਲੋਂ’, ਪੰਨਾ 48.

‘ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਮਿਲਾਪ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ 25 ਮਾਰਚ 1943’, ਪੰਨਾ 64.

‘ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਨ 1957 ਈ. ਸਮੇਂ’, ਪੰਨਾ 96.

‘108 ਪੂਜਯ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਭੂਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਨੀਸ਼ਾਣ ਪੱਤਰ ਦਰਸ਼ਨ’, ਪੰਨਾ 104.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਿਅੰਤ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 108.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2048 (ਸੰਨ 1991)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਵਧਾਈ’ -ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ਪੰਨਾ 1; ‘ਦਰਸ਼ਨ ਆ ਕੇ ਦਿਖਾਣਾ’ - ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਸੋਲਣ, ਪੰਨਾ 5; ‘ਅਰਜੋਈ’, ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 9; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੜਾ’ -ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 13; ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 15.

‘ਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ’ -ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸ, ਪੰਨਾ 22; ‘ਵਿਛੋੜਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ਪੰਨਾ 26; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੜੇ ਦਾ ਪੁਰਬ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 30; ‘ਭਾਵਨਿਕ ਬੋਲ’ -ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਵਿਜੋਗੀ, ਪੰਨਾ 33; ‘ਦੀਦ ਨਾ ਥਿਆਇਆ’ -ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਪੰਨਾ 34.

‘ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ ਤਿਆਗ ਬਲੀਦਾਨ ਦਾ’ -ਬਖਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਆਦਿਲ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦਰਸ ਦਿਖਾਓ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਖੋਖਰ ਦਾਲਮ, ‘ਆਇਆ ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਕੰਤ ਵੇ ਅਨੰਤ ਸ਼ਬ ਧਾਰ ਕੇ’ -ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ, ‘ਵਾਹੁ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਹੁ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਰੀ ਮਹਿਮਾ ਨਿਆਰੀ’ -ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਹਸਮੁੱਖ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਦੀਦਾਰੇ’ -ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਆ ਜਾ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ‘ਭਾਗਾਂ ਭਰੀ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ਆਈ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ‘ਵਾਲੀ ਦੋ ਜਹਾਨ ਦਾ’ -ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਸੰਤ ਨਗਰ, ‘ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਉਸ ਚੀਨੀ ਦੇ ਅਸਵਾਰ ਦਾ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ਪੰਨੇ 36-44.

• **ਲੇਖ**

‘ਅਦੁੱਤੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਘਰ ਘਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਵਾਕ ਦਾ ਅਮਿਟ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ’ਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ‘ਸ਼ਮਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸੜਨ ਵਾਲੇ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ,

‘ਜੱਟੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਨਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ...’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਰਾਮ ਮ੍ਰਿਗੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਸੰਤ’ -ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੋਢੀ ਕੌਣ ਸਨ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ‘ਝੱਲੀਏ ਓਥੇ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਬੱਚਾ ਹੋਇਐ’ -ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੰਡੀ, ਪੰਨੇ 2-34.

‘ਖਿਮਾਂ ਯਾਚਨਾ’ -ਮੈਨੇਜਰ ਸਤਿਜੁਗ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ਪੰਨਾ 44.

- **ਤਸਵੀਰ**

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾ: 12ਵੀਂ’, ਪੰਨਾ 4.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2049

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਬਸੰਤ ਰਾਣੀ’, ‘ਜੀਵੇਂ ਚੰਨ ਹੈਂ ਤੂੰ ਕੌਮਾਂ ਸਾਗੀਆਂ ਦਾ’ -ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ,
‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਮੰਦਰ ਰਚਨਾ’ -ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਾਦਰਬਾਦੀ, ‘ਸੰਮਤ 1872
ਦੀ ਬਸੰਤ’ -ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ’ -ਧਨੀ
ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਸ਼ਾ’ -ਗਿਆਨੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ‘ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ’
-ਸੂਬਾ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ, ‘ਸਜਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਬਾਕੀ ਹੈ?’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾਮਲ, ‘ਉੱਨ ਦੀ
ਮਾਲਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ‘ਹਰਿ ਜੂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਆਵਹਿੰਗੇ’ -ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ
ਸਿੰਘ, ‘ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਆਈ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ‘ਸੁਹਾਵਣੀ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ’ -
ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ‘ਹੋਇਆ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਦਾ’ -ਜਵਾਲਾ
ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਪੰਚਮੀ ਬਸੰਤ ਦਿਨ’
-ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ‘ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ’ -ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ, ‘ਤੇਰੀ ਤਸਵੀਰ’
-ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ‘ਰਾਮ ਵਿਜੋਗੀ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ‘ਤੈਨੂੰ ਕਿਹੜੇ
ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲੱਭੀਏ ਦੱਸ’ -ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੀਰਾ, ਪੰਨੇ 107-124.

- ਲੇਖ

‘ਖਿਲਾਵਨਹਾਰੇ ਜਾਨੈ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਉਤਸਵ’
-ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ
ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ’ -ਅਮਰ
ਭਾਰਤੀ, ‘ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਡਾ. ਮਹੀਪ
ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 2-18.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਤੇ ਕੌਮੀ ਸੰਗਠਨ’ -ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ‘ਸਭਿਅਤਾ
ਦੀ ਅਸਲ ਕਸਵੱਟੀ’ -ਐਮਰਸਨ, ‘ਚਾਨਣ ਦਾ ਸੋਮਾ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ,
‘ਭਾਰਤ-ਰੂਸ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਇਛੁੱਕ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਜਦ
ਰੂਸ ਪੰਜਾਬ ਆਵੇ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ‘ਬਸੰਤ ਮਹਿਕਾਂ ਦਾ ਵੇਹੜਾ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ

ਸਿੰਘ, 'ਇਹ ਖਾਕੀ ਨਹੀਂ, ਨੂਰੀ ਹੈ' -ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, 'ਅਜਿੱਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਗੋਸ਼ਟ' -
ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲਾ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ : ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪੁਨਰ
ਜਨਮਦਾਤਾ' -ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਟੀ, ਪੰਨੇ 19-43.

'ਸ਼ਰਧਾ ਸੁਮਨ' -ਡਾ. ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, 'ਸਦੀਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ
ਸੋਮਾ—ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ' -ਡਾ. ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, 'ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਅਰਪਨ—
ਨਾਮਧਾਰੀ' -ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, 'ਰੱਬੀ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਡਾ. ਅਜੀਤ
ਸਿੰਘ, 'ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ' -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ
ਜੀ—ਇਕ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ' -ਗੁਲਵੰਤ ਫਾਰਿਗ, ਪੰਨੇ 44-52.

'ਸਮਾਜ ਉਸਾਰੂ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੌਲੀ, 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ', 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੁਛ ਬਚਨ' -ਬੀਬੀ ਸਕੁੰਤਲਾ
ਭੁਟਾਨੀ, 'ਨਾ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਵਾਰਤਕ ਪਰ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੇ ਹਾਰਦਿਕ' -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ
ਸਿੰਘ, 'ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ' -ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ, 'ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ
ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ' -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ, 'ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼'
-ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ, 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ' -ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਮਨਧੀਰ,
ਪੰਨੇ 53-62.

'ਸਭਰਨ ਕੇ ਸਿਰਮੌਰ' -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, 'ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ !'
-ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੈਦ, 'ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ' -ਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਸ਼ਹੀਦ, 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ' -ਡਾ. ਰੰਡਾ ਸਿੰਘ, 'ਸਿਧ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਐਡੀਟਰ, 'ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਅਗੰਮੀ ਨੀਝ' -ਡਾ. ਕਰਮ
ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ, 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕੂਕ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਕੂਕਾ ਬਣਾ
ਦਿੱਤਾ' -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ' -ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, 'ਸਿੱਖਾਂ
ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ' -ਪੰਡਤ ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ, 'ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ'
-ਮਾ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 63-81.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ' -ਲਾਲਾ ਹਰਦੇਵ ਸਹਾਇ,
'ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ' -ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, 'ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਮਨਾਏ' -ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, 'ਸੁਤੰਤਰਤਾ
ਧਰਮ ਕਾ ਅੰਗ' -ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, 'ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ'
-ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ—ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਲਿਆਉਣ
ਵਾਲਾ' -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਕ ਇਤਿਹਾਸ'
-ਸਾਬੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, 'ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਪਰਸਪਰ
ਸੰਬੰਧ' -ਡਾ. ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ, 'ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਰਤਾਉਂ' -ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ

ਕਾਨਪੁਰ, 'ਸੁਰਖ ਬਸੰਤ' -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, 'ਇਕ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲ' -ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 82-106.

'ਸਿੱਖ ਰਾਕ ਦਾ ਪਤਨ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ' -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾ-ਏ-ਸ਼ਹਾਦਤ' -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, 'ਗੁਪਤ ਗਿਆਰੂਵਾਂ-ਸਤਿਗੁਰੂ' -ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ, 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ' -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ਪੰਨੇ 125-137.

'ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁੰਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ' -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਾਈ ਸੂਬੇ' -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨੇ 138-147.

- ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ

'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਬਰਮਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ' -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨਾ 18; 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮ' -ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ., ਪੰਨਾ 43; 'ਇਸਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹੈ' -ਮਿਸਟਰ ਜੇ. ਡਬਲਰ ਮੈਕਨਬ, ਪੰਨਾ 52; 'ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਤਖ਼ਤ', ਪੰਨਾ 65.

'ਦਲੇਰ ਆਤਮਾ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼' -ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 72; 'ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਸਵਾਲ' -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ, ਪੰਨਾ 96; 'ਰੂਹਾਨੀ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ' -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ਪੰਨਾ 102; 'ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਮਿਤ ਭੋਗ' -ਬਾਬਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, 'ਮਹਾਨ ਗੌਰਵਸ਼ਾਲੀ ਪਰੀਸ਼ਮ' -ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਪੰਨਾ 137; 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ', 'ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਿਥਾਵਲੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 148-152.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

'ਗੁਪਤ ਗਿਆਰੂਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ', 'ਮੋਹਨੀ ਮੂਰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ', 'ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ', ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੰਨਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2050 (ਸੰਨ 1994)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪੰਨਾ 81; ‘ਵਧਾਈ ! ਵਧਾਈ !!’
-ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 98; ‘ਇਲਤਜਾ’ -ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਨਾ 110;
‘ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਾਜਨਾ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਪੰਨਾ 114.

‘ਸਭ ਤੋਂ ਕੂਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਈ ਕੂਕਿਆਂ’ -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ,
‘ਕੂਕੇ ਦੀ ਬਸੰਤ’ -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ, ‘ਕੂਕੇ ਦੀ ਬਸੰਤ’ -ਪ੍ਰੋ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ
ਫਿਲਾਸਫਰ, ‘ਦਰਦ ਸੁਨੇਹੇ’ -ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ, ‘ਆਈ ਕੁੱਤ ਬਸੰਤ ਸੁਹਾਵਣੀ
ਏ’ -ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਆ ਘਰ ਆਪਣੇ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਸੋਹਣੇ ਬਸੰਤ ਮਾਹੀ’ -ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੀਵਨ, ਪੰਨੇ 118-123.

‘ਉਡੀਕ’ -ਰਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੈਲਾਨੀ, ‘ਰਾਮ ਮ੍ਰਿਗੇਸ਼ ਦੀ ਭਬਕ ਸੁਣ ਸਭ ਕੂਕੇ,
ਕੂਕੇ’ -ਮਹੰਤ ਭਗਤ ਰਾਮ ਮੁਸਾਫਿਰ, ‘ਵਾਹੁ ਮੇਰੇ ਅਲਬੇਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਲਾਇਲ, ‘ਰਹਿਮਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ’ -ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ‘ਬਸੰਤ’ -ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਹੀਰਾ, ‘ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ’ -ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ, ‘ਜੇਕਰ ਆਇਆ
ਨਾ ਚੀਨੀ ਅਵਤਾਰ ਹੁੰਦਾ’ -ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ, ਪੰਨਾ 124-128.

‘ਆ ਭੈਣੀ ਦੇ ਦਰਸ ਕਰਾਵਾਂ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਜੇਕਰ ਆਇਆ ਨਾ
ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਹੁੰਦਾ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ਬਲਬੀਰ
ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੰਨੇ 129-132, 144.

• **ਪ੍ਰਵਚਨ**

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੰਪਾਦਕ,
ਪੰਨਾ 8-11.

• **ਲੇਖ**

‘ਚੜਿਆ ਸਦਾ ਬਸੰਤ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨਾ 6; ‘ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਥਾਨ ਦੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ’ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ‘ਰੁਤਿ ਅਈਲੇ...’ -ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਲਾ ਅਕਾਲੀ, ‘ਅਕਾਲੀ ਜੋਤ !’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਕਾਲੂ ਖੱਤਰੀ’ -ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਣੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਹੁਣ ਦੁਵਾਰ ਖੋਲੋ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ‘ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਉੱਦਮ’ -ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ : ਬਾਰਾਂਮਾਹ’ -ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਡਾ. ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਇਕ ਭਗਤ ਦੀ ਸਾਖੀ’ -ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਣੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਨੇ 12-29.

‘ਸੰਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਉਸਰਈਆ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਜਮ ਤੇ ਲੀਆ ਛਡਾਇ’ -ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ’ -ਪ੍ਰਿੰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ‘ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਿੱਲ ਗਏ’ -ਗੁਲਵੰਤ ਫਾਰਿਗ, ਪੰਨੇ 30-55.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ’ -ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ‘ਮੋਹੀ ਦੇਖ ਦਰਸ !’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ‘ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ’ -ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਔਰ ਸਾਤ੍ਰਕ ਭੋਜਨ’ -ਸੁਆਮੀ ਸੁਤੰਤ੍ਰਾ ਨੰਦ ਜੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਮੌਜ਼ੀ, ‘ਜੀਵਾਲਨਗਰ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਇੰਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ—ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਇਹ ਵੇਛੋਆ ਸਹਿਆ ਨਾ ਜਾਇ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਪੰਨੇ 56-77.

‘ਨਾਨਕ ਤਿਨਾ ਬਸੰਤ ਹੈ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਬਸੰਤ ਹੋਵੇਗੀ ?’ -ਇੰਦਰ ਦਮਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਬੈਂਕਾਕ, ‘ਬਸੰਤ ਮੰਡੀ ਦੀ ਦੀਦਾਰ ਮਾਹੀ ਦਾ’ -ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ‘ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਨੀਚਹੁ ਉਚ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਗੋਬਿੰਦ’ -ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ, ‘ਕਿਆ ਟਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਕੂਕਾ ਹਾਇ !’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ਪੰਨੇ 78-92.

‘ਅਨੰਤ ਕਲਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜੁਗ ਪਲਟਾਊ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਡਾ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸਭਹਿਨ ਆਨ ਬਧਾਈ ਦਈ’ -ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਮਲ’ -ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ‘ਵਧਾਈ ! ਵਧਾਈ !!’ -ਜੱਬੇਦਾਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ‘ਬਿਅੰਤ ਬਿਅੰਤ ਬਿਅੰਤ ਕੋ ਕਰੰਤ ਪਾਠ ਪੇਖੀਐ ॥’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ : ਇਸਤਰੀ-ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਪੰਨੇ 93-110.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਨੰਬਰ : ਇਕ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਅਕਸ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ‘ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਵ ਨਿਰਮਾਣ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਹਿੰਸਾ, ਸੁਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਨਾਮਿਲਵਰਤਨ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਕਿਉਂ?’ -ਸ. ਸ. ਮਨਧੀਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਲਾਵਤਨ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਦਮਨ ਚੱਕਰ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨੇ 111-118.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Socio-cultural & Political aspect of Kuka Movement’ -Dr. Jagbir Singh, ‘Baba Ram Singh : The Rebel’ -Harcharn Singh Sobit, ‘Guru Ram Singh the Harbinger of Social & Policial Awakening in Punjab’ -Dr. Amarjit Singh, ‘Namdharis’ -S. S. Matharu, pp.133-143.

- ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ

‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਸ਼ੀਦੀ, ਪੰਨਾ 38; ‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮਹਾਸ਼ਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ, ਪੰਨਾ 55.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2051 (ਸੰਨ 1995)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਕੁਰਬਾਨ ਕੂਕਿਆਂ ਤੋਂ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਪੰਨਾ 21; ‘ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦੀ ਜੁਗਤ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ਪੰਨਾ 40; ‘ਮਰਣਾ ਕਬੂਲ ਕਰੋ’ -ਮੌਲਵੀ ਗੁਲਾਮ ਭੀਖ, ਪੰਨਾ 67.

‘ਬਸੰਤ ਸਾਨੂੰ ਭਾਵੇ ਨਾ’ -ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ਼, ਪੰਨਾ 76; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਰਬ ਭਾਵੀ ਭਾਗ’ -ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 80; ‘ਮਹਿਕੇ ਮਹਿਕੇ ਮੌਸਮੀ’ -ਗੁਲਵੰਤ ਫਾਰਿਗ, ਪੰਨਾ 85.

‘ਸੋਹਣਾ ਬਸੰਤ ਮਾਹੀ’ -ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੀਵਨ, ‘ਸਤਵਾਰਾ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ‘ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਿਆ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪੰਨੇ 127-132; ‘ਜੰਮੀ ਬੀਰਤਾ ਭੈਣੀ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚੋਂ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਪੰਨੇ 134; ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ’ -ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਪੰਨਾ 139.

• **ਲੇਖ**

‘ਇਕ ਯਤਨ ਨਵੇਕਲਾ ਜਿਹਾ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨਾ 6; ‘ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਣਾ’ -ਬਾਬਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ, ‘ਪ੍ਰਵਚਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਧਾ’ -ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ‘ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰੇਮ’ -ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੱਥ ਲਿਖਤੀ ਪੱਤਰ, ਪੰਨੇ 8-11.

‘ਤੇ ਢੋਲਕੀ ਵਜਦੀ ਰਹੀ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ‘ਫਿਰੰਗੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ਪੰਨੇ 12-40.

‘ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਉੱਤਰ-ਕਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰਾਂ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਸਾਰ’ -ਡਾ. ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ’ -ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾਤਾ, ‘ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਿੱਖੀ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਮਰਣਾ

ਕਬੂਲ ਕਰੋ’ -ਮੌਲਵੀ ਗੁਲਾਮ ਭੀਖ, ‘ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਭਾਲ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾਤਾ’ - ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ਪੰਨੇ 45-80.

‘ਤਬੀ ਬਾਰੂਵਾਂ ਬਪ ਕਹਾਉ’ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ‘ਕਿਨ ਕੋ ਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ?’ -ਪ੍ਰਿੰ. ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਡਾਕ ਪ੍ਰਬੰਧ’ -ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ’ -ਸ. ਸ. ਮਨਧੀਰ, ‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਿੱਛੋ’ -ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ. ਸੀ. ਐੱਸ., ‘ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਨੁਹਾਰ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦੀ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਖੁਰਸ਼ੀਦੀ, ਪੰਨੇ 82-98.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ’ -ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਤਿਜੁਗ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਅੱਧ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਲਹਿਰਾਂ’ -ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ, ‘ਸੂਬਾ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ‘ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਮਿਸਾਲ’ -ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਲੱਗ, ‘ਯੂਨੀਅਨ ਜੈਕ ਤੋਂ ਤਿਰੰਗੇ ਤੱਕ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ : ਨੂਰੀ ਨਾਨਕੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ਤਾ’ -ਡਾ. ਆਤਮਾ ਹਮਰਾਹੀ, ਪੰਨੇ 99-126.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Role of Mandi State (Himachal Pardesh) in India’s Freedom Movement’ -Dr. M.S. Ahluwalia, ‘1942 Movement & the Primitive Paharia Tribe of Bihar’ -Dr. Dinesh Narayan Verma, ‘Wazir Ram Singh Pathania First Freedom Fighter from Nurpur Himachal Pardesh’ -Dr. M.S. Ahluwalia, ‘Guns of Jamalpur’ -Prof. Ranjit Singh, pp.136-153.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘1857 ਕੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਮੇਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ ਕਾ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਕੂ. ਉਸ਼ਾ ਅਗਰਵਾਲ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ-ਸੰਪਰਦਾ ਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੇਤਨਾ ਮੇਂ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਟੀ, ਪੰਨੇ 154-160.

- ਮੁਲਾਕਾਤ

‘ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ’ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ,
ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਸ਼ਲ, ਪੰਨੇ 41.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਵਾਰੰਟ ਚਿੱਠੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 72.

‘ਇਹ ਨਕਸ਼ਾਂ ਉਸ ਬੰਗਲੇ ਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੱਤ
ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਚਾਰ ਚੁਫ਼ੇਰੇ ਪੰਜ ਛੁੱਟ ਚੌੜੀ ਖਾਈ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਖੂਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ’, ਪੰਨਾ 73.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2052 (ਸੰਨ 1996)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਪੰਨਾ 44; ‘ਬਚੇ ਵਲਾਵੇਂ ਤੋਂ’ -ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਖਾਦਮ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੀਰ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ’ -ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਵਿਲਖੁ, ‘ਉਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੀਸ ਝੁਕਾ ਆਈਏ’ -ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧਰਾ, ਪੰਨਾ 75.

‘ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਕੂਕਾ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਮਰ, ਪੰਨਾ 77; ‘ਰੱਬੀ ਅਵਤਾਰ’ - ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ, ਪੰਨਾ 84; ‘ਜਗਜੀਤ ਜਗ ਜਿਤਿਆ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪੰਨਾ 99; ‘ਦਿਹੁ ਦਿਦਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 123.

‘ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਗਇਉਂ ਕਾਲੀ ਕਮਲੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 138; ‘ਰਾਮ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਆਏ ਤਨ ਧਾਰੀ’ -ਸੰਤ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਾਦਰਬਾਦੀ, ‘ਆਈ ਰੁੱਤ ਬਸੰਤ ਸਹਾਵਣੀ ਏ’ -ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ਼, ‘ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ’ -ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੀਵਨ, ਪੰਨਾ 140-144.

• **ਲੇਖ**

‘ਇਹ ਅੰਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸੋ ਨਾ!’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨਾ 6; ‘ਨਾਮ ਦਾ ਛੱਟਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੁਵਾਲ, ਪੰਨਾ 8; ‘ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਹਿਤ’ -ਸੰਪੂਰਨਾਨੰਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲੇ ਵਾਰਾਣਸੀ ਦੇ ਗਾਂਡੀਵਮ ਸਪਤਾਹਿਕ ਵਿਚੋਂ, ‘ਬਿਨ ਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਈਐ ਭਾਈ’ -ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਬਾਣੀਆ ਸਿਰਿ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੁੱਧ ਉਚਾਰਨ’ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ‘ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਰਸ਼ੀ ਸਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ’ -ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 8-20.

‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ—ਇਕ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ‘ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ’ -ਡਾ. ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ, ‘ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਪ੍ਰਥਾ’ -

ਸੁਰਜੀਤ ਖੁਰਸ਼ੀਦੀ, 'ਇਕ ਭੁੱਲੀ ਵਿਸਰੀ ਯਾਦ' -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, 'ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ'
-ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 21-54.

'ਕਾਲ ਵਰਗਾ ਭੈ' -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਕਾਲਰ, 'ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ
ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਜ' -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, 'ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ' -ਪਿਆਰਾ
ਸਿੰਘ ਦਾਤਾ, 'ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਗੁਰੂ ਧੰਨਿ' -ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, 'ਸਲਾਮ ਹੈ ਉਨ
ਸ਼ਹੀਦੋਂ ਕੋ' -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, 'ਬਦਲਵੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬੀਬੀਆਂ
ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ' -ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ, 'ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ ਖੇਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਆ ਕੇ' -
ਡਾ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 55-84.

'ਮਾਸ, ਸ਼ਰਾਬ ਨਿਸ਼ੇਧ ਅਤੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰ' -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ,
'ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇ ?' -ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, 'ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ
ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੂਤ-ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, 'ਮਹਾਨ
ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ' -ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਦਪੁਰੀ, 'ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ
ਦਾ ਮਾਲਿਕ-ਵੱਡਾ ਯੋਧਾ ਗੁਰੂ ਸੂਰਮਾ' -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ, 'ਸਫੈਦ ਪਹਿਰਾਵਾ'
-ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 85-123.

'ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜਲਾਵਤਨੀ ਸਮੇਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ' -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ,
'ਮੈਂ ਏਸੇ ਦੇਹ ਵਿਚ ਆਵਾਂਗਾ' -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, 'ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੇ ਦਾ
ਬਾਣ' -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ਪੰਨੇ 124-139; 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ' -ਡਾ.
ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਨਿਰਮੋਹੀ, ਪੰਨਾ 150.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

'Sri Satguru Ram Singh Ji' -Beant Kaur, 'Namdharis-The Free-
dom Fighter' -Ajit Singh Namdhari, pp.145-149.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2053 (ਸੰਨ 1997)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਪਗ ਕੰਜ ਮਨਿੰਦ ਸੋ ਬੰਦਤ ਹੈ’ -ਸੰਤ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਾਦਰਬਾਦੀ, ਪੰਨਾ 10; ‘ਹਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ’ -ਗੁਰਾਂਦਿਤਾ ਖੰਨਾ, ਪੰਨਾ 32; ‘ਤੇਰੀ ਬਦੋਲਤ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ’ -ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ, ਪੰਨਾ 43; ‘ਦਾਜ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਕਾਜ ਬੜੇ ਹੀ ਵਿਗਾੜਦਾ’ -ਜੰਗੀਰ ਕੌਰ ਜੰਡੂ, ਪੰਨਾ 50; ‘ਗੁਰਮਤ ਵਿਚ ਸੁਖ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਉਠਾਣਾ ਹੈ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 55.

‘ਯਾਦ ਚੀਨੀ ਅਸਵਾਰ ਦੀ’ -ਇੰਦਰ ਦਮਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪੰਨਾ 58; ‘ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਸਜਾਇਆ ਸੀ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਪੰਨਾ 74; ‘ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਲੜ ਲਗਾਈਂ ਰੱਖੀਂ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ, ਪੰਨਾ 83.

‘ਮੈਂ ਪੀੜ ਬਿਰਹਾ ਦੀ ਜਰਨੀ ਆ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਮਰ, ‘ਗੁਰੂ ਕੁਲ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਪਰੰਪਰਾ’ -ਮੈਥਿਲੀਸ਼ਰਨ ਗੁਪਤ, ‘ਉਸਤਤਨਾਮਾ’ -ਕਾਹਲਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਹੋਏ ਦੀਪਮਾਲਾ ਸੁਲੱਖਣੀ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਸੋਹਣੀ ਚੀਨੀ ਘੋੜੀ ਦੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਬਲਿਹਾਰ’ -ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਵਰਗ ਜਿਹਾ’ -ਮਾਸਟਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 110-114.

‘ਗਾਜ਼ਲ ਕਿ ਗੀਤ’ -ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ, ‘ਬਸੰਤ ਲੰਘ ਚੱਲੀ ਏ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ‘ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀਆਂ ’ਤੇ’ -ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰ, ‘ਛਮ ਛਮ ਰੋਣ ਅੱਖੀਆਂ’ -ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਪੰਨਾ 115.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ’ -ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਹੋਵਾਂ ਸਿੱਖ ਤੇਰਾ ਨਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋਵਾਂ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਭੈਣੀ ਵਾਲਿਆ’ -ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਸਪਾਲ, ‘ਕਿੱਥੇ ਲਾਇਆ ਈ ਡੇਰਾ, ਆ ਮੁੜ ਦੇਸਾਂ ਨੂੰ’ -ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਗਰੀ, ਪੰਨੇ 116-117.

- ਪ੍ਰਵਚਨ

‘ਪ੍ਰਵਚਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਪ੍ਰਵਚਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 7, 9.

- ਲੇਖ

‘ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਲਟ-ਲਟ ਬਲਦੀ ਮਸਾਲ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨਾ 6; ‘ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ’ -ਬਾਬਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੁਵਾਲ, ਪੰਨਾ 8.

‘ਮਹਾਨ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ’ -ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ‘ਸਭਹਨ ਕੇ ਸਿਰਮੌਰ’ -ਗਿਆਨ ਮਾਰਤੰਡ ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਜਪੈ ਮੁਖਿ ਨਾਮ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਸਮਕਾਲੀ : ਦੂਜੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ’ -ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ, ‘ਵਿਸ਼ਵ ਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ-ਕਾਂਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੀਠ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ’ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਪੰਨੇ 11-32.

‘ਬਾਰਵੇਂ ਬੱਪ ਦੀ ਮਾਈਆਂ ਉੱਤੇ ਕਿਰਪਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ’ -ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਸੁਧਾਰਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ‘ਘਰ ਘਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਅਤੇ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨੇ 33-58.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ ਲੰਡਨ, ‘ਰਾਸ਼ਟਰ ਪਿਤਾ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ‘ਰੇਸ਼ਮ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਹੀਦ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ’ -ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹੋਠ, ਪੰਨੇ 59-74.

‘ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ’ -ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ’ -ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮਨਧੀਰ, ‘ਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀਯਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨੇ 75-109; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਮਰਿਯਾਦਾ ਪਰੰਪਰਾ ਔਰ ਗੌਰਵ’ -ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਪੰਨਾ 118.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਅਹਿੰਸਾ ਔਰ ਮਾਸ ਭਖਸ਼ਣ’ -ਪ੍ਰਮਿਲਾ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਪੰਨਾ 126.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ
‘Do Not Cooperate with the Corrupt Rulers’ -*Yogendra Bali*,
Kalika Bali, p.134.
- ਜਾਣਕਾਰੀ
‘ਤਸਵੀਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ’, ਪੰਨਾ 136.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2054 (ਸੰਨ 1998)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੈ’ -*ਇੰਦਰ ਦਮਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ*, ਪੰਨਾ 22;
‘ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ’ -*ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ*, ਪੰਨਾ 41; ‘ਸਦਾ ਕੌਰ
ਦੇ ਲਾਲ’ -*ਸਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ*, ਪੰਨਾ 47; ‘ਆ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਈਆਂ’ -*ਆਸਾ ਸਿੰਘ*
ਮਸਤਾਨਾ, ਪੰਨਾ 101; ‘ਸਿਮਰਨ’ -*ਚਰਨ ਸੀਚੇਵਾਲਵੀ*, ਪੰਨਾ 106.

‘ਤਿਰੰਗਾ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ’ -*ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ‘ਪੰਨਵਾਦ ਕਰੋ ਸਭ ਗੁਰੂ
ਅਗਵਾਈ ਦਾ’ -*ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਗਾਜੀਆਬਾਦ*, ‘ਯੁੱਗ ਪੁਰਸ਼—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ’ -*ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੀਵਨ*, ‘ਵਾਲੀ ਵਤਨ ਦੇ ਵਤਨ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦੈ’ -*ਸੇਵਾ*
ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਅੱਜ ਆਈ ਏ ਬਸੰਤ ਘਰ ਆਇਆ ਏ ਕੰਤ’ -*ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ*,
‘ਪੀੜ ਕਰਕੇ ਕਲੇਜੇ ਦੀ ਜਾਂਵਦੀ ਨਹੀਂ’ -*ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਮਰ*, ‘ਬਸੰਤ ਦੀ ਸ਼ੋ ਹੋ
ਗਈ’ -*ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ*, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਿਆ ਮਾਹੀਆ’ -*ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ*
ਜੱਸ, ਪੰਨੇ 111-116; ‘ਲੈ ਆ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ’ -*ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ*, ਪੰਨਾ 132.

• **ਲੇਖ**

‘ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦਾ ਇਹ ਅੰਕ’ -*ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ*, ਪੰਨਾ 6;
‘ਧਰਮ ਤੋਂ ਲਾਭ ਅਧਰਮ ਤੋਂ ਹਾਨੀ’ -*ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ*, ‘ਖੰਡਾ’ -*ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ*,
‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ’ -*ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ*,
‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੀਰ-ਰਸ ਦਾ ਸਰੂਪ’ -*ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ*, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ
ਲਹਿਰ ਦੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰ’ -
ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ‘ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ’ -*ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ*, ਪੰਨੇ 11-36.

‘ਸਦਾਚਾਰ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -*ਗੁਰੂਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ*, ‘ਵਿਸ਼ਵ
ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ’ -*ਹਰਭਜਨ*
ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਰਹਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰ’ -*ਸਵਰਨ*

ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, 'ਅਹੰਕਾਰ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ' -ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਵਰਾ, ਪੰਨੇ 42-66.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਕੇਤ' - ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤ੍ਰਵੀ, 'ਬਸੰਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਿਤਨੇਮ ਪਰੰਪਰਾ' -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ, 'ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਕਉ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' - ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, 'ਫਰੰਗੀ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ' -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਪੰਨੇ 100-110.

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨਾ ਹੱਕ' -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, 'ਸਾਹਿਬ ਗੁਣੀ ਗਹੇਰਾ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ' -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨੇ 117-123.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

'ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਵਿਰਾਟ ਕਾ ਵਿਪਲਵ ਕਾ ਪ੍ਰਥਮ ਅਯੋਜਨ—ਕੂਕਾ ਵਿਦਰੋਹ ਕਾ ਇਤਿਹਾਸ' -ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 124.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

'Indian & Home Memories' -Sir Henry Cotton, p.131.

- ਨਾਟਕ

'ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਵਾਲੇ' -ਡਾ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 37; 'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਰਿਆ' -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, 'ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਭਗਵਾਨ' -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 67-99;

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 300ਵੀਂ ਵਿਸਾਖੀ ਖਾਲਸਾ ਅੰਕ ਸੰਮਤ-ਫੱਗਣ 2055 (ਸੰਨ 1999)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਤਬ ਭਇਓ ਜਗਤ ਸਭ ਖਾਲਸਾ’ -*ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੂਜਾ*, ਪੰਨਾ 8; ‘ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਨਹੀਂ’ -*ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ*, ਪੰਨਾ 12; ‘ਖਾਲਸਾ’ -*ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ*, ਪੰਨਾ 52; ‘ਭੈਣੀ ’ਚੋਂ ਉੱਠੀ ਇਕ ਸਦਾ’ -*ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ*, ਪੰਨਾ 107.

‘ਸਾਜਿਆ ਖਾਲਸਾ ਤੇਗ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿਚੋਂ’ -*ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ*, ‘ਝੰਡੇ ਝੁਲਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕੂਕਾ ਆ ਗਿਆ’ -*ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤੀ*, ‘ਸਾਕਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦਾ’ -*ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨੇ 139-144.

- ਲੇਖ

‘300ਵੀਂ ਵਿਸਾਖੀ ਖਾਲਸਾ ਅੰਕ’ -*ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ*, ਪੰਨਾ 6; ‘ਚੰਡੀ ਦੀ ਕਥਾ’ -*ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ*, ‘ਰਵੀਂਦ੍ਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ’ -*ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ*, ‘ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਭੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ’ -*ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ*, ‘ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਉਦੇਸ਼’ -*ਡਾ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ*, ‘ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਇਕ ਰੱਬੀ ਕੌਤਕ’ -*ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਬੱਤਰਾ*, ‘ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ’ -*ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ*, ਪੰਨੇ 13-45.

‘1699 ਈਸਵੀ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹਾਨਤਾ’ -*ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ*, ‘ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਨਾਰੀ ਨਜ਼ਰੀਆ’ -*ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ*, ‘ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ’ -*ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ*, ‘ਧਰਮ ਬਿਸਥਾਰਨ ਦੇ ਕਦਮ’ -*ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ*, ‘ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ’ -*ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਸਫੋਕਟਕ ਕਬਿਤ’ -*ਪ੍ਰਿੰ. ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ*, ‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੱਕ’ -*ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ*, ਪੰਨੇ 46-67.

‘ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੈ ਨਿਆਰਾ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ’ -ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ‘ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ -ਪ੍ਰੋ. ਸੁਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ‘ਨਿਜ ਪੰਥ ਚਲਾਇਓ ਖਾਲਸਾ ਧਰਿ ਤੇਜ਼ ਕਰਾਰਾ’ -ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਾਨੀਪਤ, ‘ਸਦ-ਬਸੰਤ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨੇ 68-85.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਖੀ’ -ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ‘ਸੁਤੰਤ੍ਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਕੌਤਕ’ -ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨੇ 88-100.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਰਾਸ਼ਟਰ ਪਿਤਾਮਾ—ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ’ -ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸ, ‘ਜੰਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੋਧਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਬਡੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਘਰ ਦਾ ਮਾਲਕ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨੇ 105-117.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Sikh History Requires Authenticity’ -H.S. Hanspal, ‘Bishan Singh Kuka’ -Dr. Amar Bharti, ‘Tricentenary of the Khalsa’ -Dr. Charanjit Singh, pp.124-135.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਪ੍ਰੋ. ਵਾਚਸਪਿਤ ਦੁਵੇਦੀ, ਪੰਨਾ 137.

- ਉਪਦੇਸ਼

‘ਉਪਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਉਪਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 9-11.

**ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2056 (ਸੰਨ 2000)**

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਕਾਫੀ’ -*ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 38; ‘ਤੂ ਪਰਮ-ਪੁਰਖ’ -*ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ*, ਪੰਨਾ 64; ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ’ -*ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ*, ਪੰਨਾ 101.

‘ਉਪਮਾ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ’ -*ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ*, ‘ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇਰੀ ਲੋੜ ਬੜੀ ਏ’, ‘ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਦੀ ਸਿਫਤ ਮੈਂ ਕੀਹ ਦੱਸਾਂ’ -*ਇੰਦਰ ਦਮਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ*, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮ੍ਰਿਦੁਲੀ ਮੁਸਕਾਨ’ -*ਡਾ. ਆਤਮ ਹਮਰਾਹੀ*, ਪੰਨੇ 133-140.

• **ਲੇਖ**

‘ਮੈਂ ਮਛਲੀ ਕੈਸੇ ਅੰਤ ਲਹਾ’ -*ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ*, ਪੰਨਾ 6; ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁੰਡਲੀ ਦਰਪਨ ਵਿਚ’ -*ਡਾ. ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ*, ‘ਉੱਨ ਦੀ ਮਹਾਨ ਮਾਲਾ’ -*ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ*, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਰਸੀਲੇ ਅੰਬ’ -*ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ*, ‘ਗੁਰ ਕਾ ਜਸ ਹੈ ਸੈਲ ਨਬਾਤੇ...’ -*ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ*, ‘ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -*ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ*, ‘ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ’ -*ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ*, ‘ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਰਮਜਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ’ -*ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਲੀ*, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਦੁੱਤੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵ’ -*ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ*, ਪੰਨੇ 14-37.

‘ਭਗਤੀ ਦੀ ਜੁਗਤ’ -*ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ*, ‘ਸੁਭ ਚਾਲੀਸਾ’ -*ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ*, ‘ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ’ -*ਰਜਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ*, ‘ਜੁਗਾ ਜੁਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -*ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ*, ‘ਵਾਰਾਣਸੀ ਬਨਾਰਸ ਜਾਂ ਕਾਂਸ਼ੀ’ -*ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕੋਕ*, ‘ਯੁਗਾਵਤਾਰ’ -*ਡਾ. ਰਾਮ ਰੰਗ ਸ਼ਰਮਾ*, ਪੰਨੇ 38-63.

‘ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ’ -*ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ*, ‘ਕਾਹਲ ਤੇ ਸਹਿਜ ਦਾ ਸੁਮੇਲ’ -*ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ*, ‘ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ’ -*ਪ੍ਰਿੰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ*

ਚੀਮਾ, 'ਚਾਹ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਾਫੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾਫੀ' -*ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ*, 'ਭਵਜਲ ਅੰਦਰ ਬੋਹਿਥੈ' -*ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ*, 'ਗੁਰਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਦ' -*ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਵਡਾਣੀਆਂ*, ਪੰਨੇ 65-77.

'ਸਰਬਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ' -*ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ*, 'ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ' -*ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ.*, 'ਮਹਾਂਨਾਇਕ' -*ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ*, 'ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ' -*ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ*, 'ਮਿਹਰਾਂ ਦਾ ਦਾਤਾ' -*ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਬਨ*, ਪੰਨੇ 85-100.

'ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਣਹਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ' -*ਸੂਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ*, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਡਾ ਕਰਿ ਸਾਲਾਹੀਐ' -*ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ*, 'ਸਵਾ ਲੱਖ ਪਾਠ' -*ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ*, ਪੰਨੇ 102-106.

'ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਰ' -*ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਹਾਣੀਕਾਰ*, 'ਗਾਥਾ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ' -*ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ*, 'ਸਾਦਗੀ, ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਜਗਦੀ ਜੋਤ' -*ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ*, 'ਰਾਗ ਨਾਦ ਦੇ ਸਿੱਧ ਸਾਧਕ' -*ਉਸਤਾਦ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨੇ 113-129.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

'A True Voice of the New Millennium' -*Yogendra Bali*, 'The Grand Master of The Great Sikh Traditionals' -*H.S. Hanspal*, 'Festival of Silence and Music' -*Dr. Harbhajan Singh*, 'Incarnation of Sri Satguru Ram Singh Ji Yellow Flowers were Dancing Majestical' -*M.M. Ahluwalia*, 'My Impression of Namdhari Sikhs' -*Mrs. J.K. Sodhi*, pp. 142-158.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ', 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਰੋਵਰ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸਮੇਂ—1976', 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਰਗਿਆਨਾ ਮੰਦਰ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ—1999', 'ਰਾਮਸਰ (ਸਰੋਵਰ) ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ', '66 ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ 66 ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਖੰਡਾ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ', 'ਰਾਮਸਰ ਸਰੋਵਰ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸਮੇਂ—1976', ਪੰਨਾ 80.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ 80 ਸਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2057 (ਸੰਨ 2001)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਸਰਦਾਰ ਸਤਿਜੁਗ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੰਨਾ 17; ‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸਤਿਜੁਗ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ਪੰਨਾ 165.

‘ਚਲ ਕੇ ਕੁਪੰਥ ਪੰਥ ਰਾਜ ਭਾਗ ਹਾਰਾ ਸੀ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਲਾਸਵਾਲੀਏ, ‘ਬਸੰਤ—ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਧਰਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ’ -ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਸੂਫੀ, ‘ਜਗਾਇਆ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਨੇ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਚੀਨੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਹੈ’ -ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ, ‘ਬਸੰਤ ਆਗਮਨ’ -ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ‘ਸੁਚ ਸੋਧ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ਆ ਕੇ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਪੰਨੇ 166-169.

‘ਸਤਿਜੁਗੀ ਬਸੰਤ ਦੀ ਉਡੀਕ’ -ਐੱਸ.ਐੱਚ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲਾ’ - ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਸ਼ਾ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਆਮਦ’ -ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ, ‘ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਅਜਿਦ ਦੀ ਆਸ ਆ ਪੁਜਾਵਣੀ’ -ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਿਜ, ‘ਵਾਲੀ ਦੋ ਜਹਾਨ ਕੇ’ -ਦਾਨਾ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ਪੰਨੇ 170-172.

‘ਸੋਹਣੀ ਆਣ ਰੱਖੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ’ -ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ, ‘ਕੂਕੇ ਦੀ ਬਸੰਤ’ -ਪ੍ਰੋ. ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਫਿਲਾਸਫਰ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ’ -ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ, ‘ਜੀਵੇਂ ਚੰਨ ਹੈ ਤੂੰ ਕੌਮਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾ’ -ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ, ਪੰਨੇ 173-175.

‘ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲੀ’ -ਪੰਡਤ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ, ‘ਦ੍ਰਾਦਸ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚ’ -ਸੰਤ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਧਾਈ’ -ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫੱਕਰ, ‘ਆਏ ਪਤੀ ਮੇਰੇ ਸੁਤੇ ਭਾਰਤ ਜਗਾਉਣ ਨੂੰ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ, ‘ਉਸ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਤੱਕ ਕੇ’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਸੀ, ‘ਬਸੰਤ ਵਧਾਈ’ -ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ਪੰਨੇ 176-178.

• ਲੇਖ

‘ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਅੱਸੀ ਸਾਲ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਅੱਸੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਫਰ’ - ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਸਚਿ ਕਹੈ ਸਭ ਕੋਈ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਸਤਿਜੁਗ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪੰਨੇ 9-28; ‘ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਅੱਸੀ ਸਾਲ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਪੰਨਾ 36.

‘ਅਕਾਲੀ ਜੋਤਿ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ‘ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਸਾਡਾ ਹੁਣ ਫਰਜ਼’ -ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਕੇਵਲ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਔਰ ਸਾਡੂਕ ਭੋਜਨ’ -ਸੁਆਮੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੰਦ, ‘ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਂਘੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਮਨਾਏ’ -ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ਪੰਨੇ 78-87.

‘ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ’ -ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਸਿਧਾਂਤ’ -ਬਾਬੂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ‘ਬਸੰਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਸੰਤੀ ਰੀਝ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ‘ਅਪਰੂਵ ਬਲੀਦਾਨ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ‘ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਦੀਵਾਨ’ -ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਕਾਨੂੰਗੋ, ਪੰਨੇ 89-112.

‘ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼’, ‘ਸੂਕੇ ਹਰੇ ਕੀਏ ਖਿਨ ਮਾਹਿ’ -ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ‘ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਯਾਦ’ -ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਮੋਲ, ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਗਦੀ ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਰਹੇ’ -ਲਾਲਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਚੰਦ, ‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗੀ ਨਜ਼ਾਰੇ’ -ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ, ਪੰਨੇ 115-123.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ’ -ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ., ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਡਾਕ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ‘ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ, ‘ਕੂਕਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਰਕਾ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ‘ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਛੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਮਾਤਾ ਜਿਉਣ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨੇ 124-141.

‘ਪਹਿਲੀ ਸਿਆਮ ਫੇਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੱਟੜ ਦੁਸ਼ਮਣ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧ’ -ਡਾ. ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ, ‘ਚੰਗੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਊ ਉਤੇ ਛੁਰੀ ਚਲਦੀ ਹੈ’ -ਸ੍ਰੀ ਵਿਨੋਭਾ ਭਾਵੈ, ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੜਵੀ, ‘ਮਹਾਨ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ’ -ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ‘ਅੰਗੂਠੀ’, -ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ਪੰਨੇ 147-165.

- *ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ*
‘ਸਤਿਜੁਗ—ਲੰਮੀ ਔਰ ਸਾਰਥਕ ਯਾਤਰਾ’ -ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 36.
- *ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ*
‘Satjug—A Spokesman of Namdhari Sikhs’ -H.S. Hanspal, p.37.
- *ਖ਼ਬਰਾਂ*
‘ਅੱਸੀ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ’, ਪੰਨੇ 44-75.
- *ਤਸਵੀਰਾਂ*
‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ਪੰਨਾ 4.
‘ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਪਾਦਕ’, ਪੰਨਾ 18.

ਸਤਿਜੁਗ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2058 (ਸੰਨ 2002)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਕੂਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕਥਾ’ -ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 32; ‘ਪਰੰਪਰਾ’ - ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਵੀ ਮੈਥਿਲੀਸ਼ਰਣ ਗੁਪਤਾ, ਪੰਨਾ 142.

- ਲੇਖ

‘ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੂਕਾ ਨਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਫਿਰਕਾ’ -ਪੰਡਤ ਦੇਬੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ‘ਅਸਲ ਮਜ਼੍ਹਬ ਸਿੱਖੋਂ ਕਾ’ -ਮੌਲਵੀ ਗੁਲਾਮ ਭੀਖ ਜਲੰਧਰੀ, ‘ਕੂਕਾ ਬਗ਼ਾਵਤ’ -ਵਿਦਰੋਹੀ, ‘ਕੂਕੇ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ)’ -ਮਹੰਤ ਗਣੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ‘ਰੂਸ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕੂਕਾ ਨੇਤਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ’ -ਪੀ.ਸੀ. ਰਾਏ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਆਲਮ’ -ਵੀ. ਬੋਗੋਸਲੋਵਸਕੀ, ‘ਕੂਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਗਾਥਾ’ -ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 11-29.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੂਵਮੈਂਟ’ -ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ‘ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ’ -ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ, ‘ਮਠੰਡਾ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਬਸੰਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਸੰਤੀ ਰੀਝ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ‘ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਬਾਬਾ’ -ਮਾ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਵਾਲਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ‘ਕੂਕੋਂ ਕੀ ਤਹਿਰੀਕ’ -ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ, ‘ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ’ -ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ.ਸੀ.ਐੱਸ. ਪੰਨੇ 36-50.

‘ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਣਲਿਖੇ ਪੱਤਰੇ—ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ’ - ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ‘ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਜੀ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਨ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਯੋਤਿਸ਼ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ’ -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਪੈਂਤੀਸ ਅੱਖਰੀ’ -ਕਵੀ ਬਾਬਾ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ’ -ਗ. ਕੋਤੋਵਸਕੀ, ‘ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ’ -ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 66-87.

‘ਆਨੰਦ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਆਰੰਭ 3 ਜੂਨ 1863 ਈ.’, ‘ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਅਜਿਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਗੋਸਟਿ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ਪੰਨੇ 88-91.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਕੇ ਪਰਵਰਤਕ—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਵਾਨਖੇੜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਦਿੱਲੀ, ‘ਭਾਰਤ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਕਾ ਏਕ ਭਾਸ਼ਣ’ -ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਪੰਨੇ 144-148.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Satguru Ram Singh Energetic Successor’ -*A British Officer*, ‘Rising of Kuka Movement’ -*T.H. Thorton*, ‘Kuka Regiment in Kashmir’ -*British Report*, ‘Supreme Sacrifice 1871’ -*L.Cowan, Dc, Ludhiana*, ‘Removal of Guru Ram Singh & His Subas’ -*T. D. Forsyth Commissioner Ambala*, ‘Evidence Concerning Kuka Revolt’ -*S. Hira Singh*, pp.93-106.

‘Guru Ram Singh’s Deportation Burmah’ -*Chief Commissioner British Burmah*, ‘Other Prisoners’ -*Home Deptt. 1872*, ‘Address Sikh Sardars’ -*Home Sect. Calcutta*, ‘Address Movement in News Papers’ -*British Report*, ‘Energy Among The Kuka Sect is Reviving’ -*Punjab Police-1872*, ‘Satguru Ram Singh Transferred To Remote Spot in 1886’ -*British Report*, pp.109-121.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2059 (ਸੰਨ 2003)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਅੱਖੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅੱਖਰ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ਪੰਨਾ 75; ‘ਬੀੜ ਨੂੰ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਕੋਲ ਅਮਾਨਤ’ -ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤਵੀ, ‘ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਰੱਖੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਪੰਨਾ 134.

• **ਲੇਖ**

‘ਹੁਕਮਨਾਮੇ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਬੋਲ’ -ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ’ -ਡਾ. ਸੁਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ‘ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ—ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ’ -ਯੂ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਗ਼ੀ ਸਮਝੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਸੰਤ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਰਚਿਤ ਬਾਰਾਂਮਾਹ’ -ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਢਲਾ ਕਵੀ—ਕਾਹਲਾ ਸਿੰਘ’ -ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ‘ਰਸੀਲੀ ਕਵੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕਰਤਾ—ਸੰਤ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਾਦਰਾਬਾਦੀ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ਪੰਨੇ 9-25.

‘ਸੰਤ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ—ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰੂਵੀਂ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ‘ਆਲਿਮਾਨਾ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ—ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ—ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ’ -ਯੂ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ‘ਬਹੁਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਧਨੀ—ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਪੰਨੇ 30-43.

‘ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਗਲੀ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਮਰ ਰਚਨਾ—ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਤਵਾਰੀਖ ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਕੂਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀ—ਸੰਤ ਖ਼ਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ਼’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਸੂਰਮੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਮੀ ਵਾਕ ਚੋਏ ਸੀ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਪੰਨੇ 45-65.

‘ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੋਜੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ—ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ’ -ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ
ਗੁਰਾਇਆ, ‘ਬਾਰਾਂਮਾਹੀਆਂ ਦੇ ਕਵੀ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ
ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ—ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ’ -ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮਨਧੀਰ, ‘ਉੱਘੇ ਰਿਸਰਚ
ਸਕਾਲਰ—ਸ੍ਰ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਏ.’ -ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ‘ਨਈ ਵਿਆਹ
ਰੀਤ ਅਥਵਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕੀ ਮਰਿਯਾਦਾ’ -ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵੰਨਗੀ,
‘ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦੇਣ—ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖਤਰਾ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪੰਨੇ 71-94.

‘ਕਵੀ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ‘ਏਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ
ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ’ -ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਟੀ,
‘ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਰਨਹਾਰ—ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ
ਅਨਜਾਣ, ‘ਸਾਵੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਕਵੀ—ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਕ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
ਵਰਿਆਮ, ‘ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ—ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ’ -
ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨੇ 103-119.

‘ਇਕ ਉਦਮੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ—ਸੰਤ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ’ -ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ,
‘ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ‘ਭਾਰਤੀਯ ਸਾਹਿਤਯ ਕੋ
ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਕਾ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ‘ਛੰਦਾਬੰਦੀ ਦਾ
ਕਵੀ ਤੇ ਗਾਇਕ—ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ਪੰਨੇ
123-131.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2060 (ਸੰਨ 2004)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ’ -*ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ*, ‘ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਿਅ’ -*ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ*, ਪੰਨੇ 34-35; ‘ਸਿੱਖੀ ਅਣਖ ਦੀ’ -*ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ*, ਪੰਨਾ 136.

• **ਲੇਖ**

‘ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸ਼ਕੀ’ -*ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ*, ‘ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ : ਜੀਵਨ ਤੇ ਬਾਣੀ’ -*ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ*, ‘ਬੈਠ ਖਡੂਰੇ ਜੋਤਿ ਜਗਾਈ’ -*ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ*, ‘ਪ੍ਰਿੰ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ’, ‘ਦੂਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ’ -*ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ*, ‘ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ’ -*ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ*, ‘ਜਾਂ ਸੁਧੇਸ਼ ਤਾਂ ਲਹਣਾ ਟਿਕਿਓਨੁ’ -*ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ*, ਪੰਨੇ 7-31.

‘ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ—ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਔਰ ਚਿੰਤਨ’ -*ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ*, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ’ -*ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਬਨ*, ਪੰਨੇ 36-43.

‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸੰਕਲਪਗਤ ਸਰੂਪ ਤੇ ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧ’ -*ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ*, ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੰਤ ਕਬੀਰ ਦੀ ਬਾਣੀ’ -*ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ*, ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚੌਥੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ’, ‘ਅਹੀਆਪੁਰ ਵਾਲੀ ਪੋਥੀ’ -*ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ*, ਪੰਨੇ 55-73.

‘ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿੰਦੂ’ -*ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ*, ‘ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ’ -*ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ*, ਪੰਨੇ 80-89.

‘ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ’ -*ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ*, ‘ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ’ -*ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ*, ‘ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ’ -*ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ*,

‘ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਛੋਟੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ‘ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡਾ ਸਾਕਾ’ -ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਜਰੀ ਤਾਈਂ ਵਧਾਈ ਹੋਈ ਸੀ’ -ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ, ਪੰਨੇ 102-144.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ—ਜੀਵਨ, ਬਾਣੀ ਏਵਮ ਮਹਾਨ ਕਾਰੀਯ’ -ਡਾ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ਪੰਨੇ 44; ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ—ਭਾਰਤੀਯ ਸਾਹਿਤ ਕਾ ਪ੍ਰਥਮ ਸੰਵਾਦ’ -ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਪੰਨੇ 95.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘From Lehna to Angad’ -Harjinder Singh Kanwal, p.50.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2061 (ਸੰਨ 2005)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਅੱਜ ਰੰਗ ਬਸੰਤ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਏ’ -ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ਪੰਨਾ 10; ‘ਸੁੱਖ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਰ ਹੋਈ ਨਾ ਘੱਲਿਆ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 13; ‘ਸਿੱਖੀ ਫੇਰ ਸਾਜੀ’ -ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਕਵੈਂਟਰੀ, ਪੰਨਾ 37.

‘ਗੀਤ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦਿਵਾਨਾ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗਾ, ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ਹਰਭਜਨ ਰਾਜਾ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਐਲਨਾਬਾਦ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਸਪਾਲ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪੰਨੇ 80-93.

• **ਲੇਖ**

‘ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਅਮਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ—ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਸਤਰੀ ਉਧਾਰ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰਾਲੇ’ - ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਪਰਵਰਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਮਾਜ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ’ -ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਲੀ, ‘ਮੈ ਮਛਲੀ ਕੈਸੇ ਅੰਤ ਲਹਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨੇ 9-18.

‘ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ—ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅੰਦੋਲਨ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ ਰਹਿਬਰ’ -ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ, ‘ਕਿੰਜ ਕੱਟੀ ਕੈਦ ਕੂਕੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੂਕਾ ਸਿੱਖ ਅੰਦੋਲਨ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ, ‘ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਕਸ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਕਲਿਕੀ ਅਵਤਾਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਯੁਗ’ -ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਣ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 25-59.

‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚੋਂ ਪਿਤਾ ਦਾ ਰਹਿਬਰ ਪੁੱਤਰ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਦਾ ਪਰਚਾ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 67-73; ‘ਚਾਰ ਅੱਖਰਾ ਮੰਤਰ ਸੋ ਵਰਤਾਵੇਗਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ, ਪੰਨਾ 128.

- **ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ**

‘ਯੁੱਗ ਪ੍ਰਵਰਤਕ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ, ‘ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਔਰ ਸਤਿਯਗ੍ਰਹਿ ਕੇ ਸੂਤਰਧਾਰ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਬਨ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸੁਭਕਰਮੋਂ ਸੇ ਰੋਸ਼ਨ ਆਜ ਭੀ ਜਗ ਹੈ’ -ਰਸ਼ਿਮ ਸੁਮੇਧਾ, ਪੰਨੇ 94-103.

- **ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ**

‘Popular Sikh Movement’ -Dr. Joginder Singh, ‘Natural of Communication Between Guru Ram Singh & His Followers in the Punjab’ -Dr. Kuldip Singh Deep, ‘Are Kuka Martyrs Freedom Fighters’ -Prof. Malwinderjit Singh Waraich, ‘The Adi Granth : Unique and Universal Holy Scripture’ -Surjit Singh Jeet, pp.105-121.

ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ : ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2062 (ਸੰਨ 2006)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਹਰਿ ਜੂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਆਵਿਹਿਰੇ’ -ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 29; ‘ਹਰੀ ਅਵਤਾਰ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਜਿਨਿ ਟੁੱਟੀ ਲਈ ਮਿਲਾਇ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 36; ‘ਪ੍ਰਭਾਕਰੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਬੋਹਲ’ -ਡਾ. ਆਤਮ ਹਮਰਾਹੀ, ਪੰਨਾ 53.

‘ਮਹਿਮਾ ਵੱਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਖੁਰਸ਼ੀਦੀ, ਪੰਨਾ 72; ‘ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ’ -ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਥੀ, ਪੰਨਾ 77; ‘ਸਜਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਬਾਕੀ ਹੈ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 86; ‘ਪਰਤਾਪੀ ਨਗਮਾ’ -ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪੰਨਾ 96.

‘ਜੀਉਣ ਕੌਰ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ’ -ਬਾਬਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ, ਪੰਨਾ 113; ‘ਕੇਹੀ ਰਾਤ ਆਈ’ -ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ਪੰਨਾ 126; ‘ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’ -ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲਮ, ‘ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ’ -ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੱਸ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਐਲਨਾਬਾਦ, ਪੰਨੇ 148-150.

- ਲੇਖ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੁਝ ਬਚਨ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਪੁਲਿਸ ਗਾਰਦ ਉੱਠ ਗਈ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਸੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਿਤਕਰਮ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਸਜਾ’ -ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ, ‘ਮੋਹੀ ਦੇਖ ਦਰਸ’ -ਸੇਠ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਇਨਸਾਫ਼, ਪੰਨੇ 9-35.

‘ਮਿਹਰ ਨਜ਼ਰ’ -ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਔਖਾ ਸਮਾਂ’ -ਬਾਬਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ, ‘ਇਲਾਕਾ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦਾ ਕਾਇਆ ਕਲਪ’ -ਨੰਬਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਵਡਾਣਾ, ‘ਬੁਧਿ ਸੁ ਦੀਪਕ ਜਿਉ ਉਜੀਆਰੈ’ -ਰਾਗੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ‘ਮਿਹਣੇ ਤੋਂ

ਮਾਲਕੀ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਅਸਲੀ ਸਰਦਾਈ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 36-67.

‘ਰਾਜ ਮਹਿ ਰਾਜ ਜੋਗਿ ਮਹਿ ਜੋਗੀ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਪਕਾਰ’ -ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ, ‘ਰਹਿਨੁਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਗਾਥਾ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣੀਆਂ, ਪੰਨੇ 73-94.

‘ਅਗਾਊਂ ਬਚਪਨ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ, ‘ਦਿਲ ਦਾ ਉਬਾਲ’ -ਸੇਠ ਸੁਹੇਲ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ‘ਮਹਾਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ’ -ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਿਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼’ -ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਭੁੱਬਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲਾ’ -ਪੰਡਤ ਮਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ‘ਅੰਤਮ ਦਰਸ਼ਨ’ -ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸੱਵਰ, ਪੰਨੇ 97-108.

‘ਗੁਣਾ ਭਰਪੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ—ਇਲਾਕਾ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਪਦੇਸ਼’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 110-127.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਤਾ’ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ‘ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨੇ 136-142.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘The Majestic—Satguru Partap Singh’ -Harjinder Singh Kawal, p.151.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ 150 ਸਾਲਾ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2063 (ਸੰਨ 2007)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਆ ਜਗਾਈ ਸੀ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਪੰਨਾ 28;
‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਗੀ ਉੱਚੀ ਆਤਮਾ’ -ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਪੰਨਾ 116; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ’ -ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ‘ਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ’ -
ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਕਰਨੀ’ -ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ, ਪੰਨੇ 120-122.

- ਲੇਖ

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਮੇਰੀ ਭੈਣੀ
ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ’ -ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ‘ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ
ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ’ -ਡਾ. ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ—ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲਾ ਵਿਦਰੋਹ ਸੀ’ -ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ, ‘ਆਤਮ ਪੁਨਰ-ਉਥਾਨ
ਦੀ ਲਹਿਰ’ -ਡਾ. ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 9-36.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੱਤ ਦਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਪ੍ਰੋ.
ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ‘ਮਹਾਨ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -
ਡਾ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਸਾਹਨ, ‘ਸਿੱਖ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕੂਕੇ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਸੇਵਕ, ‘ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੀ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਸੁਣੀ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਸ਼ਿਮਲੇ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ—
ਇਕ ਰੌਚਕ ਸਫ਼ਰ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 40-65.

‘ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ—ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਤਰਕਾਲੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਵਿਚ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ
ਜੀ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ‘ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ
ਹਾਲਤ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਪਹਿਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੈ’ -ਸੰਤ
ਸਿੰਘ, ‘ਸਾਕਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼’ -ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ,
ਪੰਨੇ 70-98.

‘ਬ੍ਰਿਹਾਗਨੀ’ -ਗੁਰੂਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਲਹਿਰ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਚੌਧੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਵਿਲੱਖਣ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਬਾਨੀ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨੇ 102-117.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਸਵਧੀਨਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਕੇ ਅਗਰਦੂਤ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਪੰਨਾ 123.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Gandhi Ji took lead from Satguru Ram Singh’ -H.S. Hanspal,
‘The Prime Freedom Fighter Satguru Ram Singh’ -M.K. Gill,
‘The Namdhari Struggle Against the British Raj in the Second Half of the 19th Century Punjab’ -Prof. Joginder Singh, ‘Kuka Movement : Selected Documents (1872-1911) -Malwinderjit Singh Waraich, pp.127-151.

ਸਤਿਜੁਗ ਪ੍ਰਥਮ ਅਸਹਿਯੋਗ ਅੰਦੋਲਨ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2064 (ਸੰਨ 2008)

• ਲੇਖ

‘ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਾ’ -ਡਾ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ’ -ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮਨੋਰਥ’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ‘ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਨੂੰ ਦੇਣ’ -ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ—ਇਕ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ’ -ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਪੰਨੇ 9-23.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ : ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ’ -ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ’ -ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ‘ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦਾ ਯੋਧਾ—ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੰਥਗੜ੍ਹ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਬੋਥੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਦੇਣ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ, ‘ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ’ -ਬਰਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਪੰਨੇ 29-51.

‘ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਲਹਿਰਾਂ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਤਹਿਰੀਕ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਾਜਨਾ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਗਊ ਗਰੀਬ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ’ -ਡਾ. ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਯੁੱਗ ਪੁਰਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ‘ਆਤਮਕ ਉੱਚਤਾ ਤੇ ਜਪ ਪ੍ਰਯੋਗ’ -ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਲੀ, ਪੰਨੇ 53-103.

‘ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਨੇਰੈ ਹੂ ਤੇ ਨੇਰੈ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ, ‘ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ’ -ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਪੰਨੇ 106-113; ‘ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਕਵਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਪੰਨਾ 134.

- *ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ*
‘ਦੇਸ਼ ਕੋ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਨੇ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਯੋਗਦਾਨ’ -*ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 132.
- *ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ*
‘Uprising of 1857 & Kuka Movement and Analysis of their Links’ -*Dr. Joginder Singh*, ‘Sri Satguru Ram Singh Ji : The Pioner of Non-co-operation and Swadeshi Movement’ -*Pankaj Saini*, pp.127-130.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2065 (ਸੰਨ 2009)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਮੀਤ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਪੰਨਾ 21;
‘ਜਗਜੀਤ ਖੁਦਾ’ -ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀਤ, ‘ਜਗਜੀਤ ਗੁਰੂ ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ ਹਰ ਥਾਂ
ਭਾਰੀ ਏ’ -ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ, ‘ਰੁਬਾਈ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 44.

‘ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਦੇ ਪਿਆਰੇ’ -ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ, ਪੰਨਾ 49; ‘ਗੁਰੂ
ਜਗਜੀਤ ਮੀਤ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ’ -ਗੁਰਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਪੰਨਾ 52; ‘ਮਿਰੇ
ਸਾਹਾਂ ’ਚ ਉਹ ਘੁਲਿਆ ਮਹਿਕਦੀ ਤਾਜਗੀ ਵਰਗਾ’ -ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ,
ਪੰਨਾ 93.

‘ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਜਿਹਾ ਦੁਨੀਆ ’ਤੇ ਕੌਣ ਹੈ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ,
‘ਜਗਜੀਤ ਗੁਰੂ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਤਾਈਂ ਪਿਆ ਰਹਿਮਤਾਂ ਉਹ
ਵੰਡਦਾ ਏ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਸ ਇਕੋ
ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸਾਨੂੰ, -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨੇ 112-115.

- ਲੇਖ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ’ -ਤਾਰਾ
ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ—ਸਿਦਕ ਦੀ
ਸਾਨ ’ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਪੈਗੰਬਰੀ ਬੋਲ’ -ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ
ਜੱਥੇ ਦਾ ਹੁਲਾਰਾ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਅਤੇ
ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਪੰਨਾ 10-33.

‘ਵਿਸ਼ਵ ਅਮਨ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੁਵਰਨ
ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੇ ਉਸਤਾਦ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ., ‘ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੀਆਂ
ਸਿਖਰਾਂ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ਪੰਨੇ 38-50.

‘ਗਉਅਨ ਕੇ ਰਖਵਾਲੇ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਸਮਾਗਮ’ -*ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ*, ‘ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ’ -*ਡਾ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ*, ‘ਲਾਲ ਏਹਿ ਰਤਨ ਛਾਪਣ ਲਈ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਪਾ’ -*ਸੰਤ ਸਿੰਘ*, ‘ਮਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਟਾਰੀ ਵਿਚੋਂ’ -*ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 53-72.

‘ਤੁਧੁ ਜੇਹਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ਦੂਜਾ’ -*ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ*, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ’ -*ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ*, ‘ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ’ -*ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ*, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੀਡਜ਼’ -*ਵਿਕ੍ਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਕੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤਕ’ -*ਰਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਚ*, ਪੰਨੇ 76-91.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦੇਣ’ -*ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ*, ‘ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੇ’ -*ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕੈਨੇਡਾ*, ‘ਤੇਰੇ ਕਵਨ ਕਵਨ ਗੁਣ ਕਹਿ ਕਹਿ ਗਾਵਾ’ -*ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸ਼ਿਮਲਾ*, ‘ਜੈਸਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਣੀਦਾ ਤੈਸੇ ਹੀ ਮੈ ਡੀਠੁ’ -*ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ*, ਪੰਨੇ 88-105.

- *ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ*

‘ਸਰਨ ਆਏ ਸੋ ਸਬਹਿ ਉਬਾਰੇ ਏਸੀ ਉਨਕੀ ਰੀਤ’ -*ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ*, ਪੰਨਾ 116.

- *ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ*

‘Some of The Eventful Events’ -*H. S. Hanspal*, p.6; ‘Partition of Punjab 1947’ -*Prof. Joginder Singh*, p.120.

**ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਰਧ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2066 (ਸੰਨ 2010)**

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਹੈ ਕੌਣ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ਪੰਨਾ 14; ‘ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨਾ 21; ‘ਅਨੋਖਾ ਯਾਰ ਮਿਲਿਆ ਏ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ, ਪੰਨਾ 34; ‘ਜਾਗਤਿ ਜੋਤ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਗੁਰਗੱਦੀ ਵਰ੍ਹਾ’ -ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ, ਪੰਨਾ 41.

‘ਜੀ ਕਰਦੈ ਗਾਵਾਂ’ -ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ‘ਤੇਰੇ ਦਰਸ ਦੀ ਉਡੀਕ’ -ਡਾ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਮਠਾੜੂ, ਪੰਨਾ 62; ‘ਬੇਅੰਤ ਲੀਲ੍ਹਾ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਪੰਨਾ 93; ‘ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਏ’ -ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ, ‘ਤੇਰਾ ਦਰ ਸੋਹਣਾ ਤੇਰਾ ਘਰ ਸੋਹਣਾ’ -ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਪੰਨਾ 107; ‘ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ’ -ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ, ਪੰਨਾ 111.

‘ਦਰਸ਼ਨ ਏਸ ਦਾ ਜਨਮ ਸਵਾਰਦਾ ਏ’ -ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਖਲ, ਪੰਨਾ 114; ‘ਗੁਰਗੱਦੀ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਕਰਾਂ ਸਿਫਤ ਤੇਰੀ’ -ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀਪਕ, ‘ਰੱਬੀ ਰੂਪ ਨਿਰੰਜਨੀ ਉਹ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਪੰਨਾ 121-123.

• **ਲੇਖ**

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ’ -ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ’ -ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਪੰਨੇ 9-14.

‘ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦਾ ਸੰਗਮ’ -ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ‘ਮਾਨਵੀ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ’ -ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ‘ਸਾਹਿਤਕ

ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ—ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ’ -ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ‘ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਕਾਂਗ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ’ -ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਪੰਨੇ 15-24.

‘ਕੌਤਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਡੈਚ, ‘ਸਮਦਰਸ਼ੀ ਏਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੇਤਾ— ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ‘ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ‘ਜੋ ਹਰਿ ਕਾ ਪਿਆਰਾ ਸੋ ਸਭਨਾ ਕਾ ਪਿਆਰਾ’ -ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ‘ਰੂਹਾਨੀ ਵੇਗ’ -ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪੰਨੇ 27-38.

‘ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੇਲੇ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਤੇਰੇ ਕਵਣੁ ਕਵਣੁ ਗੁਣ ਗਾਵਾਂ’ -ਸੁਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ‘ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਿਸ ਰਿਦੈ ਹਰਿ ਨਾਉ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਪੰਨੇ 42-59.

‘ਪ੍ਰਿਤਪਾਲਹਿ ਨਿਤ ਸਾਰ ਸਮਾਲਹਿ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ‘ਉਂਗਲੀ ਫੜਾ ਜਿਸ ਤੁਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ’ -ਸੁਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ, ‘ਜੈਸਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੇਖਿਆ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਮੁਖੜਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ’ -ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ’ -ਪ੍ਰਿੰ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ‘ਸਰਬ ਕਲਾ ਸੰਪੂਰਨ’ -ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ, ਪੰਨੇ 63-92.

‘ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੇ ਸੋਮੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਉਪਕਾਰ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਕੌਣ ਜਾਣੇ ਇਹਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ’ -ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਚਾਨਾ, ‘ਏਕ ਏਕ ਜਿਹਬਾ ਭਣੇ ਗੁਣ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੇ’ -ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਗੋ-ਪਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਪੰਨੇ 94-112.

‘ਇਲਾਹੀ ਨਦਰਿ ਕਾ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ, ‘ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨੇ 113-115.

• ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਗੁਰੂ ਜਸ ਲਿਖਾ ਨਾ ਜਾਏ’ -ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ, ਪੰਨਾ 124.

• ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Extant beliefs & practices of Namdhari Sikhs of Punjab’ -*Dr. Joginder Singh*, ‘The Omnipotent Satguru’ -*Sant Singh*, ‘Satguru Ji’s 50th Guru Gaddi Divas’ -*Satish Acharya London*, pp.126-142.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

‘Swami Atam Parkaash At Akshardham, Nesden, UK’, ‘Dr. Suchart offering honours–Bangkok’, p.65.

‘At Durgiana Mandir, Amritsar’, p.66.

‘Top classical ustad in holy company of His Holiness/Ustad Vilayat Khan Sahib, Ustad Amjad Ali Khan Sahib.’, p.67.

‘Master of Masters on Taoos–Performing of specially designed Taoos.’, p.68.

‘Top leadership with His Holiness–Smt. Sonia Gandhi, Shri Atal Bihari Vajpayee.’, p.69.

‘His Holiness at Shaheed Parivar Fund Jalandhar/Comrade Harkishan Singh Surjit visited His Holiness.’, p.70.

‘At Satguru Partap Singh Apollo Hospital, Ludhiana, Manmohan Singh and Capt. Amrinder Singh, Shri I.K. Gurjral offering flowers.’, p.71.

‘Chief Ministers with His Holiness–S. Parkash Singh Badal, CM Punjab, Smt. Sheila Dikshit, CM Delhi.’, p.72.

‘His Holiness in a an agile mode on an makeshift arrangement at Ghaggar/Waling through the fields.’, p.73.

‘His Holiness attending the International Conferences. World vegetarian Conference at Bangkok. World Peace Summit in UN Comple, In New York.’, p.74.

‘His Holiness—a regular player of Badminton. Encouraging the young players.’, p.75.

‘Love for Cow, Feeding jaggery to cow.’, p.77.

‘Patrinising Cow, Chaffing the fodder/Affectionate Toch.’ p.78.

‘Sri Satguru Ji’s Love for Animal Kingdom, Monkey receiving the food, feeding peacock.’, p.79.

‘Love for every Lining being, Caring wild Rodont.’, p.80.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2067 (ਸੰਨ 2011)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਮੰਦ੍ਰ ਭੈਣੀ ਜਿਵ ਰਚੇ’ -ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਾਦਰਾਬਾਦੀ, ਪੰਨਾ 9; ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਤੇਲੂ ਰਾਮ ਕੁਹਾੜਾ, ਪੰਨਾ 14; ‘ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਪੰਨਾ 18; ‘ਕਦੀਮੀ ਮਿੱਤਰ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 68; ‘ਐਸਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵੇਖਿਆ’ -ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਸਪਾਲ, ਪੰਨਾ 86.

‘ਪਰਮ ਸੰਤੋਖ’ -ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ, ‘ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨਾ 99; ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਵਰਗਾਂ ਜਿਹਾ ਏ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 127-128.

- ਲੇਖ

‘ਪਿੰਡ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬੱਝਾ ? ਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆ ?’ -ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ‘ਜਿਲ੍ਹੇ ਲੁਦਿਆਨੇ ਗਾਮ ਭੈਣੀ ਨਾਮ ਜਾਣੇ ਆਮ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ‘ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਭੈਣੀ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਗਾਰਦ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਲੀ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ‘ਚੋਂ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੋਇ ਮੇਰੇ ਨਾਮਾ ਬਾਢੀ ਸੁਤ ਭੈਣੀ ਕੋ ਧਾਮਾ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਪੰਨੇ 11-59.

‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ (ਮਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ)’ -ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ‘ਨਾਦ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਧਰਤੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਉਸਤਾਦ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸੁਖ-ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ—ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਸੋ ਬਾਨੁ ਸੁਹਾਵਾ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 66-87.

‘ਨਿਵਾਜਿਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ’ -ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਵਰਗੀ

ਨਜ਼ਾਰੇ’ -ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦੇਣ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਗਊਸ਼ਾਲਾ—ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ਪੰਨੇ 91-106.

‘ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੱਕਾ—ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੂਪ’ -ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ‘ਮੋਹੜੀ ਤੋਂ ਮੋਹੜੀ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨੇ 115-126; ‘ਐਸ ਅਸਥਾਨ ਕੋ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਗੇ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ, ਪੰਨਾ 129.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਕਾ ਏਕ ਭਾਸ਼ਣ’, ‘ਸਵਰਨ ਯੁੱਗ ਕਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਕੇ.ਐੱਮ. ਮੁਨਸੀ, ਅਨੁ : ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਏਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕੈਂਪ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ‘ਤਪਸਥਲੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ’ -ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ, ਪੰਨੇ 130-136.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Spiritual Kingdom of Namdhari Sikhs’ -H.S. Hanspal, ‘Shri Bhaiani Sahib Headquarters of Namdhari Sikhs’ -Babusha Maingi, pp.139-144.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2068 (ਸੰਨ 2012)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਮੈਂ ਬਸੰਤ ਹਾਂ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਉਡੀਕ’ -ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਇਰ, ਪੰਨਾ 13;
‘ਯਾਦ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਦੀ’ -ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਚਮਨ, ਪੰਨਾ 20; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’
-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੰਨਾ 24; ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਹੀ ਬਸੰਤ ਐ’
-ਹਰਿੰਦਰ ਪਤੰਗਾ, ਪੰਨਾ 88; ‘ਅਵਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਪੰਨਾ 111; ‘ਬਸੰਤ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪੰਨਾ 122.

• **ਲੇਖ**

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ : ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲਾ ਵਿਦਰੋਹ ਸੀ’ -ਡਾ.
ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ, ‘ਪੰਥ ਨ ਚਲੇ ਬਾਝ ਗੁਣ ਸ਼ਕਤੀ’ -ਸੀ. ਆਰ. ਮੋਦਗਿਲ, ‘ਕੂਕਾ
ਲਹਿਰ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
ਵਰਿਆਮ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਉਪਾਧੀਮੂਲਕ ਖੋਜ’ -ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ
7-21.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹਸਤਾਖਰ’ -ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ,
‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ—ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,
‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ’ -
ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਸਤਿਜੁਗ : 1929 (22 ਮਾਘ 1986) ਬਸੰਤ ਅੰਕ ਦੀ
ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ’ -ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ, ਪੰਨੇ 25-69.

‘ਸਤਿਜੁਗ : ਕੁਰੀਤੀ ਨਿਵਾਰਕ (ਗਊ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ 1968 ਈ. ਦੇ ਸੰਦਰਭ
ਵਿਚ)’ -ਡਾ. ਪਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ‘ਚਰਿਤ੍ਰੋਪਾਖਿਆਨ—ਰਚਨਾ ਮੰਤਵ’ -ਡਾ. ਜੋਧ
ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੁਜਰਨ ਬਾਰੇ ਗ਼ਲਤ ਬਿਆਨੀ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪੰਨੇ 74-84; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ
ਸਰੋਤ : ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨਾ 89.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਕਾ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਔਰ ਸਮਾਜ ਪਰ ਉਸਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ, ਪੰਨੇ 104.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Are Kuka, Martyrs are Freedom Fighters ?’ -*M.S. Waraich*, ‘Satguru Ram Singh In 1000 Years 1000 People’ -*H.S. Hanspal*, ‘The Times, London’ -*Inderjit Singh*, ‘The Namdhari Movement : An Introductory Note’ -*Himadri Banerjee*, ‘Namdhari Guru’s detention in British Burma’ -*Prof. Joginder Singh*, ‘The Indian Public Opinion & Punjab Times, September 1, 1871 & March 22, 1872’, pp.108-128.

**ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2069 (ਸੰਨ 2013)**

- **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**
‘ਜਗਜੀਤ ਜਗ ਜਿਤਿਆ’ -*ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ*, ਪੰਨਾ 118.
- **ਲੇਖ**
‘ਬਹੁਪੱਖੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ’ -*ਸਤਨਾਮ ਮਾਣਕ*,
‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ, ਪੰਨੇ 9-52; ‘ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਆਣੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਗੁਰਗੱਦੀ...’, ਪੰਨਾ 69;
‘ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ’ਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -*ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ*,
ਪੰਨਾ 114.
- **ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ**
‘ਯਾਦੋਂ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -*ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 97.
- **ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ**
‘Remembering Satguru Jagjit Singh Ji (1920-2012)’, *Dr. Joginder Singh*, ‘Reminiscences of Satguru Jagjit Singh Ji’ -*H.S. Hanspal*, pp.105-113.
- **ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ**
‘ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ’ -*ਸਰਵ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ*, *ਅਵਿਨਾਸ ਖੰਨਾ*, *ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ*, *ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ*, *ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ*, *ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲ*, *ਪਵਨ ਬਾਂਸਲ*, *ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੋਟਾਲਾ*, *ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ*, *ਰਮਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਾਸਤਵ*, *ਬਾਬਾ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ*, *ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ*, *ਕਾਮਰੇਡ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ*, *ਜਮਾਤ ਅਹਿਮਦੀਆ ਕਾਦੀਆਂ*, *ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ*,

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਭਗਤ ਚੰਨੀ ਲਾਲ, ਮਨੁ ਭਾਈ ਕੁਲਕਰਨੀ, ਅਸ਼ੋਕ ਗਹਿਲੋਤ, ਸੁਭਾਸ਼ ਸਚਦੇਵਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿਤ, ਫੂਲ ਚੰਦ ਜੈਨ, ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ ਧਮੀਜਾ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ, ਬਾਬਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 52-68.

• ਸੰਦੇਸ਼

‘ਵਿਜਟਰ ਬੁੱਕ ਵਿਚੋਂ ਸੰਦੇਸ਼’ -ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਤਰ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ, ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ, ਸ੍ਰੀ ਕਮਲਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ, ਬਾਬਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਜ਼ੂਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੋੜੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ, ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ, ਡਾ. ਅਪਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਰਾ, ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ.ਸ. ਅਜੀਮਲ, ਸ੍ਰੀ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਪੀ. ਡਾ. ਕੇ.ਵੀ. ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਪਾਲ ਬੁਖਾਰੀ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਕੰਬੋਜ, ਡਾ. ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਕੁਮਾਰੀ ਸ਼ੈਲਜਾ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਸ੍ਰੀ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ, ਸ੍ਰੀ ਓਪੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਪੰਨੇ 80-86.

• ਸ਼ੋਕ ਸੰਦੇਸ਼

‘ਸ਼ੋਕ ਸੰਦੇਸ਼’ -ਕੁਮਾਰੀ ਸ਼ੈਲਜਾ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਤ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਹਰਿਬੱਲਭ ਸੰਗੀਤ ਮਹਾਂ ਸਭਾ (ਰਜਿ.), ਮਾਲਵਾ ਐਕਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਾਊਂਸਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਭਾਰਤ ਸਵਾਭੀਮਾਨ ਨਿਵਾਸ, ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ ਯੂਥ ਫੋਰਮ, ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਡਤ ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ, ਲਕਸ਼ਮਨ ਕਿਸ਼ਨ ਰਾਓ ਪੰਡਤ, ਮੀਮਾ ਪੰਡਤ, ਬ੍ਰਿਜ ਨਰਾਇਣ, ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪਰੀਸ਼ਦ, ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਨਿਟਵੀਅਰ ਸਭਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਸਤਿਸੰਗ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਪੰਨੇ 88-96.

• ਤਸਵੀਰਾਂ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀਨੀਆ ਪਹੁੰਚਣ ’ਤੇ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ।
ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ—ਗੁਰੂ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ।

ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ ਸਮਾਗਮ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਪੰਡਤ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦੇ ਪੰਡਤ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ, ਉਸਤਾਦ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਉਸਤਾਦ ਵਲਾਇਤ ਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਡਤ ਰਾਜਨ ਮਿਸ਼ਰਾ।

ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਪੰਡਤ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ।

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮਿੱਠੀ ਸਾਂਝ, ਸ੍ਰੀ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਡੇਰੇ ਆਉਣ ਸਮੇਂ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਅਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਖੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਪੋਲੋ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ—ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋ, ਸ੍ਰੀ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ, ਚੌਧਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ, ਚੌਧਰੀ ਬੰਸੀ ਲਾਲ, ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਤ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ।

ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਜ਼ੋਮੋ ਕਨਿਆਟਾ—ਕੀਨੀਆ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ, ਯੂ.ਕੇ.; ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ, ਇੰਟਰਫੇਥ—ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ।

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਸ.

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ, ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਆਰ. ਨਰਾਇਣਨ, ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦਿਆਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਧਵ ਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ, ਸ੍ਰੀ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਕੇਸਰੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਾਲ ਸਰੂਪ ਪਾਠਕ।

ਬੋਧੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ—ਸ੍ਰੀ ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਵਾਮੀ ਜੀ, ਬਿਸ਼ਪ ਯੂ.ਕੇ., ਸ੍ਰੀ ਪੀਰ ਜਾਮਨ ਨਿਜ਼ਾਮੀ ਜੀ, ਸਾਧੂ ਵਾਸਵਾਨੀ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਜੀ।

ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਬੋਧੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜੈਨ ਮੁਨੀ ਸਾਗਰ ਸੂਰੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ਵਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ।

ਸਤਿਕਾਰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਵਾਮੀ ਵਿਸ਼ਵਾਨੰਦ ਪੁਰੀ ਜੀ, ਜੈਨ ਸਾਧਵੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਰਾਮ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੁਰਗਿਆਨਾ ਮੰਦਰ, ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ।

ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਤਿਕਾਰ, ਝੁਲੇ ਸੋ ਛਤਰ ਨਿਰੰਜਨੀ।

ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ 150ਵੇਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਸਮੇਂ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸਤਿਕਾਰ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਵੱਲੋਂ।

ਗੋਪਾਲ ਰਤਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਰੈਡੀ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਗਊ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਸਮੇਂ ਹੈਮਬਰਗ, ਜਰਮਨ ਵਿਖੇ।

ਪਹਿਲਵਾਨ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ, ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਭੇਟ, ਬਿਰਧ ਸੰਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ ਬੇਨਤੀਆਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਉਦਘਾਟਨ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ, ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ, ਝਾਰਖੰਡ, ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਉਦਘਾਟਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਉਦਘਾਟਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਥਾਨ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਉਦਘਾਟਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਪੋਲੋ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਸਤ ਲਿਖਤ ਨਮੂਨੇ।

ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨ—ਅੰਤਿਮ ਯਾਤਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਾਕਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦਾ ਕੌਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਵੇਦਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਆਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਾਂਸਲ—ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਰੋਹ, 23 ਦਸੰਬਰ 2012.

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਗੂ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਵਾਮੀ ਚਿਨਮਯਾਨੰਦ, ਨੂਰਮਹਿਲ।

ਅਹਿਮਦੀਆ ਜਮਾਤ ਦੇ ਆਗੂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੀਲਧਾਰੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ਦਸਤਾਰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ।

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ।

(ਉਪਰੋਕਤ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪੰਨਾ 88-89 ਉੱਪਰ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿਮਰਤੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2070 (ਸੰਨ 2014)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਵੱਡਾ ਤੇਰਾ ਮਰਤਬਾ’ -ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦਿਆ ਰੋਸ਼ਨ ਸਿਤਾਰਿਆ ਵੇ’ -ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਮੀਤ ਦਿੱਲੀ, ‘ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਹੁਣੇ ਤਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਸੀ ਤੂੰ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੰਨੂੰ, ‘ਵਿਛੋੜਾ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਕਰਦੇ ਕਮਾਲ ਆ’ -ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ, ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ’ -ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ‘ਤਰਲੇ ਮੱਛੀ’ -ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਪੰਨੇ 112-119.

• **ਲੇਖ**

‘ਆਫ਼ਤਾਬੀ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਡਾ. ਆਤਮ ਹਮਰਾਹੀ, ‘ਤਖਤਿ ਬੈਰ ਤਖਤੈ ਕੀ ਲਾਇਕ’ -ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ‘ਦੂਸਰੀ ਸਿਖਰ’ -ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਲਏ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਾ ਵਾਰਸ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਪੰਨੇ 9-22.

ਮਾਇਆ ਹੀ ਮਾਇਆ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਜੱਥੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ‘ਸਪਤ ਦਿਵਸੀ ਯੌਰਪ ਭ੍ਰਮਣ’ -ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਸਾਰੂ ਕਾਰਜ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਘਰਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ‘ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਪੰਨੇ 26-60.

‘ਯੂ.ਕੇ. ’ਚ ਮਨਾਇਆ ਹੋਲਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ : ਬੰਗਲੌਰ ਫਾਰਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ’ -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ‘ਮਹਾਨ ਗਊ ਪਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ

ਕੀਨੋ ਪਰਉਪਕਾਰ’ -ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ, ‘ਮਹਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਬਨ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ’ -ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਪੰਨੇ 65-92.

‘ਸਵਾ ਲੱਖ ਪਾਠ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ’ -ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਦੇਣ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ‘ਜਿਨੀ ਤੂੰ ਸੇਵਿਆ ਭਾਉ ਕਰਿ ਸੇ ਤੁਧ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਿਆ’ -ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ, ਪੰਨੇ 100-111.

- **ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ**

‘ਸਨਾਤਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੇ ਸਰੰਕਸ਼ਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਸ਼ੀ ਯਾਤਰਾ : ਇਕ ਸੰਸਮਰਨ’ -ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ, ਪੰਨੇ 120.

- **ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ**

‘Satguru Jagjit Singh : Piety Politics and Economy’ -Prof. Joginder Singh, ‘A Leader & His Community’ -Himadri Banerjee, ‘Virtuous : Satguru Jagjit Singh’ -H. S. Hanspal, pp.123-131.

- **ਤਸਵੀਰਾਂ**

ਸੰਤ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੰਦੋਵਾਲ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਪੁਰਾਣੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜ ਨਿਹਾਰਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (ਨੰਦੇੜ) ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਨੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਤ੍ਰੈ-ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਤਖ਼ਤ ਕੇਸਗੜ ਹੋਏ ਸਨਮਾਨ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ, ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ।

ਦੁਰਗਿਆਨਾ ਮੰਦਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਸਵਾਮੀ ਨਰਾਇਣ ਮੰਦਰ ਨੀਸਡੈਨ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਮ ਮੰਦਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਵਾਮੀ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮੇਂ ।

ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਖੇ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਬੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਰਾਮ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ।

ਨਿਊਯਾਰਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ।

ਅਚਾਰੀਆ ਮੁਨੀਆ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਯੋਜਿਤ ਚੇਤਨਾ ਦਿਵਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਗਲ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਾਲਸਰ, ਆਗਰਾ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਨਾਨਕਸਰ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮਨੀਕਰਨ ਵਿਖੇ ਸਵਾਮੀ ਨਰਾਇਣ ਹਰੀ ਜੀ, ਸਾਵਣ ਕਿਰਪਾਲ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ, ਸਟੇਜ ’ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਮਹਾਰਾਜ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰਦੇ ਉਸਤਾਦ ਵਲਾਇਤ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ।

ਟਰੇਡਰਜ਼ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗੋਲਡਨ ਜੁਬਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਆਨੰਦ ।

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਗੋਲਾ ਗੋਕਰਨ ਨਾਥ ਵਿਖੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਿਲਵਰ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ, ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾਤਾ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜਸੂਜਾ, ਲੇਖਕ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਆਦਿ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੰਗੀਤ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਦੇ ਸ੍ਰੀ ਫਖਰੂਦੀਨ ਅਲੀ ਅਹਿਮਦ (ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ)।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਸ਼ੰਕਰ ਦਿਆਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਮੇਅਰ ਯੂ.ਕੇ. ਆਦਿ। ਕੀਨੀਆ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਸੰਘ ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ 1961 ਈ. ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਰਾਹੀਂ ਸੁਆਗਤ ਸਤਿਕਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਚਾਰਲਸ ਜੌਜੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਸਮੇਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਖੀ ਸੱਜਣ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਾਲ ਹਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਈ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹਾਕੀ ਕਪਤਾਨ ਸ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਖਿਆਤ ਖਿਡਾਰੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਸੇਵਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ।

ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਤੋਂ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਪੰਥਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਲੋ ਕੇ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ।

(ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਪੰਨਾ 88-89.)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਾਸਨਾ ਅੰਕ : ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2071 (ਸੰਨ 2015)

- ਕਵਿਤਾਵਾਂ

‘ਵਿਸ਼ਵ ਅਮਨ’ -ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ਪੰਨਾ 8; ‘ਤੇਰੇ ਦਰ ’ਤੇ ਰੁਲਿਆਂ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ 17; ‘ਜਾਗਿਤ ਜੋਤ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਪੰਨਾ 25; ‘ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਣ’ -ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ‘ਇਬਾਦਤ’ -ਡਾ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਮਠਾਰੂ, ‘ਜਗਜੀਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ’ -ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀਤ, ਪੰਨਾ 77; ‘ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਉਹ ਗਏ ! ਉਹ ਗਏ !’ -ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪੰਨੇ 118-119.

- ਲੇਖ

‘ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਵਿਰਲਾ ਆਇਆ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ, ‘ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਸਤਿਗੁਰੂ (1920-2012)’ -ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ’ -ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ ਸਮੇਂ—ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ’ -ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ‘ਉੱਨ ਦੀ ਮਹਾਨ ਮਾਲਾ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਪੰਨੇ 7-14.

‘ਜੈਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਣੀਦਾ’ -ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ‘ਖਿੜਦੇ-ਮਹਿਕਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ’ -ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ‘ਯਥਾਰਥਕ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਡਾ. ਤਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ’ -ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਕਥਾ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਹੁਲਾਰ ਵਿਚ’ -ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਐੱਮ.ਪੀ. ਪੰਨੇ 18-45.

‘ਇਹ ਪੰਡ ਉਹਨੂੰ ਚੁੱਕਣੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਹੈ’ -ਘਟ ਘਟ ਵਾਸੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ : ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ’ -ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ, ‘ਬਾਰ ਬਾਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਪਿਆਰ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਵਾਂ ਸਫਰ’ -ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ‘ਕੌਤਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਮਾਲਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਪੰਨੇ 47-55.

‘ਉੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਰਹਿਨੁਮਾ’ -*ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ*, ‘ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ’ -*ਡਾ. ਹਰਮੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋਗਾ*, ‘ਮੀਂਹ ਦਾ ਦੇਵਤਾ’ -*ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ‘ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਭਾ’ -*ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ*, ‘ਬਾਗੀ’ -*ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ*, ‘ਅਣਬੋਲੀ ਬਿਰਥਾ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ’ -*ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ*, ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਰਾਈਆਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੀਡਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਡ’ -*ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ*, ਪੰਨੇ 59-86.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ’ -*ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ*, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੀ ਯਾਚਨਾ’ -*ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ*, ‘ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -*ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ*, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਨੂੰ ਦੇਣ’ -*ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ*, ‘ਜੇ ਕੋ ਏਕ ਕਰੈ ਚੰਗਿਆਈ’ -*ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ*, ਪੰਨੇ 88-107.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਪਾਠ’ -*ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਰਾਏਸਰ*, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਬਰਮਾ ਦੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ’ -*ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ*, ਪੰਨੇ 110-116.

- *ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ*

‘ਸਨਾਤਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਕੇ ਰਕਸ਼ਕ’ -*ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ*, ‘ਭਾਈ ਚਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਏ’ -*ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਬਨ*, ਪੰਨੇ 120-123.

- *ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ*

‘My experience at Bhaini Sahib with Satguru Ji at its centre stage’, ‘Namdhari Satguru Jagjit Singh : A Nobel Soul’ -*Dr. Jai Rup Singh*, ‘My Encounters with the Satguru’ -*Dr. Harmohinder Singh*, ‘Satguru Jagjit Singh : As I have seen Him’ -*S. S. Johal*, ‘Satguru Jagjit Singh : A Believer in Intellectual’ -*Prof. Joginder Singh*, ‘Satguru Jagjit Singh : Inheritor of Spiritual Legacy’ -*Harvinder Singh Hanspal*, ‘Sacred Memories’ -*Suba Satnam Singh*, pp.124-140.

• **ਤਸਵੀਰਾਂ**

ਦੇਸ਼ ਵੰਡਾਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਨਰਲ ਸਹਿਗਲ, ਵਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਫੌਜੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਕੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਨਾਲ ਹਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਜ਼ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸੁਣਨ ਸਮੇਂ। ਨਾਲ ਹਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਉਸਤਾਦ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਖਾਨ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਵਾਦਕ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਲਾਕਾਰ।

ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਪੰਡਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸਤਾਦ ਵਲਾਇਤ ਖਾਂ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ।

ਸੰਗੀਤ ਕਲਾਕਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ।

ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਖੇ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਖਿਆਤ ਸਿਤਾਰ ਵਾਦਕ ਸ੍ਰੀ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ, ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਉਸਤਾਦ ਵਲਾਇਤ ਖਾਂ ਅਤੇ ਉਸਤਾਦ ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ।

ਪੰਡਤ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ, ਸਿੰਘ ਬੰਪੂ—ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ।

ਇਕ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਤਰਬਾਂ ਛੇੜਦੇ ਹੋਏ।

23 ਸਤੰਬਰ 2005 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਪੋਲੋ ਹਸਪਤਾਲ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ।

ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਏ.ਐੱਸ. ਕਾਲਜ ਖੰਨਾ ਵਿਖੇ ਸਵਾਗਤ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਲਛਮਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋਏ ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਿਲਵਾਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ।

ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਨਮਾਨਤ, ਸਵਾਮੀ ਨਰਾਇਣ ਮੰਦਰ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਖੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੀਡਜ਼ ਫਾਰਮ ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਖੇ ਅਰਜ਼ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ / ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ, ਨੀਲੋਂ ਨਹਿਰ ਤੇ ਖੇੜਾ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਿਖੇਰਦੇ ਹੋਏ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ।

ਮਹਾਰਾਜ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ।

ਸਵਾਮੀ ਨਰਾਇਣ ਮੰਦਰ ਨੀਸਡਨ, ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ।

ਇਲਾਕਾ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦੀ ਹੋਈ ।

ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਲੈਸਟਰ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਗੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਗੁਆਮ ਵਿਖੇ ।

ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੀਡਜ਼ ਫਾਰਮ ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਬਾਗਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਇਲਾਕੇ 'ਚੋਂ 225 ਟਰੈਕਟਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਟਿੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਧਰਿਆਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਜ਼ਟਰ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਸਤ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ, ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਮਾਤਾ ਜੀ ।

ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ
ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅੱਸੂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ
ਸਿੰਘ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ।

ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਮਾਣ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ।

ਵਾਰਾਨਸੀ, ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਤੇ ਨਿਤਨੇਮ (ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ) ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ।
(ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਪੰਨਾ ਨੰ. 88-89.)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦੂਸਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਤਾਬਦੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2072 (ਸੰਨ 2016)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਜਗ ’ਤੇ ਆਏ’ -*ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 11; ‘ਰੱਬੀ ਜੋਤ ਆਈ ਏ’ -*ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ*, ਪੰਨਾ 14; ‘ਇਹ ਬਸੰਤ ਨਾ ਭਾਵੇ’ -*ਸੂਬਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਟਕਮੌਦੀ*, ਪੰਨਾ 53; ‘ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਏ ਪੁਰੋਂ ਅਵਤਾਰ ਜੀ’ -*ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ*, ਪੰਨਾ 57.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ’ -*ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ*, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ’ -*ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ*, ਪੰਨੇ 95-97

• **ਲੇਖ**

‘ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ’ -*ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ*, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ ਸੁਣੀ ਦਾਸਤਾਨ’ -*ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ*, ‘ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਆਗੂ’ -*ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ*, ‘ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਸਤੀਵਾਦ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਨਾਬਰੀ’ -*ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ*, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਸਤਰੀ ਉਧਾਰ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰਾਲੇ’ -*ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨੇ 7-27.

‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਸਤੀਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚੰਡ ਨਾਬਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਚਨ’ -*ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ*, ‘ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -*ਡਾ. ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ*, ‘ਸੱਚਾ ਰਹਿਬਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ’ -*ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਣਾ’ -*ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ*, ‘ਬਰਮਾ (ਮਯਾਮਾਰ) : ਰਾਜਨੀਤਕ ਬੰਦੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼’ -*ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ*, ਪੰਨੇ 30-46.

‘ਜਨਨੀ ਅਤੇ ਜਨਮ ਭੂਮੀ’ -ਗੁਰੂਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਬਾਰੂਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ : ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਗੁਰਮਤਿ ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ : ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਪਰਕਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ’ -ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ‘ਸਕਤਿ ਅਨੰਤੀ ਆਇ ਹੈ’ -ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ‘ਇਸਤਰੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ਪੰਨੇ 50-77.

‘ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ‘ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ—ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨੇ 80-92.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾ ਨਾਰੀ ਮੁਕਤੀ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮਾਜ ਕੋ ਏਕ ਨਈ ਦਿਸ਼ਾ’ -ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਏ ਔਰ ਗਾਂ ਰੱਖਿਆ’ -ਡਾ. ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਕਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਬਨ, ਪੰਨੇ 98-111.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Guru Ram Singh Yesterday & Today’ -Dr. Himadri Banerjee, ‘Satguru Ram Singh : As I Understand Him’ -S.S. Johal, ‘Guru Ram Singh : A Radical Reformer’ -Dr. Joginder Singh, ‘Satguru Ram Singh’ -Prof. Malwinderjit Singh, ‘The Pioneer of Freedom Struggle’ -Sant Singh Waraich, pp.112-139.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1857 ਨੂੰ ਅਮਨ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਝੰਡੇ ਨਾਲ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਸਿਆਹੜ ਸੰਨ 1863 ਈ. ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫੌਕੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਕਰਮ

ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਮੂਹਕ ਅੰਤਰਜਾਤੀ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਰਸਮ ਪਿੰਡ ਖੋਟੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਖੇ 3 ਜੂਨ 1863 ਈ. ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਅਬ ਆਪ ਕਿਆ ਕਰੋਗੇ ? ਬਿਲਿਆ ਮੈਂ ਘਰ ਘਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੈਦਲ ਝਨਾਂ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਖ ਕੇ ਬੇੜੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਲੋਕ ਤੇ ਮਲਾਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਗੋਲੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਨਾ ਜਾਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬੀਬੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੈਸੰਤਰ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਕੁੰਦਨ ਕਰਨਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕ ਮਨਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਹਾਰ ਮਾਸ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਸੀ। ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਜਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਪੰਛੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ।

ਭਾਈ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ।

ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਯ।

ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਸਾਰੇ ਗਏ 66 ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਖੰਡੇ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਜਿਉਂ ਹੀ 17 ਜਨਵਰੀ 1872 ਈ. ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਈ ਗਾਡੀਵਾਨ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਡ ਤੋਰੀ ਅਤੇ ਕਾਲੀ ਕੰਬਲੀ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉੱਚੀ ਬਾਂਹ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਰੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਮਸਤਾਨੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

18 ਜਨਵਰੀ 1872 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ ਨੂੰ ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਪੁਲਸ ਗਾਰਦ ਦੇ ਪਹਿਰੇ

ਹੇਠ ਸੇਵਕ ਨਾਨੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ 11 ਮਾਰਚ 1872 ਈ.
ਨੂੰ ਰੰਗੂਨ ਲਈ ਰਵਾਨਗੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਸੇ, ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ
ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਸੰਤ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਗੂਨ ਵਿਖੇ ਜੰਗਲਾ ਟੱਪ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ।

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

(ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਪੰਨਾ ਨੰ. 64-65.)

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਕੀਰਤੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2073 (ਸੰਨ 2017)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ’ -ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ਪੰਨਾ 15; ‘ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਪੰਨਾ 31; ‘ਸੋਮਾ ਸੀ ਪਿਆਰ ਦਾ’ -ਸੂਬਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਟਮਕੌਦੀ, ਪੰਨਾ 56.

‘ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ’ -ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ‘ਦਰਜਾ ਮਾਂ ਦਾ ਉੱਚਾ ਜਗਨ ਉੱਤੇ’ -ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ‘ਸਾਥੋਂ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦੀ ਖੁੱਸੀ ਏ’ -ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ‘ਮਾਂ ਸਾਡੀ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਹੱਸਦੀ ਹੱਸਦੀ ਤੁਰ ਗਈ ਮਾਂ’ -ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਿਮੀ, ‘ਨਵੇਂ ਫੱਟ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਲਾ ਗਏ ਓ’ -ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੰਨੂੰ, ‘ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆ’ -ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ‘ਕਿੰਨਾ ਉਪਕਾਰ ਕਮਾ ਗਏ ਓ’ -ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ‘ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ’ -ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ, ‘ਬੜੀ ਲੋੜ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਹਾਲੇ’ -ਸੰਤ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ‘ਉਪਮਾ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ’ -ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਐਲਨਾਬਾਦ, ਪੰਨੇ 69-82.

• **ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼**

‘ਸੱਚ ਵਾਸਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ’ -ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪੰਨਾ 3.

• **ਸ਼ੋਕ ਸੰਦੇਸ਼**

-Prime Minister of India, Home Minister of India, President Bhartiya Janta Party, Chief Minister Delhi, Radha Soami Satsang Beas, Sant Nirankari Mandal Delhi, Dera Sacha Sauda Sirsa, Governor Haryana, Governor Gujrat, Visva Hindu Parishad. pp.5-7.

- ਲੇਖ

‘ਮਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ’ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਕਹਿਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਉੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸੀ’ -ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ‘ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜੀ’ -ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ‘ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਮੂਰਤ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਪੰਨੇ 8-16.

‘ਮੇਰੀ ਮਾਂ’ -ਗੁਰੂਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ, ‘ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਏ ਅੱਜ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲਾ ਨਾਤਾ ਜੀ’ -ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ‘ਚੰਦ ਕੌਰ ਮਾਏ ਤੈਥੋ-ਸਾਮ (ਬੈਂਕੋਕ) ਬਲਿਹਾਰ’ -ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਬੈਂਕੋਕ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿਆਰ ਵੰਡਿਆ’ -ਸੂਬਾ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ‘ਅਨਮੋਲ ਮਾਤਾ’ -ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਚਾਨਾ, ਪੰਨੇ 27-43.

‘ਯਾਦਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਦਾ ਜੱਗ ’ਤੇ ਰਹਿਣੀਆਂ’ -ਮਾਸਟਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜਥਰੋੜ, ‘ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਸਾਦਗੀ ਜੀਵਨ’ -ਸੂਬਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ‘ਮਾਤਾ ਤਾਂ ਜਗਤ ਜਨਨੀ ਏ’ -ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਝੱਲ, ‘ਮਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਉੱਚਾ ਸੁੱਚਾ’ -ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਪੰਨੇ 46-56.

‘ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਸੂਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ‘ਮਾਂ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ, ‘ਪੰਥ ਨੂੰ ਡੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ’ -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ‘ਮਾਵਾਂ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ’ -ਪ੍ਰਿੰ. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ‘ਤੇਰੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਲਮਾਂ ਜਾਣਿਆ ਈ ਨਾ’ -ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਬੀਬੀ ਸਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 57-69; ‘ਕੁਝ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ’ -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 89.

- ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ

‘ਸਾਦਗੀ ਔਰ ਸੇਵਾ ਕੀ ਮੂਰਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ, ‘ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਮਾਤਾ ਜੀ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਬਨ, ‘ਸੇਵਾ, ਸ਼ਕਤੀ, ਸੰਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਡਾ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਪੰਨੇ 83-89..

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Sri Mata Chand Kaur Ji’ -Dr. Sharada Jayagoving, ‘Mata Chand Kaur Ji : Full of Pious Charm and Dignity’, pp.90-100.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਤਸਵੀਰਾਂ’, ਪੰਨਾ 80-81.

ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2074 (ਸੰਨ 2018)

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਮੈਨੂੰ ਉਪਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਾ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਆਈ ਏ’ -*ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 19; ‘ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰੀਬ ਪਾਵੋਗੇ—ਬਹੁਤ ਕਰੀਬ’ -*ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ*, ਪੰਨਾ 21; ‘ਕਾਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਗਏ ਵਿਛੋੜੇ ਭਾਰੇ’ -*ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਖੇੜਾ*, ਪੰਨਾ 27.

‘ਮਹਿਮਾ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ’ -*ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 41; ‘ਸੱਚੇ ਦਿਲਦਾਰ ਦਾ’ -*ਸੂਬਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਟਮਕੌਦੀ*, ਪੰਨਾ 43; ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਪਕਾਰ ਜੋ ਕੀਤੇ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਾਰੇ’ -*ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ*, ਪੰਨਾ 50; ‘ਕਿੱਥੇ ਤੁਰ ਗਏ ਮਾਤਾ ਜੀ’ -*ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ*, ਪੰਨਾ 56; ‘ਕਹਿਰ ਕਮਾਇਆ ਪਾਪੀਆ’ -*ਬੀਬੀ ਜਸ਼ਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਭੰਗੂ*, ਪੰਨਾ 73; ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਅਮਰ ਕਹਾਣੀ’ -*ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ*, ਪੰਨਾ 80.

‘ਜਿੱਦਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ’ -*ਜੱਥੇਦਾਰ ਕਮਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਾਲ*, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼’ -*ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ*, ‘ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ’ਚ ਕੀਰਨੇ ਪਾ ਗਏ ਓ’ -*ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੰਨੂ*, ‘ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ’ -*ਸੰਤ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ*, ‘ਵਿਛੋੜਾ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਦਾ’ -*ਕਵੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਸਪਾਲ*, ‘ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ’ -*ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ*, ਪੰਨੇ 86-91.

• **ਲੇਖ**

‘ਪ੍ਰਵਚਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -*ਸੰਪਾਦਕ*, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਸੱਚ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ’ -*ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ*, *ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ*, ‘ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇਰੇ ਕਵਣੁ ਕਵਣੁ ਗੁਣ ਗਾਵਾਂ’ -*ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ*, ‘ਇਲਾਕਾ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ’ -*ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ*, ‘ਮਹਾਨ ਉਸਰੋਈਏ—ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ’ -*ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ*, ਪੰਨੇ 2-20.

‘ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ,
 ‘ਮੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਸਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ—ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਸੰਤ
 ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਈ’
 -ਐੱਚ.ਐੱਸ. ਹੰਸਪਾਲ, ‘ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -
 ਗੁਰੂਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ’ -ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ,
 ਪੰਨੇ 24-39.

‘ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਸੇਵਾ, ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ
 ਅਨਜਾਣ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ
 ਦਿੱਤੀਆਂ’ -ਬੀਬੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਬੈਂਕੋਕ, ‘ਮਸਤਾਨਗੜ੍ਹ ਆਬਾਦ ਕਰਨ ਵਿਚ
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜੇ ਵਾਲੇ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ
 ਭਾਵਨਾ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੀ ਦਾ
 ਬਚਨ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ’ -ਮਾ. ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜ ਥਰੋੜ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੰਕਟ
 ’ਚੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ’ -ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਪੰਨੇ 42-55.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਸਾਰੂ ਕਾਰਜ’ -ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 70 ਵਰ੍ਹੇ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
 ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ‘ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਨਗਰ ਇਕ ਸਵਰਗ’ -ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਸ੍ਰੀ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -
 ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਅਟੱਲ ਹਨ’ -ਬੀਬੀ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ
 ਚਾਨਾ, ਪੰਨੇ 57-67.

‘ਸੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਸੰਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ
 ਨਿਰਾਲਾ, ‘ਐ ਜਗਤ ਮਾਂ ਐ ਮੇਰੀ ਚੰਦ ਕੌਰ ਮਾਂ’ -ਬੀਬੀ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ,
 ‘ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਸਾਡੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ’ -ਬੀਬੀ ਸਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ, ‘ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿਰਦੇ
 ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਡਾ. ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਸੱਗੂ, ‘ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਮਾਤਾ
 ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ‘ਪੂਜਯ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ
 ਭਾਵਨਾ’ -ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਅਮਰਾਸਰ ਕਲਾਂ, ਪੰਨੇ 69-81.

‘ਬੀਤੇ ਪਲ—ਅੰਤਿਮ ਪਲ’ -ਕਵੀਸ਼ਰ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ’
 -ਬੀਬੀ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਚਾਨਾ, ‘ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਬਲਦੇਵ
 ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਪੰਨੇ 83-85.

- **ਹਿੰਦੀ ਲੇਖ**
 ‘ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਏਕ ਸੰਘਰਸ਼’ -ਡਾ. ਰੇਨੂੰ ਦਿਵੇਦੀ, ‘ਸਵਰਗ ਅੰਦਰਣੀਏ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਬਨ, ਪੰਨੇ 92-95.
- **ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ**
 ‘Sri Mata Chand Kaur Images of Sewa, Humility and Faith’ -
Prof. Tara Singh Anjan, ‘Role Model Mata Chand Kaur Ji’ -
Principal Satwant Kaur, ‘Mata Chand Kaur Ji She Shined Like
 Goddess’ -*Sri. H.S. Hanspan Ex. M.P.*, pp.96-104.
- **ਤਸਵੀਰਾਂ**
 ‘ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਤਸਵੀਰਾਂ’, ਪੰਨਾ 80-81.

**ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ
ਦੂਸਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ :
ਸੰਮਤ-ਮਾਘ 2075 (ਸੰਨ 2019)**

• **ਕਵਿਤਾਵਾਂ**

‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਕੋ ਨਮਨ ਹਮਾਰਾ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਪੰਨਾ 14; ‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖੀ ਹਰੀ ਰੱਖੀ’ -ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਪੰਨਾ 21; ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਾਲੀ ਡੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੜੀ ਏ’ -ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਸਪਾਲ, ਪੰਨਾ 27; ‘ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੰਨਾ 49; ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਹੇ ਲੋਕਾਈ ਸਾਰੀ’ -ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੰਨੂੰ, ਪੰਨਾ 53; ‘ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਏ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ, ਪੰਨਾ 56.

‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੰਸ, ਪੰਨਾ 68; ‘ਜੀਉਂਦਾ ਤੇ ਜਾਗਦਾ ਇਤਿਹਾਸ’ -ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੌਮਲ, ਪੰਨਾ 83; ‘ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਿਣੀ ਹਾਂ’ -ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਪੰਨਾ 98; ‘ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ’ -ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ਪੰਨਾ 163.

‘ਹਰੀ ਅਵਤਾਰ’ -ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ, ‘ਪਰਦੇਸ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ’ -ਸੂਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ, ‘ਸੋਮਾ ਸੀ ਸ਼ਾਂਤ ਫੁਹਾਰਾਂ ਦਾ’ -ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ, ‘ਛੁਪਿਆ ਫੁੱਲ’ -ਮਾ. ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਕਬਿਤ ਰੁੱਖ ਸਭ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਤੇ ਨਿਰਾਸ ਡਾਲੀਆਂ’ -ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਕਥਾਵਾਚਕ, ‘ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਏ’ -ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ‘ਵਧਾਈ ਲੱਖ ਵਾਰ ਏ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਜਿਹੜੇ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਏ’ -ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ, ‘ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ’ -ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕਵਰਤੀ, ‘ਜਦ ਤਕ ਰਹੂ ਦੁਨੀਆ ਕੌਮ ਨੇ ਰਿਣੀ ਰਹਿਣਾ’ -ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੌਮਲ, ‘ਫਤਹਿ ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤੇ’ -ਵਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਆਲਿਮ, ‘ਭੁੱਬਦਿਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨੇ ਲਾਣਗੇ ਨਾਲ ਏਹ’ -ਸੰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਸਿੱਖੀ ਹਰੀ ਰੱਖੀ’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਪੰਨੇ 177-191.

• ਲੇਖ

‘ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ’, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ‘ਚੋਂ’ -ਸੰਪਾਦਕ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ‘ਚੋਂ’ -ਨੈਰੋਬੀ (ਅਫਰੀਕਾ), ‘ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਆਖੰਡ ਪਾਠ’ -ਮਹਾਰਾਜਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਕੂਕਾ-ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਜਾਨੋ ਲਘੁ ਬੀਰ’ -ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਪੰਨੇ 7-22.

‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼੍ਰੋਤ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ!’ -ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਕਥਾਵਾਚਕ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ, ‘ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਰੂਪ ਮੇਰਾ’ -ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ’ -ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 28-57.

‘ਸੀਤਲਤਾ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ : ਪਾਠਗਤ ਅਧਿਐਨ’ -ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਚੰਭਿਆਂ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ’ -ਡਾ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ, ‘ਜੋਤ ਕਾ ਜਾਮਾ...ਜਿਨ ਟੁੱਟੀ ਲਈ ਮਿਲਾਇ ॥’ -ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ, ‘ਬੋਲਦਾ ਬੋਹੜ’ -ਗੁਰੂਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਤੇਰੇ ਕਿੰਨੇ ਪੁੱਤਰ ਆ ?’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ਪੰਨੇ 60-76.

‘ਉਤਪਤਾ ਸਹੇ ਅਤਿ ਆਮ ਜਿਨੋ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਭਏ ਹਰੀ ਹਰਿ ਹਰੀ’ -ਸੰਤ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰਮਤਿ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀਆ ਨੱਥਾ, ‘ਜ਼ਬਰ ਤੇ ਹਨੇਰੀ ਝੱਖੜ ਵਿਚ ਵੀ ਜੋਤ ਲਟ ਲਟ ਬਲਦੀ ਰਹੀ’ -ਡਾ. ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ, ‘ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ‘ਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕਾਲ : ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਾਹਿਤ (1872 ਈ. ਤੋਂ 1906 ਈ. ਤਕ)’ -ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ‘ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ’ -ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਪਾਤਰ ਦੋ ਸੇਵਕ’ -ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ‘ਮਸਤ’, ਪੰਨੇ 78-125.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ, ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਦੌਰੇ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ, ‘ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮੀਰ ਮੰਨੂੰ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ‘ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸਤਿਗੁਰੂ’ -ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ‘ਵਰ ਦਾਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੰਤ ਟੈਹਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੱਦੋਵਾਲ, ‘ਮਾਤਾ ਫਤਹ ਕੌਰ ਜੀ’ -ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਆਲਿਮ, ‘ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ, ‘ਕੋਹੜੇ ਦਾ ਉਧਾਰ’ -ਸੂਬਾ ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 132-159.

‘ਗੱਦੋਂ ਡੋਬ ਤੋਂ ਗੁਰੂਸਰ’ -ਸੂਬਾ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ’ -ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ‘ਮਾਤਾ ਜੀਉਣ ਕੌਰ’ -ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ, ‘ਮੰਜੀ ਗੁਰੂ’ - ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ’ -ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ਪੰਨੇ 161-176; ‘ਅਬੂਲ ਪਿੰਡ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ’ -ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ, ਪੰਨਾ 191.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘Satguru Hari Singh Maintained High Spiritual & Moral Values’ -H.S. Hanspal, ‘A Rare Conversation with Satguru Hari Singh Ji’ -Ajmer Singh, ‘The Saviour’ -Ajit Singh Namdhari, ‘Satguru Hari Singh and His Times’ -Mohinder Singh Kuka, pp.195-207.

- ਜਾਣਕਾਰੀ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ 1857 ਤੋਂ 1881 ਈ. ਤਕ ਰੰਗੂਨ ਅਤੇ ਮਰਗੋਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਏ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ’ -ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਪੰਨਾ 211.

- ਤਸਵੀਰਾਂ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਫਤਹ ਕੌਰ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਖੋਟਿਆਂ ਦੇ ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਲਕ ਕੁੱਦ ਪਿਆ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਣੇ ਪਉੜਿਆਂ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ’ਤੇ ਦੋ ਗੋੜੇ ਲਾਏ। ਹਲਕ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰਹਾਲੀ ਦੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਕਵਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਆਤਸ਼ੀ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਵੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਮਝਿਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਲਕਵਾ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਲਿਜਾਂਦੇ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸੰਨ 1897 ਈ. ਵਿਚ ਭਾਈ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠਾਂ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਖਰਾਸ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੇਲੇ ਸਖਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵੀ ਹੋਏ ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਇਸ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 100 ਪੱਤਰਿਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਕਾਈਵਜ਼ (ਦਿੱਲੀ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਨ 1879 ਈ. ਸੂਬਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੂਸ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚ ਜਵਾਬੀ ਸੰਦੇਸ਼ ।

1896 ਈ. ਵਿਚ ਬਾਗ਼ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਸੀ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੂਹ ਲਾ ਕੇ ਬਾਗ਼ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਰਜਾ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ।

ਹਲਟ, ਖੂਹ ਅਤੇ ਬਾਗ਼ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਸਲਾਨਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜਪ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ।

ਇਸ ਗੱਦੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਚੋਬਾਰੇ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲੱਗਦੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਹੁੰਦਾ । ਇੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣਾ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ।

ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ।

ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡੇ ਛੱਪਰ ਪੁਆ ਕੇ ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲ ਲਿਖੀ ਅਰਦਾਸ (ਬੇਨਤੀ ਪੱਤਰ) ।

ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਮੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਸੀ । ਇਥੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ । ਇਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਦਿੱਖ ਵਾਲਾ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰੂਪ ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ, ਕੋਠਾ ਗੁਰੂ (ਬਠਿੰਡਾ) ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1901 ਈ. ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਦੌਰੇ ਅਬਲੂ ਨਗਰ

ਗਏ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਖੂਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖਾਰਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਖੂਹ ਦਾ ਟੱਪ ਲਾਇਆ। ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮਿੱਠਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਅੱਜ ਤਕ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਚੋਗਾ (ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ)।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਦੁਰਲੱਭ ਵਸਤਾਂ (ਇਹ ਵਸਤਾਂ ਸੇਠ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਬੈਂਕੋਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਸ ਹਨ।

(ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 112-113)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅੰਕ :
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਅੰਕ
ਸੰਮਤ-ਚੇਤਰ 2077 (ਸੰਨ 2020)

• ਲੇਖ

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ’, ‘ਸੁਖ-ਸਾਗਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਯਥਾਰਥਕ ਪ੍ਰਭਾਵ’ -ਡਾ. ਤਾਰਨ ਸਿੰਘ, ‘ਅਸਲ ਧਰਮ ਤਾਂ ਮੁਹੱਬਤ ਹੀ ਏ’ -ਸਈਅਦ ਆਸਿਫ਼ ਸ਼ਾਹਕਾਰ, ‘ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹਾਣੀ’ -ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਲੀ, ‘ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ’ਚ ਕੁਝ ਪਲ’ -ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ (ਸਵ.), ‘ਵਿਸ਼ਵ ਅਮਨ ਦੇ ਆਲੰਬਰਦਾਰ’ -ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ (ਸਵ.), ‘ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਧਾਰ...’, -ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ (ਸਵ.), ਪੰਨੇ 7-31.

‘ਸੋਧੋਂ ਜੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਏ’ -ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ‘ਮੈਂ ਅਪਨੀ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਰਹਾ ਹੂੰ’ -ਸਵਾਮੀ ਅਰਵਿੰਦਾ ਨੰਦ, ‘ਨੇੜਿਉਂ ਤੱਕੀਆਂ ਚਾਨਣ ਰਿਸ਼ਮਾਂ’ -ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ (ਸਵ.), ‘ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੋ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਮਿਲਣੀ’ -ਸਵ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ, ‘ਇਹ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਕੌਣ ਹਨ?’ -ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ (ਸਵ.), ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ’ -ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਐੱਮ.ਪੀ., ‘ਇਤਿਹਾਸ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ’ -(ਡਾ.) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ, ‘ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਉਤਲਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੱਕਰ’ -ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਪੰਨੇ 34-46.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧ’ -ਸੁਵਰਣ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ ਐੱਮ.ਏ., ‘ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ’ਚੋਂ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨ’ -ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ‘ਯਾਦ ਬਣੀ ਇਤਿਹਾਸ’ -ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਜੀਆ ਨੱਥਾ), ‘ਉਹ ਦਿਨ ਬਹਾਰ ਦੇ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ‘ਆਦਰਸ਼ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਸਰਈਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ (ਸਵ.), ‘ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ’ -ਮਾਸਟਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ‘ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ (ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ’ਚੋਂ)’ -ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ‘ਸੂਕੇ ਹਰੇ ਕੀਏ ਖਿਨ ਮਾਹੇ’ -ਡਾ. ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ, ‘ਨਿਵਾਜਸ਼’ -ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਾਜਨ, ਪੰਨੇ 48-77.

‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ’ -ਡਾਕਟਰ ਸਰਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ‘ਏਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ’ਚ ਲੀਨ ਹੋਇਆ’ -ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਇਹ ਨੇ ਸਾਜ਼, ਸਾਜ਼ਨਿਵਾਜ਼ ਤੂੰ’ -ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ‘ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਯੋਗੀ ਜੀ (ਸਵ.), ‘ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ’ -ਸ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ (ਬਲਬੀਰ), ‘ਅਬ ਆਪ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇਆ ਕਰੋਗੇ’ -ਰਬਾਬੀ ਗੁਲਫਾਮ ਅਹਿਮਦ ਖਾਂ, ਪੰਨੇ 81-100.

‘ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ’ -ਪੰਡਿਤ ਰਜਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ (ਸਵ.), ‘ਗਾਥਾ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ 17 ਜੁਲਾਈ 1993’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਬਾਂਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਫੜਾਈ ਹੈ...?’ -ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖਰਲ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਡਾ ਕਰਿ ਸਾਲਾਹੀਐ’ -ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੰਨੂ, ‘ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਗੁਸਈਆ ਮੇਰਾ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਸਫੈਦ ਬਸਤਰ ਧਾਰੀ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ’ -ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ‘ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ’ -ਮਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਆੜ (ਸਟੇਟ ਅਵਾਰਡੀ), ‘...ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੰਮੁਖ ਕੰਤ ਕੀਆਹ ॥’ -ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ਪੰਨੇ 112-129.

‘ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਜੜ੍ਹਾਂਵਾਲਾ)’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ‘ਸਤਿਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਹੈ’ -ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ (ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ), ‘ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਮੇਰੀ ਉਨ ਸੇ ਨਾ ਕਹਿਨਾ’ -ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ’ -ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ, ‘ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ’ -ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਸਪਾਲ, ‘ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੀ ਬੇਅੰਤ ਵਡਾਈ’ -ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ‘ਚੋਜ਼ ਬੇਅੰਤ ਦੇ’ -ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਕਥਾਵਾਚਕ, ‘ਅਰਦਾਸ-ਬੇਨਤੀ’ -ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ (ਸਵ.), ‘ਯਾਦ ਰਹਿਣਗੇ ਸਦਾ ਉਪਕਾਰ ਤੇਰੇ’ -ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ‘ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਦਾ’ -ਜਥੇਦਾਰ ਕਮਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਨੇ 132-178.

‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਿੱਬਾਵਲੀ’ -ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਹੋਏ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ’ -ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਜਪ-ਪ੍ਰਯੋਗ (ਅੱਸੂ ਦਾ ਮੇਲਾ)’ -ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ’, ਪੰਨੇ 202-210.

- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ

‘His Holiness Satguru Jagjit Singh Ji An Eminent...’ -Taranjit Singh, ‘The Religion of Music’ -Mohinder Singh Kuka, pp.101-

109, 'Reflections' -*Satguru Uday Singh Ji*, 'World Vegetarian Conferences 1957 and 1967' -*H.S. Hanspal*, 'Sri Satguru Jagjit Singh Ji the Multi-Faceted Spritual Leader' -*Charanjit Ajit Singh*, 'Sri Satguru Jagjit Singh Ji : A Divine Light' -*Gurmukh Singh*, 'Satguru Ji's grace on his devotees' -*AS Panesar*, 'It happened one afternoon' -*Taranjit Singh Namdhari*, pp.179-201.

• •